



Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

N 15. 1831
Zee 47. 1830

267

D-4

BIJDRAGEN
TOT DE
Geschiedenis der
NEDERLANDEN.

Aanvang nemende 25 Augustus, 1830.

bevattende :

DE OORZAAK VAN DEN BELGISCHEN
OPSTAND, DESZEELFS BEGIN, VOORT-
GANG, EINDE, EN GEVOLGEN
VOOR GEHEEL

Nederland.

DOOR

F. I. HALLO.

TWEEDE DEEL.

AMSTERDAM,

bij **J. W. Poelenijzer,**

1831.

Koninklijke
Bibliotheek
te's Hage.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK



0261 0902



Digitized by Google

BIJDRAGEN

TOT DE

Geschiedenis der
NEDERLANDEN.

De tijd ontsluit de oproerigheden der volkeren.

WILHELM A. STRECHER

**GEDRUKT BIJ
J. J. NESSER, Jr.**

3077 B 18

~~287 B 14~~

~~290 B 0~~

BIJDRAGEN

TOT DE

Geschiedenis

DER

NEDERLANDEN:

AANVANG NEMENDE 25 AUGUSTUS, 1830.

BEVATTENDE:

DE OORZAAK VAN DEN BELGISCHEN OP-
STAND, DESZELFS BEGIN, VOORTGANG,
EINDE EN GEVOLGEN VOOR GEHEEL
NEDERLAND.

DOOR

F. I. HALLO.

~~~~~  
TWEEDE DEEL.  
~~~~~



Te AMSTERDAM,
bij H. Moolenijzer,

1831.





VOORWOORD.

*Voor den aanvang van het Tweede Deel
of de geregelde voorstelling der Geschiedenis,
acht ik het noodig in eenen tijd, waarin zoo
vele onnaauwkeurige berigten, zoo veel onze-
kers en onwaars opleveren, den waarheid-
minnenden Lezer vrijmoedig, naar aanlei-
ding der mij toegekome en toekomende
stukken, die wel NIET alles wat tot weinig*

*belangrijks , maar wat tot waarheid behoort,
bevatten — te verzekeren , dat met deze moei-
jelijk bewerkte stof , naauwkeurige waarheid ,
met onpartijdige , onzijdige juistheid , gepaard
gaat , terwijl ik geloof , dat de aanbeveling
dezer belangrijke Geschiedenis door eenige
redenen onnoodig is.*

DE SCHRIJVER.



VOORREDE.



Dat de Geschiedenis van den Zuid-Nederlandschen opstand tegen het wettige gezag, van meerder gevolg zoude zijn, dan eenen gewonen opstand, (zoo als onlangs nog in Duitschland plaats had,) en van grooteren invloed zoude zijn voor België en het Oude Nederland, was zeker wel, bij eenige kennis van het nationaal karakter der op-

*

*standelingen in tegenstelling van dat der bewo-
ners der aan den Koning getrouw geblevene
Gewesten, te vermoeden; maar dat dezelve
van dien breedten omvang zoude worden,
welligt eene nieuwe periode in de geschie-
denis van Nederland opleveren, en zoo
veel leeds te weeg brengen zoude, als thans
de treurige ondervinding leert, was onmo-
gelijk te voorzien.*

*Bij de vervaardiging van het Eerste Deel,
waarmede ik op aanmaning des Uitgevers,
dien spoed heb gemaakt, die noodig was om
aan het verlangen te voldoen van velen,
die volledig met de getrouwe te boekstelling*

van het gebeurde , bij dien opstand , wenschten bekend te zijn , voorzag ik niet dat dezelfde van dien omvang worden zoude , en ging alzoo over , blijkens mijn , voor het Eerste Deel uitgedrukte voornemen , met het leveren van een Geschiedverhaal , waarin de gebeurtenissen elkander van dag tot dag opvolgen , voegde alle daartoe betrekkelijke Proclamatien , Petitiën , enz. benevens de Verhandelingen der Staten-Generaal , naar gevolg in , en het werd alzoo stuksgewijze ter perse gelegd.

De opstand had intusschen een geheel ander aanzien gekregen , en de stukken , die

ik tot de vervaardiging van het Tweede Deel verzamelde, kwamen mij zoodanig voor, dat ik het noodzakelijk oordeelde, volgens gewone wijze, Bijlagen te gebruiken. — Eene meer geregelde voorstelling dezer Geschiedenis moge alzoo de ontvangst bij mijne Landgenooten zijn.

DE S.

17 Februarij 1831.



BIJDRAGEN TOT EN VERVOLG

OP DE

Geschiedenis der Nederlanden.

Naauwelijks was de buitengewone Vergadering in naam des Konings door den Minister van Binnenlandsche Zaken gesloten, waarin op de twee vraagpunten door de meerderheid der Leden een bevestigend antwoord was gegeven (*), of de Koning nam het besluit, na vooraf de hoofden der onderscheidene departementen gehoord te hebben, om eene Staats-Commissie te belasten met het ontwerpen der wettelijke bepalingen, welke noodig zouden zijn, om in de grondwet en in de bestaande betrekkingen tusschen de twee groote afdeelingen, des Rijks tevens die veranderingen daar te stellen, welke de algemeene belangen en die van elke der genoemde afdeelingen vorderden (†). Ook werd door den Directeur Generaal van Oorlog door verscheidene bekendmakingen aan de jonge lieden,

(*) Dewelke ook door de Eerste Kamer met eene meerderheid van 31 stemmen tegen 7 werden aangenomen.

(†) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 1.

die hun verlangen reeds voorloopig hadden aan den dag gelegd, om als vrijwilliger sin de gelederen van het leger te worden opgenomen, daartoe de gelegenheid gegeven, het zij met of zonder soldij; welk departement van Oorlog door den Koning werd gemagtigd, om de miliciens, welke toen bij de verschillende corpsen in reserve waren, zoo spoedig mogelijk in *dadelijke dienst* te doen oproepen, om in de corpsen ingedeeld te worden, die destijds in onderscheidene gewesten gestationneerd waren (*); terwijl de dienstdoende Schutterijen onder beschikking van genoemde Directeur Generaal, krachtens Zijner Majesteits besluit van den 4den October, werden gesteld, om, wanneer het noodig ware, buiten de Gemeenten, waartoe dezelve behoorden, militaire diensten te doen. — Ook de mobile Schutterijen ontvingen naar opgave aan den Directeur Generaal, van denzelven hunne bestemming. In het 2de en 3de artikel werd bepaald, dat bij de zamenkomst naar aanleiding van art. 78 der wet door, of van wege de Commandant aan de aldaar aanwezende manschappen zouden worden afgevraagd, wie hunner zich vrijwillig aanbod, om buiten de Gemeente, het zij in vestingen of elders, militaire diensten uit te oefenen, en tevens dat het juiste getal ongehuwden en weduwnaars onder de leden der Schutterij, met de reserve daar onder begrepen, die zich niet reeds als vrijwilligers mogten hebben aangeboden, op-

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 2.

genomen zouden worden; terwijl art. 18 de vrijheid voor het stellen van plaatsvervangers bepaalde, en art. 20, (behalve die, over de formering der compagniën, benoeming der officieren, reserve, last aan de plaatselijke besturen, Gouverneurs, enz. met den staat van samenstelling,) dat, diegenen, die zich onder 's Konings bevelen van hunne woonplaatsen hadden verwijderd, van dien dag af aan beschouwd zouden worden als een gedeelte der legermagt, bezoldigd, verpleegd en behandeld zouden worden als onder gelijke militaire verplichtingen staande. Ook werd den 5den October, bij besluit van Zijne Majesteit, de directie van het departement van Justitie op nieuw aan den Minister van Staat, C. F. VAN MAANEN, opgedragen (*).

Z. K. H. den Prins van Oranje werd door bijna 300 ingezetenen van 's Gravenhage schriftelijk aangeboden, dat bijaldien een gedeelte der bestaande Schutterijen mobiel verklaard werden, zij bij het achterblijvende gedeelte als buitengewone Schutters wilden dienen, en wel zich op eigen kosten te kleeden. Met welwillendheid werd dit door Z. K. H. aangenomen.

Doch niet alleen te 's Gravenhage had dit plaats, maar ook in andere Hollandsche steden vertoonden zich ware blijken van warme vaderlandsliefde en gehechtheid aan de bestaande orde van zaken. Te Rotterdam was men niet slechts bezig,

(*) Deszelfs ontslag vindt men I. Deel, bladz. 82, waarna 's Konings besluit op bladz. 128.

met eene afdeeling vrijwilligers uit de bestaande Schutterij te vormen, waarvoor zich eene menigte Schutters aanbood, maar er werden ook inschrijvingen geopend om onderstand te verleen aan de huisgezinnen van hen, die zich vrijwillig in dienst begaven, terwijl ook te *Schiedam* een aantal der voornaamste Ingezetenen zich wapenden, om des noods met de bestaande Schutterij te dienen, of in geval van uittrekken der laatste, derzelver plaats te vervangen. — te *Amsterdam* werd gemeld door het Hoofdbestuur van het Fonds ter ondersteuning van den gewapende dienst in *Nederland*, opgerigt in den jare 1815, dat de vergadering een bewijs wilde geven van de zorg voor de verminkte krijgslieden, weduwen en weezen der gesneuvelden, en tevens van de werkdadige belangstelling der landgenooten. (*).

In de hoofdstad der Provincie *Utrecht* hielden zich meer dan 300 studenten der Hoogeschool bezig met zich in den wapenhandel te oefenen, en hadden reeds vroeger zich ten dienste van den Koning gesteld. Dit was in het begin der maand October.

Na het voltrekken huwelijk van Prins ALBERT van Pruissen, en Prinses MARIANNE der Nederlanden (†) toen genoemde de gezegde stad doortrokken om eene reize naar Berlijn te doen, werd

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 3.

(†) Zie I. Deel, bladz.

ook daar een blijk gegeven van de gehechtheid aan het Vorstelijk huis door de buitengewone gulhartige, welgemeende opwachting van HH studenten en overige inwoners der stad (*).

Intusschen werden door den Koning alle middelen ter beveiliging der Noord-Nederlandsche gewesten aangewend; de schutterijen mobiel verklaart en maatregelen genomen, voor de doorreisende vreemdelingen (+). Kort te voren, had de Koning aan het volk eene proclamatie doen afvaardigen, welke volstrekke blijken droeg van welmenendheid ontrent onderdanen, en vertrouwen op de regtvaardige Beheerscher der wereld (§). Op den 8sten October werd door Z. M. bepaald, dat de gewone zitting der Staten-Generaal te 's Gravenhage zoude gehouden worden (+), terwijl op den zelfden dag door Z. M. besloten werd, eene premie te verleen en op het invoeren van steenkolen en kolengruis, gelijk staande aan het regt op den invoer van vreemde steenkolen; dit besluit had oorzaak aan de stremming van de gezegde invoer der Brabandsche steenkolen, ook werd het regt op de invoer van granen vermindert, omdat de drukkende omstandigheden niet door levensmiddelen zoude verzwaard worden (§§).

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 4.

(+) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 5.

(§) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 6.

(+) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 7.

(§§) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 8.

Kort daarop werd ook door de aanhoudende zorg van den Koning besloten, voorbereidende bepalingen tot eene eventuele oproeping van den landstorm (*) te maken, en tevens middelen daar te stellen tot heteugeling van de pogingen die mogten worden aangewend om de gemoederen in gisting te brengen (+)

Te regter tijd werd nu ook gebruik gemaakt van de menigvuldige diensaanbiedingen door de ambtenaren van het Noordelijke gedeelten des rijks gedaan; dit bleek dewijl Z. M. op den 11den October besloot, dezelve, wanneer er geene bijzondere nadeelen voor het rijk aan verbonden waren, de gelegenheid tot den dienst te geven (§).

Het was op den eersten dag van October, (+) dat aan den Koning een adres aangeboden werd, onderteekend door een veertigtal personen, meestal leden van de eerste en tweede Kamer der Staten-Generaal; inhoudende het verzoek, dat het Z. M. mogt behagen een van Hoogstdezelfs zonen te committeren tot het bijwonen eener vergadering in een der Zuidelijke steden, ten einde de nodige middelen te beramen om de rampzalige toestand van zaken te doen ophouden. Hierin was tevens den wensch vervat om aan den Prins van Oranje, onder zekere titel, het beheer

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 9.

(+) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 10.

(§) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 11.

(+) Zie I. Deel, bladz. 147.

(§§) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 12.

over de Zuidelijke gewesten van het Koninkrijk der Nederlanden op te dragen. — Eenmaal was den Prins met levensgevaar te *Brussel* geweest om de rust te bevorderen; dit was bij de inwoners der Noordelijke Provinciën bekend, men was derhalve van gedachten dat dit verzoek geene ingang zoude vinden; evenwel, de omstandigheden waarin het Nederland verkeerde, maakte het noodzakelijk, waarom Z. M. den 4den October een besluit uitvaardigden, houdende opdracht aan Z. K. H. der tijdelijke waarneming in naam des Konings, van die gedeelten der Zuidelijke Provinciën, waar het wettig gezag nog werd erkend (*).

De Proclamatie des Konings had op de gemoei-
deren der Ingezetenen van de Noordelijke Provinciën eenen grooten indruk gemaakt; en was met geestdrift ontvangen; althans te *Rotterdam* beijverde men zich, na het vernemen van dezelve, des te meer om aan de wapening deel te nemen, of door geldelijke bijdragen te bevorderen en te ondersteunen; — vrijwilligers boden zich van allen kanten aan; zelfs de geene die in het gereformeerde burgerweeshuis aldaar de vereischte ouderdom en geschiktheid bezaten, verklaarde zich bereid om dadelijk de wapenen voor Vaderland en Oranje op te vatten, hetwelk door regenten van dat huis werd toegestemd, waarop men zich aanbood voor zijner Majesteits land of zeedienst; — van de officieren der schutterij geschiede eene op-

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 13.

roeping, ten eide gelegenheid te geven om deel te nemen aan eene inschrijving, welke strékken zoude, om zoo lang tot de uittrekkende verdedigers des Vaderlands in hunne haardsteden zouden zijn teruggekeerd, derzelver huisgezinnen des behoevende, te verzorgen, waarop dan ook op nieuw een aantal manschappen zich vrijwillig aanboden.

Ook te *Delfshaven* had de aanzienlijke inschrijving van f 2500 in weinige oogenblikken plaats, terwijl te *Dordrecht* hetzelfde geschiedde.

De oproeping ter algemeene wapening had na in alle Noordelijke Provinciën door Gouverneurs en Burgemeesteren plaats, waarbij de noodige bepalingen algemeen bekend gemaakt werden. De inwoners van de Rijks Hoofdstad, die zich altijd gekenmerkt hebben als welwillend en milddadig, hoorden ook de stem van hunnen Vorst, en kwamen na de regeling der plaatsen en wijken, door den Burgemeester gedaan, die tevens eene kennisgeving deed bekend maken (*), in grooten getalle op, terwijl eene algemeene deelneming met de behoeftige huisgezinnen der opkomende manschappen, die voor het Vaderland uittrekken wilden, aller harten vervulde. De Edel Achtbare Burgemeester der Hoofdstad spoorde hierbij de weldenkende ingezetenen gezamenlijk met de Commissie, welke zich onder het voorzitterschap van Zijn Edel Achtbare gevormd

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlage No. 14.

had; aan (*) tot milde bijdragen, en de Burgermeester met de waardige menschlievende Commissie werden in hunnen wensch niet te leur gesteld. Het werd bij die gelegenheid zelfs door den Staat erkend, dat de ingezetenen van *Amsterdam* beroemd waren door hunne milddadigheid. Het onde milddadige voetspoor werd dan ook toen gedrukt; voor de behoeftige huisgezinnen der uittrekkende Schutters werd de aanzienlijke som van honderd en tien duizend guldens gegeven (†) terwijl ook daar een aantal jongelingen uit het Gereformeerde Diakoniehuis zich aanboden om Vaderland en Koning te dienen.

Inwoners van andere steden hadden echter ook aanspraak, door welwillendheid, bereidwilligheid en deelneming, op den naam van brave vaderlanders.

Bij de goede gezindheid en welwillendheid van de Inwoners der Noordelijke Provinciën, lieten echter eenige kwalijkgezinden (welligt uit andere oorden afkomstig) niet na, om pogingen aan te wenden, ten einde oneenigheid en wantrouwen te zaaijen, tusschen de twee hoofdafdeelingen der Christelijke Godsdienst; maar het kwaad vond geen goede akker, waarop hetzelfde vrucht konde voortbrengen. Alles bleef rustig; de meerderheid der Roemschgezinden gevoelde al het onbillijke van den opstand in België onder eenen Vorst, die

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlage No. 15.

(†) Dit was in de maand November, 1830.

nimmer had opgehouden hun wel te doen; en bovendien, dat de Godsdienst, als Godadienst beschouwd, bij hunne handelingen veel verliezen moest (*).

De staat des lands was nu ten gevolge van de ontstane onlusten in het zuidelijk gedeelte zeer benard; immers de schatkist was in eene geheel andere gesteldheid als toen, wanneer die bijzondere uitgaven voor het bijeenbrengen, kleeden en voeden der Militairen niet noodig was. Hierbij kwam, dat de gewone inkomsten uit de Zuidelijke Provinciën gedeeltelijk ophielden. Tevens moest de rentebetaling van de nationale werkelijkschuld den eersten dag des volgenden jaars plaats hebben, terwijl het vooruitzicht in dien korten tijd niet veel beter dan groote kosten en vermindering van inkomsten opleverden. Dien ten gevolge maakte de Koning staat, zoo als reeds door Z. M. in de aanspraak bij de opening van de buitengewone vergadering van den 13den September, was te kennen gegeven, op de geopende credieten, waardoor voorloopig in de geldelijke benoodigdheden, uit de noodlottige gevolgen van oproer voortvloeiende, zoude worden voorzien. Op den 10den October werd dan ook, bij besluit van den Koning, den Minister van Financiën gemagtigd tot het doen eener leening van twintig millioenen guldens, rentende $5\frac{1}{2}$ pCt. 's jaars, terwijl het

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 16.

Amortisatie Sijndikaat als middel daartoe aangewezend werd (*).

Even zoo als men in de Noordelijke Provinciën werkzaam was, alles aanwendende, dat dienstig konde zijn om het wettig gezag te handhaven en het in gevaar zijnde Vaderland te behoeden, even zoo was men ook in de Zuidelijke Provinciën bezig om eenen regel te stellen, die echter verre van betamelijk af was; het bestond, namelijk, in het geheelen onttrekken van het wettige gezag. Het is ons bewust, de banneling DE POTTER was zoodra Prins FREDERIK *Brussel* wederom had ontruimd, aldaar aangekomen, in zegepraal binnen geleid, en door de zoogenaamde voorloopige regering, benevens eenen ROCHER en VAN DE WEYER, tot lid van zeker centraal Committé benoemd. Dit driemanschap nu, zoude met de uitvoerende magt belast zijn. De opstand te *Brussel* had, zoo als wij zagen, grooten invloed op de naburige en andere Provinciën; van dien invloed maakte het centraal Committé gebruik, en verzuumde ook niet om zich dat gezag over al die Provinciën, alwaar de oproervaan was uitgestoken, aan te matigen. — Voor verscheidene takken van bestuur werden door hetzelfde Kommissarissen-Generaal en andere mindere ambtenaren benoemd, het eerst de Gouverneurs voor de Provinciën *Henegouwen* en *Zuid-Brabant*. Een aantal Distrikts-Commissarissen en

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 17.

Burgemeesteren werden door nieuw benoemden vervangen.

Doch dit was niet het eenige ; onder voorwendsel dat 's Konings wettige regering, door het bezigen van gewapende magt tegen hare onderdanen, haren eed geschonden had, ontzagen zij zich niet eene menigte officieren des legers van hunnen eed, aan den Koning, te ontslaan en dezelve bij de gewapende magt der muiters aan te stellen, terwijl eenige officieren de vrijheid werden gegeven om in verscheidene oproerige gewesten vrijcorpsen op te rigten; ook werd bevolen dat de verschansingen, die welligt met het intrekken der troepen binnen *Brussel* mogten zijn weggeruimd, hersteld zouden worden en dat de ingezetenen zich in staat van tegenweer zouden houden. Ook werd order gegeven aan de bevelhebbers van verschillende poorten, dat niets de stad mogt uitgaan, hetgeen voor de dienst der ruitery geschikt was; hetwelk echter spoedig zoodanig gewijzigd werd, dat zelfs balen koopmans goed en reizigers met geheelen pakaadje de stad konden uitgaan.

Op den 36sten September, vaardigde het centraal Comité een besluit uit, bepalende dat, het regt in naam des provisionelen Gouvernements zoude gesproken worden, dat alle publieke acten in naam van dat zelfde gezag executoir zouden worden verklaard, en dat de Comité van justitie en van Binnelandsche zaken belast waren met de uitvoering van het toenmalig be-

sluit; — tevens gelaste het aan den Commandant van de stad *Mons*, (Provincie *Henegouwen*), om de daar nog zijnde Hollandsche officieren in verzekerde bewaring te stellen en als gijzelaars te houden.

Hetzelfde Comité ging voort met verscheidene benoemingen te doen, als, de Heer ETIENNE DE SAUVAGE, tot Gouverneur der Provincie *Luik*; de advocaat RAIKIM, tot Procureur Generaal voor het hoge gerègtshof te *Luik*; de beruchte baron DE STASSARD, eerst tot voorzitter van het Comité van Binnelandsche zaken, en vervolgens tot Gouverneur der Provincie *Namen*; de Heer MEULENAERE (Procureur des Konings,) tot Gouverneur van de Provincie *Oost-Vlaanderen*; de Graaf HYPOLITUS VILAIN XIII van *West-Vlaanderen*; en tot waarnemend griffier van het gewestelijk bestuur van *Oost-Vlaanderen*, den advocaat ROOMAN. De Heer VAN CROMERUGGE werd in zijne betrekking van Burgemeester der stad *Gend* bevestigd, terwijl de Heeren H. SERRIN, PIRZON, C. DEMONGE en de bekende schrijver van het *journal de Lovain*, ADOLPH ROUSSEL, tot distrikt-Commissarissen van *Namen*, *Dinant*, *Philipstad* en *Leuven* benoemd werden; waarbij de Graaf FRANCOIS ROBIANO tot Gouverneur der Provincie *Antwerpen* benoemd werd, welke laatste zijne zetel in eene plaats nabij de stad *Antwerpen* moest vestigen, dewijl dat gewest op dien tijd door Noord-Nederlanders bezet was. Omtrent de dubbele benoeming van de Baron DE STASSARD, die bijna ge-

lijktijdig voorviel , vond men het goed , om hem in de betrekking als Gouverneur door drie ingezetenen van *Namen* de Heeren , CH. ZOUBE , J. B. BRABANT EN ANCIAUX te doen vervangen.

De Graaf VILAIN XIII nam de betrekking van Gouverneur der provincie *West-Vlaanderen* niet aan ; men gaf voor uit hoofde eener ongunstigen staat zijner gezondheid.

Genoemde Graaf VILAIN was bij zijne benoeming , zoo als ook de Heer MEULENAERE , belast om zich onverwijld met de regeling van het gewestelijk bestuur , met de dienst der posterijen , en met de zorg voor het geregeld inkomen der belastingen bezig te houden , overeenkomstig een besluit van den 1^{sten} October , waarbij de ingezetenen zelfs dringend werden uitgenoodigd , om de achterstallige grondlasten en accijnsen te komen betalen. Dit besluit was gegrond op de overtuiging van de noodzakelijkheid , om onverwijld in de behoeften van het leger te voorzien. — Uit een volgend besluit blijkt , dat het centraale Comité niet dadelijk in staat was , aan de verlangens van allen die met hunne deelneming aan den opstand eenig voordeel meenden te behalen , te voldoen. Er werd eene Commissie van drie leden benoemd voor het onderzoek der verzoekschriften , die bij het centrale Comité inkwamen , op grond dat het aantal verzoekschriften , welke bij dat Comité inkwamen , de werkzaamheden verhinderden , en dat dien ten gevolge niet in de belangen

van bijzondere personen konden worden voorzien, hoe wettig de daaromtrent geuitte verlangens ook zijn mogten, dewijl het er tevens meer op aankwam, om in de moeilijke omstandigheden maatregelen van algemeen belang te nemen.

De eensgezindheid tusschen de verschillende personen die zich het Bestuur der openbare zaken in *België* aanmatigden, was echter niet groot, dewijl zelfs dagbladen (*) zich beklaagden, over een bevel van het zoogenaamde voorlopig bestuur aan het opperhoofd van den krijgsmagt VAN HALEN, om de gewapende opstandelingen, die met eenige veldstukken tot *Vilvoorden* waren voortgerukt, weder van daar terug te doen keeren; men sprak tevens van inwendige vijanden. Ook de Fransche Generaal MELLINET, die bij de opstandelingen den titel van opperbevelhebber der Atillerie voerde, vroeg zijn ontslag, doch verklaarde kort daarop, dat zoolang er Hollandsche krijgsbenden op het grondgebied van *België* waren, hij in dienst wilde blijven; voorts werd bepaald en kenbaar gemaakt door het centraale Committé dat, de Belgischen Provinciën, (van *Holland* gewelddadig afgescheurd) eenen onafhankelijken staat zouden uitmaken, en dat een nationaal Congres, op hetwelk de belangen van de provinciën zoude vertegenwoordigd worden bijeengeroepen, het ontwerp der Belgischen grondwet zoude onderzoeken en wijzigingen maken, welke het gepast zoude achten om voor

(*) Van 4 October, 1830

geheel België van verbindende kracht vast te stellen (*). Den 6den October benoemde het centrale Committé, voor het ontwerpen van die grondwet eene Commissie, die zich voor alles bezig moest houden met het uitdenken van een nieuw stelsel omtrent de verkiezingen, hetwelk *zoo zeer in den geest des volks moest zijn, als slechts eenigzins mogelijk was*; tot leden werden benoemd: de Heeren VAN MEENEN, DE GERLACHE, THILEMANS, DEVAUX, DE BROUCKERE, FARRY, BALLIV, ZOUBE EN THOM.

Bij een volgend besluit van dien zelfden dag deed dat centraal Committé de bevelhebbers der grensvestingen, de burgerlijke beambten en de tolbedienden op de grenzen aanschrijven, ten einde geene vreemdelingen in België te laten binnenkomen, die met een ander doel dan de bevordering hunner bijzondere belangen, zich daarheen mogten begeven. Ook werd aan alle vreemdelingen verboden cokardes of vaandels te dragen, die aan België vreemd waren. Dit besluit was gegrond op de overweging: » dat van de » menigvuldige vreemdelingen, die zich naar België begaven, sommigen wel door het loffelijk doel (ziede men aldaar) gedreven werden, om tegen de ondernemingen der Hollandsche dwingelandij hulp te verleen, maar dat toch een groot aantal anderen, te midden der verwarringen, die van eenen staat van overgang onafscheidelijk

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 18.

waren, minder loffelijke middelen van bestaan kwamen zoeken.

Of deze maatregel opnieuw bij de vreemde krijgsbevelhebbers, die zich in dienst der opstandelingen bevonden, onvergenoegdheid verwekte, is te gissen, maar zeker is het, dat dezelve bestond. De Spanjaard DON JUAN VAN HALEN vroeg op dien tijd zijn ontslag als bevelhebber van *Zuid-Brabant*, en wel (zoo als men aldaar openlijk door den druk verspreidde) na dat men door allerlei kuiperijen hem gedwongen had daaromte vragen. Evenwel heeft deze ontevredenheid en verwijdering geen gevolg gehad; spoedig had eene soort van verzoening plaats tusschen de laatste en het centraal Comité. DON JUAN VAN HALEN werd als Luitenant Generaal eene bezoldiging van f 10,000 fr. of guldens gegeven, en men achtte het eene bijzonderheid, dat DE POTTER EN VAN HALEN elkander, bij gelegenheid eener wapenschouwing van vrijwilligers te *Brussel*, voor het oog dezer lieden omhelsden.

Voorts verzuimde het centrale Comité niet, om zich met de regeling der regterlijke magt in te laten; dien ten gevolge verwijderde het een aantal leden uit het Hooge Gerechtshof te *Brussel* en benoemde anderen daar voor in de plaats, bepalende dat den 11^{den} October derzelver zittingen moesten hervat worden. Onder de nieuw benoemden was ook de bekende advokaat CLAES, die Griffier van het Hoog Gerechtshof werd. Er werd

echter in het programma der plegtigheden, waarmede het Brusselsche Gerechtshof de regtbanken opende, geene melding gemaakt van het afleggen van eenen eed of belofte. Tevens werd bepaald, dat de regterlijke vonnissen, bevelschriften en dergelijke stukken, tot hoofd zouden hebben:

- In naam van het Belgische volk; de voorloopige
- Regering van *België* aan allen, die deze zullen
- zien, heil!" —

Bij een ander besluit bepaalde men, dat voortaan alle lijfstraffelijke zaken, het regterlijk onderzoek en het verhoor der getuigen in het openbaar zouden plaats hebben; terwijl een derde besluit, van hetzelfde opgeworpen bestuur, de wijze betrof, waarop *de stedelijke en gemeentelijke besturen* in de gewesten waarin het gezag van dat bestuur van *België* erkend werd, verkozen zouden worden: waartoe in elke stad en in iedere gemeente *de aanzienlijken* bijeen geroepen moesten worden, waaronder de zoodanigen gerekend werden, die een zeker bedrag in de grondlasten en in de belasting op de patenten betaalden. Dit bedrag werd hierbij voor de gemeenten van meer dan 25,000 zielen ten minste op *f* 100, en voor de gemeenten van 5000 zielen en daar beneden op *f* 10 vastgesteld. Voorts werden voor aanzienlijken gehouden degenen, die het beroep van Advokaat, Procureur, Notaris, Geneesheer, Heelmeester, Officier van gezondheid, Hoogleraar in de wetenschappen, schoone kunsten of letteren en

dat van Onderwijzer uitoefenden. Deze aanzienlijken nu, zouden na hunne bijeenroeping, overgaan tot verkiezing, bij geheime stemming en bij betrekkelijke meerderheid, van den Burgemeester, de Schepenen en Raadslieden hunner gemeenten, waartoe *alle* personen verkiesbaar waren, die aldaar waren ingezet en den ouderdom van drieën-twintig jaren hadden bereikt. De verkozenen plaatselijke besturen moesten dadelijk na de goedkeuring van het proces-verbaal der verkiezing door den Gouverneur van dat gewest in dienst treden. — Dit besluit eindigde met de zonderlingste bepaling, dat:

Onmiddellijk na de ontvangst van hetzelfde, zouden de daarin betrokkene overheden op derzelver persoonlijke verantwoording af, tot de uitvoering daarvan moeten overgaan, »met bijvoeging,» *Ingeval van nalatigheid van hunne zijde, wordt die uitvoering aan den werkzamen ijver van allen goede vrienden van het Vaderland aanbevolen.*

Verwarring, onvastheid, onberadenheid en wantrouwen, bleek uit den geheelen toestand en uit allen plannen, die het oproerig volk daarstelde; tot eene meerdere blijk dient nog, dat niettegenstaande dit besluit evenwel het opgeworpen Bestuur voortging met *regtstreeksche* benoeming der plaatselijke besturen, zoo werd onder andere na het besluit, den Graaf CLEMENT DE BERLAIMONT, tot Burgemeester der stad *Luik* benoemd, terwijl den ridder DE MELOTTE D'ENVOZ uit die betrekking werd ontzet.

De Heer ~~ROUFFE~~ weigerde de post als Burge-meester der Stad *Brussel*.

De stad des oproers poogde nu meer en meer eene vastheid aan te nemen, opdat de kracht daarvan zich over alle de Zuidelijke Provinciën meer en meer zouden verbreiden; zelfs in hare boezem was meer rust dan in het laatst der maand Augustus; hoewel die rust niet te vergelijken was bij die kalmte, die beschaafde verlichte volken genieten, onder het gezag van een erkend deugdzaam Vorst; dit was alleen het geval bij de Noordelijke Provinciën; evenwel *Brussel* poogde dan zoo veel mogelijk regelen te maken; onder anderen was ook het reglement voor de stads wacht, dewelke de naam van *garde urbaine Bruxelloise* verkreeg, op voorstel van Baron VAN DER LINDEN D'HOOGVORST, door het provisioneel Gouvernement gearresteerd; waarbij tevens bepaald werd, dat allen manspersonen van goed en zedelijk gedrag, tusschen de 18 en 50 jaren oud, gehouden zouden zijn zich in die garde in te doen schrijven. Een middel voorwaar, om, wanneer de inschrijven alle rustige lieden waren, de ramp die men zich zelve had berokkend, eenigzins te verzagten, hetgeen tevens een goed en heilbevorderend voorbeeld konde geven aan andere oproerige steden, waarop hunnen invloed werkte; te meer daar die invloed in de daad groot was; noch maar 3 Provinciën, *Antwerpen*, *Limburg*, en het groot Hertogdom *Luxemburg*, waren op dien tijd slechts overig;

dat is, ijverde niet mede met oproer en trouwloosheid om zich van den wettigen Vorst af te scheuren. Provincie *Luik*, waaruit benden der lage volksklassen reeds bij den opstand te *Brussel* tot hulp waren gesneld, om de munitie te sterken, ging voort met den afval; men verspreidde aldaar het gerucht onder anderen, dat in het stadje *Maseyk* (Provincie *Limburg*), omstreeks den 4den October onlusten waren uitgebarsten, waardoor dien ten gevolgen het nabijgelegene *Venlo* in staat van beleg zoude zijn verklaard; dit is een van de honderden bedriegelijke geruchten, die men aldaar en elders verspreidde om inwoners van rustige Provinciën en steden op te ruijen, en alzoo het doemwaardige doel geheel te bereiken; in dezelfde stad *Luik* was een aantal ingezetenen de noodzakelijkheid erkennende, door het reeds aangevangen oproer, zonder verwijl in de geldelijke behoeften te voorzien, in het laatst van September op het Stadhuis vergaderd geweest, en had besloten tot het uitschrijven eener stedelijke heffing van f 50000; te verdeelen naar de evenredigheid der gewone belastingen, evenwel met uitzondering der patenten. Weinige dagen daarna brak de storm geheel los. Ongeveer twee à drie duizend man der Burgerwacht gingen eene verkenning doen in de omstreken van het kasteel van hetwelk de troepen den geheelen volgenden nacht een musketvuur onderhielden, en in den morgen, nadat de Burgerij de stad binnen getrokken was, eenige kanonschoten deden. De Kommandant Generaal der stedelijke wacht deed toen de

provinciale kas opnemen, en verbood de agent van de schatkist, zonder zijn verlof geene betalingen hoegenaamd te doen.

De poging om het citadel te provianderen (*) was mislukt, of liever slaagde niet door het schandelijk verbreken der geteekende overeenkomst, dit had ten gevolge, dat de Kommandant het verzoek deed aan den Graaf DE BERLAIMONT, die bij de teekening der overeenkomst tegenwoordig was geweest, om hetzelfde met levensmiddelen te doen voorzien; dit werd afgeslagen. Er moest dus schikking plaats hebben; de oproerlingen weigerden de Noord-Nederlandsche troepen levensmiddelen, en het was daarom, dat het tusschen genoemden Generaal DE BERLAIMONT, bevelhebber der Burgerwacht, en den Generaal BOECOP, tot eene schikking kwam. Het Noord-Nederlandsche gedeelte der bezetting moest de citadel verlaten, doch konde ongehinderd uittrekken, terwijl aan den Belgischen soldaten de keuze werd gelaten, hunne wapenbroeders te vergezellen (†). Kort daarop kwam Generaal BOECOP met 1100 man te *Tongeren*, aan, om den togt naar *Maastricht* te vervolgen; hierbij werd toen de Hoogleeraar KINKER en negen Noord-Nederlandsche Officieren van de bezetting van *Arlon* door de opstandelingen in vrijheid gesteld, terwijl aan den anderen kant de Heer JA.

(*) Zie I. Deel, bladz. 419.

(†) Zie voor de voorwaarden der schikking, Aanteekeningen en Bijlagen, No. 19.

QUEZ BEER, die bij het gevecht in de voorstad van *Luik*, door de Nederlandsche Krijgsbenden was gevangen genomen, werd uitgewisseld.

De inwoners van *Namen* (Provincie *Namen*) hadden in het begin der maand October al niet veel beter dan die van *Luik* zich gedragen. Eene toomelooze bende was te zamen getrokken, eischten wapenen en pleegden geweldenarijen. De troepen vuurden op hen; maar niets baatte: zelfs steeg de woede daardoor des te hooger. Op het voetspoor der Brusselaren werden de keijen uit de straten gerukt, en met woede op de troepen geworpen, even als weleer het Joodsche volk op de strafschuldigen. Dit veroorzaakte dat de troepen naar de wallen terug deinsden, welke desnietteenstaande met schroot op de muiters vuurden; maar ook daar werden de laatsten het meester, de stellingen overmand en de poorten opengesteld, waarop oogenblikkelijk de bevolking van het platte land in verbazende menigte, de muiters ter hulp, instroomden. Tien achtereenvolgende uren hield dit gevecht aan, toen de Generaal VAN GEEN een parlementair afzond, met aanbod van al de posten der stad te ontruimen, onder voorwaarde, de goederen der soldaten te doen afhalen, waartegen het materieel en hetgeen het Gouvernement toebehoorde het volk zoude gelaten worden. Deze voorwaarde werd aangenomen, en de troepen trokken het kasteel binnen, terwijl de Brabandsche vlag in de stad werd opgeheschen.

Spoedig daarop werd door den Baron *DE STAS-
sard*, die, zoo als wij zagen, tot Gouverneur van
de Provincie *Namen* word aangesteld, bij eene
afkondiging bekend gemaakt, dat, krachtens een
verdrag, dat aan het voorloopig bestuur werd
onderworpen, het kasteel in handen der Belgen
zouden gesteld worden (*). De kapitulatie ge-
schiedde ook; de Generaal ontruimde het kasteel,
en trok met de officieren van zijnen staf om-
streeks 400 man naar *Leuven*, alwaar hij den
5den October in de nabijheid aankwam. De be-
velhebber der Leuvensche Burgerwacht, *DENEEF*,
maakte zwarigheid om de afdeeling door de stad
te laten trekken, vreezende dat zulks tot onlusten
aanleiding zoude geven, waarom hij de Kommis-
sarissen uit *Namen*, die zich daarbij bevonden,
uitnoodigde om den weg over *Hamme*, *Nethein*
en *Liefdaal* te nemen, om de togt alzoo naar
Antwerpen te doen. In den namiddag van den
8sten kwam dan ook dat deel der bezetting van
Namen, met den Generaal *VAN GEEN* aan het hoofd,
te *Antwerpen* aan, en rukte aldaar binnen.

De geest van oproer en afval had zich ook te
Gend (provincie *Oostvlaanderen*) gekenmerkt, en
zich bij aanvang den 29sten September getoond (†).
Na het oproer had men besloten de kriegsbezetting
uit die stad en naar het kasteel te doen trekken,
hetwelk geschiedde, waarop men na het vertrek

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 20.

(†) Zie I. Deel, bladz. 415.

der troepen de Brabandsche vlag van het Stadhuis uitstak. — Genuimen tijd had het Gendsche dagblad (*Journal de Gand*) de taak op zich genomen, om de dwaze redeneringen van sommige Zuidelijke dagbladschrijver en te ontzenuwen, en de eigenlijke bedoelingen der geheime medewerkers van den opstand aan het licht te brengen, bepaaldelijk door feiten aantoonende, hoe veel *België* bij de vereeniging met de Noordelijke Provinciën gewonnen had, benevens de onwaarheid, dat hetzelfde aan deze laatste zouden zijn opgeofferd; eindelijk toonde het ook het misdadig bestaan der ingezetenen van *Brussel*, *Luik*, enz. in al deszelfs afschuwelijkheid aan; maar veranderde geheel en al van toon, toen de bewuste proklamatie van *Brussel* was afgekondigd, en de Regering was overgegaan tot de overeenstemming met het opgeworpen bestuur. Alle banden waren nu ook dáár verbroken. Het Stadsbestuur maakte den 2den October bekend, dat het garnizoen de Stad verlaten; ook dat de Regering eene deputatie naar *Brussel* had afgezonden, om daarvan kennis te geven (*). Meergenoemde Regering deed ook eenesoort van geldleening uitschrijven, om daarvoor de Gendsche fabrikanten uit de ongelegenheid te redden. Verder werd de rust niet gestoord, als alleen door het aanbrengen eener aanzienlijke voorraad levensmiddelen die binnen het kasteel (citadel) werden gebragt, hetgeen deed vermoeden dat de krijgsoverheden

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 21.

de sterkte niet aan het voorlopig bestuur zouden overgeven, hetgeen te meer bleek, door dat de administratie der genie de kazerne deed afbreken welke te zeer nabij de glacis gelegen was, doch de tegenstand die hierop geboden werd, was van geen gevolg; uit eene brief van de citadel vanden 4^{den} October blijkt het, dat men dacht met de Gentenaren in een hevig gevecht te komen, dewijl het garnizoen van *Audenaarden*, behorende tot de in het kasteel gelegene zeventiende afdeeling, die stad verlaten had, en op hetzelfde aanrukte, waarop de Gentenaars den doortogt beletteden; intusschen rukte een bataillon met een detachement artillerie en eenige stukken geschut uit het kasteel, om genoemd garnizoen van *Audenaarden* ter hulp te snellen, waarna de doortogt ongehinderd geschiedde en het tot geen gevecht kwam, terwijl de troepen binnen de muren der sterkte kwamen. Den 5^{den} October besloot de Regering om eene municipale wacht op te rigten, die even als de troepen, gekazerneerd en bezorgd zouden worden.

IJperen (provincie *Westvlaanderen*) alwaar ook den geest van oproer was doorgedrongen, werd in het begin der maand October ook het schouwtooneel van verwarring. Opmerkelijk is het dat in alle Belgische steden de aanslag bijna op dezelfde wijze geschiedde. Het domme gemeen omgekocht zijnde bragt, alvorens de Regering of andere personen er zich mede bemoeiden, het voornemen tot dadelijkheid; te dezer plaatse had

den aanvang plaats, eenvoudig door een' jongen met papier, gekleurd gelijk de Brabandsche vlag, aan een stok gebonden; een Sergeant-sappeur dit ziende, verscheurde het vaantje, en brak de stok voor zijne knien, doch moest hier voor de wraak des volks dubbel ondervinden. Kort daarop werd dat vlag plaatsen hervat door één uit de laagste klasse des volks, die door den Ontvanger-Generaal was omgekocht met eenige 20 franks stukken, waarna een aantal vrouwen van dat zelfde soort, met loshangende haren, welke alvorens door uitgedeeld bier, half beschonken, als dansende Bachanten, de zegevierende vlag omringden, waarvoor dezelve werd uitgeschreeuwd. Eenige Hollandsche militairen konden dit schouwtooneel niet lang aanzien en rukten er op in, hetgeen de menigten van de markt, waarop zulks was voorgevallen, verdreef. Het geschreeuw, dat alle plaatsen der stad vervulde, kenteekende evenwel genoeg, dat het uiteendrijven van wege de Militairen niet veel baatte: in 't kort, de inwoners sloegen allen aan het muiten, en, in navolging der Brusselaars, rukte men de steenen uit de straat, en bragten dezelve op de zolders van de huizen. Nu ook maakten de Belgische soldaten een aanvang met morren, en lieten zich door niets te vreden stellen. Alle ontzag was verloren. Zelfs de Generaal GEORGES, die sedert den 21sten der vorige maand het bevel op zich had genomen, werd niet meer gehoorzaamd. Zij volgden allen de uitnoodigingen des gemeens. Aan tegenstand

II. DEEL.

C

was niet te denken, dewijl onder de bijna 3000 man, waaruit het garnizoen bestond, slechts 120 Hollanders zich bevonden. Deze werden bijeen vergaderd en uit de dienst ontslagen, waarna zij met eene schuit naar *Nieuwpoort* vervoerd zouden worden, waarom zij zich naar de Dixmuiderpoort of Havenkant begaven. Op het vernemen hiervan ging het volk in groote menigten derwaarts, terwijl een aantal boeren reeds bezig was gemelde schuit te plunderen. De troepen spoedden zich alstoen naar hunne kwartieren terug; maar hervatteden om twee ure des nachts den aftogt, die toen onder bedreiging van eenen steenenstorm, evenwel, zonder letsel plaats had.

Ik acht het noodig, om, ofschoon dit voorval te *IJperen*, alleen konde gezegd worden met de woorden: „*Te IJperen werd het ook oproerig*,” de hoedanigheid van den opstand in deszelfs waar daglicht te stellen, opdat men des te beter zoude kunnen oordeelen over de hoedanigheid des opstands; *niet* zoodanig, alsof verscheidene steden met geweld onder de zegevierende vanen van *Brussel's* ondankbaren werden gebragt; *niet* alsof zij, aan de zegekar vastgebonden, moesten volgen, en dat derhalve den afval aan het wettig gezag toe te schrijven ware aan de noodzakelijkheid der onderwerping, die tevens een natuurlijk gevolg zouden zijn van den dwang der magt — maar dat men onpartijdig en naauwkeurig zouden kennis dragen van lage kuiperijen, die de eene reeds oproerige stad met de

andere uitoefenden, en alzoo alles tot afval bewoog. Dit naar waarheid kennis dragen, kan tevens alleen het ware licht verschaffen, waarin de hoedanigheid der eischen, hunne handelingen in het vervolg, en de beslissing der vreemde Mogendheden zullen dienen te worden gezien, zal men zich in staat gesteld vinden om juist te kunnen oordeelen.

Te *Roermonde*, (provincie *Limburg*), had ook op dezelfde wijze oproer plaats, doch dit had dadelijk geen gevolg; het binnentrekken van een eskadron dragonders belettede dit.

Ook zoo was het te *Dendermonde*, (provincie *Oostvlaanderen*) in het begin der maand October werden er pogingen in het werk gesteld om de stad in oproer te brengen. De aanvang was op eene verraderlijke wijze de soldaten der bezetting dood te schieten. Het had echter geen gevolg op dien tijd: de gewapende magt was te groot.

Te *Kortrijk* (provincie *Westvlaanderen*) was het niet beter dan in de laatstgemelde plaats. Eenige Hollandsche officieren werden aldaar gevangen genomen.

In de meer naar de Fransche grenzen gelegene stad *Meenen* (provincie *Westvlaanderen*) was ook oproer uitgebarsten. De Hollandsche officieren en manschappen moesten dien ten gevolge de stad ont-ruimen. Het zoogenaamde *Committé de Sureté* te *Meenen* had aan de officieren van het garnizoen vrijgeleide beloofd; maar laaghartig werd hetzelfde ingetrokken. Wel is waar, in het oogenblik dat razernij hun leven bedreigde, werden zij het zelve verzekerd;

maar dit was ook alles. In plaats van vrijgeleide werd hun, nadat zij van de 2000 man, waarvan naauwelijks 70 waren getrouw gebleven, verlaten waren, aangezegd, dat zij zonder verwijl de stad moesten verlaten, of anders als krijgsgevangenen zouden worden opgesloten, waarop de Hollandsche officieren de stad verlieten, die zich als boeren verkleedden, op het vernemen dat alles op de dorpen gewapend was, en op moord en roof zich spitste, en langs ongebaande wegen, ook door de duisternis begunstigd, meer dan 25 uur rondzwierven, om de onbesmette bodem te bereiken. Aan de andere zijde der provincie, te *Brugge* gekomen zijnde, werden vele officieren door het muitend graauw gevangen genomen en opgesloten, onder anderen de Kolonel MOLTZBERGER; ook de Majoor WEILAND werd gevangen genomen en mishandeld, te *Dudzele* nabij de laatstgenoemde stad, werd de echtgenoot vanden Luitenant ZEEWOLDT, komende na lang gezworven te hebben, te *Meeenen* aan, door meer dan 200 boeren, met bijlen en hooivorken gewapend in een herberg overvallen; doch werd door haar menschlievende voerman nog tijdig gered. De overgeblevene officieren werden onder weg alle kledingstukken ontroofd, en kwamen bijna naakt te *Vlissingen* aan. Dit waren de uitvloeiselen uit de hoog geroemde bron van *liberté, justice!* (vrijheid, regt!) De troepen uit *IJperen* ondergingen hetzelfde lot te *Brugge*; 9 Officieren werden aldaar gevangengehouden. Dagelijks, nu kwamen er Hollandsche officieren

in *Zeeland* en *Antwerpen* aan; allen werden op hunnen terugtocht op dezelfde wijze behandeld, allen hadden redenen tot beklag over de muitelingen, die zich noch aan gegeven woord, noch aan geslotene kaputilatie hechtten, maar steelden en roofden waar slechts iets te vinden was. Indedaad geen corps bandieten kon uit slechter menschen zijn zamengesteld, en onder zulke bandieten bevonden zich belgischen officieren, die na naauwelijks hunne vaandels ontlopen te hebben, de wapenen tegen hunne eigene kammeraden opvattede. Onder de horden bevonden zich ook fransche vrijwilligers.

Ook te *Ostende* (provincie *Westvlaanderen*), barstte de oproervlam, die reeds eenige dagen gesmeuld had, los. De militaire overheid bekwam van die van *Brugge* gelijktijdig met het berigt, dat aldaar het gemeen weder ongeregeldheid pleegde, de tijding dat er te *Ostende* een plan bestond om de volgende morgen, zijnde 2 october de kazerne te overrumpelen. Dadelijk ging men over tot het nemen van gepaste maatregelen; evenwel begon met den middag van den dag een hoop gemeen volk met drie kleurige linten aan de hoed of op de borst op de been te komen, waarop de troepen zich onder de wapens schaarden; de eerste beweging was schreeuwen en schelden tegen de officieren welke met dit nog andere beledigingen geduldig verdroegen, Ten 7 ure des avonds overweldigde de gestadig aangegroeide en van muiltucht zwangere menigte het stadhuis en stak

een vreemd vaandel van deszelfs balkon uit, waarna men zich naar de daar over gelegene hoofdwacht begaf, om de militaire magt te dwingen tot het nederleggen der wapenen; deze echter waren niet spoedig voornemens dit te doen, en schoten, nadat een der rebellen door een pistoolschot een onder-officier wondde, op het oproerige graauw in; Brussels voorbeeld werd ook hier nagevolgd, de straat van keijen ontroofd en een steenregen op de troepen afgezonden. Tuighuis, kazerne en kruidmagazijnen werden door de troepen versterkt, welke het door geweervuur lang tegen de muiters uithielden, maar ten laatsten moesten opgeven. De militaire van Noord-Nederland ontruimden hierna de stad, waarvan een aantal met den stoomboot te *Vlissingen* aankwamen.

Te *Bouillon* (Groothertogdom *Luxemburg*) begon in den aanvang der maand October ook de tuimelgeest te werken. De Inwoners stonden tegen de militaire magt op en vermeesterde het citadel der stad; het garnizoen werd in de kazerne opgesloten gehouden. Te *Neufchateau* werden de geinkwartierde troepen van het garnizoen van *Arlon* door de burgers hunne geweren afgenomen, terwijl in het Groothertogdom op verscheidene plaatsen blijken van ongeregeldheid gegeven werden. Het Pruissisch krijgsgestuur der bondvesting *Luxemburg* deed hierop een stuk afkondigen (*) aan de ingezetenen, hun inlichtende

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 22.

dat het gewest *Luxemburg* geheel van *België* afgescheiden was, een Hertogdom uitmakende, welks Vorst tot het Duitsche Bondgenootschap behoort; waarom den geest van opstand noodwendig de bedenkelijkste gevolgen na zich slepen moest. Hierbij werden de ingezetenen ernstig aangemaand om zich rustig te houden en bedreigd, dat indien zelfs de minste blijk van opstand tegen de burgerlijke of militaire overheid merkbaar werd, de stad in staat van beleg zoude worden verklaard. Spoedig hierop had het opgeworpen bestuur te *Brussel* de onbeschaamdheid aan den Gouverneur van het Groothertogdom, den Heer *WILLMAR*, te berigten (*), dat deze ambtenaar zijn betrekking als Gouverneur zoude kunnen behouden, indien hij het voorloopig Bestuur erkende, voor de rigtige ontvangst der belastingen bleef zorgen en de opbrengst daarvan in de kassen van het genoemde Bestuur deed storten; het opgeworpen Bestuur erkende, ja dat er eenige betrekkingen bestonden tusschen het Groothertogdom en *Duitschland*, doch verkondigde gelijktijdig de ongerijmde stelling, dat het genoemde gewest een *wezenlijk* deel (NB.) van *Belgie* uitmaakte. Zelfs het in staat van beleg verklaaren der stad *Luxemburg* werd door hun als eene daad uitgekreten, die met de vroegere besluiten der Duitsche Bondsvergadering geheelstrijdig was! De provinciën *Luxemburg*, *Limburg* en *Antwerpen*, alwaar wel eenige blijken gegeven waren

(*) Volgens een openlijk medegedeelde brief.

van de ondankbare tuimelgeest, waren echter nog over het geheel getrouw gebleven, en konde bij den last van den Koning (*) aan de Prins van Oranje als zoodanige aangemerkt worden.

De troonsopvolger des Konings begaf zich nu onverwijld naar de stad van den naam der provincie *Antwerpen*, alwaar Z. K. H. den 5^{den} October aankwam. Het is eene bepaalde waarheid, voornamelijk ingevolge de traktaten met de vreemde mogendheden in den jare 1814, dat het *wijze* ontwerp door den Koning aangewend, namelijk het beheer in zijnen naam opgedragen aan den Koninklijke zoon, die rust en vrede bevorderen moest, ook het eenige nog mogelijk aan te wenden middel was, om een oproerig volk; dat, reeds bij het innemen van *Brussel* door Prins FREDERIK, getoond had wie het was, teregt te brengen. Naauwelijks was de Prins van Oranje te *Antwerpen* aangekomen, of eene Proclamatie werd uitgevaardigd, inhoudende den wensch, om de ongelukken voor te komen, die de Zuidprovinciën bedreigden, de verzekering dat den door het Zuiden uitgedrukten wensch naar afscheiding was verhoord, dat de Koning, alvorens dezen gewigtigen maatregel werd volvoerd, reeds aan hun een voorlopig bestuur toestond, met den Prins aan het hoofd, dat alle zaken in de taal, die zij verkozen, zouden verhandelt worden, dat alle bedieningen, afhangende van dat bestuur, aan de

(*) Bladz. 12.

ingezetenen der gewesten, die tot hetzelfde behoorden, zouden gegeven worden, dat hun vrijheid van onderwijs der jeugd gegeven werd, en dat nog andere verbeteringen zouden ingevoerd worden, benevens de aansporing om hunne pogingen met die van het hoofd des bestuurs te vereenigen, waarvoor zij gewaarborgd werden, van de geheele vergetelheid der staatkundige misslagen, die vóór het nitvaardigen dier Proclamatie hadden plaats gehad (*).

De wijze van verdwaalde, of liever oproerige volkeren te regt te brengen, is door alle eeuwen heen verschillend geweest, en hebben ook naar mate der bijkomende omstandigheden of reeds bestaande betrekkingen, gevolgelyk verschillend moeten zijn. Het is mijne taak als geschiedschrijver niet, de gegrondheid van mijne gedachten en bijzondere gevoelens over alle gepaste maatregelen, die genomen werden, door redenen en bewijzen te staven; daarom onpartijdig willende blijven, zal ik mij slechts bepalen tot het voordragen der gebeurtenissen, zoo als dezelve in der daad zijn voorgevallen; bekend moet het evenwel zijn, dat men in de Zuidelijke Provinciën ondankbaar en laaghartig genoeg was, de woorden *Hollandsche dwingelandij* en *onderdrukking* te bezigen. Dit bleek onder andere door eene circulaire, die de nieuw benoemde provisionele Gouverneur van *Zuid-Brabant*, VAN MEENEN, bij het aanvaarden van zijnen post, aan de ambtenaren der pro-

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 23.

vinciale administratie rigte (*), terwijl bij het onderhandelen met Prins FREDERIK (die zich den 1sten October nog te *Walhem* bevond) over de gevangenen DUCPETIAUX, PLETINX en EVRAUD, de grootste afkeerigheid en eenzijdige onwillendheid ten duidelijkste van hunnen zijde kenbaar werd: Z. K. H. verkoos het uitwisselen der krijgsgevangenen in massa, hetwelk door het verachtelijk driemanschap DE POTTER, ROGIER EN VAN DE WEYER, benevens nog een daaraan gevoegd lid van het centrale Comité FELIX DE MERODE, afgeslagen werd (†).

Nadat de Proclamatie door den Prins *van Oranje* te *Antwerpen* was gedaan, ontstond er eene geestdrift onder de Antwerpenaars, die in loftuitingen over de onverwachte redding, door den Prins op last des Konings aangebragt, bekend werd. *Ziedaar*, zeide de mededeeler der meergenoemde Proclamatie, *ziedaar de edele taal van een verzoe- nend Vorst, die met den olijftak des vredes in de hand, aan onze twisten en ellende een einde komt maken.* Deze geestdrift voor de goede zaak, die echter meer uit handelsbelang dan ware ijver ontstond, was van korten duur. Wij zullen evenwel de geschiedenis niet vooruitloopen, maar ons bepalen bij het aldaar eerstvolgend gebeurde.

Den volgenden dag, den 6den October, nam de Prins *van Oranje* het besluit, om zich een raadgevende Comité toe te voegen, lettende hierbij op het

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 24.

(†) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 25.

4de artikel der Koninklijke Proclamatie, om door eene raadgevende Commissie die bevredigende middelen te worden voorgeseld, die de toestand in *Belgie* vereischten (*).

Prins FREDERIK der Nederlanden keerde nu naar 's *Gravenhage* terug, dit was den 8sten October, de dag nadat door den Prins van Oranje wederom een besluit was genomen, houdende, dat, de aan dat Gouvernement toegevoegde ministers eene raad zoude vormen, die het hoofd over alle zaken van advies zoude dienen, en dat deze raad door den Hertog VAN URSEL bij 's Prinsen afwezigheid zoude worden gepresideert; benevens nog andere bepalingen (†).

Intusschen werd de bewuste proclamatie van den 5den October, door de Prins te *Antwerpen* gedaan naar *Brussel* overgebragt, ook was blijkens een rapport te *Brussel* den 7den October gedaan, door den Graaf FELIX DE MERODE EN SYLVAIN VAN DE WEYER aan hunne medeburgers, een persoon van den Prins naar *Brussel* afgezonden, tot het bekomen van inlichtingen, omtrent den staat der meeningen en de middelen tot overbrenging der belangen van den Prins en die van het Belgischen volk (§), dewelke, nadat hij het doel zijner zending had te kennen gegeven, ten antwoord bekwam, dat het Comité geen bevoegdheid be-

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 26.

(†) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 27.

(§) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 28.

zat om over het toekomstig lot van *Belgie* met den Prins te handelen, dewijl dit regt behoorde aan het nationaal congres, hetwelk men zich niet schaamde te zeggen, *alleen over* de toestand des lands konde beschikken; tevens dat zij zonder N. B. eene bijzondere lastgeving des volks zich niet naar *Antwerpen* konde begeven, zoo als de Prins de wensch daarvan had doen blijken; ook was men bij dat antwoord onbeschaamd genoeg te kennen te geven, dat een mild en liberaal gedrag (waarbij dan bepalingen) welligt de algemeene verontwaardiging zoude kunnen doen verminderen en afwenden, die over al de leden van het huis van *Nassau* hing, ook dat al de acten die van den Koning uitgingen, als nietig zouden beschouwd worden; waarbij gevoegd was de verbitterde betuiging, dat zelfs het goede dat de Prins zoude verrigten, krachteloos zoude worden, indien men er de hand des Konings in ontwaarde.

De oorzaak dat dit rapport alleen door de befaamde SYLVAIN VAN DE WEYER en FELIX DE MERODE was geteekend, en niet door DE POTTER en ROGIER, werd spoedig door de laatsten opgehelderd door middeleener bekendmaking, waarin de oorzaak daarvan wordt opgegeven; tevens werd bij dezelfde gelegenheid kenbaar gemaakt, dat kort daarop de vraagpunten, dewelke betrekkelijk den vorm van het gouvernement waren, hetwelk voortaan *Belgie* zoude besturen, en de magt, waaraan het volk de uitvoering daarvan zouden moeten opdragen, aan het natio-

naal congres, hetwelk ter beslissing geroepen was en die bevoegdheid daartoe had, zoude onderworpen worden (*).

Men ziet hieruit, hoe vreesselijk de haat en de verbittering bij de oproerige volksmenners, en de met hen overeenstemmende kwaadwilligen of medegesleepten tegen den Koning was; tegen denzelfde, die hun vijftien jaren had welgedaan!

De Prins *van Oranje* voegde bij al de anderen, die door hem tot leden der Commissie waren toegedaan, onder andere ook nog een aanzienlijk persoon uit *Luxemburg*, en bepaalde den 8sten October, dat alle besluiten, welke door hem zouden genomen worden, betrekkelijk het beheer, der aan zijn bestuur onderworpende provinciën, niet van kracht zouden zijn, ten zij dezelve medeonderteeekend waren door den minister of ander hoofd van het departement, waartoe de zaak betrekking had.

Den 10den vertrok Prins FREDERIK uit 's *Gravenhage*, en kwam spoedig te *Antwerpen* aan.

De gevangenen DUCPETIAUX, PLETINKX en EVERARD, waarover reeds door het voorloopig bestuur met Prins FREDERIK ter uitwisseling was gedelibereerd, en die gedurig nog te *Antwerpen* gevangen zaten, werden door den Prins *van Oranje* in vrijheid gesteld. Dit werd door Antwerpenaren zelve eene edelmoedigheid genoemd, die, zoo als ook ge-

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen No. 29.

beurde, een gunstige, doch korten, indruk op de gemoederen maakte.

De afgevaardigden der Zuidelijke Provinciën werden door Z. K. H. uitgenoodigd, om zich naar *Antwerpen* te begeven. Door den Hertog VAN URSEL en Heeren DE LA COSTA EN VAN GOBBELSCHROY werd een rapport ingediend ter weder-invoering van den Jurij; hetzelfde werd daarop door den Prins goedgekeurd en aan den Staatsraad terug gezonden. Op den 11den October werd door Hoogstdenzelve een besluit genomen, bepallende dat geen verlot of examen hoegenaamd meer noodig zoude zijn, om in de aan 's Prinsen bewind onderworpen provinciën het lager onderwijs te geven; tot het houden van scholen zoude eene enkele kennisgeving aan de plaatselijke Overheid genoegzaam zijn.

Wat hier noodwendig uit voort vloeit, gevoelt zelf de min verstandige; een onderwijzer zonder blijk van bekwaamheid behoeven te geven, te laten onderwijzen, is even goed gidsen te kiezen, waarvan men niet weet, of de weg bij hun bekend is; Ook de onderwijzers dus, waren aan geene examens gebonden; hij die derhalve slechts volgens de wijze van *Belgie* de jeugd wist te leiden en gevoelens in te boezemen, had verlot. O vrijheid!— Dit is eene zekere waarheid, het verlot geven aan de onderwijzers, is een doorslaande blijk van de verregaande ongeregeldheid van *dat* volk, waarvoor *zulke* vrijlatingen moesten gegeven worden.

Er werd wijders bij bepaald, dat de onderwijzers op scholen, wier bekostiging geheel voor rekening van het gemeentebestuur komt, door dat bestuur alleen aangesteld en afgezet zouden worden. Voorts werd door de ministers van Binnenlandsche zaken en die van staat, circulaires rondgezonden, ter aanbeveling der volkomenste vrijheid van taal.

Kort daarop nam den Prins van Oranje het besluit, waarbij, uit aanmerking dat de omstandigheden een meer vereenvoudigd bestuur toelieten, tot dat het op een bestendigen voet en ingevolge de wenschen der natie kouden gevestigd worden, bepaald werd, dat provisioneel de Gouverneurs en de gedeputeerde Staten der Provinciën, (die het gezag van den Prins erkenden) zonder andere tusschenkomst de zaken, die daarvoor vatbaar waren, zouden ten einde brengen, zich regtstreeks tot Z. K. H. kunnende wenden, ingeval eene beslissing van zijne zijde nodig mogt zijn; hierbij werden de ministers van Staat, de Hertog van URSEL, de minister van den Waterstaat, nationale Nijverheid en Koloniën, en den minister van Binnenlandsche zaken van hunne werkzaamheden, waarmede zij bij vroegere besluiten waren belast, ontheven.

Den 16den werd door Hoogstdezelfen eene proclamatie (*) uitgevaardigd, waarbij bekend werd gemaakt dat Z. K. H. de toestand van het Belgi-

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 30.

schen volk overwogen had en hetzelfde voor een onafhankelijk volk verklaarde.

Met de beloften: van zelfs in die gewesten, waar Z. K. H. eene groote magt uitoefende, hun in het minst niet in hunne regten als staatsburgers te belemmeren, *met de vrijlating:* om te kunnen kiezen, even als de landgenooten in andere provinciën, de afgevaardigden tot het Nationale Congres, en daar over de belangen van het Vaderland te kunnen raadplegen.

Benevens de *verzekering*, dat Hij zich in die Provinciën, die Hij bestuurde, aan het hoofd der beweging stelde, die het Belgische volk tot eenen nieuwen en vasten staat van zaken leidde, dewelke kracht zoude ontleenen van den aard des volks, en de *witboezeming* (ten einde *de laatst mogelijk* aangewende poging ter bevrediging te doen gelukken), dat het de taal van Hem was, die zijn bloed gestort had voor de onafhankelijkheid der gewesten, en zich vereenigde in hunne pogingen, om de staatkundige onafhankelijkheid te vestigen.

Tot zoo ver werd gegaan. In hoe ver het *bevredigen* werd bereikt, zullen wij uit de gebeurtenissen die in *Zuid-Brabant* voorvielen (hoofdzakelijk van *Brussel*) en andere provinciën, ontwaren. De Club, het opgeworpen bestuur, bijgenaamd het centrale Comité, had reeds aan de afgezant des Prins van Oranje de wederstrevende gevoelens te kennen gegeven, waarna de drie bekende gevan-

genen, door Z. K. H. waren in vrijheid gesteld, en ter nog meerdere bevrediging (geschikt om de harten van een verdwaasd en verdwaald volk te winnen) de laatste Proclamatie, welke, zoo er ooit iets veld moest behouden, van den besten aard daartoe was. Van den beginne af aan evenwel bezigde het opgeworpen Bestuur al die middelen, die dienen konden om het zoogenaamde afgeworpen juk niet weder op zich te laden. Het ging voort met benoemingen te doen der leden van het Hooge Gerechtshof, even zoo als met die voor de Regtbank van Eersten Aanleg, welke beide eene hervorming ondergingen; ook werd door hetzelfde het Committé van Oorlog geregeld. Verscheiden benoemingen werden gedaan, waarvan de algeheele naam-optekening voor den Hollander van weinig belang en zelfs vervelend zoude zijn: genoeg is het te weten, zoo als uit het waarachtig gebeurde blijkt, dat, ofschoon de Zoon des Konings middelen ter bevrediging aanwendde, men desnietteenstaande voortging met den afval. Het is voor den minnaar der waarheid noodzakelijk op te merken, dat sedert het beginsel des opstands, de oorzaak van het uitgebarsten oproer, reeds drie malen onderscheiden was opgegeven. De eerste kreeten waren: *à bas le ministerie!* (weg met het ministerie!) vervolgens zond de Commissie van veiligheid te Luik eene petitie in, bevattende de zoogenaamde grieven, hoofdzakelijk begerende vrijheid van onderwijs, verantwoorde-

lijkheid der ministers, waarborgen voor de instelling der *Jury*, onbepaalde vrijheid van onderwijs en volkomene vrijheid der drukpers, herhalende deze, na dat alvorens in het voorbijgegaane jaar al deze zoogenaamde grieven, door het domste gemeen, opgeruid zijnde, als zoodanig erkend en voorgedragen, geen ingang hadden gevonden. Kort na dien tijd daarna hoorde men geene grieven meer. Het bleek alleen een voorwendsel geweest te zijn van een plan, hetwelk door een DE POTTER en aanhangers konde zijn gesmeed; de zaken moesten eene andere keer nemen. Het was niet meer de opheffing der grieven, die men boven alles verlangde; maar scheiding en onder de dynastie van *Nassau*. De Prins van *Oranje* komt terug te *Antwerpen*, maakt bekend dat hunne wensch naar scheiding is verhoord; maar nu, neen, nu denkt men aan de dynastie van *Nassau* niet; men wil er niets van hooren. Tusschen den 6den en den 12den October verklaarde men in de vergadering van het opgeworpen Bestuur het geslacht van *Nassau*, vervallen van deszelfs regten op *Belgie*; toen was het, *de natie alleen kan, door eene nieuwe keus* (vrijmagtig) *aan een uit dat geslacht de reeds verlorene regten terug geven*. Blijkbaar is het, dat de aanvuerders naar gelang der zich opdoende omstandigheden veranderden van planne, terwijl de tot mitsen gezind zijnde natie volgde!

Ongestoord ging men nu voort met maatregelen

te nemen, die men tot zekere bedoelingen nodig achtten, er werd ook besloten om het leger op eenen geregelden voet te brengen. Men was vermetel genoeg om ook op de roerende en onroerende goederen in *België*, die aan de leden van het Vorstelijk geslacht toebehoorden, beslag te leggen; kort hierop voegde het centrale Comité zich een vijfde lid, den advocaat ALEXANDER GENEDEBEIN toe, die in dit Comité de zaken voor de justitie en daarbij het voorzitterschap moest waarnemen.

Op den 11den October werd door het centraal Comité de functiën van Directeur van Politie in geheel *Belgie* afgeschaft, en bepaald dat alle papieren, welke betrekking hadden op genoemde functiën, aan de gemeentebesturen zouden worden uitgeleverd (*).

Op denzelfden dag werd het Hooge Gerechtshof en de regtbanken van eerste aanleg te *Brussel* geïnstalleerd, het was op dien dag, dat het opgeworpen Bestuur een besluit nam, betrekkelijk de wijze, waarop het reeds vermelde Nationaal Congres van *Belgie* zoude zamengesteld worden. Dien ten gevolge moest hetzelfde bestaan uit 200 Afgevaardigden, die regtstreeks door de stemgerechtigden zouden verkozen worden.

Stemgerechtigden waren degenen, die in *Belgie* geboren zijn, of aldaar gedurende zes jaren gevestigd waren, mits den ouderdom van 25 jaren

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 31.

bereikt hebbende, en in de belastingen de som betalende, welke bij de toen bestaande verordeningen, zoo als wij zagen, vastgesteld was. Om kiezer te kunnen zijn, daarenboven konden alle regterlijke beambten, regtsgelcerden, geestelijken, opper-officieren en doctoren in verschillende wetenschappen, het kiesregt hebben zonder juist de vereischte som in de belastingen te betalen.

Afgevaardigden konden zijn alle burgers, die in *Belgie* geboren waren, of het burgerregt verkregen hadden, onder welke laatste verstaan werden vreemdelingen, die zich vóór de oprigting van het Koninkrijk der *Nederlanden in Belgie* gevestigd en sedert aldaar gewoond hadden; ook deze zouden den ouderdom van 25 jaar hebben moeten bereikt. De plaatselijke Besturen werden met het opmaken der kiezerslijsten belast, die op den 25sten werden gesloten.

In plaats van den Heer MEULENAERE, welke voor de post van Gouverneur der Provincie *Oostvlaanderen* had bedankt, werd die aan den Hoogleraar RYCKERE van *Gend* opgedragen, terwijl het Bestuur van de Provincie *Westvlaanderen* aan eene Commissie, bestaande uit de Heeren MEULENAERE, HERWIJN en J. JULIEN, werd toevertrouwd.

De beruchte banneling THIELEMANS (*), welke reeds door ons is aangetroffen, benoemd als een van de negen leden der Commissie voor het uit-

(*) Zie I. Deel, bladz. 117.

denken van een nieuw stelsel omtrent de verkiezingen, werd eenige dagen hierna door de Club benoemd tot Lid van dat gezagvoerend Bestuur, en Voorzitter van het Committé van Binnenlandsche zaken, terwijl de Heer NICOLAY, ten gevolge van zijne benoeming tot Raadsheer in het Hooge Gerechtshof, uit dien post werd ontslagen.

De bekende Baron VAN DER LINDEN D'HOOGVORST, die wij als Bevelhebber der Brusselsche Burgerwacht hebben leeren kennen (*), werd ook nu tot belooning van zijne uitstekende diensten jegens het Vaderland, tot Generaal - Opperbevelhebber van die Burgerwacht benoemd!

Ook de lotgenoot van DE POTTER, de bekende BARTHELS, werd niet vergeten. Het opgeworpen Bestuur benoemde hem tot District-Commissaris van *Rousselaere*.

Even als of er geene Mogendheid in *Europa* was, die iets toe, of af konde doen aan de wezenlijke toestand van *Belgie*, zoo ging het centrale Committé voort met benoemingen van allerlei aard te doen; het bepaalde, onder de menigvuldige anderen (NB.), dat de zetel van het Provinciaal Bestuur der stad *Luxemburg* en van alle openbare administratiën in de Provincie van dien zelfden naam, naar *Arlon* moest verplaatst, en de Heer WILLMAR als Gouverneur dier Provincie moest afgezet worden, terwijl de Advokaat THORN in zijne plaats benoemd werd.

(*) Zie I. Deel, bladz. 30 en vervolgens.

Voorts werd een Kiezers-Committé geboren, hetwelk zorg moest dragen dat de keuze der Kiezers, welke door hetzelfde geleid zoude worden, tot welzijn van *Belgie* moest uitvallen. Alle Belgische steden werden uitgenoodigd, om dit voorbeeld na te volgen.

Er bestonden dus leiders der keuze, eene gehuichelde vrijheid namelijk; maar het gevaar was ook groot; de natie konde wel iets kiezen dat tegen de bedoelingen der volks-uliminaten, der raddraaijers, inliep.

Den 16den deed het centrale Committé weder eene afkondiging, bevattende de vrijheidsgeving aan alle burgers, om zich naar verkiezing in genootschappen te vereenigen, hetzij met een politiek doel, hetzij met het doel van Godsdienst, wijsbegeerte, koophandel enz, waarbij nog andere bepalingen gedaan werden (*).

Ook werd het zegel op de nieuwspapieren afgeschaft, en een besluit uitgevaardigd, tot regeling der verkiezing van afgevaardigden tot het nationaal congres, waarvan de lijsten tot den 20sten October open bleven.

De provisionele Gouverneur van *Zuid-Brabant* deed ook door de pas daargestelde stedelijke, altijd nog provisionele administrative Commissie van *Brussel* bekend maken, dat ten gevolge het voortdurend afzijn van alle stedelijk gezag binnen *Brussel* genoemde Commissie werd daargesteld, om

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 32.

zoo lang tot er eene andere magt wettiglijk vastgesteld was, het bestier der administratie over de stad te aanvaarden (*).

Intusschen bij alle Vorstelijke beraadslagingen, die zich het centraal Committé veroorloofde, was de ramp bij de inwoners van *Brussel* hoog geklommen; elken dag verergerde den ongelukkigen toestand van de weleer zoo schoone en van welvaart bloeiende stad, de armoede groeide met de vrijheid, (losbandigheid) gelijk op. Alle handel, ook der gezetenen winkeliers, stond stil, en terwijl men zich onledig hield om eenige markten en straten te herdoopen, ter uitdelging zelfs van de flauwste sporen der zoogenaamde Hollandsche overheersching (ofschoon onder dat dispotismus de stad groot en rijk werd), was het ellende en jammer, dewelken als verwoestende geesten rondwaarden, waardoor gevolgelijk óók nog onschuldige getroffen werden.

Evenwel hielden de partijdige schrijvers in *Brussel* niet op, de stad als gelukkig te doen voorkomen, even als of de beker der vreugde en levensgenot, met volle teugen door de ingezetenen geleidigd werd om weder andere te ontvangen. De nog overgeblevene goede stille burgers, ondervonden evenwel het meest den droevigen verwarden toestand. *Brussel* bevatte toen een groot gedeelte van het gemeenste volk uit de onderscheidene steden van *België* bijeenverzameld, en men rekende

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 33.

zich gelukkig wanneer men dagelijks eenige der zoogenaamde mobile colonnes het platte land konde opzenden om hetzelfde van den vijand te zuiveren. Overal verspreide zich de treurige mare van het losbandig gedrag der vrijheidsvrienden; menig stil landbewoner werd van have en goed beroofd!

Dit waren de uitvloeiselen der beloften van hen die aan *België* voorspoed en vrijheid beloofden, om hetzelfde de ramp des onspoeds en de banden van een opgeruide menigte of losbandige hoop graauw, de schande der menschheid, te doen gevoelen. — Toen bestonden er geen grieven meer, maar meer dandie vonden zij in de plaats; de belastingen moesten voorkomen niet drukkend te zijn, maar in tijdverloop van acht dagen, betaalden de inwoners meer, dan dezelve in acht jaren aan de schatkist van den wettigen Koning zouden hebben moeten opofferen. Vrijheid van denken en spreken was hersteld, maar hij die moeds genoeg bezat zich over de door hem ondervindende ramp, der drukkende tijd, uit te laten, en zich iets het provisionele gouvernement betreffende, liet ontvallen, werd als verrader beschouwd en in de gevangenis geworpen. — Vrijheid bestond, maar hij die niet leve de vrijheid! riep, was verdacht...; alle lasten waren opgeheven; maar hij die de gedwongene belasting niet op het oogenblik betaalde nadat dezelve uitgeschreven was, werd gewelddadig van zijne beste goederen beroofd! Vrees en schrik namen de plaats in van vergenoegdheid en hoop op gelukkige toekomst.

Het centrale Comité ondervond dat alles zonder de goede regel zijnde, de opbrengst der belastingen, ofschoon met alle middelen van geweld gepaard, evenwel niet geregeld gingen, van daar dat het besloot eene geldleening uit te schrijven.

Omtrent de bekende laatste proclamatie van den 16den October, die de Prins van Oranje had gedaan, deed het voorlopige Bestuur te *Brussel*, den 18den October bekend maken, dat het ontvangen had, eene proclamatie door Z. K. H. geteekend, waarbij de onafhankelijkheid van *Belgie* erkend, maar tevens gesproken werd van provinciën, die den Prins bestuurde, enz. (*), de club deelde hare gevoelens aan het volk hierop mede, dat de onafhankelijkheid van *Belgie* met de daad bestond, en derhalve niet, door wie het ook zij, behoefde erkend te worden; wijders dat het zich verklaarde tegen de aangehaalde uitdrukking, dat eenige provinciën nog door den Prins van Oranje geregeerd zouden worden, dewijl *Antwerpen*, *Maas-tricht* en andere plaatsen, die nog door Hollanders bezet werden, aan het voorlopig Bestuur zouden gehoorzamen, indien zij slechts vrij konde handelen. Het is het volk, zeide het, dat de omwenteling bewerkt heeft, derhalve is het volk, en niet de Prins van Oranje aan het hoofd der beweging, die aan hetzelfde de onafhankelijkheid verzekert. DE POTTER deed daarop bekend maken

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 34.

dat niet zoo als men verspreide, hij een geheim aanhanger van den Prins was. — Zoo weet de mond, anders van drogredenen vol, waarheid te spreken, indien het belang der zaak zulks vordert.

Het blijkt hieruit, dat zelfs de laatste poging der Prins bij de Zuid-brabanders niet gelukte, of liever met het voordeel der gezagvoerders niet overeenkwam, waardoor dezelve dan ook mislukte.

De bekende DON JUAN VAN HALEN, de opperbevelhebber der gewapende magt, had, na slechts eenige weken aanvoerder der benden geweest te zijn, afgedaan. Men wil dat hij volksstorende geweldenarijen tegen de geestelijkheid had gepleegd, en waarbij kwam, oproer stichtte; dit is voorzeker waarheid dat uit *Bergen*, (provincie *Henegouwen*) eene bezending te *Brussel* kwam, om genoemde aanvoerder, onder behoorlijk geleide af te halen, ten einde hem in de eerstgenoemde stad om te brengen. Het voorlopig Bestuur evenwel, sloeg dit verzoek af, en besliste, dat mijnheer de Luitenant Generaal, die door DE PORTER bij gelegenheid der wapenschouwing openlijk was omhelsd, in meer genoemde stad, gevonnisd zouden worden.

De club ging midderwijl voort met een aantal benoemingen te doen, en op andere provinciën, dan waarin de gezagvoerders hunne zetel hadden gevestigd, te werken. Zoo besloot het dat er te *Luik* twee regimenten infanterie zouden opgericht wor-

den, en riep daartoe alle bewoners van *Zuik* op, die wegens diensten aan de goede zaak, (oproer en afval) bewezen, mogten vermeeuen eenige aanspraak te hebben, om in dezelve eenige rang te bekleeden.

Met deze werkzaamheden waren wederom eenige dagen verlopen, en de inwoners gevoelden meer en meer de drukkende keten door de vrijheid gesmeed. Met fransche zwier omtoid, werd nu dan ook de vrijheidsboom geplant, die daarinboven met Brabandsche kleuren versierd werd, en op onderscheidene pleinen der stad, door de talrijke benden werd bezocht, dewelke als dolle of waanzinnigen onder zijne schaduw rondsprongen en zich verheugden. Inmiddels verdubbelde de klagten hoofdzakelijk over het ongelijkmatig inkwartieren der vrijwilligers; spoedig echter werd dit voor eene kleine tijd gestild; eene Commissie werd maar weder belast, zich hiermede te bemoeijen, door dewelke de inwoners werden aangemaand, *om de rust en goede orde* (die daar toch wel heerschte) *niet te storen*. Men beseft ligtelijk, dat deze maatregel geen goeden invloed konde hebben. De toestand was en bleef nog even treurig; het gezag werd allengskens minder, en bestond eindelijk geheel in schijn: het graauw en de club, alleen waren er meester, en de laatste leverde de buitensporigste tooneelen op, dewijl menigmaal de grootste hevigheid bij het beraadslagen de overhand nam. DE POTTER EN D'HOOGVORST wa-

ren ook niet meer de mannen , die de onbepaalde invloed uitoefenden ; de inwoners gevoelden te veel , welk lot de vrijheidszonen over hun en hunne betrekkingen gebragt hadden , dan dat zij niet iets beter dan te voren zouden hebben opgemerkt. Bijna niets dan de slechtste lieden vertoonden zich op de straten , welke zich alle geweldenarijen veroorloofden — wat de zoogenaamde vrijwillige giften betrof , die (aan het graauw) voor de nationale zaak gegeven werden , waren niets dan de voldoening aan afpersingen , welke den meer of min gegooide Burger , zoo in de stad , als op het platte land , werden gedaan. Het getal der gewapende benden , die het meest deze genoemde geweldenarijen pleegden , groeiden van dag tot dag aan , en was omstreeks den 20sten October , alleen in 'de stad , die wij spoedig verlaten zullen , om het gedrag van andere steden na te gaan , bijna *dertig duizend* man , te zamen gesteld uit vreemdelingen (Franschen) en landloopers.

De Regering van *Gend* (provincie *Oostvlaanderen*) zoo als wij zagen , had reeds lang eene deputatie naar *Brussel's Club* afgezonden , om zich er mede te verstaan , en tevens kennis te doen geven van het voorgevallene met het garnizoen in de stad. De Proclamatie van den Prins van *Oranje* , den 5den October te *Antwerpen* uitgevaardigd , werd bij hun bekend. Belangrijk waren de gegronde goede aanmerkingen , die op

nieuw het *Journal de Gand*, in weerwil van de anders denkende hoofden des oproers, en ondanks derzelver schijnbaar voordeeligen toestand, openlijk bekend maakte (*); dewelke de Schrijver daarin verklaarde te zijn, de wenschen en overwegingen van het beste gedeelte des volks.

Den 7^{den} October werden de leden der Provinciale Staten van *Oostvlaanderen*, door achttien medeleden, met den door de Club benoemden Graaf VILAIN XVIII aan het hoofd, tegen den 11^{den} bijeen geroepen. Spoedig daarop vertrok een lid van dezelve de Heer D'HAZE, vergezeld van zijnen broeder de Graaf D'HAZE DE STEENHUIZEN en Professor DE RYCKERE naar *Antwerpen*, dezelve vermeenden aan de bekende uitnoodiging van den Prins te moeten voldoen. Het beste gedeelte der inwoners van *Gend* hoopte dat deze stap een gunstig gevolg zoude hebben, dewijl dezelve geen ander doel had, dan Z. K. H. met den waren ellendigen staat van zaken van nabij bekend te maken.

De Commissarissen voor *Oostvlaanderen*, door de Club of het zoogenaamde centrale Comité aangesteld; de Heeren CH. L. SPLITHOVEN, FR. B. CALIER en L. COPPENS, kwamen aldaar den 10^{den} aan, om alle vereischt wordende maatregelen te nemen, zoo lang dat er een plaatsvervangende Gouverneur benoemd was.

Na het bekend maken van de bekende procla-

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 35.

matie der Prins van Oranje, verlangende hoofdzakelijk de Kolonel DESTOMBES eene zamenkomst met de regering der stad, en kwam met zijn aide de camp, onder geleide van een detachement der Burgerwacht op het stadhuis aan, waarop de regering kennis werd gegeven van den nieuwen toestand, waarin die proclamatie de belgische soldaten en officieren plaatste, en aangeboden werd om hunne oude stellingen weder te doen bezetten; De Regering evenwel, reeds te veel gezind, alleen het oor te leenen aan de uitspraak van Brussels club, weigerde, waarop de kolonel, onder betuiging van hunne en zijne verknochtheid, aan den Prins van Oranje terug ging, haar bovendien verzekerende, hunne vaan niet te verlaten.

De Brusselsche landlopers, waaronder vele fransche waren, werden, zoo als men weet door de inwoners dagelijks het land opgezonden. Een benede daaruit, bestaande uit de zoogenaamde parijsche legioenen (hulpbenden) was tusschen de gden en roden van daar naar *Gend*, op marsch gegaan. De Stedelijke Regering van *Gend* had hierover dadelijk met de aangekomene Commissarissen geraadpleegd, en niet gaarne de woeste hoop in de stad ziende, de schikking getroffen dat de benden niet in de stad zouden komen, van daar dat dezelve bij eene proclamatie aan al de ingezetenen deze voor hun aangename verzekering deed bekend maken (*).

Ofschoon de Regering der stad *Gend* zich reeds

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 36.

vroeger voor het te *Brussel* opgeworpen Bestuur had verklaard, bleef er gedurig inh aar gedrag iets weifelends over; waarom de hoofden der opstandelingen het noodig oordeelden, door het zenden van dat *Parijsche legioen* de stad meer regtstreeks aan hun gezag te doen onderwerpen. Dien ten gevolge was het dan ook, dat na de laatste Proclamatie van wege de Regering (de verzekering, namelijk, dat er geene hulpbenden zouden binnen komen) een der leden der Brusselsche Club, Graaf FELIX DE MERODE, nog denzelfden dag te *Gend* aankwam, blijkens het volgende, met het doel om de Regering der Stad de noodzakelijkheid van het innemen eener (zoogenaamde) bezetting, onder het oog te brengen; dadelijk na de aankomst van MERODE werd er eene vergadering van de Stedelijke Raad en eenige aanzienlijken belegd; ten gevolge waarvan die zoogenaamde *Parijsche* hulpbenden nog in den namiddag van denzelfden dag binnen rukten. De horden hadden een verschrikkelijk aanzien en waren met de zonderlingste wapenen voorzien; bijna geheel bestonden dezelve uit lieden, die meerendeels er be-rooid uitzagen en bijna geene schoenen aan de voeten hadden. De Gendsche fabrikanten en fabriekwerkers waren niet zeer te vreden over de komst dezer benden en gaven dadelijk zoodanig hun ongenoegen te kennen, dat de Burgerwacht er tusschen moest komen. De Bevelhebber der hulpbenden, de Burggraaf DE PONTECOULANT, die zich

Aide-de-Camp van den Generaal VAN HALEN noemde, deed dadelijk na het binnenrukken van zijne onderhoorigen eene dagorde aan de Gentenaars uitvaardigen, waarin hij hun te kennen gaf, dat zij gekomen waren » om de laatste steunsels der » Hollandsche dwingelandij uit de muren van *Gend* » te verdrijven.” Hij beklagde zich in dezelve zeer: » dat de geest der Gentenaars door de tegenwoordigheid der handlangers van de dwingelandij was onderdrukt geworden.”

Op den dag van het binnenrukken der Parijzenaars, (11 October) werd, zoo als reeds vroeger bekend was gemaakt, de vergadering der Provinciale Staten van *Oostvlaanderen* te *Gend* geopend, en wel onder het voorzitterschap van graaf FELIX DE MERODE, lid van het opgeworpen bestuur; hoofdzakelijk werd daar de vraag wegens de toetreding tot dat bestuur behandeld, die naar hevige tegenstand toestemmend werd beslist; elf leden hebben terstond daarna de vergadering verlaten en aan derzelve beraadslagingen geen verder deel willen nemen.

De rust werd op den 13^{den} meer en meer gestoord; de inwoners konde zich niet met den ongevraagden en opgedrongenen hoop gemcen volk vereenigen. De bevelhebber der bende bruggraaf DE PONTECOULANT wendde zich daarop, blijkens eene afkondiging van den stedelijke Raad, tot dat ligchaam, beklagde zich hevig over de vijandige stemming van de ingezetenen jegens zijne onderhorigen, en bewoog de raad daardoor, om aan

de ingezetenen te doen bekend maken; dat de Raad het legioen als eene bevriende hulpbende beschouwde, die gekomen was om N. B. *voor de handhaving der orde en veiligheid van personen en bezittingen te waken.*

Van de andere zijde vaardigde genoemde PONTECOULANT eene dagorde uit, waarin tevens de klagten waren vervat, dat er nog op den 12den levensmiddelen in het kasteel (citadel) waren ingevoerd, waarbij de burgers werden aangemaand, om alle verstandhouding met het kasteel te vermijden, met de bedreiging dat, al wie hierop mogt worden betrapt, als spion aangehouden en als zoodanig zouden behandeld worden.

Op dienzelfden dag deed de Kolonel DESTOMBES, die in het Kasteel van *Gend* bevel voerde, de Stedelijke Regering weten, dat hij het kasteel in staat van beleg verklaarde, en dat derhalve na des avonds vijf ure geene ingezetenen zich in de nabijheid mogten vertoonen. Deze kennisgeving had van de zijde van PONTECOULANT een geheel verbod van gemeenschap, met de bezetting van het kasteel, onder bedreiging van strenge straffen voor de overtreders, ten gevolge — en de vijandelijkheden namen een aanvang. Den volgenden nacht beletteden reeds 2 officieren der bende eene schuit met levensmiddelen het kasteel te naderen; ook deed de bevelhebber een aantal kisten; welke uit het kasteel naar *Holland* afgezonden werden, aangehouden. Op den 15den brak de storm geheel los.

II. DEEL.

E

De inwoners, verwoed op het Parijsche legioen, waaronder eene slechte krijgstucht in acht werd genomen, begonnen in den namiddag met steenen te werpen, hetgeen door de bende met vuur werd beantwoord. Spoedig daarop geraakte het legioen ook met de Burgerwacht slaags, die echter weldra uit moedeloosheid en wapengebrek het onderspit moesten delven, en geheel ontwapend werden. Lang bleef het vuur aanhouden. Men begaf zich naar het Gouvernementshuis, om dit te plunderen, zoo als de woeningen van den Hertog van SAXEN-WEIMAR en van den Kolonel DESTOMBES gedaan werden; doch dit mislukte, dewijl de poort goed gesloten was; waarop men het bekende gebruik van straatsteenen te baat nam, en de glazen der ramen daarmede begroette. Op den hoek der Brabandsche straat stonden evenwel de Sappeurs-Pompier met grof geschut geposteed, om op de menigte los te branden, hetgeen eene verschrikkelijke slagting onder de hoop zoude gemaakt hebben. Dit echter gebeurde niet: de aanvoerder PONTECOULANT gelukte het, hen te bewegen, zoo dat zij met hunne stukken naar de kazerne terug keerden. — De Burggraaf CULBAT, een mede-aanvoerder der bende, werd hierbij gekwetst. — Reeds den vorigen dag was het kasteel door het meergenoemde Parijsche legioen bezet geworden, en Professor RYCKERE, die door het opgeworpen Bestuur tot Gouverneur van *Oost-vlaanderen* benoemd werd, aldaar aangekomen en

geïnstalleerd. Hij verzuimde niet, om in het hotel van den voormaligen Gouverneur dadelijk zijn intrek te nemen, en van de goederen en meubelen van den Heer VAN DOORN gebruik te maken.

Op den 16den kwam de benoemde Generaal DUDIVIER van *Brussel* aan, en deed bij eene proclamatie de inwoners bekend maken, dat hij in het midden der Vlamingen kwam, om met hunne hulp de vrijheid te bevestigen en de publieke rust te verzekeren (*).

De Kolonel DESTOMBES heeft het bij de groote beweging, die de benden Franschen en later het volk maakten, niet lang uitgehouden. In het kasteel althans, den 19den, vertrokken onder geleide der Burgerwacht, de 700 Hollanders, die tot de bezetting der sterkte behoorden, met 4 stukken geschut af; de nog overige bezetting, uit nog 900 Belgen bestaande, kon nog blijven. Overigens werd het bij verdrag overgegeven. Het materieel, hetwelk zich daarin bevond, was van groote waarde.

Hierna vertrok de aanvoerder PONTECOULANT naar *Brugge (Westvlaanderen)*, alwaar ook oproer was uitgebarsten.

De werklieden in genoemde Stad, die van wege de Regering aan het werk gehouden werden, ten einde de stoornis der rust te voorkomen, werden van tijd tot tijd met den aldaar zoo vruchtbaren geest van oproer doordrongen, en eischten

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 37.

verhooging van daggeld, waaraan evenwel niet voldaan werd. In den morgen van den 18den October begonnen zij bij groepen, met allerlei werktuigen gewapend en onder woest geschreeuw, de stad door te trekken, en bedreigden de huizen, waaronder voornamelijk eenige graanpakhuizen, te plunderen. De Burgerwacht deed hierbij eene poging om het gemeen uit een te jagen en vuurde op hetzelfde, doch met het ongelukkigste gevolg. Terstond werd het huis van den Bevelhebber dier wacht, den Heer HERREMANS LYBAERT, bestormd, en al wat daarin was vernield. Deze wraakoefening had op de verdere houding der Burgerwacht eenen nadeeligen invloed, dewijl ieder lid derzelve een gelijk lot vreesde. Verscheidene huizen werden dan ook nog gedurende dien dag en de volgende geplunderd, zonder dat de Burgerwacht ten voorschijn kwam. — In den nacht liep bovendien de woeste hoop alle huizen af, eischende van de inwoners geld, die, wanneer het niet tijdig gegeven werd, mishandeld en hunne woningen eene prooi der plundering werden. Een ijsselijke nacht werd door de inwoners doorgebracht; geheel waren zij aan de woede van het graauw ten prijs gegeven. Scharen van mannen en vrouwen uit het laagste gepeupel te zamen gesteld, liepen met het vervaarlijkste geschreeuw en brandende fakkels door de straten, en wanneer er een huis geplunderd was, daverde het geschreeuw langs de wanden der gehavende gebouwen en te

midden der toomelooze massa : *Op wie zullen wij nu af?* Onder dat alles was er geen gewapend burger op de been; geene overheid was er, die maatregel tot herstel meer nam, of konde nemen.

Zoo onrustwekkend en onwelkom als de komst van de aanvoerder der fransche hulpbenden, de PONTECOULANT te *Gend* was, zoo welkom was dezelve thans hier; PONTECOULANT kwam er met de vrijheidszonen den 19den des namiddags aan, en verklaarde door de Generaal DUDIVIER gezonden te zijn om de rust te herstellen; en in de daad, er werd een einde aan de rampzalige tooneelen gemaakt; een veertigtal der plundersaars werden gevangen genomen, waarvan eenigen naar *Gend* werden gebracht. Het was weder op de oude wijs gegaan, de gevangenen bekenden dat er eene menigte stukken goud geld onder hen waren uitgedeeld, om hen tot het bedrijven van het bewuste kwaad aan te zetten.

De Regering nam nu meerdere voorzorg, zij deed bij afkondiging bekend maken, dat het Garnizoen, hetwelk tot dus verre de bekomene rust had helpen verzekeren, spoedig konde opgeroepen worden om uit te trekken; en dat zij alzoo de burgerij vermaande om al wat mogelijk was bij te dragen wat dienen kon om met kracht, indien het noodig ware, de goede orde en rust te handhaven.

Intusschen had een afdeeling van dat fransche leger van PONTECOULANT zich afgezondert en de wijk naar de provincie *Zeeland* gekozen, om eene

strooptogt te ondernemen. In den morgen van den 16den October, hechte dan ook een bende tusschen de 60 en 80 man sterk (NB) aangevoerd door twee geneesheeren VAN DE MOORTELE en GREGOIRE te *Yzendijke* binnen, en deed met geweld de Brabandsche vlag opsteken; aan beledigingen die de overheden en inwoners werden aangedaan, ontbrak het niet; de horden toefden evenwel aldaar niet lang, maar vertrokken de volgende dag, na alvorens eenige gewelddadigheden te hebben gepleegd en de kas des ontvangers te hebben weggeroofd, en begaven zich naar *Sas van Gend*. Omstreeks 5 ure des nademiddags, toen op den 17den October de Godsdienst oefeningen zeer geregeld waren afgelopen, werd de Burgemeester verwittigd, dat in laatstgenoemde plaats een rijtuig was aangenomen, hetwelk door een gewapend persoon te paart voorafgegaan, voor het Stadhuis was stilgehouden. Dadelijk begaf zich gemelde Burgemeester derwaarts, en werd reeds op de weg door drie gewapende personen te gemoet gekomen; op de vraag wie zij waren, en wat hunne zending was, was het antwoord, dat zij belast waren met het innemen van *Staats-vlaanderen*, en dat de daarmede belaste spreekers waren ERNEST GREGOIRE, Commandant en chef de l'expédition du *Nord des Flandres*, VAN REMORTEL adjudant, en JASPIJN deszelfs Secretaris. Men begaf zich daarop naar het Raadhuis, waarna de Burgemeester, toen reeds vergezeld van de heeren Wethouders J. P. FOKKER

en J. L. LIEBERT, vertooning vroeg van hunne schriftelijke lastgeving; aan welk verzoek werd voldaan.

Genoemde Commandant eischte daarop billetten van inkwartiering voor zijne manschappen, die volgens opgave spoedig de gemeente zoude binnenrukken, verzocht de aanwezige personen het Raadhuis niet te verlaten, en eischten op hoogen toon dat de Brabandsche vlag op de toren zouden worden gesteld. Terwijl men nog sprak, drong reeds de bende de stad binnen, waardoor men gestoord het Stadhnis verliet. Onmiddellijk begaf zich nu de heer Commandant naar het kántoor van de intermediaire, ontvanger der directe belastingen en accijnsen, om de aldaar in de kas zijnde gelden over te nemen; en nadat gemelde ontvanger had te kennen gegeven dat hij zijne functiën niet voor het provisioneel Gouvernement bleef waarnemen, werd door de Commandant dezelfde operatie bij den agent van den algemeenen Rijks kas hier gedaan, waarop dezelve met de voorhande zijnde fondsen, volgens de meeste waarschijnlijkheid, naar *Brussel* vertrok. De eerstkomenden nacht liep rustig af, alzoo de Burgemeester op dringend verzoek, verlof bekwam, volgens gewoonte de politie te doen handhaven; den volgende morgen vroeg werd door een' nog nieuw bijgekomenen tweeden Commandant eenige paarden en wagens gevorderd, en tevens andermaal order gegeven tot het opsteken der Brabandsche vlag.

Dit was te veel voor den Burgemeester, die niet aan konde zien, dat dit onder zijne regering plaats had; terstond vergaderde hij de wethouders en raden op het Stadhuis, en gaf hun te kennen dat hij zijne functiën niet langer wilde blijven waarnemen; de beide heeren wethouders stemde hier mede in, en volgde zijn voorbeeld. Dit werd den ingezetenen bij publikatie kenbaar gemaakt. Hierop werden twaalf der voornaamste belasting-schuldigen bijeengeroepen, en uit hen ter vervanging van den heer W. J. J. VAN FRANCKENBERG EN PROSCHLISZ, den heer J. B. MEIJER tot Burgemeester benoemd. Spoedig nu werd de Brabandsche vlag van de toren der hervormde kerk uitgestoken; de bende bleef evenwel niet te *Sas van Gend*, maar brak op, hierin weder van ERNEST GREGOIRE voorzien, zich begevende in dat gedeelte van *Zeeland*, hetgeen oudtijds *Staats-vlaanderen* genaamd werd, en kwam den 20sten te *Ter Neuzen* aan. De bevelhebber altijd voorzien van eenen last des provisionelen bestuurs, om zich in het bezit van de gemeenten van het Noorden van *Vlaanderen* te stellen, eischte van het plaatselijk bestuur dat het zich aan het voorlopig bestuur te *Brussel* zoude onderwerpen. Om de groote ongeregeldheden, waarvan de droevige mare zich reeds alom had verspreid, voor te komen, sloeg het genoemde plaatselijk bestuur dezen eisch niet regtstreeks af, maar verklaarde zich bereid, om het voorlopig bestuur der gemeente te blijven waarnemen, on-

der voorwaarde, er geene vreemde leus werd opgestoken en er geen eed van hen gevorderd werd. De opstandelingen hadden hierop veel aan te merken, en dwongen het plaatselijk bestuur om de afschaffing der belasting op het geslacht af te kondigen; dit geschiede, hoewel de gedwongene afkondiging door de ingezetenen zeer onverschillig werd aangenomen; voorts viel dáár geene aanmerkelijke beroeringen voor, de muiters, bijgenaamd *hulpbenden*, *fransche legioenen* enz. trokken spoedig af, na zich alvorens van eene geringe som, die zich in de ontvangers kas bevond, en eenige aldaar zijnde geweren te hebben meester gemaakt. De marsch was nu op *Axel*; daar gekomen zijnde, werd een gelijk gedrag gehouden, en eenige geweren en patronen van de burgers, die het ongeluk hadden, dezelve te bezitten, mishandelend afgestolen. De nacht van den 20sten vertoefden de horden aldaar, trokken den 21sten naar *Hulst*, en zetteden aldaar de plaatselijke Regering af, op de weigering van het voorlopig bestuur te *Brussel* te erkennen en te gehoorzamen. Aldaar werd de schutterij van de geweren beroofd, waarna zij zich verwijderde.

IJzendijke moest nu op nieuw het onaangenaam bezoek der benden verdragen, alwaar zij den 22sten aankwamen, om op nog eens de weder ingehaalde Brabandsche vlag op te steken. Hier werden wederom de grootste ongeregelhdheden gepleegd. Men verliet de plaats en rukte op *Oostburg* aan.

Het gerucht van de gewelddadigheden der opstandelingen had zich spoedig door de provincie *Zeeland*, verbreid en aanleiding gegeven, dat reeds den 17^{den} en 18^{den} eene afdeeling der bezetting van *Vlissingen* van daar naar *Breskens* was vertrokken, met het doel de rondzwerfende benden op te zoeken. Dertig Noord-Nederlandsche officieren, die zich, ten gevolge der gebeurtenissen in *Belgie*, zonder vaste bestemming bevonden, voegden zich uit eigene beweging bij deze afdeeling en trokken als soldaten gewapend onder bevel van den Kolonel BOELLAERD met denzelve tot aan *IJzendijke*, waar zij evenwel geene vijanden ontmoette, dewijl dezen zich reeds van daar naar *Sas van Gend*, zoo als wij zagen, begeven hadden. — Een gedeelte der afdeeling onder den Kolonel BOELLAERD bleef echter *Breskens* bezetten, terwijl het andere gedeelte naar *Vlissingen* terugkeerde.

Te *Oostburg*, alwaar de opstandelingen den 23^{sten} aankwamen, hadden de inwoners ook maatregelen genomen en zich gewapend; de muiters vonden aldaar moedigen tegenstand; eene afdeeling van het Fort *Frederik Hendrik* kwam te hulp, en de troostverleenende vrijheidszonen, of liever de struikroovers, werden, na een scherp gevecht, met verlies van eenige dooden en een aantal gekwetsten, uiteengejaagd. De afdeeling uit het Fort *Hendrik* begaf zich daarop door *IJzendijke* naar *Sluis*, alwaar men een aanval van plundersers uit *Brugge* vreesde.

De mannen, die zich voornamelijk in het gevecht tegen de muiters hebben gekwetend, zijn de Heeren SANDERSON, Opzigter der fortificatiën te *Breskens*, FERMERINS, Kontroleur der belastingen te *IJzendijke*, en RISSEEUW, Notaris te *Oostburg*.

Korten tijd zwierven nog eenige manschappen der benden in andere streken van *Staats-Vlaanderen* rond, en dwongen hier en daar Regeringspersonen en andere ingezetenen, om een verzoekschrift te onderteekenen, waarbij de wensch werd te kennen gegeven, dat dat gedeelte van *Zeeland* met *Oost-Vlaanderen* mogt worden vereenigd; een wensch die met de gehechtheid van de ingezetenen aan de Noord-Nederlandsche Regering niet zeer overeenkwam, en die de muiters aan de eene zijde der *Wester-Schelde* zouden hebben gebragt. — Later is de geheele bende, uit vrees voor naderende bestrijders, uit *Zeeland* verdwenen.

Te *Luik* had de proclamatie van den Prins van *Oranje* niet veel invloed, hoewel er sommigen waren, die niet gaarne in die toen bestaande provisionelen toestand wilden blijven verkeerend. Men gevoelde aldaar (volgens openbaar uitgedrukte meeningen) twee behoeften van gelijke kracht, onafhankelijkheid en orde. Men wilde zich aan de bij hun gewaande Hollandsche tirannij onttrekken, er geheel van ontslagen zijn; maar men verkoos geene regeringloosheid; men wilde spoedig

gerust gesteld zijn door de verklaring voor eene constitutionele monarchie (*).

Het kasteel, hetwelk in het begin der maand October door den Generaal BOECOP met de bezetting was verlaten, werd nu door de Burgerwacht bezet, terwijl van hetzelfde de Luiksche vlag wapperde. — De medeverbreker van de teekening, waarin men was overeengekomen dat het citadel met het convooi leeftogt konde worden voorzien (†), de Graaf DE BERLAIMONT, werd de post van Burgemeester der stad *Luik* opgedragen; hij vereenigde dus deze laatste betrekking met die van Bevelhebber der Burgerwacht. Den 12^{den} vertrok van daar het 1^{ste} Regiment van linie naar *St. Truijen*, met het voornemen om de naburige plaatsen te bezetten.

De zaken over het geheel genomen waren te *Luik* zoo treurig niet dan te *Brussel*; evenwel de arbeid in de mijnen, steengroeven en fabrieken, even als de meeste ambachten, stonden stil; wat er verder van werd zal de geschiedenis leeren.

Te *Mons* (Provincie *Henegouwen*) was het na de meergenoemde afkondiging des Prinsen tamen rustig, hoewel niet uit hoofde der afkondiging, maar uit eigene beweging en door de inwerking zijnde Burgerwacht, maar de omliggende dorpen werden aan de verwoesting ten prooi gegeven, talrijke benden plundersaars overvielen zelfs

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 38.

(†) Zie bladz. 28.

de arme boeren, en persten de laatste bezittingen mishandelend af; de meer gegoede landbewoners werden de granen afgenomen, en niet zelden werd hun alles afgeroofd; onder anderen begaven zich een 600 tal plundersaars op den 20sten October naar de kolenmagazijnen en ijzersmelterij van den Heer DEGORGES te *Hornu* (omtrent twee mijlen van *Mons*), en overvielen dezelve, terwijl zij, ondanks de sterke tegenstand der werklieden, alles verwoestten; de werktuigen werden gevolgelijk alle vernield en verbroken, en de groote werkplaats, (zoo als er welligt geene in Europa bestaat), werd tot een puinhoop gemaakt, waarna het woonhuis van genoëmden Heer geplundert werd. Het volk van den Heer DEGORGES weerde zich dapper, maar niets konde evenwel de vernieling beletten. De weg naar *Valenciennes* (in *Frankrijk*) was door het vervolgen der muiters door het werkvolk, en het woedend vechten op denzelfen, geheel als met lijken bezaaid. De schade, die deze plundering veroorzaakte, kon op een miljoen Hollandsche guldens begroot worden. Kort hierop vertrok een der leden van het opgeworpen Bestuur te *Brussel*, CHARLES ROGIER, naar *Henegouwen*, en deed daar bij eene Proclamatie aan de inwoners de ongeoorloofdheid van hun gedrag kenbaar worden (*), toonende hun het algemeen nadeel der plundering aan. — Hier werd dus iets tevens aan staatkundige bedoelingen gewijt, het-

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen No. 39.

geen zich uit de duurte der levensmiddelen , die in de Zuidelijke gewesten reeds verschrikkelijk heerschte , en de zucht tot plundering en roof zich ligt laat begrijpen. — Waren de benden niet eerst door vrijheid verblind , door losbandigheid verwilderd , men had zulke aanmaningen niet behoeft. De bestraffende *noçia* , die tegelijk hun gedrag bij dat van den Hollander vergeleek en met de woorden *» zouden de Hollanders het wel erger kunnen maken »* , de gewesten waarin liefde en eendragt de banden hechte , lasterde , — kwam nu het kwaad bestraffen , waartoe hij zelve de poort had mede open gezet. — Ook de gemeenten *Wasmes* , *Jampanes* en *Glin* werden door gewapende kolenwerkers geplunderd.

Te *Charleroi* , in dezelfde Provincie , was het tamelijk rustig ; de bevelhebber dier vesting , die de bovenstad steeds in bezit hield , zond alle Belgische soldaten ten getale van 500 a 600 weg , en bleef met nog een grooter getal hollanders dezelve bezetten. Het duurde echter niet lang , ten gevolge van ongeregeldheden die later verregaande liepen , of de Hollanders moesten vertrekken , en konden , na de kapitulatie *ongewapend* , maar met bagaadje naar hunne haardsteden terug keeren.

De inwoners der Provincie *Limburg* , die tot op dezen tijd altijd over het geheel nog getrouw waren gebleven aan het Koninklijk gezag , hadden tevens de proclamatie des Prinsen ontvangen. De invloed om de eerste redenen , was derhalve niet

groot, te meer daar dezelve juist in dat gewest geene ommekeer van zaken behoefde te bewerkstelligen. Evenwel bleef het gedurende het tijdsbestek dat wij thans nagaan voor geheel *België*, namelijk de gebeurtenissen voor het vertrek des Prinsen van Oranje van *Antwerpen*, niet rustig. Den 4den October werd te *Roermond*, eene stad in deze Provincie de oproer kreet aangeheven; een 30 tal losbandige ontrustten den inwoners, eischten het sluiten van bureaux en kantoren der belastingen, en het onmiddelijk vertrek der Noord-Nederlandsche ambtenaren. De poging echter, die door de Procureur des Konings, den Heer H. DE BROUCKERE werd aangewend, had ten gevolge dat het oproer gestild werd; korten tijd waren de bureaux gesloten, doch werden spoedig weder geopend en de rust werd niet gestoord tot op den 16sten, zelfs niet door het schandelijk gedrag van het escadron ligte dragonders no 5, hetwelk den 10den zich tegen hunne officieren opzettete en met de paarden, al deserterende naar *Luik* de wijk namen, of zich op het land verstrooiden, doch op den 16den op het gerucht van het ontruimen van *Maastricht* door de Noord-Nederlandsche krijgsbenden, zettete men de Brabandsche kokardes op, die echter spoedig weder werden afgenomen, toen het gerucht zich niet bevestigde.

Te *Luxemburg* bleef het tevens vrij rustig; doch dit gewest was ook niet afhankelijk van het op-

geworpen Bestuur, hoewel de tuimelgeest het overerfelijk kwaad ook dáár had verspreid. — Er werden gestrengere maatregelen genomen, en de gedeputeerde Staten bevolen, bij besluit van den 5den October in alle steden des Groothertogdoms, waar geene plaatselijke Garde in werking was, Burger-gardes op te rigten.

Te *Leuven* (*Zuid-Brabant*) was het ten gevolge van de strenge maatregelen, die de zich noemende Generaal-Opperbevelhebber DENEËF nam tegen het muitend graauw, die de ingezetenen de huizen afliepen, rustig; het gemeen hield zelfs welgekleedde personen op straat aan, om geld af te persen.

Tot dus verre liepen de gebeurtenissen na de komst van den Prins *van Oranje* te *Antwerpen*, en tot omstreeks den tijd, dat de belangrijke uitspraak van den Koning der *Nederlanden* gegeven werd, per boodschap in 'de Staten-Generaal, op den 20sten October, waarin *Belgie* als geheel afvallig werd verklaard.

Het is gebleken, dat door den verworpenen Vorst der *Nederlanden*, noch Hoogstdezelfs afgezonden Zoon, de rust en goede orde, die door volksmenners, op het gemeen werkende, was gestoord, en onder de leus van gehuichelde vrijheid in losbandigheid was verkeerd, konde terug gebracht worden. Geene enkele Belgische Provincie meer bleef ten einde getrouw; ook *Antwerpen* viel af. — Alvorens wij echter dit van nader bij beschouwen,

zullen wij het gedrag der inwoners van de Noordelijke Provinciën en de handelingen des Konings nagaan.

De reeds aanvankelijk betoonde goede gezindheid der inwoners van de Noord-Nederlandsche Provinciën deed zich nu meer en meer blijken. Allen hoorden de roepstem van hunnen Vorst; in alle steden beijverde men zich om de wapenen aan te gorden, doch hoofdzakelijk te *Amsterdam*, *Rotterdam*, *Utrecht*, *Leiden*, *Groningen*, *Leeuwarden*, *Nijmegen*, *Kampen*, *Zwolle* en *Purmerende*, alwaar ook jongelingen uit de fatsoenlijke stand zich vrijwillig aangaven: ook werden in de eerstgenoemde steden vrijcorpsen vrijwillige jagers opgericht, die zich geheel op eigen kosten uitrusteden; met één woord, meest alle studenten van *Groningen*, *Utrecht* en *Leiden* kwamen tot hetzelfde doel bijeen, en vereenigden zich onder de wapens voor Koning en Vaderland. Ook die van *Franeker* kwamen op, benevens de studenten aan de Athenaeums; terwijl de Gouverneurs der Provinciën, op last van Koning, middeelen daarstelde ter verkrijging van bekwame Instructeurs voor de verschillende schutterijen. Onder de leden der mobiele Schutterijen bevonden zich zonen van huisgezinnen, die reeds vroeger den lande gediend hadden en uit eigen beweging geheel vrijwillig tot den dienst overgingen, en eenigen die onder de vanen van den beminden Koning nog vier andere broeders had-

II. DEEL.

F

den. Overal werd tevens zorg gedragen ter daargestelling van fondsen, om de achtergeblevene en behoeftige huisgezinnen van het hoog noodige, tijdens het afzijn der kostwinners, te voorzien, dewijl den tijd daar was, dat de mobiele Schutterijen uittrokken, In den loop der maand October vertrokken

Naar *Breda* de veldbattaillons van *'sGravenhage* en *Rotterdam*.

Naar *Bergen op Zoom* een bataillon van *Haarlem*, de mobiele gedeelten der schutterijen van *Leiden* en *Gouda*. 3 compagniën van *Utrecht* en 1 compagnie van *Amersfoort*.

Naar *Willemstad*, de compagniën van *Schiedam* en *Delft*.

Naar *'s Hertogenbosch*, een bataillon van *Amsterdam* en 4 compagniën uit *Vriesland*.

Naar *Grave*, een half Geldersch bataillon.

Naar *Nijmegen*, de schutterij van *Groningen* en een half Geldersch bataillon.

Naar *Gorichem*, de schutterij van *Dortrecht* en omliggende steden, om zich met de schutterij van *Gorichem* te vereenigen.

Naar *Brielle*, de schutterij van *Delfshaven*, om zich met die van *Brielle* te vereenigen.

De schutterijen van de provincie *Zeeland* bleven aldaar, voor de verdediging van *Vlissingen*.

Bij het uittrekken dezer bataillons werd niet

verzinnid door Heeren Burgemeesteren, gepaste aanspraken te houden, voornamelijk van die der steden *Amsterdam*, *Rotterdam* en *Utrecht*.

De altijd ijverige Koning, die met welgevallen de goede gezindheid zag van het Noord-Nederlandsche volk, overwegende dat door de toen bestaande onlusten in Belgie ongeregeldheden en onzekerheden omtrent de opbrengst van 's Rijks accijnsanten behoefte van den Staat veroorzaakt werd, zoo zelfs, dat de juiste berekening of en in hoeverre 's lands geregtigheden waren voldaan, van den aan accijns onderworpen spetiën niet konde worden gedaan, en aan de andere zijde evenmin behoorlijk de regten van dezulke dier goederen onder genot van crediet op entrépôt of andersints naar *Belgie* werden verzonden, waren gewaarborgd; daarbij de noodzakelijkheid in aanmerking nemende om kwaadwillige in de Zuidelijke provinciën de gelegenheid te benemen, om door aanvoeren derwaarts de getrouw geblevene provinciën te ontbloten van de in dezelve benoodigde granen, andere levensbehoefsten en krijgsmateriaal, besloot, dat alle aanvoer uit de Zuidelijke Provinciën, die tot het dagelijks gebruik behoorden naar de Noordelijke gewesten van het Rijk zouden beschouwd worden, als van buitens lands te komen en onderworpen zouden zijn aan de accijns der regten bij de wetten op den invoer bepaald; terwijl allen aanvoer van granen, zout, andere levensbehoefsten en krijgsbehoefsten uit de vreed-

zome Provinciën naar de oproerige verboden werd (*).

Op den 16den October werden door Z. M. bepaald dat den ouderdom der plaatsvervangers, die men mogt verlangen te stellen bij de eerste ban der schutterijen (met nadere bepalingen (†),) zich zoude kunnen uitstrekken tot veertig jaar; dit was het gevolg der toestand waarin de Noordelijke, in verhouding tot die der Zuidelijke Provinciën stonden, die toestand vereischte alle voorzorg; wij zullen het nader zien.

Bij Besluit van den Koning van den 15den October werd eene vrijwillige werving opengesteld, bij de drie Hoofd-departementen der Marine, te *Amsterdam*, *Rotterdam* en te *Vlissingen*, waar bij al diegenen, die in de toenmalige omstandigheden des Rijks bij de Armade op de Rivieren, dienen wilden, zouden kunnen worden aangenomen (‡).

Ingevolge art. 97 § 1 en 2, (§) der grondwet, vergaderden de leden van de beide kamers der Staten-Generaal, dewelke door den Koning op den 18den October werd geopend; ten 12 ure werd de zitting eerst geopend door den Heer Baron W. F. ROËLL, die een Koninklijk besluit deed voor-

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 40.

(†) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 41.

(§) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 42.

(‡) De Staten-Generaal vergaderen ten minsten eenmaal 's jaars. Hunne vergadering wordt geopend op den derden maandag in October.

lezen, bij hetwelk hij tot voorzitter der eerste Kamer werd benoemd.

De Voorzitter benoemde vervolgens eene Commissie van 18 leden, om den Koning van wege Hun Edel Mogenden aan den ingang van het Gebouw te ontvangen, binnen te leiden en daarna weder uitgeleide te doen; waarna 's Konings Ministers en de leden van den Raad van State zich tegen één ure in genoemde Vergadering begaven, en de Koning, benevens Prins FREDERIK, die weder in de Residentie was terug gekeerd, met Hoogstdeszelfs gevolg, werden binnengeleid.

Op den troon gezeten, deed den Koning eene aanspraak, waarin Z. M. allereerst te kennen gaf, dat de ijverige raadplegingen en het beleid, doorzigt en vaderlandsliefde, waarmede hetzelfde had gepaard gegaan, Hoogstdeszelfs hoop niet had vervuld, op de billijke verwachting, dat een dadelijk grondwettig onderzoek van voortgebragte wenschen en bezwaren, vooral bij de geblekene overeenstemming tusschen den Vorst en de Vertegenwoordigers des Volks, dien zedelijken invloed zoude hebben uitgeoefend, welke noodig was, om intusschen overal rust en vrede te doen terug keeren.

Dat de naleving der wet en wettelijke vormen, door de voorstanders der geopperde wenschen en bezwaren altijd op den voorgrond was geplaatst, maar dat in en op dien tijd de beradene gang niet meer aan de onstuimige driften der leiders van eene

verblinde menigte beantwoordde, dat zij eenen gewelddadigen opstand te weeg hadden gebragt, terwijl de pogingen der krijgsmagt van den Staat tot ondersteuning van den wensch van welgezinden ontoereikende waren geweest om dien opstand te bedwingen.

Hierbij herhaalde de Koning, dat die krijgsmagt reeds dadelijk voor de aankomst te *Brussel* feitelijk werd aangerand (*), en ofschoon voorafgegaan door eene plegtige aankondiging van zachtmoedigheid en vrede (†) dezelve in die Stad de moorddadigste wederstand ontmoette (§), dat de gewapende afval van het wettig gezag zich sedert in de Zuidelijke Gewesten meer en meer en met eene schrikbarende snelheid had uitgebreid, waarbij Z. M. aan de vereenigde Zitting te kennen gaf, dat Hoogstdenzelve daarom tot beveiliging en verdediging der getrouwe Noordelijke Provinciën en van derzelve handel de noodige maatregelen ten aanzien van de land- en zeemagt had genomen, de Schutterijen gedeeltelijk mobiel verklaard, de landstorm voorbereid en eene oproeping tot vrijwillige wapening gedaan had; dat de geestdrift waarmede daaraan werd beantwoord, en de nieuwe blijken van liefde voor het Koninklijk Huis, welke Z. M. bij die gelegenheid gegeven waren, het leed verzachtte, welke het

(*) Zie I. Deel, bladz. 195.

(†) Zie I. Deel, bladz. 191.

(§) Zie I. Deel, bladz. 231—234.

hart van den Koning vervuld had, bij de gedachte dat het een hoop muitelingen had mogen gelukken eene zoo belangrijke en bewelddadigde bevolking af te trekken van die Regering, onder welke zij tot eenen te voren nooit gekenden trap van voorspoed en rijkdom was opgeklommen; eene bevolking, die de ruimste bescherming had ondervonden, zoo wel voor hare algemeene als bijzondere regten, als voor hare staatkundige, burgerlijke en godsdienstige vrijheden.

Wijders deed de Koning opmerken, dat zijne blijvende verwachting, dat het grootste gedeelte dier bevolking deze weldaden bij ernstig nadenken terug zoude wenschen, hem geleid had tot het besluit om aan den beminden Zoon den Prins *van Oranje* bij het tijdelijk bestuur der trouw geblevene gedeelten der Zuidelijke Gewesten tevens op te dragen, om *door middelen van overreding*, zoo mogelijk de afvallige gedeelten tot wettige orde te doen terug keeren. Dat Hoogst: denzelven alzoo door eene administrative scheiding de ontwikkeling van het verklaard gevoelen der Staten-Generaal in hunne jongste buitengewone zitting, voor zoo veel van Hem afhing, had voorbereid, waardoor tevens 's Konings zorgen zich meer uitsluitend tot de Noordelijke gewesten bepaalden, derzelver krachten en middelen alléén in derzelver belang zullende aanwenden; waardoor Hij tevens aan zijne onderdanen en aan geheel Europa het bewijs had gegeven dat niets

onbeproeft was gelaten om de afgedwaalden terug te brengen.

Dat Hij gesterkt door de innige bewustheid, den plegtigen eed op de Grondwet gedaan, nagekomen te zijn, en onvermoeid werkzaam te zijn geweest om het welzijn des volks, met al zijn vermogen te bevorderen, met kalmte den uitslag dier pogingen en van de beraadslagingen der Bondgenooten die het Rijk gewaarborgd en den toestand van deszelfs Zuidelijke gewesten tot een onderwerp hunner ernstigsten deelneming maakte, te gemoet zag. Voorts nam de Koning een overzigt van de gedragingen der krijgsmagt, en van hoogstdeszelfs handelingen van aanleiding der omstandigheden (*).

Vervolgens dat de geheel onverwachte tijdingen uit *Antwerpen* (†) ontvangen, op nieuw ten bewijze strekten van den voortgang der daad werkelijke scheiding tusschen het Zuiden en Noorden des Rijks.

Eindelijk dat Hij evenwel die uitkomst met vertrouwen verbeidde, want dat Zijn geweten gerust was!

Gelukkig de Vorst, die Monarch en menschen-vriend is, die de zalige bewustheid van het reine geweten kan smaken!

Na het houden dezer aanspraak verliet de Ko-

(*) Zie voor de woordelijke Aanspraak de achter dit Werk gevoegde Verhandelingen in de Vergaderingen der Staten-Generaal, A.

(†) De Proclamatie van den Prins van Oranje naar aanleiding van den voortdurenden afval.

ning met Hoogdeszelfs zoon Prins ~~FRANÇOIS~~ en gevolg begeleid met opgenoemde Commissie de zaal, waarna de president de vereenigde vergadering sloot.

Den volgenden dag, zijnde den 19den October, vergaderde 43 leden van de tweede Kamer der Staten-Generaal; de Heer **TOULON** nam voorlopig het Voorzitterschap waar.

Er werd gelezen een besluit des Konings, waarbij de Heer **O. VAN DER DUSSEN**, Referendaris bij den Raad van State, met de tijdelijke waarneming der betrekking van Commies-griffier der kamer, gedurende de afwezigheid van den Heer **Mr. T. H. Graaf VAN LIMBURG STIRUM (*)**, belast werd.

Genoemde Heer **O. VAN DER DUSSEN** werd de vergaderzaal binnen geleid, legde den vereischten eed af, en aanvaardde zijne opgenoemde betrekking.

De Voorzitter benoemde twee Commissiën tot het onderzoek der geloofsbrieven van de nieuw benoemde of weder ingekozone leden: 1 voor die van de Provinciën *Noord-Brabant, Gelderland, Utrecht, Vriesland, Overijssel en Groningen*, 2 voor de Provinciën *Holland en Zeeland*.

Alle formaliteiten werden gebruikt en de Kamer ging over tot de stemming voor het drietal leden, hetwelk den Koning moest worden aangeboden, ten einde daaruit haren Voorzitter te benoemen. De uitslag was dat de Heer **TOULON** boyenaan op

(*) De Graaf was met de Haagsche Schutterij uitgetrokken.

de lijst, waarna de Heer STPKENS en vervolgens den Heer G. G. OLIFFORT zouden geplaatst worden.

Hiermede werd deze vergadering gesloten.

Bij Besluiten van den 18^{den} en 20^{sten} October verleende den Koning op de daartoe aan Hoogst-denzelfven gedane verzoeken eervol ontslag aan den Hertog van URSEL, als Minister van Staat en als Grootmeester van Hare Majesteit de Koningin.

Aan den Heer P. L. J. S. VAN GOBBELSCHEID als Minister voor den Waterstaat, de Nationale Nijverheid en de Koloniën, en aan Jonkheer E. C. G. G. DE LA COSTE, als Minister van Binnenland-sche Zaken.

Ook aan de Belgische ambtenaren werd ontslag van hdnne bedieningen. — Ook werden verscheidene benoemingen, minder belangrijk voor deze geschiedenis, door den Koning gedaan.

Op den 20^{sten} October had wederom eene Zitting plaats van 46 leden der Tweede Kamer.

De Commissie, die belast was geweest om het in de vorige Zitting opgemaakte drietal voor den Voorzitterspost aan den Koning aan te bieden, deed bij monde van den Heer NAGELL verslag, dat (na de gewone plegtigheden) de Koning zoude overgaan tot de benoeming van den Voorzitter; waarop dan ook gelezen werd het besluit des Konings, waarbij den Heer L. VAN TOULON, even als bij de vorige buitengewone zitting daartoe benoemd werd. Dadelijk hierop aanvaardde genoemde Heer L. VAN TOULON zijne betrekking met eene

aanspraak, waarin duidelijk welwillend vertrouwen, vaderlandsliefde en edelen christelijken zin uitblonk (*).

Nadat de geloofsbrieven in orde werden bevonden, werd er een Koninklijke boodschap voorgelezen, waarin te kennen werd gegeven, dat in gevolge de proclamatie van 's Konings beminden zoon de Prins van Oranje, den 16den October te *Antwerpen* gegeven, waarvan de aanleidende oorzaken even weinig bekend waren als de gevolgen daarvan konden worden berekend, het ontwijfelbaar bleek dat de erkenning van het grondwettig gezag in de Zuidelijke Provinciën was opgehouden. Dat dien ten gevolge de zorgen zich voortaan geheel uitsluitend tot de getrouwe Noordelijke Provinciën moest bepalen.... (†) en de leden der Kamer zich zouden aanmerken als eeniglijk en alléén vertegenwoordigende de Noordelijke Provinciën, in afwachting van hetgeen betrekkelijk de Zuidelijke gewesten met overleg der Bondgenooten zouden worden beslist.

Deze boodschap werd luide toegejuicht.

Hierop benoemde de Voorzitter de leden der Commissie om een ontwerp van adres in antwoord op de Koninklijke aanspraak op te stellen, de trekking der afdeelingen voor de leden van het Noorden werd gedaan, en hiermede scheidde deze vergadering.

(*) Zie Verhandelingen enz. B.

(†) Zie Verhandelingen enz. C.

Op denzelfden dag nam de Koning het besluit, herziende het besluit van den 4^{den} derzelfde maand (*), en in aanmerking nemende, dat uit de onderscheidene acten van dat bestuur gebleken was, dat de erkenning van het grondwettig gezag in de Zuidelijke Provinciën geheel had opgehouden:

Dat: 1) De opdracht bij het Besluit van den 4^{den} voor vervallen werd gehouden; 2) Dat het bestuur overeenkomstig de grondwet zich zoude bepalen tot de Noordelijke Provinciën, enz.

3) Dat de vestingen *Antwerpen*, *Maastricht* en *Venlo* door 's Konings krijgsmagt zouden blijven bezet, en in staat van beleg verder zouden worden gesteld, zoodra de opperbevelhebbers in dezelve dit noodig oordeelden (†).

Dit bovenstaande werd opgevolgd door een op dien zelfden dag uitgevaardigd besluit, waarin de Koning, in aanmerking nemende, dat de beminde Zoon de Prins *van Oranje*, bij het eerste lid van zijn besluit (den 16^{den} te *Antwerpen* genomen), voorloopig aan de Gouverneurs en Gedeputeerde Staten der Provinciën *Limburg* en *Antwerpen* de afdoening van alle zaken, die daarvoor vatbaar mogten zijn, had opgedragen, met last om zich onmiddellijk tot hem te wenden, ingeval eene beslissing van zijnentwege noodzakelijk mogte

(*) Zie II. Deel, bladz. 13.

(†) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 43.

zijn, bepaalde dat opgenoemde Gouverneurs en gedeputeerde Staten ingevallen bij evengemeld besluit bedoeld, zich voortaan zouden behooren te wenden tot 'sKonings opperbevelhebbers in genoemde vestingen, aan welke opperbevelhebbers daarbij het opperste gezag werd opgedragen (*).

Spoedig daarop, zijnde den 23sten October sloot den Koning, lettende op de boodschap aan de beide Kamers van den 20sten (waarbij 's Konings bedoeling te kennen was gegeven om de zorgen uitsluitend tot het Noorden te bepalen), en verlangende zoo spoedig mogelijk over te gaan tot alle de vereenvoudigingen en besparingen in het Bestuur, ten einde de door omstandigheden buitengewone bezwaren die de schatkist drukten te verminderen. — dat eene Staats-Commissie zich onverwijld zoude bezig houden, met het onderzoek der wijzigingen, waarvoor de bestaande bepalingen, omtrent de inrigting der verschillende departementen van algemeen Bestuur en Administratie, van den Raad van State der Algemeene Rekenkamer, van het Collegie van Raden en Generaal-meesters der Munt, en van alle andere Collegiën, Administratiën en ambtenaren in de Noordelijke Provinciën gevestigd, zouden vatbaar zijn, ten einde alle vereenvoudigingen en besparingen in te voeren, die de omstandigheden van het Vaderland noodzakelijk maakten en met de

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 44.

goede en regelmatige waarneming van 's Rijks dienst bestaanbaar waren (*).

De Leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, ten getalle van 45, vergaderde wederom op den 25sten October. Na dat de aanteekekeningen van het verhandelde in de vorige Zitting was gelezen en goedgekeurd, werd gelezen eene Koninklijke Boodschap, waarin de Koning te kennen gaf, dat overeenkomstig de laatstleden aanspraak bij het openen der Zitting beschikkingen zouden worden daargesteld, om voorloopig de staatsinkomsten en staatsuitgaven voor het jaar 1831 op den voet van 1830 te doen voortduren, benevens eene wet, omtrent de inkoop en aflossing van schuld voor het volgende jaar.

Dat beide deze ontwerpen aan de leden werden overgelegd, ingerigt naar het beginsel, waaromtrent de Koning zich bij boodschap van den 20sten had verklaard. De wet omtrent aankoop ging vergezeld van de stukken, die tot grondslag van dezelve moesten dienen (†).

Nog werd gelezen een ontwerp van wet, houdende dat de heffing van de grondlasten der Noordelijke Provinciën gedurende het jaar 1831 op denzelfden voet als in 1830, en dus overeenkomstig de bepaling der wet van 24 December 1829 zoude plaats hebben (§).

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 45.

(†) Zie Verhandelingen, enz. D.

(§) Zie Verhandelingen, enz. E.

De openbare Zitting werd daarop in eene met geslotene deuren verandert, zoo als bleek om over het ontwerp van antwoord op 's Konings aanspraak te beraadslagen.

Eene groote bezending uit de Kamers der Staten-Generaal begaf zich daarop den 29^{sten} naar het paleis des Konings te 's Gravenhage, ten einde aan Z. M. het antwoord over te brengen op de aanspraak, door Hoogstdenzelfen bij de opening der gewone Zitting gedaan.

Het antwoord door de beide Kamer bevatte in den aanvang de hulde toebrenging aan den Koning, en de gevoelens van diepe smart en verontwaardiging over den gewapende afval van het wettig gezag in de Zuidelijke gewesten des Rijks.

Dat ook zij de hoop hadden gekoesterd, dat de buitengewone beraadslagingen waarin bijna alle de vertegenwoordigers des geheelen Nederlandschen volk eenen gunstigen invloed tot bevrediging zouden uitgewerkt hebben, maar de teleurstelling daarvan betreurden, enz.

Dat er één gevoel bestond in geheel Oud Nederland; om den band, die gewelddadig werd verbroken, regelmatig ontbonden te zien.

Dat zij in die beschouwing reeds bevestigd door 's Konings openings-rede, met de meeste voldoening de gewigtige hoopschap, die hun in dat gevoel versterkte ontvingen.

Dat zij zich eeniglijk en alleen als Vertegenwoordigers der Noordelijke Provinciën aanmer-

kende, met inachtneming van.... enz. zich verplicht achtten om uitsluitend het oog te vestigen op het belang van *Oud-Nederland*.

Dat zij het Oude *Nederland* als Staten-Generaal eerbiedig van den Koning aannamen, ten aanzien enz. en in het door de omstandigheden noodwendig geworden uitstel van de invoering der nieuwe wetgeving berustten.

Dat zij in het belang der Noordelijke gewesten alle de wetsbepalingen, die hun omtrent de geldelijke aangelegenheden zouden worden voorgedragen, in ernstige overweging zouden nemen — en ten volle den lof beaamden, die de Koning aan het gedeelte der legermagt had toegekend, welks onbezweken trouw luisterrijk had uitgeblonken, in tegenstelling van den schandelijksten afval.

Dat zij met genoeg ontvangen hadden de mededeeling der gelukkige voleindiging van den oorlog op het eiland *Java*, en van het herstel of behoud der rust aldaar en in al de Overzeesche bezittingen, ziende daarin een nieuw bewijs, dat *Neerland's* zeelieden en krijgsknechten zich den roem hunner voorvaders waardig maakten.

Doch dat zij zich door deze verklaring niet mochten bepalen, maar door het gewigt der omstandigheden zich gedrongen gevoelden, om, terwijl de band was losgemaakt (die hun niet zelden verplichtte hunne wenschen slechts ten halve te uiten,) dezelve aan den Koning in het belang van

Oud-Nederland met vrijmoedigheid en vertrouwen te openbaren.

Dat zij daarbij voornamelijk aandrongen op de zorg ter verdediging van het grondgebied van den Staat, door de onverwijlde vorming eener legermagt, op welke in alle omstandigheden konde gerekend worden.

Dat zij dit van den Koning zijne wijsheid mogten verwachten, dewijl reeds de openbare bliken bestonden, dat die zorg, en die der instelling van een Noord-Nederlandsch Bestuur Hoogstdenzelfen bezig hielden.

Dat zij van gelijke beginselen uitgaande, vertrouwden dat tot zoo lang de Zuidelijke Gewesten zouden zijn teruggekeerd tot eenen staat van orde, de Koning wederkeerig zoude opgeheven achten verbindtenissen en verplichtingen, die als een gevolg der vereeniging ten behoeve der Zuidelijke Gewesten bestonden, zoo wel ten aanzien der vaart op de Koloniën als van andere aangelegenheden.

Dat zij met hetzelfde vertrouwen de voordragt te gemoet zagen ter opheffing van de belemmeringen, die den handel en nijverheid in het algemeene belang des geheelen Rijks gedrukt hadden, en die niet langer als opofferingen van de zijde der Oud-Nederlanders konden gevorderd worden.

Dat zij tevens verlangend de voordragt te gemoet zagen, die zoude strekken tot opbeuring van

II. DEEL.

G

het vertrouwen op de geldelijke aangelegenheden des Rijks.

Dat zij op die wijze voor de rampen en verliezen, zoo onverdiend door den opstand aangebragt, eene aanvankelijke vergoeding zouden vinden, terwijl de Oud-Nederlandsche Natie volgaarne uit alle hare krachten zoude medewerken niet alleen ter verdediging van haren grond, maar tot stijving van 's Lands schatkist, enz. (*)

Dat eindelijk de gerustheid des gewetens, het loon der deugd, den Koning mogt te beurt vallen; dat zij met Hem vol vertrouwen de uitkomst verbeidden, en terwijl zij van de staatkunde van 's Konings Bondgenooten, die het het Koninkrijk der *Nederlanden* vestigden en waarborgden, verwachtten, dat Zij de voortdoring niet langer zouden gedogen des rampzaligen en gevaarlijken toestands der Zuidelijke Gewesten, intusschen met de Natie, die zij vertegenwoordigden, gedachtig aan voorouderlijke deugd en roem; bij de inspanning aller krachten, het oog zouden houden gevestigd op die Voorzienigheid, wiens beschermende hoede Oud-*Nederland*, hoe klein en geëisterd, vaak had bewaard en gered.

Waar zulk eene verstandhouding bestaat tusschen de Vertegenwoordigers des Volks en het Hoofd van den Staat; waar zulke gevoelen van beide zijden worden gekoesterd; waar zulke krachten zich vereenigen, wordt den welstand des volks,

(*) Zie Verrigtingen, enz. F.

dat door beide wordt vertegenwoordigd en bestuurd, bevordert en vermeerdert.

Tot de Commissie der beide Kamers antwoordde de Koning na de gedane lezing van opgenoemd adres:

Dat in de betreurenswaardige omstandigheden, waarin het Rijk was geplaatst, Zijne Majesteit eene krachtige opbeuring vond, in de ontvangene verzekering der eenstemmige gevoelens, welke de Vorst en de Vertegenwoordigers van het getrouw geblevene gedeelte des Nederlandschen Volks bezielde.

Dat Zijne Majesteit zich verheugde, reeds uit eigene overtuiging te hebben verwezenlijkt een gedeelte der wenschen, welke de Staten-Generaal in het belang van het Noord-Nederlandsche Volk hadden uitgedrukt, terwijl de overige wenschen welke in het adres van antwoord vervat waren, door Hoogstdenzelfen in ernstige overweging zoude genomen worden.

En dat de Koning, op dien tijd, meer bijzonder op de eenstemmige gezindheid der Vertegenwoordigers van het Noord-Nederlandsche Volk rekende, ter bevestiging der oudvaderlijke spreuk: *Eendragt maakt magt.*

Op den 28sten October vergaderden wederom de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, ten getalle van 35. In de vergadering werd, nadat de aantekeningen van het verhandelde waren gelezen en goedgekeurd, en eene boodschap der

der Eerste Kamer was gelezen: dat zij zich met het door de Tweede Kamer aangenomene antwoord vereenigde, door den Heer VAN MEEUWEN behorende tot de bezending van meergenoemd adres van antwoord, het reeds gemeld verslag gedaan.

Daarna werd gelezen eene Koninklijke boodschap, waarin de Koning te kennen gaf, dat overeenkomstig de aankondiging, gedaan bij de opening der laatste Zitting, om de medewerking der Edel Mogende Leden enz. in te roepen, ter beteugeling en bestraffing van bedrijven en woelingen, welke kwalijkgezinden zich zouden mogen veroorlooven, hun het daartoe strekkend ontwerp van wet werd aangeboden, met het vertrouwen dat hetzelfde de goedkeuring der Vergadering zoude kunnen wegdragen — en dat hun Edel Mogenden, het gewigt in aanmerking nemende eener spoedige daarestelling der noodzakelijke verordeningen te dien opzichte, tot dat einde aan hunne beraadslagingen zoodanige rigting te geven, als de drang der omstandigheden vorderden (*).

Het ontwerp van wet bevatte met nadere bepalingen de straffen voor diegenen, die zich de aanleiding tot oproer zouden durven veroorlooven (†).

Wederom op den 23sten werd door den Koning een besluit genomen tot het verleggen der liniën van toezigt op, in uit- en doorvoer aan de Zui-

(*) Zie Verrigtingen, enz. G.

(†) Zie Verrigtingen, enz. H.

delijke grenzen en tot het intrekken van verleende zeebrieven, (Turksche passen) voor schepen die in de Zuidelijke Provinciën te huis behoorden, waarbij, ingevolge dat de erkenning van het grondwettig gezag in de Zuidelijke Provinciën geheel op hield, en het daardoor onmogelijk was zeker te zijn, dat de uit dezelve naar de vreedzame Provinciën komende goederen, niet aldaar ingevoerd waren zonder eenige of althans wettige betaling der inkomende regten, evenmin als de zekerheid daardoor konden verkregen worden, dat van de getrouwe gewesten vervoerd wordende goederen niet later aldaar zouden worden ingevoerd zonder betaling der daartoe staande regten ten behoeve van den Staat; in een woord, dat geen doorvoer uit de getrouw gebløvene langs de Zuidelijke Provinciën, of omgekeerd, meer konde plaats grijpen, dewijl de bewijzen van weder uitvoer, of documenten tot doorvoer in die Provinciën van wege het onwettig bestuur verleend, niet als geldig te beschouwen waren, en dat dit laatste tevens het geval was ten opzichte de stukken tot het verkrijgen van Nederlandsche zeebrieven en Turksche passen, terwijl de middelen gemist werden tot beteugeling der misbruiken die van de Nederlandsche vlag zoude kunnen worden gemaakt, welke in de gewesten, die aan het wettig gezag onttrokken waren, te huis behoorden (*).

Op den 27sten October werd tot narigt voor den

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 46.

handel bekend gemaakt, dat, ten gevolgen der onlusten in de Zuidelijke Provinciën des Rijks, de certificaten van oorsprong, afgegeven voor goederen, afkomstig uit die Provinciën, en bestemd naar Nederlands *Indië*, niet meer door den administrateur voor de nationale Nijverheid zouden worden gevisceerd, met dat gevolg dat dergelijke goederen bij derzelver aankomst in de *Indië* als vreemde goederen zouden worden beschouwd enz (*).

Ten gevolge van de benarde omstandigheden had den Koning, volgens besluit van den 10den October eene inschrijving van twintig milioenen guldens, rentende $5\frac{1}{2}$ pCt. 's jaars geopend (+). Deze inschrijving werd echter met geen goed gevolg bekroond. Het is slechts te gissen waarin de ware oorzaak bestond. Wat de welwillendheid der ingezetenen van Noord-Nederland betrof, hieraan kan niet getwijfeld worden, blijkens de bijzondere opofferingen die ter stijving van 's lands schatkist gedaan werden, zoo als de geschiedenis zal leeren; genoeg is het te weten, dat dezelve niet doorging, waarom de Minister van Finantien als daartoe door den Koning gemagtigd, den 25sten October ter kennis van de belanghebbende bragt dat, die inschrijving in de bedoelde Negotiatie van twintig milioenen, ten gevolge van het niet meerdere beloop dan drie millioen, vier honderd

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 47.

(+) Zie II. Deel, bladz. 16.

twee-en-zeventig duizend en vijf honderd guldens onder betuiging van 's Konings welgevallen over den ijver van hen, die tot het bedrag der genoemde som hadden medegewerkt, niet zoude worden aangenomen, maar de leening werd ingetrokken (*).

De stand des legers en de ontmoetingen van hetzelfde, zoo als reeds gedeeltelijk werd opgegeven, was op dien tijd op de volgende wijze:

Het krijgsvolk in het begin der maand October uit *Brugge* vertrokken kwam te *Ostende* binnen, haalde de aldaar reeds waaijende driekleurige Brabandsche vlag binnen, en herstelde het wet-tig gezag.

De kurassiers die te *Haecht* stonden, sloegen verscheidene aanvallen, dapper en met goed gevolg af.

Het 8ste Regiment huzaren en de marechaussée vertrokken tevens in het begin der maand uit *Gend* naar *Antwerpen*; aldaar kwam ook een gedeelte van het 6de Regiment husaren aan, hetwelk mede naar laatsgenoemde plaats vertrok. Even zoo in het begin der maand werden de militiens der reserve van het jaar 1830, van de provincie Noord-Brabant, alsmede die, welke als nog van vroegere ligtingen in reserve waren, te 's *Herlogenbosch* opgeroepen.

Het 3de bataillon artelerie nationale militie, van *Delft*, vertrok ook naar *Antwerpen*.

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 4A.

Verscheidene Belgischen kavelerie officieren, die op hun verzoek eene bestemming naar *Leiden* hadden bekomen, vertrokken weder op nader bevel naar *Brabant*.

Ook was te *Antwerpen* den 8ten October een gedeelte der bezetting van *Namen* te *Antwerpen*, met den Generaal VAN GEEN aan het hoofd, binnen gekomen.

Te *Boom* aan het veer over de *Rupel*, stond een deel der 5de afdeeling, benevens 300 huzaren van het regiment n^o. 6.

Omstreeks dien tijd was de stad *Lier* door de 15de afdeeling bezet; te *Vlissingen* waren den 9den October, behalve de twee Kannonneerbotten n^o 6 en 7, van *Rotterdam* aangekomen Z. M. oorlogsbrik *de Pelikaan*, Commandant F. A. SOLINGEN van *Texel* ter reede gekomen.

Den 11den October kwamen per stoomboot van *Nijmegen* naar *Dordrecht*, door welke tevens twee schepen met de paarden der officieren voorgesleept werden, twee compagniën, de 3de en 5de van het eerste bataillon rijdende artillerie, te zamen 350 man, en uitmakende twee geheele batterijen ieder van 8 stuks kanon, aan; den volgende dag werden dezelve wederom per stoomboot, van genoemde stad naar *Antwerpen* vervoerd.

Een detachement curassiers van 70 man, vertrok uit 's *Gravenhage* naar *Breda*.

Op denzelfden dag trok het overschot van het

tweede bataillon artelerie nationale militie, hetwelk te *Yperen* in garnizoen had gelegen, *Gorrichem* binnen; dit waren de zoo lang en verraadelijk mishandelden die schier naakt en geheel uitgeplundert te *Vlissingen* waren binnen gekomen.

In het citadel te *Maastricht* bevonden zich den 13den October twee hondert man van de 11de afdeeling, een bataillon van de 13de en een hondertal kannonniers. Verscheidene huisgezinnen verlieten aldaar de stad en begaven zich uit *Limburg* naar *Holland*, terwijl anderen hunne goederen derwaarts zendden. De stad zelve was in een geduchte staat van tegenweer gesteld, de wallen met kanonnen van allerlei kaliber bezet; zelfs in de stad stonden er achthondert.

Niemand mogt de stad zonder schriftelijk verlof der Burgemeester verlaten; de poorten werden des nademiddags ten 4 ure gesloten.

Te 's *Hertogenbosch* kreeg het ook een oorlogszuchtig aanzien. Op de citadel bij de stad werden eenige stukken tegen dezelve gerigt, en men maakte eenen aanvang om de batterijen, zoo op gemelde sterkte, als op die der Vugter en Hinthamerpoorten te maken en in orde te brengen. De boomen op de wallen werden omgehakt ten einden daarvan pallisaden te maken, om in de buitenwerken te worden geplaatst; men bragt reeds bij aanvang de nodige materialen bij elkander, om den dam in de rivier de *Dieze*, (het vaarwater naar *Holland*) bij noodige innundatiën, te leggen.

De dam echter werd zoo spoedig niet gelegd, dewijl die voor scheepvaart en gevolgelijk koophandel eene geheele strooming zoude hebben te weeg gebragt: door dien de sluizen in het fort *Crevecoeur*, waardoor anders de doorvaart was, onbruikbaar zoude zijn, en te meer dewijl dat, door het kanaal, de Zuid-Willemsvaart binnen korten tijd zoo veel water konden worden afgevoerd als noodig zoude zijn om de stad en ommestrecken hoog te inunderen. De forten *Isabelle* en *Crevecoeur* werden insgelijks in staat van verdediging gebragt. Behalve eene reeds aanzienlijk aangebragte hoeveelheid kanonkogels, werd ook een aantal stukken geschut aangevoerd; ook was aldaar verboden om op de banketten en borstweringen der wallen te klimmen.

Het fort *Frederik Hendrik* bekwam eene aanzienlijke versterking.

De vesting *Vlissingen* werd omtrent den 20^{sten} in staat van beleg gesteld.

Zijner Majesteits korvet *de Heldin* en de oorlogsbrik *de Vliegende Visch* kwamen den 18^{den} October van *Texel* en *Hellevoetsluis* ter reede dier stad.

Nadat *Termonde* door de Koninklijke troepen met bagagie en vier stukken geschut was ontruimd, vertrokken dezelve naar *Vlissingen* en kwamen aldaar den 22^{sten} aan.

Omstreeks dien tijd had de volstreckte scheiding plaats tusschen de Hollandsche en Belgische soldaten.

Den 18den werd *Lier* (provincie *Antwerpen*) door de Belgische troepen verschrikkelijk aangestast, waarop de troepen van het Noord-Nederlandsche leger hetzelfde dadelijk ontruimden. Ook te *Duffel* kwam het tot een hevig treffen. Volgens uitdrukkelijk bevel van den Prins van Oranje trokken de Nationale troepen, om geen bloed meer te storten, naar de stad *Antwerpen* terug. Bij dit achterwaarsche beweging maken deed de vijand eenen uitval, doch werd daarop door 's Konings artillerie zoodanig begroet, dat hij schielijk en in groote wanorde de vlugt moest nemen, met achterlating van een vijftigtal gevangenen, waaronder zich verscheidene officieren en soldaten bevonden, die hunne vaandels verlaten, en alzoo tegen hunne nog kortelings gewezenen krijgsgenooten waren opgestaan; een bataillon van de 5de afdeeling deed den Hollandschen krijgsroem eer aan.

Op denzelfden dag werd de brug over de *Nethe* door de Noord-Nederlandsche troepen afgebroken.

Te *Waelhem* was het vuur den 20sten vrij hevig; eenige Belgische manschappen hadden de vrijheid genomen de Brabandsche vlag op de brug te planten. De vorige dag hadden de troepen *Duffel* verlaten; doch een order van den Generaal CHASSÉ (zijnde deze op het citadel te *Antwerpen*) gebod hen dit dorp stormenderhand te herneemen, hetgeen dadelijk werd uitgevoerd; hierbij werd een twaalfstal gevangenen gemaakt, waar-

onder een officier en acht Parijsche vrijwilligers. De moed der Hollandsche soldaten blonk zeer hierbij uit. — Spoedig daarop viel ook de brug bij *Waelhem*. — De Kapitein DITT kweet zich bijzonder bij die gelegenheid; hij bekwam een kogel door de schakot, doch werd niet gewond. De vijand liet de vlag aan de brug, die spoedig door eenen goeden zwemmer, met name *BAJINK*, werd weggehaald. Verscheidene dooden en gekwetsten werden hierdoor gemaakt.

Zijner Majesteits korvet de *Nehalennia*, aan boord waarvan zich de Luitenant DE KOCK bevond, die lang over de krijgsmagt op *Java* bevel voerde, kwam ook op denzelfden dag te *Vlissingen* aan. De Heer DE KOCK vertrok naar 's *Gravenhage*.

De vesting *Breda* werd ook in staat van beleg verklaard.

Den 24^{sten} vertrok een detachement van het depot der afdeeling kurassiers No. 9. naar *Nymegen*.

Den 20^{sten} kwam te *Utrecht* aan, het 2^{de} escadron van het eerste regiment kurassiers, sterk ruim 70 man, komende van 's *Gravenhage*; waarbij zich aansloten de te *Dordrecht* en te *Willemsdorp* gedetacheerd liggende kurassiers, welke gezamenlijk naar *Breda* marcheerden.

Den 26^{sten} trok door *Gorinchem* een detachement vrijwillige lancers, 54 man sterk, komende van *Utrecht* en bestemd over *Raamsdonk* naar 's *Hertogenbosch*. In eerstgenoemde stad waren

de Hollandsche troepen van het voormalig garnizoen van *Gend*, bestaande uit 59 officieren en 803 man, binnengerukt.

Op denzelfden dag trokken de troepen, welke voor *Lier*, *Duffel* en *Waelhem*, en verder langs de *Nethe* stonden, langzaam terug, en rukten de stad *Antwerpen* binnen, ten einde het garnizoen te versterken.

Op den 28sten October kwamen door *Gorinchem* 30 à 40 kruidwagens aan, terwijl het Hollandsche gedeelte van het regiment dragonders No. 4 aldaar met de paarden der weggezondene Belgen doortrokken, zich naar *Zalt-Bommel* begevende, waar het regiment georganiseerd werd. Daarna het Hollandsche gedeelte van het regiment lanciers, waarvan de Belgen, even als bij de dragonders, waren weggezonden; de lanciers werden te *Utrecht* georganiseerd. Daarop rukte een detachement van 550 man de stad binnen, van *Utrecht* komende, en trok naar *Breda*; dit was van de reserve der 9de afdeeling; ook kwam in eerstgenoemde stad een detachement van de 10de afdeeling aan, ruim 100 man sterk, benevens een depot van de regimenten husaren No. 6 en No. 8, alle met de paarden der weggezondene Belgen.

Op dien tijd bevond zich de vesting *Maastricht* in den besten staat van tegenweer; de bezetting daarvan bedroeg omtrent 8000 man, dewelke voor drie vierden uit Noord-Nederlanders bestond. Aldaar

waren ook uit 's *Hertogenbosch* langs de Zuid-Willemsvaart, eenige schepen met hooi en andere behoeften voor de bezetting aangekomen.

Te *Woudrichem* werden ook toebereidselen gemaakt, om die vesting in staat van beleg te stellen; de Burgemeester, de Heer VAN DER CLEEF bood bij die gelegenheid eenige duizende boomen van zijne bezitting aan ter dispositie van de officieren der genie.

Het fort *Bath* ontving eene bezetting artillerie en infanterie uit *Vlissingen*.

Er werden dus alle maatregelen reeds in die maand genomen om zoo het nodig ware, tegen eenen sterken aanval bestand, en eene goede defensie gereed te zijn. Wij zullen nagaan, welke nitwerking dit had, en tevens ons bepaaldelijk naar de stad *Antwerpen* wenden, de laatste dagen van het verblijf van den Prins van Oranje de gedragingen der inwoners, en daarop de resolutiën van het opgeworpen bestuur te *Brussel* naspeuren.

Op de laatste proclamatie van den Prins van Oranje den 16den te *Antwerpen* gegeven, deed de Stedelijke Regering van die stad bekend maken dat ingevolge de verklaring van Hoogstdenzelven, waarin onder anderen ook de inwoners van *Antwerpen* werd toegestaan, om op dezelfde wijze als in de overige Zuidelijke Provinciën deel te mogen nemen aan de toen nog aanstaande verkiezing van afgevaardigden bij het Nationaal Congres, de naam-

lijst van zoodanige personen, die gerechtigd waren om kiezers te zijn, zoude worden aangeplakt en ook ter Secretarie ter lezing liggen. Dit zelfde werd door de gedeputeerde Staten der Provincie *Limburg* gedaan, er bij voegende: dat dezelve, overwegende, het van het hoogst belang was, dat alle goede burgers in die gewigtige zaak tot heil des Vaderlands medewerkten, door hunne stem uit te brengen; terwijl zij vermeenden de ingezetenen dier Provincie te moeten doen opmerken dat zij volgens meer gedachte proclamatie, vrijelijk deel konde nemen aan de werkzaamheden tot die verkiezingen, welker uitslag de hoop geven moest om de onlusten die het Vaderland beroerden, te zien ophouden — dergelijke afkondigingen waren, na en op die van den Prins van Oranje in de Zuidelijke Provinciën zeer gemeen, onder andere werd dit te *Maastricht* in de beide talen gedaan.

De onderscheidene besluiten die door den Prins van Oranje te *Antwerpen* genomen waren, en de twee reeds opgegevene proclamatiën, hadden in de daad eenen goeden invloed op het beste gedeelte der ingezetenen van *Antwerpen*, dewelke, deellende inziende, die, het onmiddellijkst gevolg zoude zijn van gedurig tegenstreven, het oor leende aan de middelen van bevrediging die werden aangewend. Maar dit alles was slechts van korten duur. Van eene natie, die zoo geheel verschild met de gevoelens, gebruiken en zeden der Hollanders,

en zoo zeer met den geest der Franschen overeenstemd, was dit ook te verwachten; van daar dat het zoogenaamde Parijsche legioen, in deze geschiedenis vooral bekend als de stroophende van het oudtijds *Staats-vlaanderen*, te *Brussel* bij de club ingang had gevonden, en vervolgens gelegenheid had, de geduchte strooptogt onder *ROMTECOULANT* te doen. De kooplieden te *Antwerpen* evenwel, die overeenkomstig het belang van den handel inzagen, dat eene vereeniging met *Frankrijk* niet veel goeds konde baren, hadden reeds voor de laatste proclamatie van den 16den, onder opschrift van een *gezelschap kooplieden*, hunne gevoelens openlijk per eene brief aan hunne medeburgereu bekend gemaakt, waarin duidelijc werd aange-toond hoe nadeelig eene vereeniging met *Frankrijk* voor hen zoude zijn, enz. (*) Kort daarop verwierp zelfs *Frankrijk*, als noodlottig voor deszelfs rust, het geschenk van *Belgie* dat de rustverstoorders het aanboden. *Belgie* ook eenmaal, na het verdrijven van den Franschen dwingeland *NAPOLEON*, voor *Holland* een geschenk van Pandora geworden!

De pogingen van den Prins van Oranje ter bevrediging en herstel der rust waren desniettegenstaande vergeefs; zelfs in het toen nog voor weinige dagen rustige *Antwerpen*, dat zich in geestdrift uitte over de zachtheid, waarmede men de gevangenen behandelde, en het in vrijheid stellen

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 43

van anderen, terwijl het de komst van den Prins, die des vredes noemde, begon de tuimelgeest, die van afval namelijk, te werken. — De Prins van Oranje sprak hierop zelve het 8^{ste} regiment husaren, bijna geheel uit Belgen bestaande, aan, waarin Hoogstdezelve hun tot rust aanmaande en de getrouwheid aan hunne vanen aanbeval (*).

Hierop werden door den Prins, al de Afgevaardigden uit de Zuidelijke Provinciën uitgenoodigd, zich naar *Antwerpen* te begeven. — Ook had Hoogstdezelve kort daarna, eene conferentie met, de van *Brussel* teruggekeerde en door Z. K. H. te *Antwerpen* in vrijheid gestelde DUCPETIAUX, PLETINCKX en EVERARD.

Alle bevredigende middelen (dit zij bij herhaling gezegd, dewijl de onpartijdige onderzoeker bij de latere gedaante, die het geheel aannam, de oorzaak welligt in iets anders zoude zoeken, die alléén in de weerbarstigheid van het volk (eenige natuurlijk uitgezondert) en de werking der volksmenners op het graauw, te vinden is), alle bevredigende middelen baatte niets. Ook te *Antwerpen* sloeg men aan het muiten. — Reeds in den avond van den 17^{den} had bij de Mechelsche poort eene oploop plaats, waarbij door tegenweer twee dooden en een gekwetste kwamen. De gisting, die in de stad heerschte, was aanmerkelijk; allerlei soort van verontrustende berigten werden uitgestrooid, om de gemoederen in beweging te brengen.

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 50.

gen. Ten gevolge van dezen aanvang tot oproer deed de Stedelijke Regering eene publicatie uitvaardigen, waarin aan de inwoners strengelijk verboden werd het dragen van oproerleuzen en het bij elkander staan op de straten van meer dan drie personen. — Daarop vervoegde zich eene deputatie van ongeveer twintig Antwerpsche kooplieden bij den braven Generaal Baron CHASSÉ, met verzoek om ter voorkoming van ernstige onlusten, de Brabandsche vlag in *Antwerpen* te doen ophijschen. Het antwoord van den Generaal was hierop: *dat hij geene andere Vlag erkende dan de wettige Nederlandsche, dat hij geene andere bevelen dacht te volgen dan die des Konings, en dat hij gevolgelyk het verzoek niet inwilligde.* — Hierop begaf zich de Generaal naar het citadel (kasteel). Allermoeijelykst werd te *Antwerpen* de toestand voor de aldaar wonende Hollanders.

Den 17den October, werd weder door de regering der stad aan de ingezetenen eene bekendmaking gedaan, waarbij eenen brief werd vermeld, ontvangen van den Generaal CHASSÉ; waarin genoemde Generaal te kennen gaf, dat hij, door de woeling die in de stad heerschte, genoodzaakt zoude zijn, de vesting in staat van beleg te verklaren, terwijl niets dan de bedaardheid en rust der ingezetenen het nemen van dien gestrengen maatregel zouden kunnen vertragen (*).

Den volgenden dag deed de Prins van Oranje

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 51.

eene dagorde aan het leger afvaardigen, inhoudende de afscheiding tusschen de nationale Belgen en de Hollanders (*).

Op den 19^{den} van dezelfde maand, deed Zijne Koninklijke Hoogheid de Prins van Oranje eene mededeeling aan het Provisioneel Gouvernement, door den Luitenant Kolonel MALHERBE, dat aangezien de Proclamatie van den 16^{den} Z. K. H. bemerkte, dat de Belgen en Hij hetzelfde beoielden en dat doel door dezelfde middelen wilden bereiken — maar dat dan ook een wapenstilstand het natuurlijke gevolg van dien stand van zaken moest zijn, opdat er geen Belgisch bloed meer vergoten werd, waarom Z. K. H. die Provisionele Regering deed voorstellen, om alle beweging van troepen, ter beschikking van dezelve staande, tegen hen, die nog een gedeelte van *Belgie* bezetteden, te doen ophouden en verbieden, terwijl de Prins van Oranje daarbij verzekerde, dat er, in dat geval, geene vijandelijkheden door de troepen, die voor *Antwerpen* lagen, zoo lang dien aangeboden wapenstilstand duurde, zoude plaats hebben. Bij deze mededeeling was het berigt gevoegd, dat de Prins de gevangenen op de schipbruggen in vrijheid had doen stellen (†).

Het antwoord dat hierop door het centraal Comitté werd gegeven, hield in, dat alvorens hetzelfde eene beslissing op het voorstel van

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 52.

(†) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 53.

den Prins konde nemen, het Zijne Koninklijke Hoogheid deed opmerken, dat het wel deugdelijk zoude moeten blijken, dat die vijandelijke benden de Prins bij uitsluiting onderworpen waren en hem als generaal en chef gehoorzaamde; — ook dat hij eerst bevel gaf tot het ontruimen der provincie *Antwerpen*, de stad *Maastricht* en het kasteel van *Termonde*, om alzoo aan de overzijde der moerdijk naar *Holland* terug te trekken, en tevens, dat dit bevel stiptelijk en spoedig ten uitvoer zoude worden gebragt, waarna de tijdelijke regering zich zoude haasten al de gevangenen in vrijheid te stellen, zoodra er geen enkele Belg meer met *dwang* in *Holland* moest verblijven (*).

Wat, om niet meer aan te merken, den *dwang* betrof, dit was lastering.

Den 23sten en 24sten was het te *Antwerpen* op nieuw onrustig, en wel zoodanig, dat er de grootste ongeregeldheden werden gepleegd, waarom de generaal *chassé* op den 24sten de vesting *Antwerpen* in staat van beleg verklaarde; dit werd door de regering aan de ingezetenen medege-deeld (†), terwijl de schrijver van het journal d'Anvers er bijvoegde, dat men zich in het beslissend tijdvak de gevaren niet moest ontveinzen; maar dat zonder dezelve evenmin te willen vergrooten, de bevolking der stad eene sterke waar-

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 54.

(†) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 55.

borg voor haar welzijn zoude vinden, in hare vredelievende en ontzagwekkende houding.

Onmiddelijk na het in staat van beleg stellen der vesting, begaven zich eenige Antwerpsche kooplieden tot de generaal CHASSÉ, met verzoek om uitstel van hetzelfde. Treffend was het antwoord van den grijsen held: »*Ik heb geen kennis van beurs of handelszaken, doch weet hoe ik als generaal moet handelen. Ik bezit standvastigheid genoeg om vol te houden, en moed om mij voor mijnen Koning op te offeren!* —

Spoedig daarop begon men de huizen af te breken en af te branden in den omtrek van het kasteel, waaromtrent het geschut moest losbarsten. Onder de nog aldaar zijnde weldenkenden, heerschte niet buiten oorzaak de grootste neerslagtigheid over het gemis van den vorigen stand van zaken; ook vertrokken verscheidene goeuden naar *Holland*, of vlugtten elders.

Nu was het oogenblik daar, dat de Prins van Oranje uit de weerbarstige stad vertrok, waarin hij gekomen was, om door middelen van bevrediging de rust in *Belgie* te herstellen. Het was te *Antwerpen* bekend dat door den Koning de opgedragene volmagt aan den zoon was opgeheven, en gegeven aan de Gouverneurs en provinciale Staten van de gewesten, *Limburg* en *Antwerpen*, benevens aan de Commandanten van de steden *Maastricht* en *Antwerpen*; ook dit was volgens het besluit, aan den Prins bewust: zijne te-

genwoordigheid was nu onnut, waarom hij per stoomboot van *Antwerpen* naar *Willemsdorp* vertrok, alwaar de Russische Ambassadeur van 's *Gravenhage* gekomen zijnde, Z. K. H. opwachtte, en waar ook H. K. K. H. de Prinses van Oranje met hare twee oudste zonen en eenig gevolg op denzelfden dag des namiddags aankwamen; vervolgens vertrok Z. K. H., na voorafgegaan te zijn door Hoogdeszelfs Gemalin en de jonge Prinsen, naar 's *Gravenhage*, kwam aldaar den 31^{sten} October, des morgens aan, en woonde met Hoogstdeszelfs doorluchtigen Vader den Koning, en de geheele vorstelijke familie de morgen Godsdienst oefening bij. Hierop vertrok de Prins den 2^{den} November uit 's *Gravenhage* naar *Rotterdam*, van waar hij zich denzelfden dag, op eene stoomboot naar *Londen*, inscheepte. De Prins had, bij deszelfs vertrek uit *Antwerpen*, eene Proclamatie doen afkondigen, waarin Z. K. H. verklaarde, dat hij al het goede hun had trachten te doen dat in zijn vermogen was, maar dat hij het edele doel waarop alle zijne pogingen gerigt waren, de *bevrediging* der schoone Belgische provinciën niet had mogen bereiken.

Dat hij oordeelde zoo veel in hem was, zijne pligten jegens hen te hebben vervuld, en daar zij thans over de belangen des vaderlands in het nationaal congres gingen raadplegen, hij echter nog eene smertelijke pligt ging vervullen, door zich van hunnen grond te verwijderen, om elders de staatsbewegingen in *Belgie* af te wachten, doch

dat hij, hoewel ver van hun, zoo wel als in hun midden, steeds zoude trachten bij te dragen tot hun wezenlijk welzijn. De geschiedenis zal gewisselijk deze woorden ophelderen.

De proclamatie eindigde met eene dankbetuiging aan de bewoners van *Antwerpen* (*).

Reeds in den vroegen morgen van den 26sten, toen van Gouvernementswege eenig wapentuig in eene schuit aan de kaai werd geladen, wierp het graauw zich op dezelve en maakte zich erspoedig meester van; hetzelfde begaf zich daarop naar den militairen post aan het Stadhuis, die weldra de wapens nederlag. Van daar trok het naar het Paleis, hetgeen ook overgegeven werd, waarop het naar de Burgerhoutsche poort (de route van *Turnhout*) trok; maar daar vond het sterke tegenstand van wege de militairen; den volgende morgen werd ook deze post verlaten: de bezetting trok naar het kasteel terug, waarop de Taurnaurs en Leuvenaren, die aan de zijde der stad waren, dadelijk binnen trokken; aan de Roode poort werd weinig tegenstand geboden. Ten 9 ure ging de St. Jorispoort (de route naar *Brussel*) open, doch hier ging het binnentrekken niet zeer gemakkelijk; de hardnekkige tegenstand van de zijde der gewapende magt, veroorzaakte meer dan honderd dooden; doch het graauw trok binnen, waaronder een groot aantal Brusselsaars was. Naarmate men meester der publieke gebouwen werd,

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 56.

kwam ook de Brabandsche vlag te voorschijn; de cokarde was men genoodzaakt dadelijk algemeen te dragen, ook maakten de vrijheidszonen aldaar, ingevolge de Parijsche, later Brusselsche, vervolgens algemeen geworden zijnde gewoonte, *baricades*. De handel stond gevolgelijk dadelijk stil.

De burgers en het graauw begaven zich daarop in de nabij de poorten gelegene huizen en beschooten de poortwachters; ook werd uit de huizen op de troepen gevuurd, welke laatste door het zich in de straten bevindend graauw werden aangevallen. Dit hield den geheelen dag en ook nog des avonds aan. Intusschen had de Luitenant Generaal Baron CHASSÉ in den loop van den nademiddag eenige schoten op de huizen van het kwartier *St. Andries*, (waaruit tevens de soldaten door de burgers uit de huizen beschoten werden,) alsmede op eenen toegang tot het kasteel, alwaar eene ontmoeting met de muiters plaats had, laten doen; waarvan dan ook het gevolg was, dat op den 27^{sten} daaraanvolgende, om 7 ure des morgens, eene Commissie van Notabelen, bij Zijne Excellentie werd aangemeld, aan het hoofd hebbende den Heer osv, President van de Bank, die den Generaal voorstelde, om alle vijandelijkheden te staken, ten einde niet alleen het storten van bloed te voorkomen, maar ook de welgezinden voor eenen geheelen ondergang te beveiligen.

De Commissie was vergezeld van een' inwoner der Stad, die op zich had genomen, een brief,

door een gedelegeerde van het Provisioneel Gouvernement van *Belgie* aan hem toevertrouwd, aan den Generaal te overhandigen. Deze brief behelsde het voorstel, om de troepen, die zich in de Stad bevonden, binnen het Kasteel te doen rukken, en de Stad door hunne troepen te laten bezetten, doch, van dat oogenblik af aan, alle vijandelijkheden te doen ophouden; nemende hij gedelegeerde aan, om dadelijk eene deputatie naar den Koning te zenden, ten einde over de ont-ruiming der Vesting door de koninklijke troepen te handelen (*):

Terwijl de koninklijke troepen zeer sterk op alle punten gedrongen waren, en zich niet langer in de aangenomene positiën konden staande houden, vond de Luitenant Generaal CHASSÉ bovenstaand voorstel aannemelijk, dewijl Zijne Excellentie zich evenwel op dat tijdstip genoodzaakt zoude hebben gezien om de troepen te doen terug trekken, dewijl het vuur uit de huizen hieronder eene moorddadige slagting zoude hebben te weeg gebragt.

Alvorens evenwel hiertoe over te gaan, nam Generaal CHASSÉ het gevoelen van alle Chefs der Corpsen in, die zich nevens Zijne Excellentie met het voorstel van genoemde gedelegeerde vereenigde, waarop de Generaal last gaf, om op alle punten de vijandelijkheden te staken, en dat de troepen zich naar het Stapel- en Constructie-Magazijn zouden begeven; daarna werden de sleu-

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 57.

tels der poorten door een vertrouwd persoon aan den gedeputeerde van het Provisioneel Gouvernement op het Stadhuis gezonden, dewelke aldaar, door den afgevaardigde van het voorloopig Bestuur, blijkens het bij den brief gevoegd zijnde recu, ontvangen werden.

Zoodra den wapenstilstand bekend werd, hield het vuur aan alle punten op, doch van tijd tot tijd werd nog uit de huizen op de bezetting van het kasteel geschoten; dit heeft waarschijnlijk oorzaak gehad aan kwaadwillige of aan het weinig kennis dragen der getroffene overeenkomst; genoeg, de Generaal vond goed eene witte vlag op eene der bastions te doen stellen. Deze maatregel gaf aanleiding, dat zekere KESSELS (*) zich noemende Commandant van de artillerie, vergezeld van eenen luitenant-kolonel, NIELLON genaamd, zich als parlementair bij den Generaal aanmeldde, en binnen gelaten zijnde, verlangde te weten, waarom men het witte vaandel had opgestoken, de Generaal gaf hiervoor op de reden, uit bewuste brief des afgevaardigden van het voorloopig Bestuur, E. VAN DEN HERREWEGHE, ontleend, alsmede om door ieder de geslotene capitulatie te doen eerbiedigen. KESSELS hield zich met dit antwoord niet te vreden; beweerde dat de civiele magt onbevoegd was eene militaire overeenkomst te treffen, en verklaarde uit naam van

(*) Een man, die nog onlangs op de kermis rondreisde met een walvischgeraamte. Ook deze was door den Koning welgedaan.

den Commandant der troepen, door wien hij verklaarde afgezonden te zijn, de geslotene capitulatie voor onwettig en zonder eenige verbindende kracht; hij nam echter het voorstel van den Generaal CHASSÉ aan, om zich dienaangaande bij de meergenoemde gedelegeerde van het Provisioneel Belgisch Bestuur te vervoeegen, en daarvan den uitslag mede te deelen. Te één ure werden de Parlementairen weder aangemeld, die echter verkozen niet binnen gelaten te worden, maar den Commandant der wacht twee eensluitende eischen overlegden, inhoudende dat het bestendig zegevierende Belgische leger, na door de hulp der dappere ingezetenen van *Antwerpen* te zijn binnen gerukt, voorstelde: 1) De ontruiming van het Kasteel en het Tuighuis in de Kloosterstraat door de Hollandsche krijgsbenden, die het een en ander bezet hielden. 2) Dat al het materieel, in het Kasteel, het Tuighuis en op andere plaatsen der Stad zijnde, aldaar moest blijven, waar het zich bevond, dewijl (volgens opgave) deze kriegsbehoefsten slechts eene kleine vergoeding zoude zijn voor al wat reeds was weggevoerd. 3) Hierbij werd aangemerkt, dat de oorlogschepen, die zich op de reede voor de Stad bevonden, een nationaal eigendom waren. 4) Dat de officieren hunne degens zouden behouden, maar dat de soldaten op de glacis van het Kasteel hunne wapenen neder moesten leggen; dat ook de Hollandsche krijgsbenden niet dan met honderd man te gelijk endan door

hulppoorten konden uittrekken, of dat zij zich, in naam van het voorloopig Bestuur, konden inschepen, binnen den tijd van twee dagen, te rekenen van den dag af der aanneming dezer bepaling; en ten laatste dat dit voorstel ten 4 ure des nademiddags moest aangenomen zijn, of als niet gedaan zoude worden beschouwd (*).

Door dit stuk was gevolgelijk, hoezeer ook door vroegere overeenkomst de wapenstilstand voor eenen onbepaalden tijd was gesloten, dezelve slechts tot 4 ure in de namiddag bepaald, op welk tijdstip geantwoord moest worden of de voorgestelde voorwaarden al of niet werden aangenomen.

Het muitende graauw evenwel, dat zich noch aan wet noch regel bindt, dat regt noch pligt eerbiedigt, en zich niet ontziet geslotene overeenkomsten te verbreken, begon reeds te half twee ure op de troepen te vuren, die zich binnen de enceinte van het Stapel- en Constructie-Magazijn bevonden, zoodat de Kolonel SPRENGER, die aldaar bevel voerde, een en andermaal liet vragen, of hij order konde geven om ook te vuren, hetwelk echter door den Generaal CHASSÉ werd geweigerd: Zijne Excellentie wilde de geslotene capitulatie in den volstrektsten zin naleven, maar gaf last de witte vlag op te steken.

Generaal CHASSÉ antwoordde vervolgens op de aangeboden voorwaarden, gedaan door de parlementairen van het voorloopig Belgisch Bestuur: dat

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 58.

hij, na op het voorstel van een' afgevaardigde van genoemd Bestuur een wapenstilstand te hebben aangegaan tot dat de Koning zoude bepaald hebben of het leger al dan niet het Kasteel zoude moeten verlaten, ten uiterste verwonderd was eene opeisching te ontvangen, om het Kasteel over te geven, en om dienaangaande vóór 4 ure in den namiddag een besluit te nemen, terwijl hij de eerste overeenkomst had gesloten op het verzoek van de afgevaardigden der Stedelijke Regering te *Antwerpen*, alleen om verder bloedstorten voor te komen, en om aan de ingezetenen der Stad, waarin Zijne Excellentie jaren lang had gewoond, de verschrikkelijke en onberekenbare onheilen te besparen.

Dat hij het er voor houden moest, dat deze overeenkomst van de zijde der Belgen met naauwgezetheid zoude worden in acht genomen, doch met leedwezen ondervond dat hij zich bedrogen had, en dat zij (Belgen) het op zich hadden kunnen nemen om dezelve met verachting van alle krijgswetten te schenden.

Dat hij dien ten gevolge hun (Belgen) verantwoordelijk stelde voor die trouwelooze en verachtelijke handelwijze, die als zoodanig gewisselijk door geheel *Europa* zoude worden beoordeeld, en waarvan hij aan den doorluchtigen Koning kennis zoude geven.

Ten slotte verklaarde de Generaal, dat hij de vernederende voorwaarden, die zij hadden dur-

ven voorstellen , niet aannam ; dat hij de Vesting , waarover het bevel hem was toevertrouwd , tot het alleruiterste zoude trachten te verdedigen , en nooit eenige voorwaarde zoude aannemen , waardoor zijne eer , die tot nog toe zonder den minsten smet was gebleven , zoude bezoedeld worden (*).

De witte vlag uit te steken , waartoe de generaal aan den kolonel SPRENGLER had orde gegeven baatte evenwel niets , het tegendeel werkte dit uit : het vuur van de muitelingen werd van tijd tot tijd levendiger onderhouden , tot dat zij eindelijk een veldstuk voor de poort of hoofdingang der enceinte van het gedachte magazijn plaatsten , en daarmede de deuren open schoten , waardoor veel verwarring onder de troepen te weeg werd gebragt , en hetwelk ten gevolge had , dat deze zich in de grootste wanorde op de ijzeren poort terug trokken.

Ook verzamelde zich op dien tijd eene groote menigte oproerlingen op de kaaijen , en maakte zich gereed batterijen op te werpen , hetwelk spoedig bewerkstelligd werd ; weldra waren er ook eenige stukken geschut aangebragt. Van 's Konings vloot had men deze beweging zeer goed opgemerkt , maar slechts gewacht , zoo als nader bleek , om eene gunstige gelegenheid af te wachten.

Aan de Westzijde der stad , op de Schelde , lagen de volgende oorlogsvaartuigen :

Zijn Majesteits Fregat *Euredixe* , de twee Kor-

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen , No. 59.

vetten, *Komeet* en *Proserpina*, en de Kannoneerbooten No. 2, 4 en 9.

De Luitenant Generaal verontwaardigd over de schandvolle handelwijze van het oproerig en muitziek volk, hetwelk onbeschaamd genoeg was de geslotene wapenstilstand zoodanig te schenden, gaf toen omstreeks half 4 ure des nademiddags last, om het Sint Andries kwartier, waar de muitelingen zich in groot aantal bevonden, niet slechts met geweer te beschieten, maar ook te bombardeerden en brandkogels daarin te werpen. Ongeveer hetzelfde oogenblik werd de zwarte vlag van het kasteel opgestoken, en ontving de vloot (waarvan reeds eenige schoten gedaan waren) het teeken om met het bombardement een aanvang te maken, die daarop dadelijk de vuurmonden, dewelke dood en verdelging braken, los deden bulderen; eerst op de batterijvervaardigers, die in groote getalle de wandaad met ogenblikkelijk levensverlies moesten boeten, daarna op de stad. In weinige uren was het dok en omstreken vernield, stond het arsenaal in brand, en lagen de huizen langs de kaaijen in puinhopen veranderd.

Van de zijde des kasteels ging ook verwoesting uit; weldra lag ook het blokhuis van de Kloosterstraat aan de *Schelde* in asch, en werden verscheidene wijken der stad in brand geschoten.

Dit vreesselijk bombardement ging echter vergezeld van grove schade aan de zijde der koninklijke troepen en van die der schepelingen, welke

laatst en van de hoeken der straten door de rebellen hevig beschoten werden, evenwel was de verwoesting onder de rebellen en in de stad merklijk grooter.

Eenige weinige manschappen van het algemeen depot der landmagt, begaven zich in den avond van den 27sten naar genoemde stapel- en constructie magazijnen, waarin de muitelingen zich hadden geworpen, namen dezelve in bezit, staken ze in den brand, en vernagelde al de artillerie stukken die zich in den omtrek bevonden.

Even na het ophouden van het bombardement, hetwelk tot in den avond voortduurde, melde zich als parlementaire eene Commissie van notabelen van *Antwerpen* aan, den heer DUBOIS majoor der schutterij aan het hoofd hebbende, dewelke binnen gelaten zijnde, aan den Generaal CHASSE een tafereel ophing van de verwoesting die het bombardement had te weeg gebragt; smekende om op nieuw eenen wapenstilstand te willen sluiten, ten einde alle verdere onheilen voor te komen, en tevens overhandigende twee brieven, waarvan de eene door de in deze geschiedenis bekende ROGIER, lid van het provisioneel bestuur en RORIANO de BORSBEEK, Gouverneur der provincie *Antwerpen*, en de andere door STERRENOTTE, Commandant in de laatstgenoemde stad, onderteekend waren, beide te kennen gevende, dat men het voornemen had om den volgenden dag de afgebroken onderhandelingen wederom op te vatten,

stellende aldus voor, om aan het verzoek der Commissie te willen voldoen.

De Luitenant Generaal CHASSÉ, bewogen zijnde met het lot der inwoners, stemde het verzoek en voorstel der Notabelen toe, en stelde gelijktijdig aan hem eene brief voor ROGIER, en ROBIANO DE BORSTBECK ter hand, waarin Zijn Exell: te kennen gaf, dat hij van zijne zijde geene vijandelijkheden tot den volgende morgen 8 ure zoude plegen, als wanneer hij verlangde dat eene Commissie van het provisioneel Bestuur zich bij hem zoude vervoegen, om eene nadere overeenkomst te sluiten, verklarende daarbij, dat hij, wanneer op zijne troepen mogt worden gevuurd, alsdan het bombardement zoude hervatten.

Alzoo liep deze dag, die kenmerken droeg van den Belgischen overmoed en Oud-Nederlandsche (*), trouw, ten einde.

De brave en kundige generaal CHASSÉ, had als opperbevelhebber der vesting *Antwerpen*, blijkens het gebeurde getoond, zich gelijkmatig aan zijne vroegere daden als krijgsman (†) getrouw en dap-

(*) Hier worden die provincien mede bedoeld, zoo als dezelve voor de vereeniging met *België* waren.

(†) David Hendrik Baron VAN CHASSÉ werd op den 18den Maart van het jaar 1765 geboren in de stad *Thiel* (*Gelderland*); tien jaren oud zijnde, trad hij als kadet in Nederlandsche dienst, en werd, naauwelyks zestien jaren oud zijnde, tot Luitenant bevordert. — Zijne militaire bekwaamheden namen van tijd tot tijd meer toe, en werden even zoo erkend. — Men stelde meer en meer prijs op zijn gedrag en kunde, waardoor hij op zijn achten twintigste jaar den rang van Luitenant Kolonel bekwam. —

per te hebben gedragen. Van den goeden geest, die onder de troepen, welke in het kasteel onder zijn bevel lagen, heerschte, verdient melding gemaakt te worden. Voor de regtvaardige zaak van Koning en Vaderland tegen oproer en afval van het wettige gezag! dit was aller leus. Ook dit was de leus van de koninklijke marine, waaronder zich vooral één bevond, die door eene daad gelijk aan de onvergetelijke dappere daden der oudheid, den ouden Hollandschen moed luisterrijk kenmerkte: vrijwillig offerde hij het leven op, tijdens den nog

In den Duitsche veldtogt van 1790, en bij den inval der Engelschen in *Noord-Holland* (1799), gaf hij blijken van moed en beleid, en werd andermaal tot het deelnemen van den Duitschen veldtogt geroepen. In 1805 en 1806 verzelde hij de Hollandsche Generaal DUMONCEAU in den oorlog tegen *Pruissen*.

In den Spaanschen veldtogt, die zes jaren duurde, verkreeg hij den naam van *Generaal banjonet*, omdat hij steeds onverschrokken met de punt der banjonet op den vijand indrong. LODERWILK NAPOLEON, koning van Holland beloonde zijn dapper gedrag, en verhief hem tot de waardigheid van Baron en Ridder. Ook Frankrijk erkende en beloonde zijne verdiensten, en benoemde hem eerst tot officier van het legioen van eer, en later tot Luitenant-Generaal en baron van het Rijk.

Als eene bijzonderheid dient aangemerkt te worden, dat in de beide veldtogten van 1813 en 1814 drie paarden onder hem dood geschoten, en twee gewond werden. In het laatste jaar werd hij zelve in een gevecht tegen de Pruisen, gewond.

Door den tegenwoordigen Koning, (destijds Souverein Vorst van Holland) werd hij tot Luitenant-Generaal benoemd. — Ook onder dezen braven Vorst gedroeg hij zich uitmuntend, daar hij in den roemruchtige veldslag van *Waterloo* blijken gaf van zijne oude ouverschrokkenheid als soldaat, en kunde als bevelhebber. Niet minder kundig als getrouw aan zijnen Vorst, gedroeg hij zich als opperbevelhebber der vesting *Antwerpen*, tijdens den Belgischen opstand, tegen het wettige gezag. —

voortdurenden wapenstilstand in de maand Februarij van het jaar 1831, die door de Belgen schandelijk verbroken werd. Onder de dapperen, die zich de belooning (waarvoor door den Koning aan den Generaal CHASSÉ een twee-en-dertigtal eerekruizen der Militaire Willemsorde ter beschikking werden gesteld) waardig hadden gemaakt, behoorde ook hij. Hierover breedvoeriger het vervolg dezer geschiedenis.

Over het uitmuntend goede gedrag der koninklijke marine, vaardigde de brave CHASSÉ spoedig daarna eene dagorde uit, waarin Zijn Exellentie het voorbeeldig gedrag der zeehelden prees, en zijne goedkeuring daarover te kennen gaf, met verzekering, dat de Koning van dit zoo lofwaardig gedrag zoude kennis dragen (*).

Onder de gesneuvelde bij dit scherp gevecht, waaronder vele der Koninklijke krijgslieden, tot de landmagt behorende, waren, bevonden zich bij de Marine de Luitenants ter zee L. C. MAAS en J. KLINKHAMER, respectivelijk gedient hebbende op zijner Majesteits korvetten *Proserpina* en *Komeet*, beide in dienst allesints brave en kundige zee-officieren. De Luitenant MAAS was reeds sedert denjare 1822 vereerd geworden met de Decoratie der militaire Willemsorde, hebbende deze zich zeer onderscheiden bij de roemvolle expeditie tegen *Palembang*.

Wijders bedroeg het getal der gesneuvelde van de Marine 7, en der zwaar en ligt gewonden 36, volgens nominative lijst (†).

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 60.

(†) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 61.

Op den 28^{sten} des morgens werd door F. CHAZAL, zich noemende gedelegeerde van het Provisioneel Belgisch Gouvernement, aan den Luitenant Generaal Baron CHASSÉ het voorstel gedaan, om het Kasteel binnen drie dagen na hetzelfde te ontruimen, en zich met wapenen en bagaasje te retireren; biedende hij CHAZAL daarbij, namens het Provisioneel Gouvernement aan, al de noodige transportmiddelen, den Generaal voor zich en voor de troepen onder zijne orders staande, te bezorgen, met bepaling dat, tot aan de uitvoering der opgegevene voorwaarden, alle vijandelijkheden van wederzijden gestaakt zouden worden. — Een antwoord zoo als het van CHASSÉ te wachten was, kwam op dit voorstel, namelijk, dat hij er niet in bewilligde (*). Dit niet bewilligen had ten gevolge, dat een voorstel, zijnde tevens een antwoord op het vorige, waarbij nieuwe bepalingen en eischen waren gevoegd, den volgenden dag aan den meergezegden Luitenant Generaal gedaan werd, waarin CHAZAL als gemagtigd onderhandelaar voorkomt, en waarin werd toegestemd om den arbeid aan de werken tot het doen van aanvallen te staken, onder voorwaarde dat men zich op het kasteel ook daarvan onthield; dat Zijne Excellentie den omtrek van het kasteel bepalen zoude; dat het Hollandsche smaldeel, zoo als het toen voor *Antwerpen* zich bevond, geëerbiedigd zoude worden; dat men aan de teruggave van de geroofde levensmiddelen niet

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 62.

konde beantwoorden; dat de Luitenant Generaal den tijd moest bepalen, binnen denwelke hij de bevelen van zijnen Vorst zoude kunnen doen kennen, welk tijdperk niet langer mogt duren dan vijf dagen; dat, eindelijk het hervatten der vijandelijkheden wederzijds twaalf uren te voren zouden worden afgekondigd.

De Generaal beantwoordde dit en stond hierbij toe, dat de arbeid aan de werken tot het doen van aanval zoude opgeschort worden, bepaalde den omtrek des kasteels, verlangde dat men alle schepen, die door den Koning welligt zouden kunnen gezonden worden, onder het smaldeel begreep, eischte de geroofde voorwerpen terug, antwoordde niet op het artikel, waarin hij bepaald werd binnen vijf dagen tijds antwoord te zenden, en stond het aankondigen van twaalf uren voor het hernemen der vijandelijkheden, toe (*).

Na deze voorstellen en vragen werd tot een laatste voorstel, zijnde met weinige verandering eindelijk besloten (†); hetgeen op den 5^{den} November die wijzigingen bekwam, dat de zaken in *statu quo* moesten blijven, en de hervatting der vijandelijkheden drie dagen te voren zoude worden aangekondigd.

Alzoo bleven de zaken met *Antwerpen* eenigen tijd staande. Spoedig na den gesloten wapenstilstand, deed de Luitenant Generaal Baron CHASSÉ eenige overtollige manschappen der bezetting ver-

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 63.

(†) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 64.

trekken. Het vertrek ging met zooveel spoed als beleid onder opzigt van Zijne Excellentie gepaard, en de bedoelde overvullige manschappen werden deels naar het fort *Bath*, en deels naar *Bergen op Zoom* ingescheept; wijders nam de Luitenant Generaal gepaste maatregelen tot verdediging van het kasteel, en tot bewaring van de gezondheid zijner soldaten. Het benoodigde tot het laatste was hem dadelijk na het bombardement van *Antwerpen* op last van het departement van oorlog toegezonden.

Intusschen, (en dit zij bij herhaling gezegd) terwijl de Belgiërs er zich op toelegde om verwarring en ellende te bevorderen, hetwelk, ofschoon in hunne oogen volstreckte middelen om de zoo zeer geliefde vrijheid (losbandigheid) te bevorderen, in der daad de verderfelijkste gevolgen moest hebben, was men in de Noordelijke Nederlanden bedacht om al hetgeen konde strekken tot nut en voorkoming der rampen, door de miltzucht der Belgen ontstaan, aan te wenden. Merkwaardig is het dat de bewoners van de Noordelijke Provinciën (het oude Nederland), even als in vroegere benarde tijden, ook bij deze gelegenheid bijna alle doenlijke middelen aanwendden, die tot de instandhouding van wettig gezag en orde konde bevordelijk zijn; bij groote en geringe heerschten éénen en denzelfden goeden geest, en ofschoon het in deze geschiedenis bekend is, dat de gevraagde leening (*) niet tot stand werd

(*) Zie II deel, bladz. 103.

gebracht, kan dit onmogelijk toegeschreven worden aan den onwil der ingezetenen; dewijl vrijwillige offers door alle standen ter ondersteuning van den staat gegeven werden: Brave en vermogende mannen traden openlijk of bedekt op, en deden vrijwillige giften; de bekende (*) Graaf G. K. VANHOGENDORP was onder de eerste, hij stond ongevraagd in de maand October 1830 vijf duizend gulden hollandsche guldens af; — Na deze volgden velen, en wel meest allen; zoodat alleen in het laatste der maand October en de volgende maand November aan de Ministeriën (departementen) van Finantiën Binnelandsche zaken, Oorlog, Marine en Hervormde Eeredienst, meer dan driemaal honderd twee-en vijftig duizend guldens vrijwillig werd, gegeven (†).

Hieruit blijkt ten sterksten den goede geest der ingezetenen; vooral daarom, dewijl dit niet het werk van enkele was, maar omdat algemeen en als één man, ieder de regt Vaderlandsche bedoeling deed kennen; deze stijfde met zijne giften de schatkist, gene verzorgden de militairen en uitgetrokkene schutters; en ofschoon de giften van sommige niet zeer groot waren (wie niet veel heeft, kan niet veel geven), werden dezelve toch door goede regt hartelijke bedoelingen gekenmerkt. Ik kan niet

(*) Zie over zijn Hoogwelgeboren M. G. VAN KAMPEN verkorte geschiedenis der Nederlanden, II deel, bladz. 452,

(†) Uit eene naauwkeurige opgave van de geldelijke bijdragen en giften ten behoeve van het vaderland, blijkt, dat alléén in de maanden October en November werd gegeven, de aanzienlijke som van f352,820.62.

nalaten om het volgende in te voegen, hiernaar kunnen de bedoelingen aller gevers worden afgemeten.

» Door den Burgemeester van *Beverwijk* (werd gegeven aan het departement van Finantiën.) eene kist
 » waarin eene aanzienlijke partij pluksel, windsels en
 » kompressen, door vrouwelijke personen uit alle standen
 » den bijeengebragt, vergezeld van de volgende regelen:

Door een edel vuur gedreven,
 Wagen onze broeders 't leven
 Voor hun dierbaar Vaderland;
 Ons is 't niet vergund te strijden,
 Maar voor hen, die ons bevrijden
 En aan eed'le wonden lijden,
 Is dit pluksel en verband!

DAIR GEZUSTERS.

Doch al deze giften, hoe gulhartig en regt vaderlandslievend gedaan, waren op verre na niet toereikende, om in het benoodigde te voorzien, dat vóóral ten gevolge van den Belgischen opstand tegen het wettig gezag volstrekt vereischt werd. Dit bragt dan ook den Vorst in de noodzakelijkheid om middelen aan te wenden, overeenkomstig de aanspraak bij de gewone opening (*) ter voorziening in de behoefte der schatkist; waarom hij in de zitting van de Tweede Kamer der Staten Generaal, op den 1^{sten} November 1830 (de dag waarop de Leden der Tweede Kamer vergaderden ten getalle van 43) eene boodschap zond (†), waaringemeld werd dat de maatregel, welke de Koning had genomen, ter voorloopige voorziening in de

(*) Herzie verhandelingen, bladz. 7.

(†) Zie verhandelingen, enz. I.

behoefden der schatkist, tot Z. M. leedwezen den gewenschten uitslag niet had gehad. — Dat wel de behoeften, ten gevolge van den opstand en der noodzakeijkheid om de Noordelijke Provinciën te beschermen, enz. meer en meer dringender werden, en er dus volstrekt in de geldelijke benoodigdheden moest worden voorzien.

Hierbij werd een ontwerp van wet gevoegd, strekkende om de mogelijkheid daar te stellen, tot het samenblijven der militie, of het beveiligen der Noordelijke gewesten; gegrond op 's Konings dure verplichting om de personen en goederen der getrouwe ingezetenen te beschermen, en bijzonder ter voldoening van de renten der nationale schuld, waarvan de tijd verschenen was op den 31sten Jannarij 1831.

Dat er dien ten gevolge eene betaling bij wijze van leening zoude plaats hebben in evenredigheid van hetgeen een ieder in de directe belastingen was aangeslagen, gelijkstaande met die, waarvoor een iegelijk over het jaar 1830 in de Noordelijke Provinciën was aangeslagen voor het volle jaar. Hiervan waren uitgezonderd zij, die niet meer dan *f* 6,00 in de gemeente van beneden de 10,000 zielen bevolking en tot *f* 20,00 in de gemeenten van 75,000 zielen, opbragten; terwijl daarentegen de aandeelen in die leening, voor degenen welke in de voljarige kohieren hooger aangeslagen waren dan *f* 50 in de gemeenten van 10,000 zielen bevolking, en tot *f* 150,000 in de gemeenten van 75,000, zielen daarbo-

ven voor zoo veel die aanslagen in de personeele belasting betrof, met een vierde zoude verhoogd worden.

De betalingen zouden moeten geschieden in gereed geld; één derde vóór of op den laatsten November 1830, één derde vóór of op den laatsten December daaraanvolgende, en het laatste derde vóór of op den 1sten Januarij 1831. Aan diegenen welke de beide laatste termijnen gelijktijdig met den eersten betaalden, werd eene korting van 2pCt. toegestaan, terwijl diegenen, welke den laatsten termijn bij de betaling van den tweeden voldeden, 1 pCt. korting bekwamen.

Bij de betaling van de verschuldigde termijnen, zouden worden afgegeven, recepissen ten bedrage van elken termijn, die ten name van den belasting-schuldigen, doch met opzigt tot de belanghebbenden zouden worden beschouwd alsof zij aan toonder hielden; diensvolgens zoude er bij verlies of ontvreemding, nimmer duplicaten kunnen worden afgegeven.

Die recepissen ieder op zich zelve, of met andere vereenigd, zoude met 1 April 1831 tegen obligatiën verwisseld worden, rentende vijf ten hondert; de slotsommen, om tot de ronde hondert guldens te geraken, zoude bij die inwisseling bijbetaalbaar kunnen worden, en voor de overschietende somma beneden de hondert guldens, bewijzen worden uitgegeven, die, te zamen of wederom met recepissen vereenigd, voor gelijke verwisseling zoude vatbaar zijn.

Het kapitaal der obligatiën zoude overeenkom-

stig de bestaande kohieren zijn *zeventig millioen Guldens*, elke obligatie zoude zijn groot *f* 100 *f* 500, of *f* 1000, met ingave van rente van den 1sten April 1831; dezelve zoude worden uitgegeven onder de handteekening van den Minister van finantiën, na alvorens bij de algemeene Rekenkamer te zijn gezien en geregistreert.

De aflossing dezer obligatiën zoude plaats hebben bij eene loting aan te vangen met 1832 (indien dezelve niet door eene vroegere algemeene maatregel was ingetrokken), en zulks met eene som van honderd duizend guldens elke maand, waarvoor én voor de renten derzelve, alsdan de noodige sommen op de begrooting van staatbehoefden van dat jaar zouden worden gebragt, en ten einde al verder in de behoeften aan gereed geld bij de schatkist te voorzien, zoude worden daargesteld een kapitaal van *twaaalf millioen Guldens*, in schatkist biljetten, rentente zes ten honderd.

Deze schatkist biljetten zoude groot zijn *f* 100, *f* 500 of *f* 1000, met ingang van renten op den 1sten October 1831, ook deze zoude onder gelijke handteekening van den Minister van finantiën enz. worden afgegeven, en gebezigd worden om *de helft* der traktementen, toelagen, pensioenen en bezoldigingen ten laste van het rijk, welke boven de som van *f* 1000 in het jaar bedroegen, te voldoen, en zulks over de maanden October, November en December des jaars 1830 en vervolgens, — Hiervan was uitgezonderd, de wijze van

betaling der Militaire traktementen, zoo van de Land als zeedienst; ook zoude deze schatkistbilletten dienen tot betaling der helft van andere vorderingen van het Rijk. Hierbij nog nadere bepalingen, benevens eene memorie van toelichting (*).

Op den 28^{sten} October 1830 was in de vergadering der Tweede Kamer eene Koninklijke boodschap gezonden (†), waarbij een ontwerp van wet, bevattende met nadere bepalingen de straffen voor diegenen, die zich de aanleiding tot oproer zouden durven veroorloven (§); hierover werd op den 2^{den} November daaraanvolgende in de zitting van de Tweede Kamer der Staten Generaal (ten getalle van 47 leden) beraadslaagd (**). Vele bedenkingen, zoo voor als tegen dezelve, werden gemaakt, en eindelijk óók met vereeniging der Eerste Kamer aangenomen.

Op den 11^{den} November vergaderde wederom de leden der Tweede Kamer ten getalle van 46. In deze vergadering werd een voorstel aan de Kamer tot een adres aan den Koning voorgelezen (††), inhoudende hoofdzakelijk de vraag om een verantwoordelijk Ministerie.

In deze vergadering werd ook gelezen een ver-

(*) Zie Verhandelingen, enz. J.

(†) Zie II Deel, bladz. 99 en 100, en Verhandelingen enz. G. bladz. 31.

(§) Zie Verhandelingen, enz. H. bladz. 31.

(**) Zie Verhandelingen, enz. K.

(††) Zie Verhandelingen, enz. L. bladz. 72.

slag (*) van de centrale afdeeling, over het ontwerp van wet (†), betrekkelijk den omslag der grondbelasting voor het jaar 1831.

Nog werd gelezen een verslag (§) der centrale afdeeling, over het ontwerp van wet (**); houdende voorlopige bepalingen, omtrent de begrooting over het jaar 1831.

De dag daaraanvolgende werd de wet ter be-
teugeling van schadelijke woelingen en bedrijven
van kwalijkgezinden (††), van wege den Koning,
in werking gebragt zijnde, bekend gemaakt, en
wel met de toepasselijk verklaring van de bepalingen,
vervat in de artikelen 76, 77, 78, 79, 80,
81, 82 en 83 van het Wetboek op het Strafrecht (§§).

Op den 13den November, de dag waarop de leden der Tweede Kamer wederom vergaderde, (ten getalle van 46) werd, nadat de Voorzitter eene Commissie had benoemd, om wegens de in komen de verzoekschriften verslag te doen, gelezen een verslag (***), wegens het ontwerp van wet (†††), betreffende de vernietiging van destaatsschuld in het jaar 1831.

(*) Zie Verhandelingen, M.

(†) Herzie Verhandelingen, enz. E. bladz. 24.

(§) Zie Verhandelingen, enz. M. bladz. 79.

(**) Herzie Verhandelingen, D. bladz. 14.

(††) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 66.

(§§) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 67.

(***) Zie Verhandelingen, enz. N.

(†††) Herzie Verhandelingen, enz. D. bladz. 15.

Na deze lezing werd voorgedragen een voorstel aan de Kamer (*) tot een adres aan de Koning (†) strekkende voornamelijk om Z. M. aan te toonen, hoe onbeprekter de afscheiding van *België* zoude wezen, of hoe meer *Holland* geene andere aanraking met dat land, dan dat van nabuur zoude overhouden, des te meer voldaan zoude worden aan het ernstige verlangen en de vurigste wenschen der Natie.

Nadat een brief was voorgelezen van den Koning, inhoudende magtiging aan den Minister van Financiën; om, toegevende aan den wensch van vele Leden der Kamer, een tweede artikel in het ontwerp van wet, betreffende den omslag der grondbelasting over het jaar 1831, in te voegen, en eenige weinige Leden het verlangen om over dit artikel het gevoelen der Kamer te vernemen (hetgeen echter door de meerderheid van andere gevoelens niet gebeurde) te kennen gegeven hadden, ging men over tot de beraadslaging (§) over het gedachte ontwerp van wet (**), welk ontwerp, daarna met 37 stemmen vóór en 7 tegen, werd aangenomen.

Daarop verklaarde de Voorzitter de beraadslagingen (††) over het ontwerp van wet (§§), hou-

(*) Zie Verhandelingen, enz. N bladz. 82.

(†) Zie Verhandelingen, enz. N bladz. 85.

(§) Zie Verhandelingen, enz. N bladz. 89.

(**) Zie Verhandelingen, enz. E bladz. 24.

(††) Zie Verhandelingen, enz. N bladz. 92.

(§§) Zie Verhandelingen, enz. D bladz. 14.

dende voorloopige bepalingen omtrent de begrooting over 1831, geopend. Nadat deze belangrijke beraadslagingen geëindigd waren, ging men tot de stemming over: de wet werd met 45 stemmen vóór en 2 tegen aangenomen (*).

Terwijl intusschen (zoo als hierboven het gebeurde heeft aangetoond) Koning WILLEM en de Vertegenwoordigers, benevens de inwoners der Noordelijke gewesten met gezamenlijke krachten het heil hielpen bevorderen dat (vóóral in benarde tijden noodzakelijk) de Hooge Regering in staat stelt, het land voor geheel en ondergang te behoeden, leide men er zich in de Zuidelijke Gewesten met geweld op toe, om de aangevangene wanorde te voltooien.

Omstreeks dezen tijd had er een afschuwelijk voorval te *Leuven* plaats. Nadat in genoemde stad oproer was uitgebarsten, had de bevelhebber der stad, met name GAILLARD, bevolen aan zijne onderhorige krijgsbenden, om op het gepeupel, dat dezelve wilde ontwapenen, te schieten. Daardoor den haat van een aantal Leuvenaars verwekt hebbende, vlugtte hij naar *Mechelen*, hier was het, dat hij toevallig door het graauw van eerstgenoemde stad ontmoet werd, die, op het zien van hem, die het voorwerp der wraak was, hem dadelijk gevangen namen, en als zoodanig naar meergenoemde plaats voerde. Daar gekomen zijn-

(*) Onverwacht is mij nog eene redevoering over de begrotingswet toegezonden geworden; door den Heer ROZENDEN den 13 November uitgesproken; dezelve leest men achter het Aanhangsel, letter Z.

de , werd de Bevelhebber aan den voet , van den aldaar op de groote markt geplant vrijheidsboom , gruwelijk vermoord ; en dit nog niet genoeg zijnde , zijn lijk onder woest geschreeuw door de straten gesleept. Alléén de geschiedenis van *Frankrijk* , die met veelvuldige zwarte vlekken van dergelijke afschuwelijkheid getuigt , komt hiermede overeen ; bij welk beschaafd volk anders vindt men sporen van zulk eene afzigtelijke onmenschelijkheid !

De District-Commissaris van *Leuven* , ROUSSEL , vroeger redacteur van het *Journal de Louvain* , een der voornaamste aanstokers van den Belgischen opstand , betoonde echter hierbij meer gevoel voor de eer der menschheid te bezitten : (hij had de gevolgen van het door hem mede gesticht oproer gezien.) Hij deed namelijk een besluit uitvaardigen , inhoudende hoofdzakelijk , dat de vrijheidsboom met menschenbloed bevlekt was geworden , dat de vrijheid daar , waar zij bestaat , niet tot moorden regt gaf , en dat , dewijl die vrijheidsboom een zinnebeeld van moord was geworden , dezelve , onder het luiden der doods klok , omvergehouden en door geen andere zoude vervangen worden. Ook deed hij ROUSSEL eene afkondiging bekend maken , dat eene bezending op weg was naar de stad , om personen en eigendommen te beschermen tegen de kannibalen ; dat eene regterlijke Commissie waarschijnlijk zoude herwaarts komen , om naar de voorgevallene gruweldaad

onderzoek te doen; dat de schuldige voorbeeldig zoude gestraft worden, dewijl men in de jaarboeken der beschaafde volken welligt geen tweede voorbeeld vond; dat door de lafhartigheid van booswichten eene daad was gebeurd, die men tot nog toe slechts bij menschenetende wilden had aangetroffen, en dat hij, indien dezelve ongestraft bleef, de stad zoude ontvluchten, die hij voortaan als een schuilhol eener rooversbende zoude moeten beschouwen (*).

Naar regt en billijkheid, had men mogen verwachten dat deze waarlijk verhevene taal, invloed zoude gehad hebben, doch neen: na de moord van den bevelhebber GAILLARD bleef het graauw, in den vollen zin des woords, meester en beging de grootste buitensporigheden. In de plaats van den omgehouden vrijheidsboom, rigtte het een nieuwen op; in het huis van ROUSSEL werden de glazen ingeslagen, in plaats van gehoor te leenen aan zijne billijkheid, en de soldaten, die men uit *Brussel* tot herstel der orde had afgezonden, werden bij derzelve aankomst op de vlugt gedreven. Onder die omstandigheden was natuurlijk aan geene regterlijke vervolging der moordenaars van den Overste GAILLARD te denken: waarom ROUSSEL, ontevreden dat er geene krachtdadige maatregelen genomen werden om de moordenaars te straffen, zijn ontslag als District-Commissaris van *Leuven* nam: kort daarna was hij genoodzaakt de stad te ontvluchten.

(*) Zie Aanteekeningen en Bijlagen, No. 65.

In zijne plaats werd zekere DE MOMMERSON benoemd.

In den morgen van den 9^{den} November kwamen de muitelingen tot het dorp *Baarle Nassau* terug, nadat zij aldaar eene mislukte aanval op de voorposten der Noord-Nederlandsche troepen hadden gedaan; daar gekomen zijnde, overvielen zij een klein aldaar liggend detachement kurassiers No. 2. Laatstgenoemde manschappen bevonden zich juist in hunnen stal, waar sommigen van de vermoeijenis uitrustteden, en andere bezig waren om hunne wapenen en kleederen weder in orde te brengen, toen zij eensklaps van verschillende kanten door een hevig geweervuur verrast, waardoor één hunner gedood en eenige vrij zwaar gekwetst werden; terwijl de overige, geheel weérloos, zich zoo goed mogelijk hebben getracht te bergen, zoo dat hunne paarden en wapenen in handen der muitelingen vielen. Zoodra de Ritmeester DUBOIS, die over het te *Tilburg* liggend detachement kurassiers bevel voerde, hiervan onderrigt was, begaf dezelve zich met zijne onderhoorige manschappen naar *Baarle Nassau*, doch vond de muitelingen bij zijnen aankomst vertrokken. Zij hadden zich vóór hunnen verraderlijken overval in het aan *Baarle Hertog*, in de Provincie *Antwerpen* verzameld, en waren voornemens op den 20^{sten} een strooptogt naar de zijde van *Tilburg* te doen. Genoemde Ritmeester, hiervan onderrigt, deed dadelijk maatregelen tot dekking nemen.

Onder de bende, die den aanval op meergenoemd *Baarle Nassau* had gedaan, bevonden zich kurassiers, die slechts weinige dagen te voren door den Koning uit Nederlandsche dienst ontslagen waren. Ook de ingezetenen hadden, even als de Schutterij te *Antwerpen*, de muitende stroopers ten dienst gestaan.

Ondanks alle maatregelen, die door de wettige regering waren genomen, gelukte het omstreeks dezen tijd aan de muitelingen, om het schone werk de *Zuid-Willemsvaart*, die van 's *Hertogenbosch* naar *Maastricht* leidt, voor een deel te verwoesten. Zij wisten namelijk eene scheuring van veertig Nederlandsche ellen in de dijken tusschen *Neer Oeteren* en *Mechelen* (provincie *Limburg*) te bewerken, waardoor de vaart in die streken onbruikbaar werd. In de hoofdstad van dezelfde provincie (*Maastricht*) waren het voornamelijk twee jonge advocaten, met name *VAN COUBERGH* en *SILVERYM*, die aldaar oproer trachtten te stichten. Deze jonge lieden hadden zich in persoon bij het opgeworpen Bestuur te *Brussel* vervoegd, ten einde een of andere winstgevende post te bekomen; doch deze poging mislukt zijnde, trachtten zij zich bij dat Bestuur verdienstelijk te maken, of doelden slechts daarop, om wanneer het oproer aldaar bestond, zich aan het hoofd der rebellen te plaatsen. De brave Generaal-Majoor *NIJBERG*, bevelhebber dier Vesting, hiervan onderrigt zijnde, nam spoedig gepaste

maatregelen ter beveiliging van dezelve en zond genoemde advokaten, schriftelijk bevel om onverwijd de stad te verlaten.

In dat gedeelte van *Zeeland*, hetgeen oudtijds *Staats-Vlaanderen* genaamd werd, en hetgeen, zoo als wij in deze geschiedenis zagen, de geduchte strooptogten onder *PONTÉCOULANT* had doorgestaan, nam men ook alle mogelijke maatregelen ter beveiliging. Nadat de bende dapper was afgeslagen, had men onder anderen verscheidene houten bruggen afgebroken, waarover men uit *Vlaanderen* zoude kunnen aanrukken, en voorts in de omtrek van *Oostburg* toebereidselen, tot het onder water zetten van het land, gemaakt.

Het oproer verspreidde zich nu meer en meer, en den afval aan Koning en wettig gezag, werd hoe langer hoe algemeener bij de trouwelooze Belgen. Één echter was onder dezelve, die getrouw bleef, en met de vermelding van dien brave, houde ik mijne taak voor dit tweede boek afgedaan.

De noemwaardige man, de Heer G. H. DE CARTERS, Burgemeester der stad *Antwerpen*, behoorde niet onder het groote getal Belgische ambtenaren, dat zich aan het verbreken der eens gezworene eden schuldig maakte. Eerst in den morgen van den 26sten October, toen de opstandelingen reeds van de groote markt aldaar meester waren, verliet hij het stadhuis. Niet met de rebellen gelijk willende staan, of deel aan hun ellendig

bedrijf willende nemen, verwijderde hij zich uit de stad en begaf zich naar een kasteel bij *Nymegen*, vanwaar hij den Koning een verzoek om ontslag inzond. Bij een Koninklijk besluit van den 11den November, verleende Z. M. hem ten gevolge van dit verzoek een eervol ontslag als Burgemeester van *Antwerpen*, onder kennisgeving: dat hoogtdezelve het door hem gehoudene gedrag in de laatste aldaar plaats gehad hebbende gebeurtenissen met genoegen had vernomen.

EINDE VAN HET TWEEDE DEEL.

AANTEEKENINGEN
EN
BIJLAGEN
VOOR DE
BIJDRAGEN
TOT OF HET
VERVOLG
OP DE
Geschiedenis der Nederlanden.



AANTEKENINGEN

EN

BIJLAGEN.

No. 1.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ. ENZ.

Gezien Onze boodschap van den 13^{den} September 1. 1., waarbij Wij aan de Staten Generaal Ons verlangen hebben te kennen gegeven, om het gevoelen der Vertegenwoordigers van het volk te vernemen over de volgende vraagpunten, te weten :

- 1) Of de ondervinding de noodzakelijkheid heeft aangetoond, om de nationale instellingen te wijzigen?
- 2) Of, in dat geval, de betrekkingen, door de traktaaten en door de grondwet, tusschen de twee groote afdelingen van het Koninkrijk gevestigd, tot bevordering van het gemeenschappelijk belang, in vorm of aard, zouden behooren te worden veranderd?

Gezien het bevestigend antwoord, door de Staten Generaal op die vraagpunten gegeven en aan Ons op heden overgelegd;

Willende de meest geschikte maatregelen nemen, om

I

dien wensch op eene spoedige en regelmatige wijze te verwezenlijken;

De hoofden der onderscheidene departementen van algemeen bestuur gehoord,

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Eene Staats-Commissie zal worden belast met het ontwerpen der wettelijke bepalingen, welke zullen noodig zijn, om in de grondwet en in de bestaande betrekkingen tusschen de twee groote afdelingen van het koninkrijk, de veranderingen daar te stellen, welke de algemeene belangen, en die van elke der gezegde afdelingen vorderen.

Art. 2. De gezegde Staats-Commissie zal zijn zamengesteld uit de volgende leden:

Jhr. R. W. J. van Pabst tot Bingerden, C. L. G. J. Baron van Kerversberg van Kessel, Mr. A. J. Borret, J. d'Ollislagher, leden van den Raad van State;

F. G. Baron van Lynden van Hemmen, J. Prins van Chimay, Jhr. F. C. de Jonge, Mr. P. F. Nicolai, leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Jhr. P. J. M. G. Huysman d'Annecroix, E. C. de Gerlache, Jhr. J. van Combrugghe, C. le Hon, Jhr. G. G. Clifford, Mr. W. B. Donker Curtius van Tienhoven, Mr. H. M. A. J. van Asch van Wyck, Mr. P. T. Sypkens, leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Het voorzitterschap zal zijn opgedragen aan den eersten in Staatsraden, bij de deliberatiën tegenwoordig.

De Commissie zal worden geadsisteert door de Heeren:

W. J. Piepers, Referendaris van de eerste klasse, en Jhr. C. de Thysebaert, Referendaris van de tweede klasse, bij den Raad van State; die belast zullen zijn met het opmaken der processen-verbaal van de zittingen.

Zij zal onverwijld te 's Gravenhage bijeenkomen, om hare werkzaamheden aan te vangen.

Art. 4. Zij zal Ons haren arbeid in den kortst mogelijk-

ken tijd doen toekomen, opdat Wij de door Ons goedgekeurde ontwerpen aan de Staten-Generaal, in de eerste dagen huaner aanstaande zitting zouden kunnen aanbieden, en vervolgens, zoodra doenlijk, overgaan tot de bijeenroeping der provinciale Staten, overeenkomstig Art. 230 der Grondwet.

Art. 5. De Commissie zal bij alle hare overwegingen bestendiglijk in het oog houden, dat het Onze stellige begeerte is, de herziening van de grondwet te doen strekken, om, wederkeeriglijk, aan elke der groote afdeelingen van het Rijk de meest mogelijke waarborgen te verschaffen tegen allen overwegenden invloed van de andere.

Afschriften dezes zullen worden gezonden aan Onze beminde Zonen den Prins van Oranje en Prins *Fredèrik* der Nederlanden, aan de hoofden der onderscheiden Departementen van Algemeen Bestuur en aan ieder der Leden der benoemde Staats-Commissie, alsmede aan de Refendarissen bij dezelve, tot informatie en narigt.

Gegeven te 's Gravenhage, den 1^{sten} October des jaars 1830, het *seventiende* van Onze regering.

(*Geteekend*)

WILLEM.

Van wege den Koning,

(*geteekend*)

J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

No. 2.

BEKENDMAKING.

De Directeur-Generaal van Oorlog, in aanmerking nemende dat door een aantal jonge lieden, dezer dagen, het verlangen is aan den dag gelegd, om als vrijwilligers in de gelederen van het leger te worden opgenomen, ten einde in de omstandigheden, waarin zich het Rijk bevindt, tot hetzelfde te kunnen medewerken;

I *

4. AANTEKENINGEN

Willende dit loffelijk oogmerk zooveel mogelijk bevorderen, en ruime gelegenheid openstellen voor hen die wenschen om in de krijgsdienst bewijzen van vaderlands-liefde aan den dag te leggen,

Brengt ter kennis van hen, die genegen mogten zijn, om, hetzij onder genot van soldij, hetzij op eigene kosten, bij 's Konings leger te dienen, dat zij zich daartoe zullen kunnen aanmelden bij de provinciale Commandanten, residerende in de hoofdplaatsen der provincien, die gemagtigd zijn, om hen, bijaldien zij voor de militaire dienst geschikt worden bevonden, te dirigeren op zoodanig korps van het wapen der infanterie of kavalerie, als waar van de belanghebbenden zoude verlangen deel te maken.

Streckende verder ter informatie van hen, die mögten wenschen op eigene kosten te dienen, dat het hun zal worden vergund, om hunne uniform van onder-officiers laken te doen vervaardigen.

's Hage, den 4den October 1830.

Nº. 3.

Het Hoofd-bestuur van het fonds ter aanmoediging en ondersteuning van de gewapende dienst in de Nederlanden, opgericht in den jare 1815, heeft de eer ter kennis van het publiek te brengen, dat in deszelfs buitengewone vergadering, dadelijk naar het uitbreken der tegenwoordige binnenlandsche onlusten, bijeengeroepen, en tevens bij onderscheidene distrikts-Commissien, de wensch is ontstaan, om aan de verminkte krijgslieden, en de weduwen en wezen der gesneuvelden in den wettigen strijd tegen oproer en geweld, een bewijs te geven van de al-

gemeene en werkdadige belangstelling hunner landgenooten. Dien ten gevolge bepaalde het Hoofd-bestuur al aanstonds, eene rondgaanden brief aan de distrikts-Commissien, waarin haar deze aangelegenheid werd aanbevolen, en welke al spoedig de onderscheidene noodgingen ten gevolge had, te dien einde in de nieuwspapieren geplaatst.

Het fonds, allereerst bijeengebragt, moet voor de verminkten van *Waterloo* en de weduwen en weezen van de destijds gesneuvelden blijven dienen, terwijl de ruimte der giften, thans te verzamelen, nu en voor het vervolg zal beslissen, in hoe verre nieuwe deelgeregtigden dadelijk zullen kunnen worden aangenomen, en hun leven gedurende, op de wijze bij het reglement bepaald, zullen kunnen worden verzorgd.

Het Hoofd-bestuur verwacht van deszelfs pogingen en de ijverige medewerking der Distrikts-Commissien, ten deze den besten uitslag, terwijl het zich voorbehoudt, in eene algemeene vergadering of langs eenen anderen weg, gepaste middelen te beramen, ter verdere regeling dezer, voor alle weldenkende Nederlanders, zoo belangrijke aangelegenheid.

Amsterdam, den 30sten September, 1830.

Het Hoofd-bestuur voornoemd,

En in deszelfs naam,

T. A. VAN IDDEKINGE, *Vice-president*

H. CROCKEWIT, *Secretaris.*

N°. 4.

UTRECHT, den 3den October. De komst of doorreize van Prins *Albert* van Pruissen en zijne doorluchtige gemalin Prinses *Marianne*, vergezeld van H. M. de Koningin, op den 2den dezer, heeft de gehechtheid ook van Utrechts

bewoners voor het huis van Oranje op nieuw doen blijken. In lang heeft men zoodanige geestdrift niet gezien. Een corps studenten te paard, met oranjebanden om den hoed, begaf zich naar den Hemmel, om de doorluchtige personen aldaar te ontvangen en als eerewacht te begeleiden. Een gedeelte dezer eerewacht reed voor de rijtuigen uit met twee vaandels, een oranje en een wit met den Pruissischen adelaar, eenige reden op zijde der rijtuigen en de overigen achter dezelve, drie aan drie.

Buiten de poort der stad stonden de overige studenten dezer hoogeschool; met den senaat aan het hoofd, benevens duizende inwoners, alle met oranje versierd, welke de doorluchtige personaadjes met een onafgebroken gejuich ontvingen en door de stad geleidden, alwaar de huizen met vele vlaggen waren versierd en de ramen met aanschouwers bezet. De optocht ging langzaam voort, daar de rijtuigen, in den letterlijken zin, door de juichende menigte meer gedragen dan getrokken werden. De aandoening was groot en menigen vreugdetraan rolde onwillekeurig van de wangen; de Koningin en de jong gehuwden waren ook zichtbaar aangedaan. Het gejuich der menigte nam steeds toe en overal wuifde men met doeken uit de ramen en met de hoeden in de hoogte. Buiten de Wittevrouwenpoort, alwaar de rijtuigen van paarden moesten verwisselen, waren de burgerlijke en militaire autoriteiten vergaderd, en stond een corps muzikanten, uit liefhebbers en meesters zamen gesteld, die volksliederen aanhieven, welke, bij afwisseling, door het korps studenten gezongen werden. De geestdrift steeg hier ten top; men wilde geene paarden voor de rijtuigen gespannen hebben, en door honderde lieden werden dezelve voortgetrokken. De Generaal *Tindal* en de Luitenant-Kolonel der lanciers *Royen* sprongen op de koets, waarin zich de Koningin en Prinses *Marianne* bevonden, om de menigte tot bedaren te brengen. De

aanspraak van eerstgemelde stilde dan het juichende volk, dat echter niet dan ongaarne de koets verliet, terwijl de Luitenant-Kolonel op dezelve bleef zitten, om Hunne Koninkl. Hoogheden tot het dorp de Bilt te vergezellen, werwaarts ook de eerewacht der studenten haar begeleidde. Het vertrek had omstreeks half drie ure plaats, en wel onder een algemeen gejuich der ontelbare menigte, wier geestdrift onvoorbeeldelijk was.

H. M. de Koningin vergezelde het doorluchtige paar tot Arnhem, en keerde 's namiddags ten 3 ure door deze stad naar 's Hage terug, terwijl de jong gehuwden hunne reis naar Berlijn voortgezetten.

Nº. 5.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING
DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE - NASSAU,
GROOR-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ. ENZ.

Willende in de tegenwoordige tijdsomstandigheden de vereischte maatregelen van toezigt, nopens vreemdelingen en doorreizenden nemen;

Gelet op het rapport van de departementen van Justitie en van Binnenlandsche zaken;

Den Raad van State gehoord,

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Onverminderd de verplichting ter stipte achtervolging der verordeningen, opzigtelijk de buitenlandsche paspoorten, mitsgaders der bepalingen van Art. 475, n°. 2, van het wetboek op het strafregt, zullen alle herbergiers, logementhouders, en in het algemeen elk particulier persoon bij wien iemand is gehuisvest, of in

het vervolg mogt huisvesten, *die niet binnen die stad of gemeente zijne vaste woonplaats heeft*, gehouden zijn om daaryan terstond, en uiterlijk binnen den tijd van zes uren na de aankomst, kennis te geven aan de politie, en ten platten lande aan het hoofd van het gemeente-bestuur, en tevens, ten behoeve van den vreemdeling, die zich daartoe in persoon aan de politie of het hoofd van het gemeente-bestuur zal moeten vertoonen, te verzoeken eene *veiligheids-kaart*, welke gratis en zonder zegel zal worden afgegeven, en bevatten zal den naam, voornaam en hoedanigheid van den vreemdeling en deszelfs signalement, benevens den naam, voornaam en hoedanigheid van dengeen, bij wien hij is gehuisvest.

Art. 2. De afgegevene veiligheidskaart zal van waarde zijn, gedurende den tijd van veertien dagen, en na verloop van dien termijn, telken reize voor gelijk tijdvak, door eene aantekening op den rug der kaart te plaatsen, kunnen worden vernieuwd.

Art. 3. Alle degenen, die mogten nalatig zijn om de bepalingen van dit besluit stiptelyk na te leven, zullen worden gestraft met de straffen en boeten bij artikel 1 van de wet van den 6den Maart 1818 (*Staatsblad no. 12*), bedreigd.

Art. 4. Met dezelfde straffen zullen worden gestraft allen, die volgens art. 1 van dit besluit, tot het nemen eener veiligheids-kaart verplicht zijnde, buiten staat of onwillig mogten zijn, dezelve aan de beambten der politie of justitie, op derzelve aanvraag, te vertoonen; — zij zullen echter in dat geval terstond in verzekerde bewaring kunnen genomen worden.

Art. 5. Verdachte personen, komende of gekomen zijnde uit de in opstand zijnde provinciën, zullen door de politie kunnen aangehouden en in verzekerde bewaring geno-

men worden. — doch zullen de Directeuren en Commissarissen van politie en hoofden der gemeente-besturen gehouden zijn, van zoodanige aanhoudingen onmiddellijk verslag te doen aan den Gouverneur der provincie, en wijders, dien overminderd, de aangehoudene personen onmiddellijk en uiterlijk binnen driemaal 24 uren na de aanhouding, aan den Officier van Justitie bij de Regtbank van het ressort, binnen hetwelk de aanhouding is geschied, over te leveren, ten einde tegen de gearresteerden naar bevind van zaken te procederen, of, daartoe geene termen vindende, hen te stellen ter beschikking van genoemden Gouverneur, welke hen, in dat geval, naar bevind van zaken, zal doen terug voeren naar de provinciën van waar zij gekomen zijn, of anders zoo nabij die provinciën, als doenlijk zijn zal.

Art. 6. Alle de provinciale en plaatselijke verordeningen, te dezer materie bestaande, blijven van kracht, voor zoo verre zij met ons tegenwoordig besluit niet strijdig zijn, en zijn de provinciale en plaatselijke Besturen wijders bevoegd, om, met in achtneming van art. 146 en art. 155 der Grondwet, dienaangaande zoodanige verdere bepalingen te maken, als zij, in verband met het tegenwoordig besluit, zullen oordeelen te behoorren.

Art. 7. Het tegenwoordig besluit zal van verbindende kracht zijn op den dag van deszelfs plaatsing in het *Staatsblad*,

Onze Minister van Justitie en van Binnenlandsche zaken zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het Staatsblad zal worden geplaatst en, door de zorg van het departement van Binnenlandsche zaken, in alle steden en gemeenten door aflezing, aanplakking of rondzending aan de huizen, ter kennis der ingezetenen zal worden gebragt.

Gegeven te 's Gravenhage, den 9^{den} October des jaars
1830, van Onze regering het *seventiende*.

WILLEM.

Van wege den Koning,
J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

Uitgegeven den *negenden* October 1830.

De Secretaris van Staat,
J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

N^o. 6.

PROCLAMATIE.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING
DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ. ENZ.

Aan alle die dezen zullen zien of hooren lezen, salut!

Getrouw aan den eed op de grondwet gedaan, en overeenkomstig de verplichtingen, die Wij ten aanzien Onze Bondgenooten vervullen moesten, hebben Wij tot hiertoe vruchteloos alle middelen tot demping van den gewapenden opstand in de Zuidelijke gewesten beproefd. Door de zich, met verbazende snelheid, opgevolgde gebeurtenissen, buiten staat om de getrouwe ingezetenen aldaar tegen de overmagt te beschermen, gevoelen Wij dat het noodzakelijk is thans uitsluitend bedacht te wezen op het welzijn van die deelen van het Rijk, wier onwankelbare trouw aan Ons Huis en aan de instellingen eener welgeordende maatschappij, ook nu weder zóó ondubbelzinnig aan den dag is gelegd.

Gij ziet hoe spoedig de beginsels, waardoor eene beklagenswaardige menigte in beweging is gebracht, tot de

vreesselijkste jammeren hebben gevoerd. Uwe bedachtzaamheid, uw pligtgevoel, uw opgekleurde zin voor waarheid en regt, bovenal het geloof aan GOD, die de wreker der ongerechtigheid is, behoeft u om door den stroom te worden medegesleept. De handhaving van die vrijheid, welke in de Vereenigde Nederlanden eeuwen lang gebloeid heeft, zou alsdan, welligt voor altijd, onmogelijk, en uw verderf onvermijdelijk zijn.

Uwe krachten, bewoners dier getrouwe gewesten! worden in deze oogenblikken tot bescherming van uw geboortegrond vereischt. De toestand van dit Rijk vordert, dat eene algemeene wapening te dien einde spoedig tot stand gebracht zij; en dat dezelfde veerkracht, die elders tot vernieling aangewend wordt, hier tot behoud van al wat u dierbaar en heilig is, in het werk worde gesteld.

De Grondwet schrijft, in omstandigheden gelijk die waarin wij thans zijn geplaatst, het dragen der wapenen voor, als eene der eerste pligten van het Rijk. Dit voorschrift komt met uwe wenschen overeen; Welaan! TE WAPEN op de dringende bede van uwen Vorst. TE WAPEN voor de zaak van orde en regt. TE WAPEN onder ootmoedig en biddend opzien tot den Almagtigen GOD, die Nederland en Oranje zoo dikwerf uit de grootste gevaren heeft gered.

Wij gelasten de hoofden der stedelijke en plaatselijke besturen onmiddellijk de maatregelen te nemen, door welke deze vrijwillige wapening, naar gelang van de onderscheiden gesteldheid der localiteiten, met den meesten spoed en op de meest doeltreffende wijze plaats hebben kan. Zij zullen tot regeling derzelve, Onzentwege, spoedig de noodige voorschriften ontvangen. Voor de aanvankelijke maatregelen worden geene bijzondere bepalingen vereischt, vermits hetgeen te doen valt, door vaderlandsliefde wordt aangewezen.

En zal deze alomme worden aangekondigd en aange-

plakt, waar zulks te doen gebruikelijk is, en voorts in het *Staatsblad* worden geplaatst.

Gegeven te 's Gravenhage, den 5^{den} October des jaars 1830, van Onze regering het *seventiende*.

(*Geteekend*)

WILLEM.

Van wege den Koning,

(*geteekend*)

J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

Nº. 7.

WIJ WILLEM BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Gezien de artikelen 97 en 98 der grondwet;

Gelet op den tegenwoordigen toestand van een groot gedeelte der Zuidelijke provincien;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen, dat de aanstaande gewone zitting van de Staten-Geneeaal, zal gehouden worden te *s' Gravenhage*.

En zullen afschriften dezès worden gezonden aan de departementen van Binnenlandsche zaken en van Financien alsmede aan de Algemeene Rekenkamer tot informatie en narigt; zullende voorts dit besluit in het *Staatsblad* worden geplaatst.

's Gravenhage, den 8^{ten} October 1830.

WILLEM.

Van wege den Koning,

J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

Uitgegeven den achtsten October 1830.

De Secretaris van Staat,

J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

Nº. 8.

WIJ WILLEM BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Gelet op de vertoogen, zoo door eenige kamers van koophandel als door andere belanghebbenden bij Ons ingebragt nopens den gestremden aanvoer van inlandsche steenkolen;

En willende, door gepaste maatregelen, zorgen, dat het tegen den naderenden winter niet aan den noodigen voorraad van brandstoffen ontbreke, zoo voor de behoeften der fabrieken als voor huisselijk gebruik;

Op het voorstel van Onzen Minister van den Waterstaat, de Nationale Nijverheid en de Kolonien, en van Onzen Staatsraad, Administrateur der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen,

Den Raad van State gehoord;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Wij verleen en op den invoer van steenkolen en kolengruis, voor zoolang de omstandigheden aan Ons zullen voorkomen dit te vereischen, eene premie, gelijk staande aan het régt, op den invoer van vreemde steenkolen bepaald, met de daarbij behoorende opcenten.

2. De premie, bij het voorgaande artikel toegestaan, zal eerst ophouden betaald te worden na verloop van eene maand, volgende op de dagteekening van Ons besluit, waarbij het tegenwoordig besluit mogt worden ingetrokken.

Onze Staatsraad, Administrateur voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Gegeven te 'sGravenhage den 8sten October des jaars 1830, van Onze regering het *seventiende*.

WILLEM.

van wege den Koning,

J. G. DE MEIJ VAN STREEFKERK.

Uitgegeven den *achsten* October, 1830

de Secretaris van Staat,

J. G. DE MEIJ VAN STREEFKERK.

Nº. 9.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Gezien Ons besluit van den 4den dezer maand (*Staatsblad no. 61*), betrekkelijk de formatie van een gedeelte van den 1sten ban der *dienstdoende* schutterijen;

In aanmerking nemende, dat de omstandigheden gebiedend vorderen het nemen van de krachtdadigste maatregelen om de Noord-Nederlandsche gewesten te beveiligen tegen alle mogelijke onderneming uit die deelen des Rijks welke tegen het wettig gezag in opstand zijn;

Willende dien ten gevolge alles voorbereiden wat noodig is tot eene eventuele oproeping van den landstorm;

Gezien de 4de afdeeling der wet van den 11den April 1827, (*Staatsblad no. 17*);

Gezien het gezamentlijk rapport van de departementen van Binnelandsche zaken en van Oorlog;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Tot volledige formatie van den 1sten ban der *dienstdoende* schutterijen, de reserve daaronder begrepen, zal onverwijld het juiste getal der *gehuwden* zonder kinde-

ren onder de leden dier schutterij worden opgenomen, en gevoegd, bij het reeds opgenomen gedeelte van denzelfden ban.

Art. 2. Er zal ten spoedigste worden overgegaan, tot de oproeping der *rustende* schutterijen en de formatie van den 1sten ban derzelven.

Art. 3. Na afloop van de formatie van den 1sten ban der in artikel 1 en 2 vermelde schutterijen, zal terstond worden overgegaan tot die van den 2den en vervolgens tot die van den 3den ban uit de dienstdoende en rustende schutterijen, de reserve daaronder begrepen.

Art. 4. De 1ste, 2de en 3de ban der voormelde schutterijen, zullen, zoodra mogelijk, opvolgelyk worden gewapend, en wel de 1ste ban overeenkomstig artikel 26 van Ons besluit van den 4den dezer, (*Staatsblad no. 61.*)

Art. 5. Voorloopig zal alleen de 1ste ban van de vereischte uniforme kleeding worden voorzien.

Art. 6. De wapenen en het ledergoed der oude schutterijen zullen dadelijk worden opgevorderd, en voor zoo verre bruikbaar, intusschen aan de leden van den 2den ban worden uitgereikt, ten einde daarvan gebruik te maken, tot tijd en wijle dezelve tegen nieuwe zullen worden verwisseld.

Art. 7. Al de Compagnien, welken den eersten ban der *dienstdoende* en *rustende* schutterijen uitmaken, dragen den naam van *keur-Compagnien*; en zal de formatie dier kompagnien, alsmede die van den 2den en 3den ban, in bataillons of afdeelingen, waarin de respective Gouverneurs, zich door de in hunne provincie aanwezige Militie-Commissarissen, zullen kunnen doen adsisieren, plaats hebben op den voet als bij Ons besluit van den 4den dezer, (*Staatsblad no. 61.*), is bepaald.

Art. 8. Zoodra in eene provincie de *rustende* schutterijen van den 1sten ban, alsmede de 2de en 3de bans, zullen zijn georganiseerd, zal daarvan op gelijke wijze

16 AANTEKENINGEN

rapport worden gedaan, als bij Ons bovengemeld besluit is bepaald, met bijvoeging der voordragten tot benoeming der reeds voorloopig gedesigneerde officieren.

Art. 9. De officieren en onder-officieren voor de te formeren Compagnien *rustende* schutterij van den 1sten ban, zoowel als van den 2den en 3den ban, zullen bij voorkeur gekozen worden uit die der tegenwoordige of vorige schutterijen, en voorts deswege gehandeld worden als bij Ons meergemeld besluit van den 4den dezer, (*Staatsblad* no. 61) is bepaald en nader op den daarbij gevoegden staat is aangewezen.

Art. 10. De 1ste ban, zal, overeenkomstig art. 11 van Ons meergemeld besluit in den wapenhandel worden geoefend, om, zoodra noodig, tot verdediging van den vaderlandschen grond te kunnen dienen.

Art. 11. De 2de ban zal eenmaal 'sweeks in den wapenhandel worden geoefend, en geheel of voor zoodanig gedeelte als noodig is, worden gebezigd tot handhaving der rust in de respective gemeenten.

Art. 12. Ten einde de oefening bij de artikelen 10 en 11 vermeld overal behoorlijk te doen plaats hebben, zal voor de plaatsen, alwaar niet oogenblikkelijk bekwaame instructeurs aanwezig zijn, door de Gouverneurs der belanghebbende provinciën onverwijld eene oproeping geschieden van gegageerde of ook gewezene militaire onderofficieren, welke geschikt zijn om de noodige instructie te geven, en waarvan de bezolding door het departement van oorlog zal geschieden; terwijl overigens, door het gemelde departement daarbij nog zullen worden toegevoegd de geschiktste onder-officieren en korporaals der garnizoens Compagniën, waarbij dezelve door geringe sterkte aan manschappen kunnen worden gemist.

Art. 13. De 3de ban zal voor als nog niet in den wapenhandel behoeven te worden geoefend, maar met den

2den ban voor zoo veel nodig medewerken tot handhaving der rust in de gemeenten.

Voor zoo verre dit ten gezegden einde ontoereikende mogt zijn, zal het aan de plaatselijke Besturen vrijstaan om verder daartoe zoodanige personen in hunne gemeenten uit te noodigen, als zij er het meest geschikt voor zullen oordeelen.

Art. 14. De plaatselijke Besturen zullen het toezigt hebben over de wapenen en wapenrustingen van den 2den en 3den ban en dezelve alleen dan voor zoo veel nodig uitreiken, als voor de exercitiën en de dienst vereischt zal worden.

Art. 15. Het remplacement bij den alsnu volledig gemaakten 1sten ban, zal geschieden zoo als bepaald is bij de artikelen 18 en 19 van Ons meergemeld besluit; dat bij den 2den en 3den ban, op gelijken voet, doch zal de ouderdom zich daarbij tot 40 jaren mogen uitstrekken.

Art. 15. Er zal dadelijk tot de 'zamenstelling van' *schuttersraden*, bij de rustende schutterijen worden overgegaan, met voordragt ter benoeming van Auditeurs bij dezelve, overeenkomstig artikel 75 der wet, en zal tevens te dien aanzien, zoo wel als omtrent de verrichtingen van die schuttersraden Ons besluit van den 25^{sten} Mei 1829 (*Staatsblad*, no. 38) van toepassing zijn, terwijl betrekkelijk de tucht- en regtspleging bij de gemelde schutterijen, gehandeld zal worden als voor de dienstdoende schutterijen is bepaald.

Onze Minister van Binnenlandsche zaken, en de Directeur-Generaal van Oorlog zijn, elk voor zoo veel hem betreft, belast met de uitvoering dezes, waarvan afschriften zullen worden gezonden aan Onze beminde Zonen den Prins van Oranje, Kolonel-Generaal der schutterijen, en aan den Admiraal en Kolonel-Generaal, aan Onzen Minister van Financiën, en aan de Algemeene Rekenkamer,

tot informatie en narigt, en hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Geggeven te 'sGravenhage den 11den October des jaars 1830, van Onze regering het *seventiende*.

WILLEM.

van wege den Koning,

J. G. DE MEIJ VAN STREEFKERK.

Uitgegeven den *elfden* October, 1830

de Secretaris van Staat,

J. G. DE MEIJ VAN STREEFKERK.

Nº. 10.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Willende in afwachting van de nadere vast te stellen wettelijke bepalingen, voorloopige maatregelen nemen ter beteugeling van bedrijven en woelingen, welke kwa-lijkgezinden, zich zouden mogen veroorloven, om in de getrouw geblevene provincien van het Koninkrijk, de gemoederen in gisting te brengen, en den opstand, ware het mogelijk, voort te planten;

Op de voordragt der departementen van Justitie en van Binnenlandsche zaken;

Den Raad van State gehoord;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Onverminderd de gevallen, bij het wetboek op het Strafrecht en andere wettelijke verordeningen voorzien, zullen met de straffen, bij art. 1 der wet van den 6den Maart 1818 (*Staatsblad no.12*), vastgesteld, worden gestraft degenen, welke zich, door openlijke gesprekken

uitroepingen of oproerkreten, het dragen of uitsteken van oproerleuzen, het inzamelen of verstrekken van gelden, of anderen onderstand, ten behoeve van de opstandelingen in sommige Zuidelijke provinciën of op eenige andere wijze, zullen hebben doen kennen als voorstanders of begunstigers van dien opstand.

Art. 2. Het tegenwoordige besluit zal van kracht zijn van den dag, waarop hetzelfde in het *Staatsblad* zal zijn geplaatst.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden gedrukt.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 11^{den} October des jaars 1830, van Onze regering het *zeventiende*.

WILLEM.

Van wege den Koning,

J. G. DE MEY VAN STREETHENK.

Uitgegeven den *elfden* October 1830.

De Secretaris van Staat,

J. G. DE MEY VAN STREETHENK.

N^o. 11.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ. ENZ.

In aanmerking nemende dat een aantal Rijks- en andere ambtenaren, zich met een lofwaardigen ijver aanmelden, om op onze oproeping, in de tegenwoordige omstandigheden, vrijwillig te dienen, en dat het noodzakelijk is, om ten allerspoedigste bepalingen vast te stellen, wegens de wijze waarop aan hun verlangen, zonder ne-

deel, in andere opzigten, voor het Rijk, kan worden voldaan; dat ook in het algemeen, aan personen, als vrijwilligers uittrekkende, eenige verzekering behoort te worden gegeven, dat het Vaderland hunne diensten, bij onverhoopt overlijden of verminking, hetzij aan hunne achterblijvende betrekkingen zal erkennen; en dat Wij gedachtig aan de treffende bewijzen van Vaderlandsliefde, welke wij in 1814 en 1815, door vrijwillige bijdragen van niet uittrekkende personen, mogten ontvangen, niet aarselen willen, om ook hen wederom in de gelegenheid te stellen, om van hunne zucht voor het welzijn des lands te doen blijken;

Gelet op hetgeen daaromtrent vroeger, bij Ons besluit van den 26sten Maart 1815, no. 16, is bepaald geworden;

De departementen van Oorlog en van Binnenlandsche zaken gehoord;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Alle ambtenaren, geëmplojeerden of bedienenden, hetzij van steden of gemeenten, die verlangen mogten, zich, gedurende de tegenwoordigen omstandigheden, hetzij voor de dienst te paard of te voet vrijwillig te engageren, of die met het mobiel gedeelte der schutterijen, uit hunne woon- of standplaatsen zouden moeten vertrekken, zullen daarvan aan hunne superieuren moeten kennis geven, en hunne bewilliging daaromtrent vragen.

Art. 2. Indien de vergunning slechts eenigzins, zonder nadeel voor 's Rijks dienst kan worden verleend, zal die dadelijk worden gegeven, terwijl ingeval zulks uit dien hoofde niet kan geschieden, dit alsdan aan den daarbij betrokken ambtenaar zal worden medegedeeld, en aan hem worden te kennen gegeven, dat hij, voor eerst in zijne betrekking niet kan worden ontbeerd, en daarin voor de algemeene belangen des Rijks nuttiger wordt geacht dan in de militaire dienst; zullende zoodanig ambtenaar, daarbij tevens, Onzentwege, worden uitgenoodigd

om in de plaats alwaar hij zich bevindt tot handhaving van rust en orde, mede te werken.

Art. 3. Aan ons zal van alle dienst aanbiedingen van ambtenaren, door elk departement van Algemeen Bestuur, een generaal verslag worden aangeboden, en van deze pogingen ten goede aanteekening worden gehouden, op dat daaryan, ten allen tijde, zou kunnen blijken.

Art. 4. De ambtenaren, die de vergunning tot vrijwillige dienstneming volgens art. 1 en 2 zullen hebben verkregen, behouden hunne posten en bedieningen, en zullen gedurende hunne afwezigheid *drie vierden* van hunne jaarwedden, belooning of bezoldiging blijven genieten.

Deze beschikking zal ook van toepassing wezen op zoodanige beambten bij het Algemeen Bestuur, die, zonder eenig vast traktement te genieten, op eene belooning bij het uur of bij het blad werkzaam zijn; zullende hetgeen hun, te dier zake, over de laatste zes maanden is uitbetaald, als maatstaf worden genomen, tot berekening hunner gewone bezoldiging.

Art. 5. De departementen van Binnenlandsche zaken en Van Oorlog zullen aan Ons, zoo doenlijk, eené nadere voordragt doen, omtrent de wijze waarop de diensten van alle uittrekkende vrijwilligers, die der schutterijen er onder begrepen, en in het algemeen van hen die niet vallen in de termen der bestaande reglementen op de militaire pensioenen, bij onverhoopte verminking of overlijden, hetzij aan hun of aan hunne achterblijvende betrekkingen zullen kunnen worden erkend, daarbij acht gevende op de omstandigheden van hen, die door het bezit van eigen middelen, zoodanige ondersteuning niet zouden verlangen of behoeven; en eindelijk op onze begeerte, om de vaderlandsliefde en trouw, in deze oogenblikken betoond, later door eenig blijvend bewijs van aandenken te beloonen.

Art. 6. Wij verklaren dat de pogingen van zoodanige

personen, welke zelve niet kunnen uittrekken, om, hetzij door geldelijke bijdragen, hetzij door het leveren van wapenen, uitrusting-stukken, of andere behoeften, hetzij door het bezorgen en ekwiperen van vrijwilligers, ook het hunne bij te dragen om de vrijwillige wapening te bevorderen, met welgevallen zullen worden beschouwd, en met erkentenis voor de zaak des vaderlands door Ons zullen worden aangenomen.

Te dijn einde zullen, door de zorg van het departement van Binnenlandsche zaken, bij de respectieve Gemeentebesturen, dadelijk, onderscheidene registers tot de voormelde einden strekkende, worden geopend, en door de laatste tevens worden gezorgd dat, voor zoo verre door hen, die, in voege voorschreven, de vrijwillige wapening willen bevorderen, hetzij zonder dezelve, geheimhouding wordt begeerd van hunne namen en giften, aan dat verlangen worden voldaan.

Al de departementen van Algemeen Bestuur, inzonderheid die van Binnenlandsche zaken en van Oorlog, zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in de *Staats-Courant* zal worden geplaatst.

Gegeven te 's Gravenhage, den 11^{den} October des jaars 1830, het *senentiende* van Onze regering.

WILLEM.

Van wege den Koning,
J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

No. 12.

Dit adres was mede onderteekend door den bekenden Graaf DE CELLES en den Baron DE STASSARD.

N^o. 15.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING
DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE - NASSAU,
GROOR-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ. ENZ.

In aanmerking nemende, dat de tegenwoordige toestand der Zuidelijke provinciën van het Rijk de werking van het algemeen Bestuur die gedeelten van dezelve, waar de orde en rust nog zijn bewaard gebleven, uit de residentie 's Gravenhage, grootelyks belemmert;

Willende daarin voorzien en tevens de gelegenheid daartstellen, om de pogingen van welgezinde ingezetenen der bedoelde provinciën tot herstel van orde en rust daar waar dezelve gestoord zijn, meer onmiddellijk te bevorderen;

Gezien het adres, Ons, den 1sten dezer, door een aantal notabele ingezetenen dier provinciën aangeboden;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Aan Onzen beminden Zoon den Prins van Oranje wordt opgedragen de tijdelijke waarneming, in Onzen naam, van het Bestuur over alle die gedeelten der Zuidelijke provinciën, waar het grondwettige gezag erkend wordt.

Art. 2. Hij zal zijne residentie vestigen in de stad Antwerpen.

Art. 3. Hij zal de pogingen, welke door welgezinde ingezetenen mogten worden aangewend om die gedeelten, waar de orde gestoord is, onder het wettig Bestuur terug te brengen, door middelen van beyrediging zoo veel mogelijk bevorderen en ondersteunen.

Art. 4. Onze Minister Staat, Hertog van Ursel, en Onze Ministers voor den Waterstaat, de Nationale Nijverheid en de Kolonien en van Binnenlandsche zaken worden aan Onzen beminden Zoon den Prins van Oranje toegevoegd,

ten einde hem, onder zijne bevelen, in dat bestuur tijdelijk behulpzaam te zijn.

Art. 5. Onze Staatsraden :

Baron *d'Anethan*,
J. van Toers,
Jhr. O. Sullivan de Grass,
V. M. J. du Bois,
L. A. Reyphins,
T. Dotrengs, en
O. Le Clercq,

zullen Onzen beminden Zoon, den Prins van Oranje, naar Antwerpen volgen, om hem van Raad te dienen in alle zaken, waaromtrent de Raad van State moet worden gehoord, of waarover hij zal verlangen hen te raadplegen.

De Referendarissen van de eerste en tweede klassen bij den Raad van State, Mr. *C. Huughe* en *H. Graaf de Bailjet*, en de Commiezen van Staat Jhr. *E. H. N. de Chertret de Haneffe* en *E. J. Joos ter Beert*, zullen bij dien Raad werkzaam zijn.

Afschriften dezes zullen worden gezonden aan Onzen beminden Zoon den Prins van Oranje, aan Onzen beminden Zoon Prins *Frederik* der Nederlanden, Admiraal en Kolonel-Generaal, aan Onzen Minister van Staat en aan Onze Ministers voornoemd, aan Onze Staatsraden voornoemd, aan de Referendarissen en Commiezen van Staat voornoemd, en voorts aan de Hoofden der departementen van Algemeen Bestuur en aan de Algemeene Rekenkamer, tot informatie en narijt.

Gegeven te 's Gravenhage, den 4^{den} October 1830.

(*Geteekend*)

WILLEM.

Van wege den Koning,

(*geteekend*)

J. G. DE MEY VAN STREEFKRAAK.

N°. 14.

Stadgenooten! [DE KONING roept U op, om U *Vrijwillig* ter wapening aan te melden. Hij kon eene algemeene wapening vorderen. De Grondwet noemt het in omstandigheden als de tegenwoordige *eene der eerste pligten*. De KONING roept U ter *Wapening*, om brave en rustige Ingezetenen te beschermen, om moedwil en onrust te bedwingen en af te weren!

Inwoners dezer Hoofdstad! handhaaft haren luister als Hoofdplaats van orde, rust en veiligheid. — Houdt, bewaart bovenal dezen roem. — Voegt daarbij dien moed en, als het oogenblik daar is, dien van *dadelijke* dienstbetooning, De KONING roept U *te Wapen voor de zaak van orde en regt*. Wij roepen U met Hem ter *Inschrijving tot verdediging der heilige zaak van orde, regt, wet, haardsteden* en KONING! Z. M. heft dezen Wapenkreet aan, *onder het ootmoedig en biddend opzien tot den Almagtigen GOD, die Nederland en Oranje zoo dikwerf gered heeft*.

Aan deze betuiging kent men den Vorst, en zijne godsvrucht. Het ootmoedig vertrouwen op GOD geeft rust en kracht. Moedwil en eigenwaan kweken misdrijf en geweld. Het monster van afval, plundering en brandstichting vernielt eigen welvaart en verscheurt eindelijk zich zelve. Het heeft 's Konings goedheid en lankmoedigheid tot dit oogenblik nog niet uitgeput, al te lang getergd, en vertooft zich thans in zijne ware natuurlijke gedaante. Nu kennen Wij het, maar ook nu kunnen, nu moeten wij ons gereed houden om, opgeroepen, het moedig en openlijk te wederstaan. Wat zou het zijn zoo het onze Landpalen indrong; en, na vergeefsche lastering onzer brave Krijgslieden, die het moedig tegenstonden, zijne wraaklust aan ons bekoelde?

De KONING vestigt, naast GOD zijn vertrouwen op U. Beantwoordt daaraan, en stelt U ter beschikking van on-

zen Algemeenen Vader, den Vader des Vaderlands. Laat uwe namen opteekenen ter handhaving van rust en orde, ter bewaring van eigen pand en goed. Sluit u vast aan den Koning, en, moet het zijn, schaart u onder die vanden waaraan ons geliefd vaderland in de benaauwdste tijden steeds zijne redding verschuldigd was, en ook thans onder GODS zegen, zoo wij vertrouwen, verschuldigd zijn zal.

Amsterdam, den 8sten October, 1830.

Burgemeester en Wethouderen voornoemd,

F. VAN DE POLL,

Ter ordonnantie van dezelve,

W. J. BACKER.

No. 15.

AMSTERDAM, den 12den October. Indien onder de gewigtige omstandigheden, welke wij beleven, eene eenige bedenking den algemeenen ijver voor Vorst en Vaderland bedwingen kon, was voorzeker de nog nader liggende zorg voor Huisgezin, Vrouw en kinderen, welke velen niet toeliet te vergeten, wat er gedurende hun afwezen van deze waarde panden worden moest, en wie, terwijl Vader en Kostwinner zijnen burgerpligt vervulde, in derzelfver onderhoud zou voorzien. Aan deze regtmatige bezorgdheid is te gemoet gekomen geworden door de volgende uitnoodiging, tot de weldenkende Ingezeten den dezer Stad gerigt door de Commissie, welke zich onder het Voorzitterschap van den Edel Achtbaren Heer Burgemeester dezer Stad gevormd heeft.

STADGENOOTEN!

De Vorst, door de Voorzienigheid aan het hoofd van het vrije Nederland gesteld, heeft geoordeeld dat den tijd daar was, op welken de Schutterijen in dit gedeelte van het Rijk, ter verdediging daarvan, opgeroepen behoorden te worden.

Tot behoud onzer Nationale onafhankelijkheid, tot verdediging onzer aloude grenzen, tot bescherming onzer vrijheid, zal een gedeelte onzer Medeburgers zich welligt spoedig scharen onder de Vanen, waaronder onze Krijgslieden reeds ten strijde gereed staan.

Onze wenschen zijn bekroond; wat er ook gebeure, het dierbaar Vaderland ziet zich niet ontbloot van verdedigers.

Maar wat zal, terwijl een heilige burgerplicht of moedige keuze een gedeelte onzer Stadgenooten aan hunne gewone bezigheden onttrekt, het lot zijn der Huisgezinnen van die genen onder hen, wier dagelijksche arbeid voor die Huisgezinnen den kost won?

Daarvoor moet gezorgd worden. Dit denkbeeld heeft uwe harten getroffen; het heeft ons aangespoord ons te vereenigen onder de leiding van het Hoofd van ons Stedelijk Bestuur.

Achtingswaardige Maanen hebben zich sinds jaren verdienstelijk gemaakt door het bijeenbrengen van het Fonds: *Tot Aanmoediging voor de Gewapend^e Dienst*; zij hebben nog onlangs eene nadere uitbreiding daaraan gegeven, welke met de tijdsomstandigheden in verband staat. Het doel echter, waarvan wij ons, onder uwe medewerking, de bereiking hebben voorgesteld, brengt, uit deszelfs aard, eene meer Stedelijke werkzaamheid mede; en kon derhalve binnen hunnen kring niet vallen.

Er moet gezorgd worden voor de Vrouwen, Kinderen, Ouders of andere betrekkingen, van hen die aan de Ste-

delijke dienst gewijd, hetzij vrijwillig, hetzij krachtens de wet hunne Stad verlaten om het gemeene Vaderland te gaan verdedigen.

Voor zoo verre die betrekkingen door deze afwezenheid tijdelijk van eenen onmisbaren kostwinner verstoken worden, en geene andere tegemoetkoming erlangen, moeten zij voor gebrek beveiligd zijn.

Dit is burgerpligt; dit yordert de nationale eer; dit vordert het welbegrepen belang. Door U in de gelegenheid te stellen een Fonds daartoe bijeen te brengen, waarvan de bewaring en het nuttig gebruik verzekerd wordt, hebwij gemeend, een den Vaderlande en aan onze Vaderstad nuttig werk te verrigten. Hetgene uwe milddadigheid meer mogt bijeenbrengen, dan tot het bepaalde doel noodig mogt zijn, zal voor de algemeene armen bestemd worden.

Wij zullen de eer hebben rond te zenden billetten van Inschrijving, welke wij binnen acht dagen terug zullen doen halen; terwijl wij later, wanneer de werkelijke uittrekking der Schutterij zal plaats hebben, het beloop der Inschrijvingen zullen doen ophalen op quitantiën, onderteekend door twee uit ons midden.

Wij vleijen ons, het karakter en de gezindheid onzer Mede-Stadgenooten te kennen. Vaderlandsliefde en menschliefdendheid maken daarvan de uitstekende grondtrekken uit.

Wij gelooven dan ook op uwe ruime en milde medewerking te mogen rekenen. — Waar zich eene echte Nederlandsche Regering aan het hoofd der welgezinden weet te plaatsen, niet om te overheerschen, maar om eigen haardsteden en waarachtige vrijheid te verdedigen, daar weten wij, dat ieder onzer gewillig elk offer brengt, dat het Vaderland regt heeft van ons te vorderen. Niets moet gespaard worden om dit edele doel te bereiken. Het Vaderland, de menschliefdendheid en welbegrepen eigen-

belang, alles gebiedt ons, ieder in onzen kring, naar ons beste vermogen mede te werken, en elken maatregel te ondersteunen, die strekken kan tot duurzaam behoud van Wet, Orde en Vrijheid in het dierbare Vaderland.

Amsterdam den 11den October 1830.

F. VAN DE POLL.	A. KLUYTENAAR.
P. J. AMESHOFF.	J. KOQY.
D. BLOEMEN.	H. H. KLYN.
R. LE CHEVALLIER.	J. J. KLUPPEL.
P. P. CHARLÉ.	J. MENDES DE LEON.
A. EBELING.	R. J. VAN DER MEULEN.
D. HOOFT, JACOBSZ.	A. A. REAEL.
J. BYSTERUS HEEMSKERK.	J. C. SPENGLER.
A. VAN DER HOOP.	J. A. VERHAMME.
J. HUIDEKOPER.	J. VAN VOORTHUIZEN.
M. C. VAN HALL.	A. WILLINK.
F. A. VAN HALL.	J. J. VAN WINTER.
J. DE JONG.	G. L. WALKART.

Nº. 16.

**BRIEF van een' ROOMSCH KATHOLIJKE aan zijne
Geloofsbroeders.**

(Bekend gemaakt in October 1830).

„Wat moeten wij, Roomsche-Katholijken, wien het met de yrome uitoefening onzer Godsdienst waarlijk ernst is, van de tegenwoordige onlusten in Brabant denken? Zal de vrije en onbelemmerde uitoefening en handhaving dier Godsdienst, bij den voortgang der Belgische zaken, winnen of verliezen? en zullen wij, uit dien hoofde, de

Belgische zaak als eene zaak der Kerk moeten beschouwen?

Hoe meer ik mijne, gedurende eene lange reeks van jaren, verkregene ondervinding raadpleeg en de thans gebeurde zaken onpartijdig beschouw, hoe meer ik overtuigd ben, dat de Godsdienst, helaas! slechts als een dekmantel van de snoodste oogmerken, als een hulpmiddel om twist en tweedragt te zaaijen, gebruikt wordt. Indien al onze heilige Godsdienst geene volkomene vrijheid in de Nederlanden had, dan nog zou ik overtuigd zijn, dat, waar een man als *de Potter*, die reeds éénmaal door het Hoofd onzer Kerk in den ban is gedaan, een der eerste raddraaijers, de handhaving der regten onzer Kerk geenszins het eigenlijk oogmerk van den opstand zijn kan. Maar onze Kerk is immers volkomen vrij? Zij bezit immers regten, die elders, zelfs in Katholieke landen, haár niet zijn toegestaan? Het is duidelijk, dat dáár, waar men zich zoo gaarne met Frankrijk zoude willen vereenigen, de wezenlijke bevordering onzer Katholieke kerkleer geen ernst zijn kan. Of is in Frankrijk de magt en de invloed der Geestelijkheid sedert de laatste Omwenteling niet aanmerkelijk gedaald?

Neen, Broeders? dat wij ons niet door den schijn van eenen Godsdienst-oorlog laten medeslepen! Reeds te dikwijls is de heilige naam van God tot de snoodste bedoelingen misbruikt! Mogten al hier of dáár enkele priesters, verkeerde ijveraars of snoode misdadigers, pogingen hebben aangewend, om hunne Gemeenten tegen andersdenkende op te ruijen, wij geven aan zoo boosaardige inblazingen geen gehoor!

Wat toch loopt gevaar? Onze Godsdienst? Laat u dit niet wijsmaken. Neen, voorzeker: of is hare vrije oefening niet juist onder de regering van onzen geëerbiedigden Koning beschermd en meer dan ooit gehandhaafd; Zijn onze regten als Roomsche-Katholijken in de Nederlan-

den niet veel veiliger, dan dit thans wel in Frankrijk mogelijk is! Waarlijk, zoo wij een gevaar te vreezen hebben, het is weder onder het vervloekte juk der Franschen, of onder de nog meer gehate slavernij der leiders van den tegenwoordigen opstand te geraken.

Daarvoor beware ons God en onze eigene moed en eensgezindheid!

Scharen wij ons dan, Roomschen en Onroomschen! onder de standaard van den Vorst, dien wij zoo te regt heminnen, en houden wij onzen Vaderlandschen bodem van Brabandsche spionnen, van listige dweepers en vooral van binnelandsche tweedragt vrij, en wat ook buiten ons woelt, blijven de bewoners der Noordelijke gewesten met moed en siandvastigheid voor hunne vrijheid en onafhankelijkheid allen gelijkelijk waken!

X."

Nº. 17.

WIJ WILLEM BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOTHERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

In aanmerking nemende, dat, ten gevolge der ontstane onlusten in sommige gedeelte van het Rijk, en de daaruit voortvloeyende vermeerdering van uitgaven en vermindering van inkomsten, de gesteldheid van de schatkist zoodanig is geworden, dat er spoedige en krachtige maatregelen behooren te worden genomen, zoo tot gaande houding der betalingen van allen aard, als om te verzekeren de rentebetaling van de nationale werkelijke schuld, verschijnende den 1sten Januarij aanstaande; —

dat bij de opening van de buitengewone vergadering der Staten-Generaal, op den 13 September ll., door Ons is te kennen gegeven, dat de voorziening in de geldelijke benoodigdheden uit het samenblijven der militie, en uit vele andere noodlottige gevolgen van het oproer voortvloeiende, *voorloopig* uit de geopende credieten kon plaats hebben; om nader bij de wet te worden geregeld;

Willende dienvolgens van de bedoelde credieten gebruik maken, om aanvankelijk in de geldelijke behoeften te voorzien;

Vertrouwende op den bereidwilligen ijver van alle vermogende ingezetenen, om de schatkist in de tegenwoordige omstandigheden te hulp te komen;

Hebbende besloten en besluiten:

Art. 1. De Permanente Commissie uit het Amortisatie Syndikaat wordt gemagtigd, om, uit de effecten bij hetzelfde voorhanden, bij de Nederlandsche Bank te *Amsterdam*, ter beschikking van Onzen Minister van Financien, te deponeren *vijf millioenen guldens* (f 5,000,000), schuldbekendtenissen van het Amortisatie-Syndikaat, rentende vier en een half ten honderd; mitsgaders een kapitaal van *viijftig millioenen guldens* (f 50,000,000) werkelijke rentgevende schuld, hetwelk op naam van President en Directeuren der Nederlandsche Bank zal worden overgeschreven.

Art. 2. Op de kapitalen, bij het vorig artikel vermeld, zal door Onzen Minister van Financien worden gedaan eene beleening van *twintig millioenen guldens* (f 20,000,000) aflosbaar binnen den tijd van twee jaren, gerekend integraan met den 1sten Maart 1831, en dus uiterlijk op den 1sten Maart 1833, en zulks uit de middelen die tot regeling der geldelijke benoodigdheden zullen worden daargesteld.

In die beleening zullen worden uitgegeven acten van deelgeving, rentende $5\frac{1}{2}$ ten honderd 's jaars, en verder

op den voet en de voorwaarden welke nader zullen worden bekend gemaakt.

Art. 3. Na de affossing der beleening zullen de bedoelde effecten aan het Amortisatie-Syndikaat worden teruggegeven, en wordt inmiddels aan die instelling verzekerd het genot, uit 's Rijks schatkist van eene som, gelijk staande met de renten der effecten.

Onze Minister van Financien, de Permanente Commissie uit het Amortisatie-Syndikaat, en de Algemeene Rekenkamer, zijn belast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Gegeven te 's Gravenhage, den 10^{den} October des jaars 1830, het *seventiende* van Onze regering.

WILLEM.

Van wege den Koning,

J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

Uitgegeven den *tienden* October 1830.

De Secretaris van Staat,

J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

Nº. 18.

*Het voorloopig Bestuur van België,
Centraal Comité.*

In aanmerking nemende, dat het van belang is, den toekomstigen staat van België vast te stellen, bepaalt:

Art. 1. De provinciën van België, die gewelddadig van Holland afgescheurd zijn, zullen een onafhankelijken Staat uitmaken.

Art. 2. Het centraal Comité zal zich ten spoedigste bezig houden met het ontwerpen eener grondwet.

Art. 3. Een nationaal Congres, op hetwelk de belan-

gen der provinciën zullen vertegenwoordigd worden, zal worden bijeengeroepen. Het zal het ontwerp der Belgische grondwet onderzoeken, in hetzelfde die wijzigingen maken, welke het gepast zal achten, en hetzelfde als voor geheel België van verbindende kracht vaststellen.

Brussel, 4 October 1830.

DE POTTER, ROGIER, VANDEWEIJER,

Graaf F. DE MERODE.

De Secretaris VAN DER LINDEN.

Nº. 19.

Art. 1. De Hollanders, op de citadel in bezetting, zullen die forteres met wapenen en bagaadje ontruimen, om zich langs den grooten weg naar Maastricht te begeven; de generaal verbindt zich op zijne eer, dat er geene buitensporigheid gepleegd zal worden. 2. Het gezegde fort zal overgeleverd worden in handen van den Heer Majoor *Lolivier*, van de 11de divisie infanterie, die zich op zijne eer voor den raad van verdediging verbonden heeft, het fort in naam en voor den Koning der Nederlanden te bewaren, gedurende de tien dagen, dat deze overeenkomst verbindend is. 3. De Hollanders zullen aan de citadel het aldaar aanwezige materieel en kruijs-ammunitie laten, behalve drie veldstukken met derzelver voortrein, welke de artillerij gemagtigd is met zich te nemen. 4. Alle Belgiërs zullen in de citadel blijven, en levensmiddelen ontvangen tegen betaling. Die genen hunner, die begrijpen, dat hunne eer hen verbindt mede naar Maastricht te trekken, kunnen het doen. 5. Geene troepen zullen, gedurende de overeenkomst, de citadel kunnen komen versterken. 6. Door de stad zullen, tegen betaling, acht rijtuigen geleverd worden tot vervoer

van de bagaadje der Heeren officieren. 7. Vier Holland-sche officieren zullen in de citadel blijven, om voor het nakomen van de vrouwen en kinderen der militairen te zorgen en welke, onder vrijgeleide, met de schuit naar Maastricht zullen vertrekken. 8. De zieken en gekwetsten zullen, aan de welwillendheid en aan de zorgen der overheden toevertrouwd blijven; na volledig herstel zullen zij zich bij hunne corpsen voegen. 9. De in la Chartreure gevangen gemaakte militairen zullen terstond naar de citadel terug gezonden worden, in uitwisseling tegen al de krijgsgevangenen, die in de citadel zijn, als ook de paarden. 10. Er zal een eskorte van de personen der notabelen van de stad Luik verschaft worden, om de troepen en derzelver bagaadjen tot aan de grenzen der laatste voorposten van de stedelijke wacht te verzellen. 11. De overeenkomst zal verbindend zijn van het oogenblik dat zij geteekend is, en zal geheel uitgevoerd moeten zijn twee uren na de aankomst der middelen van vervoer; met eenparige stemmen aangenomen door het committé van krijgsverrigtingen en door de hoofden en corpsen en der legervanen.

Den volgenden morgen kwamen de onderhandelingen tot stand.

Nº. 20.

»Dappers bewoners van Namen!

»Uit kracht van een verdrag, hetwelk op dit oogenblik aan de goedkeuring van het voorloopige Bestuur wordt onderworpen, zal het kasteel van Namen in onze handen gesteld worden. Uwe eer is er mede gemoeid, dat dit verdrag stiptelijk worde uitgevoerd, en men behoort zich

36 AANTEEKENINGEN

dus geene zamenscholing hoegenaamd in de nabijheid der vesting te veroorloven. Zij bevat overigens eenen aanzienlijken voorraad buskruit, en de minste onvoorzigtigheid zoude dus eene voor de stad hoogstverderfelijke uitbarsting ten gevolge kunnen hebben.

Uw heldhaftig gedrag gedurende den strijd, en uw niet minder bewonderenswaardig gedrag na de overwinning, geven mij de zekerheid, dat gij naar mijne stem luisteren, en naar de stad terugkeeren zult.

*De Gouverneur der provincie Namen,
Baron DE STASSARD."*

Nº. 21.

PROCLAMATIE.

De Regering der Stad Gent

»Haast zich ter kennis van hare stadgenooten te brengen, dat ten gevolge der schikkingen tusschen de civiele en militaire overheden, getroffen bij overeenkomst van den 30sten September ll. het garnizoen die stad heeft ontruimd en deels den weg naar Antwerpen is ingeslagen, deels in het kasteel getrokken is.

De handhaving der goede orde zich alzoo overgelaten ziende aan het stadsbestuur, zoo vermaant de regering de burgerwacht op nieuw, om te volharden in hare loffelijke pogingen tot het voorkomen van alle inbreuk op de wetten, die de waarborg zijn van alle wezenlijke vrijheid.

De regering heeft eene deputatie gezonden naar het te Brussel gevestigde provisionele Gouvernement, om hetzelfde kennis te geven van het aftrekken der troepen en het planten der nationale kleuren in deze stad; deze deputatie is bovendien gelast, om zich met het provisionele

Gouvernement omtrent de behoeften van het oogenblik te verstaan.

Gedaan ter zitting van het Stads-Bestuur, den 2den October 1830.

De Burgemeester Voorzitter,

VAN CROMBRUGGE.

Ter ordonnantie van het bestuur,

De Secretaris ROTTIER.

N°. 22.

Te Luxemburg is, den 6den October, het volgende stuk afgekondigd:

» Van de vroegste tijden af heeft de geschiedenis de trouw der Luxemburgers aan hunne Vorsten en aan hunne Regering geroemd. Maar in den tegenwoordigen tijd heeft het besmettelijke voorbeeld der Belgische onlusten de ijelhoofdige omwentelingszucht ook tot verscheidene oorden van het Groothertogdom doen overslaan, en hier en daar eenen feitelijken tegenstand tegen de gestelde magten verwekt, die niet krachtadig genoeg onderdrukt is geworden.

» De aanstokers dezer beroeringen hebben niet genoeg ingezien, dat het gewest Luxemburg geheel van België is afgescheiden, en een Hertogdom uitmaakt, welks Vorst tot het Duitsche Bondgenootschap behoort; zoodat di geest van opstand noodwendig de bedenkelijke gevolgen na zich moet slepen.

» Daar zelfs de bewoners der stad Luxemburg en van hare ommestrecken opgezet en tot opstand verleid worden door warhoofden, die in hunne strafbare ligtzinnigheid niet inzien, welke vreesselijke rampen zij aan hunne me-

deburgers berokkenen, zoo heeft het krijg-bestuur der bondsvesting, aan hetwelk de zorg voor de veiligheid diar plaats toevertrouwd en als een pligt opgelegd is, het noodzakelijk geacht, dit een en ander aan de ingezetenen der stad ernstig onder het oog te brengen, en hen tegen alle buitensporigheden te behoeden, door hun de verzekering te geven, dat, bij den eersten oploop, bij den eersten tegenstand aan de burgerlijke en militaire overheid, of ook bij het eerste blijk van opstand, hetwelk door het dragen van vreemde vaandels en kokardes aan den dag mogt worden gelegd, de stad onmiddellijk in staat van beleg zal worden verklaard; in welk geval de politie op de gestrengste wijze door de krijgsmagt uitgeoefend, en alle andere middelen tot handhaving der rust en veiligheid te werk zullen worden gesteld, welke aan eene openbare magt te dienste staan.

»De talrijke weldenkende burgers, die door de uitwerkselen der krygs-maatregelen in de uitoefening hunner nijverheid gestoord zouden worden, zouden dese treurige gevolgen alleen aan de kuiperijen der woelgeesten moeten toeschrijven. De toestand dier weldenkenden zal intusschen altijd, zoo veel slechts mogelijk is, een onderwerp van bijzondere zorg uitmaken.

*Het Pruissisch krijg-bestuur der bondsvesting
Luxemburg, enz."*

No. 23.

P R O C L A M A T I E.

WIL WILLEM, PRINS VAN ORANJE NASSAU.

Aan de ingezetenen der Zuidelijke provinciën van het Koninkrijk.

Door den Koning onzen Doorluchtigen Vader belast zijnde met het bestuur der Zuidelijke gewesten, keeren wij in uw midden terug, met de hoop, om er tot herstel der orde en tot heil des vaderlands mede te werken.

Ons hart bloedt over de rampen, die gij ondergaan hebt. Mogten Wij in staat zijn, om, met den bijstand van alle goede ingezetenen, de ongelukken voor te komen, die u nog zouden kunnen bedreigen!

Toen Wij u verlieten, hebben Wij den wensch, door velen uwer geuit, naar eene afscheiding der beide deelen des Rijk, die echter onder denzelfden schepter zouden blijven, aan de voeten des troons gebragt. Die wensch is verhoord geworden.

Maar alvorens de wijze en de voorwaarden, waarop deze gewichtige maatregel, moet worden uitgevoerd, volgens de grondwettige vormen, die uit den aard eenig tijdsverloop noodzakelijk maken, kunnen vastgesteld zijn, staat Zijne Majesteit aan de Zuidelijke gewesten reeds voorloopig een afzonderlijk Bestuur toe, aan welks hoofd ik sta, en hetwelk geheel uit Belgen is samengesteld. Alle zaken zullen bij hetzelfde met de verschillende besturen en bijzondere personen verhandeld worden in de taal, welke zij zullen verkiezen. Alle bedieningen, die van dit Bestuur afhangen, zullen gegeven worden aan de ingezetenen der gewesten, die tot hetzelfde behooren. Ten

opzigte van het onderwijs der jeugd zal de grootste vrijheid gelaten worden.

Nog andere verbeteringen zullen worden ingevoerd, om aan den wensch des volks en aan de behoeften van onzen tijd te voldoen. Landgenooten! Om deze verwachtingen te vervullen, verlangen Wij niets anders van u, dan dat gij uwe pogingen met de onze vereenigt; en zoodra dit plaats heeft, waarborgen wij u dan ook eene geheele vergetelheid voor de staatkundige misslagen, die vóór het uitvaardigen dezer proclamatie begaan zullen zijn.

Om te beter het doel te bereiken, dat Wij Ons voorstellen, zullen Wij alle verlichte lieden raadplegen, en en met alle nuttige raadgevingen Ons voordeel doen. Wij zullen eenige aanzienlijke en door hunne vaderlands-liefde uitmuntende ingezetenen tot Ons roepen. Dat dan ook allen, die door zulk een gevoel bezielde worden, Ons met vertrouwen naderen. Belgen! door deze middelen hopen Wij met uwe hulp dit schoone gewest, dat Ons zoo dierbaar is, te redden.

Gegeven te Antwerpen, den 5den October 1830.

WILLEM, *Prins van Oranje.*

Nº. 24.

»Mijne heeren, door het provisioneel Gouvernement van België geroepen tot de functiën van provisioneelen Gouverneur over uwe provincie, heb ik niet gearzeld dezelve te aanvaarden in een oogenblik, waarin dezelve niet anders te wachten geven, dan pligten te vervullen, diensten te betoonen en te vergen, en heb ik ook niet gearzeld om mijne afkeerigheden en mijne gewoonten op te offeren aan den drang aan het oogenblik. Ik zoude

echter voor deze taak hebben terug gedeinsd, zoo ik mij niet met uwe verlichte ijverige en bekwame medewerking had geveleid. In deze oogenblikken, mijne heeren! moet het verdedigen en handhaven der nationale zaak al onze pogingen in zich vereenigen en onze geheele aandacht vestigen. De diensten, aan deze heilige zaak bewezen, of te bewijzen, zijn de ware, de eenige titels die het provisioneel Gouvernement vermag te erkennen, hetzij tot verkrijging, hetzij tot behouding van posten. Hen, die zich als werktuigen der Hollandsche onderdrukking hebben, of zouden doen gebruiken, zal hetzelfde uit alle ambtsbetrekkingen verwijderen en onmiddelijk door de uitverkorenen van het volk doen vergangen. Wat mij betreft, mijne heeren! ik heb vastelijk besloten deze vaderlands-lievende hedoelingen uit al mijn vermogen en door alleen in mijne magt staande middelen te bevorderen; ten dien einde noodig ik elk uwer uit, om mij binnen den korts mogelijken tijd een summier rapport te doen geworden, van hetgene er tot dusverre heeft plaats gehad, van hetgene tegenwoordig geschiedt en van hetgene verrigt zal worden, tot verzekering van den goeden uitslag onzer zaak, alsmede van het aandeel, hetwelk een ieder hierin heeft gehad, of bereidwillig is hierin te hebben, hetzij als ingezeten, hetzij als ambtenaar.

Ontvang enz.

VAN MEENEN."

N°. 25.

PROVISIONEEL GOUVERNEMENT VAN BELGIE.

» Het centrale committé van het provisionele gouvernement, den Heer *de Gamond* naar Prins *Frederik* afgevaardigd hebbende, om te onderhandelen over de uitwisse-

ling van de Heeren *Ducpétiaux*, *Platinckx* en *Esard*, heeft van denzelfen het volgende rapport ontvangen:

R A P P O R T.

» Mijne heeren, den eersten October tegen acht uren des avonds met den Heer *Thyssen*, aide-de-camp van den Generaal *Howe*, uit Brussel vertrokken, ben ik tegen middernacht aangekomen te Walhem, waar zich het hoofdkwartier van Prins *Frederik* bevindt.

Wij zijn toegelaten tot 's Prinsen aide-de-camp, den Majoor *Cera*, die op het vernemen onzer zending opstond en 's Prinsen bevelen ging vernemen, terug kwam, om mij de onmiddellijke mededeeling te verzoeken der depêches, waarvan ik bringer was, en dezelve aan den Prins ging onderwerpen; na dat zij dezelve onderzocht hadden, bragt de majoor ons bij den generaal *Trip*, en in tegenwoordigheid van dezen gaf hij te kennen, dat 's Prinsen voorstel was, de uitwisseling in massa van al de wederzijdsche krijgsgevangenen.

» Ik merkte hierop aan, dat mijne volmagt, welke ik vertoonde, zoo ver niet strekte, dat ik bovendien niet wetende hoe groot de onevenredigheid, die tusschen de wederzijdsche gevangenen plaats kon hebben, mogt wezen, ik niet blindelings konde toegeven, om op zoodanigen grondslag te handelen; er ontstond eindelijk eene discussie oyer het al of niet aannemelijke van het voorstel.

De Majoor *de Cera* keerde op nieuw tot den Prins terug, om desselfs stellige bevelen te ontfangen. De Prins bleef bij zijn eerste voorstel en gelastte den Generaal *Trip* hetzelfde in zijnen naam in geschrift te stellen, om aan u te worden toegezonden. Dit voorstel is gevoegd bij het tegenwoordige rapport en een officier heeft bijsonderen

last, om uw antwoord in den loop van den morgen te
Sempst af te wachten.

Brussel den 2den October 1830.

(get.)

De Ridder DE GAMOND.

Voorstel van den Prins.

In antwoord op eenen brief, geteekend door de Heeren
de Potter, Ch. Rogier, Sylvain van de Weijer en den Graaf
Felix de Merode, in dato den eersten October no. 9, en
als gemagtigde van Z. K. H. Prins *Frederik der Nederlanden*,
stel ik ondergeteekende, Luitenant-Generaal, de
uitwisseling voor, van al de gevangenen, globaal geno-
men en zonder onderscheid van de eene of andere zijde.

» De Luitenant-Generaal (get.) A. D. THIR.

Antwoord van het Provisioneel Gouvernement.

» Het Provisioneel Gouvernement neemt het voorstel niet
aan, eener uitwisseling der gevangenen in massa; slechts
eene uitwisseling, op eenen billijken voet, kan het on-
derwerp, wezen van verdere onderhandelingen.

DE POTTER; Graaf FELIX DE MERODE;

CH. ROGIER; SYLVAIN DE WEIJER.

Ter ordonnantie. De Secretaris J. VAN DER LINDEN.

Voor eensluidend afschrift. De Secretaris,

J. VAN DER LINDEN.

N°. 26.

WIR WILLEM, *Prins van Oranje*,

Gezien het koninklijk besluit van den 4den dezer, bepaaldelijk art. 4 van hetzelfde.

Gezien onze proclamatie van den 5den dier maand,

Willende Ons verlichte raadgevers toevoegen, die ons behulpzaam kunnen zijn ter bereiking van de oogmerken, welke Wij bij die proclamatie hebben aan den dag gelegd.

Op de voordragt der Ministers, welke voorloopig aan Ons zijn verbonden, en uit kracht van den aan Ons verstrekten last,

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Eene raadgevende Commissie zal Ons de bevredegende maatregelen voorstellen, welke de toestand van België vereischt.

Art. 2. Deze Commissie zal bestaan uit de Heeren:

Graaf van Aerschot,

Graaf de Celles,

J. F. Collet,

Baron Surlet de Chokier,

C. de Brouckere,

H. Cogels,

W. Goelens,

Veranneman,

T. Fallon,

en de Heeren de Gerlache en C. le Hon, voor zooveel de werkzaamheden, die hun bij Koninklijk besluit van den 1sten dezer zijn opgedragen, hun zulks veroorloven.

Wij behouden ons voor om verder nog meerdere leden aan deze Commissie toe te voegen.

Art. 3. Dezelve zal onmiddellijk bijeenkomen, en hare werkzaamheden met het benoemen van eenen Voorzitter en Secretaris beginnen.

Zij zal zich in afdeelingen kunnen verdeelen, die elk eenen berigtgever zullen benoemen.

Art. 4. De Minister van Staat *Hertog van Ursel* is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk door hem mede zal onderteekend worden.

Gegeven te Antwerpen, 6 October 1830.

WILLEM, *Prins van Oranje*,
van Wege Zijne Koninklijke Hoogheid,
Hertog VAN URSEL.

Nº 27.

WIJ WILLEM, PRINS VAN ORANJE.

Gezien het Koninklijk Besluit van den 4den dezer en bijzonderlijk het 4de artikel van dat besluit;

Willende in de afdoening der zaken voorzien;

Op de rapporten der provisioneel aan ons Gouvernement toegevoegde ministers en krachtens de Ons verleende volmagten;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De provisioneel aan Ons Gouvernement toegevoegde ministers zullen eenen raad vormen, welke aan Ons, over alle zaken, zal dienen van advies.

Art. 2. Deze raad zal, bij Onze afwezigheid door den Hertog *van Ursel* worden gepresideerd.

Art. 3. De correspondentie, betreffende de zaken, welke tot de departementen der aan Ons gouvernement toegevoegde ministers behooren, zal bij voortduring door hunne handen gaan, mits daarvan aan den Raad verslag doende.

Art. 4. Alle zaken, *comptabiliteit, justitie en politie* betreffende, zullen in den raad behandeld worden.

Art. 5. Bovengemelde ministers zijn ieder voor zoo veel hem betreft, belast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit, dat door den minister van staat Hertog van Ursel, zal worden gecontrasigneerd.

Gegeven te Antwerpen, den 7den October 1830,

(Get.) WILLEM, *Prins van Oranje*.

Van wege Zijne Koninklijke Hoogheid,

(Get.) De Hertog VAN URSEL.

No. 28.

MEDEDEELING AAN ONZE MEDEBURGERS.

Een persoon, gezonden door den Prins van Oranje, heeft gewenscht zich tot ons te rigten, tot het bekomen van inlichtingen omtrent den staat der meeningen en de middelen tot overeenbrenging der belangen van Z. K. H. en die van de Belgische natie.

Wij hebben aan dien persoon verklaard, dat wij geene hoedanigheid bezaten, om met den Prins te handelen over het toekomstig lot van België, dat dit regt slechts behoort aan het nationaal congres, hetwelk alleen over de toestand van het land kan beschikken, en dat wij, zonder eene bijzondere lastgeving van de zijde van het volk te bekomen, ons niet naar Antwerpen konden begeven, zoo als de Prins den wensch daarvan te kennen had gegeven.

Wij hebben ook aan dienzelfden persoon het gevoelen te kennen gegeven, dat een bij uitnemendheid mild en liberaal gedrag, het terug trekken der troepen naar gene zijde van den Moerdijk, het terug geven van onze gevangenen, en andere volkwinnende daden, welligt de

publieke verantwoording zouden kunnen doen vermindern en de solidariteit afwenden, die over al de leden van het huis der *Nassaws* hangt.

Wij hebben hierbij gevoegd dat al de actes die van den Koning uitgaan, beschouwd worden als nietig en niet gedaan, en dat zelfs het goede, hetwelk Z. K. H. zoude kunnen verrigten, krachteloos zoude worden, indien men er de hand des Konings in ontwaarde.

Algeheele en volstrekte openbaarheid van al onze handelingen, ziedaar, wat wij aan onze medeburgers verschuldigd zijn.

Brussel, den 7den October 1830.

Graaf *Felix de Merode*, *Sylvain van de Weyer*.

N°. 29.

»Wij achten het van onzen plicht bekend te maken, dat 's Prinsen zending slechts gerigt zijnde geweest aan de Heeren *Merode* en *van de Weijer*, zij alleen denzelven te woord hebben kunnen staan.

»Voor het overige vereenigen wij ons volkomen met de beginselen, geuit in de mededeeling welke de heeren aan hunne medeburgers hebben gedaan.

»Even als zij belijden wij, en gelooven wij in dit oogenblik geen ander staatkundig gevoelen te kunnen belijden, dan dat van onze onwrikbare gehechtheid aan de zaak der onafhankelijkheid van België.

»Twee belangrijke vraagpunten zullen weldra aan het nationaal congres onderworpen worden; het zijn die van den vorm van het gouvernement, hetwelk voortaan België zal moeten bestieren, en van de magt waaraan het volk de uitvoering daarvan zal opdragen. Het congres is geroepen om deze vraagpunten te beslissen, hetzelfde

heeft alleen de bevoegdheid tot deze beslissing. Wij onderwerpen ons in de voorbaat aan den wil des volks, waaraan hetzelfde de tolk zal zijn.

DE POTTER, CH. ROGIER.

Nº. 30.

PROCLAMATIE.

BELGEN!

Sedert ik bij mijne Proclamatie van 5den dezer tot u gesproken heb, heb ik uwen toestand zorgvuldig overwogen; ik besef denzelfen en erken u voor een onafhankelijk volk.

Ik zal u dus, zelfs in die gewesten, alwaar ik eene groote magt uitoefen, niet in het minst belemmeren in het gebruik maken van uwe regten als staatsburgers.

Verkiest vrijelijk, en op dezelfde wijze als uwe landgenooten in de andere provinciën, afgevaardigden tot het Nationaal Congres, en gaat daar over de belangen van het Vaderland raadplegen.

Ik stel mij in de provinciën, die ik bestuur, aan het hoofd der beweging, welke u tot eenen nieuwen en vasten staat van zaken leidt, die zijne kracht van den aard des volks ontleenen zal (*dont la nationalité sera la force*).

Ziet daar de taal van hem, die zijn bloed gestort heeft voor de onafhankelijkheid van uwe gewesten, en die zich thans met u vereenigt in uwe pogingen, om uwe staatkundige onafhankelijkheid te vestigen.

Amsterdam, 16 October 1830.

WILLEM, *Prins van Oranje*.

No. 51.

Centraal Comité.

Overwegende dat de directiën der politie onwettiglijk zijn daargesteld, en eene inbreuk zijn op de magt der gemeente-besturen.

Besluit:

De functien van directeur van politie zijn in de ganache uitgestrektheid van België afgeschaft.

Alle stukken en papieren, betrekking hebbende tot deze functiën, zullen aan de gemeente-besturen worden uitgeleverd.

De gouverneurs en procureurs-generaal zijn belast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit.

Brussel, den 11den October 1830.

DE POTTER, CH. ROGIER, SILVAIN
VAN DE WEIJER,

Ter ordonnantie

De Secretaris J. VAN DER LINDEN.

No. 52.

Het Provisioneel Gouvernement van België.

P R O C L A M A T I E.

Aan alle burgers wordt de vrijheid verleend, om zich in genootschappen te vereenigen, zoo als zij zullen goedvinden, hetzij met een politiek doel, hetzij met een doel van godsdienst, wijsbegeerte, letterkunde, industrie of koophandel.

Misdaden of wanbedrijven van het genootschap, of van de leden, en geenszins het regt om het genootschap zelf te houden, vallen onder het bereik der wet.

Tegen het regt van een genootschap op te rigten zal geen verhinderende maatregel mogen genomen worden. Doch zullen ook de genootschappen op geene voorregten of privilegiën aanspraak kunnen maken.

Alle particuliere wetten en alle artikelen der wetboeken, van burgerlijk regt, van strafregt of van koophandel, welke deze vryheid van genootschappen op te rigten mogten verhinderen, zijn bij deze afgeschaft.

Brussel den 2den October 1830.

Het centraal Comité,
DE POTTER, ROGIER, VAN DE WEIJER,
Graaf F. DE MERODE;

Ter ordonnantie van hetzelfde,

J. VAN DER LINDEN, *Secretaris*,

No. 55.

De provisionele Gouverneur van de Provincie Zuid Brabant.

Gezien het voortdurend afzijn van alle stedelijk gezag binnen Brussel.

Gelet dat deze staat van zaken hoogst nadeelig kan zijn aan de belangen der stad en die van derzelve inwoners, en overwegende dat het van het uiterste belang is, dien staat van zaken een einde te doen nemen.

Besluit.

Art. 1. Er zal eene provisionele administrative Commissie te Brussel worden daargesteld tot het aanvaarden van het bestier der administratie over die stad, tot dat er eene andere magt wettiglijk vastgesteld zal wezen, ter vervanging van het afwezige bestuur.

Art 4. Tot leden dier Commissie zijn benoemd de Heeren

Dupré, notaris; *Glibert*, eigenaar; *Hagemans* (Vader), bankier; *de Gamond*, avoué; *Marcq*, lid van den algemeenen raad der Godshuizen; *Palmaert* (Vader), koopman.

De Commissie zal onverwijld in functie treden.

De Gouverneur voornoemd,

(Get.) VAN MEENEN.

Voor eensluidend Afschrift,

*De Secretaris-Generaal van de provincie van
Zuid-Brabant,*

DU CHENE.

Nº. 34.

Provisioneel Gouvernement van België,

AAN ONZE MEDEBURGERS.

Eene proclamatie, geteekend WILLEM, *Prins van Oranje*, en te Antwerpen publiek gemaakt, is aan het provisioneel gouvernement toegezonden geworden.

De onafhankelijkheid van België, die reeds, door de overwinning des volks, met de daad erkend is, en dus geene ratificatie noodig heeft, wordt plegtig daarbij erkend.

Maar daarin wordt ook gesproken van provinciën, in welke de Prins een groot gezag uitoefent, zelfs van provinciën, die de Prins regeert. Het provisioneel gouvernement, waaraan het Belgische volk deszelfs bestemmingen heeft toebetrouwd, tot dat hetzelve, door zijne vertegenwoordigers, zal hebben bepaald, op welke wijze het zich in het vervolg wil regeren, *protesteert* tegen deze aanmatigingen.

De steden Antwerpen en Maastricht, benevens de citadel van Termonde, die, voor het tegenwoordige oogen-

blik, nog door den vijand bezet zijn, zullen bij uitsluiting alleen aan het provisioneel gouvernement gehoorzamen, zoodra de magt der omstandigheden haar aan haar zelve terug gegeven. Zij kunnen geen ander bestuur of andere magt erkennen dan die, welke tegenwoordig het geheele vaderland regeert.

Het volk heeft deze omwenteling gemaakt; het volk heeft de Hollanders van den grond van België; dat volk alleen, en niet de Prins van Oranje, is aan het hoofd van de beweging, die het aan de onafhankelijkheid heeft terug gegeven en deszelfs politieke nationaliteit verzekeren zal.

Eerst dan, wanneer het provisioneel gouvernement het brave en edelmoedige Belgische volk geholpen heeft, om uit deszelfs maatschappelijke hervorming al die voordeelen te trekken, welke het recht heeft daarvan te verwachten, zullen deszelfs leden er trotsch op zijn, van zich op nieuw in de rijen des volks te begeven, om, met hetzelfde, de vrijheid te genieten, welke het ten koste van zijn bloed gekocht heeft.

Brussel, den 18den October 1830.

Het centraal Comité,
DE POTIER, ROGIER, VAN DE WEIJER,
Graaf F. DE MERODE.
Ter ordonnantie van hetzelfde,
J. VAN DER LIJDE, *Secretaris*.

Nº. 55.

GENT, den 7den October. De Proclamatie van Z. K. H. den Kroonprins is hier thans bekend. Ons *Journal de Gand* laat dezelve volgen door de onderstaande aanmerkingen, waaruit men en de wenschen van het beste gedeelte onzer bevolking kan afleiden, en de stelling, welke

zij niet schroomt tegen de hoofden van het oproer, ondanks derzelver schijnbaar zoo voordeeligen toestand aan te nemen.

De proclamatie, welke men gelezen heeft; is klaarblijkelijk ingegeven geworden door eenen geest van verzoening. Wij weten niet hoe zij elders opgenomen zal worden, maar hier zijn de bewilligingen, welke zij aankondigt voorgekomen, volkomen geschikt te zijn om de tegenwoordige wenschen en behoeften van het land te voldoen.

De scheiding omvatte het herstel aller grieven (*résultat tous les griefs*); die scheiding door de toestemming van den monarch bevestigd, word de grondslag eener nieuwe orde van zaken, in welke de Belgiërs de voordeelen en waarborgen vinden, welke zij sedert zoolang inroepen.

De beide deelen van het Koninkrijk zouden aan denzelfden scepter onderworpen blijven. Overigens een afzonderlijk bewind, geheel uit Belgiërs bestaande en in het belang der Belgiërs bestuurd; vermits immers de Prins, het hoofd van het nieuwe bewind, verklaart, dat hij zich met de notabele en door hunne vaderlandsliefde uitmuntende inwoners omgeven wil.

Van nu af aan zou reeds het bewind der afgescheiden provinciën opgericht worden, in afwachting dat de wijze en voorwaarden der scheiding volgens de constitutionele formen bepaald zouden worden, die aan dezen grooten maatregel eene wettige bekrachtiging bijzetten en aan denzelfden een kenmerk van duurzaamheid op drukken zoude, door het sluiten van schikkingen mogelijk te maken, betrekkelijk tot den voorspoed van de beide deelen des koninkrijks en wel inzonderheid tot dien der zuidelijke provinciën.

Vrijheid van taal voor besturen en bijzondere personen, volledige vrijheid met opzigt tot het onderwijs der jeugd, bezit van alle posten door de inwoners des lands, ziedaar

voorzeker groote verbeteringen , waarbij de Prins belooft nog andere te zullen voegen , door de wenschen der natie en de behoeften van den tijd gevorderd. Wij twijfelen niet of onder derzelver getal moeten zich ook de onafzetbaarheid der regters en de instelling der zaamgezworenen bevinden. Weinige verstandigen , hiervan houdt men zich overtuigd (*se dit on*) zullen gezind zijn om voorstellen , zoo weldadig en zoo rondborstig geschied , terug te stoten.

De Prins belooft vergetelheid aller staatkundige misslagen , en is de eerste die het sein geeft tot aflegging van allen haat. Zijn hart bloedt over de rampen , welke wij geleden hebben ; het verledene staat niet meer in onze magt ; het tegenwoordige kan minder hard gemaakt worden en de toekomst kan geheel en al gunstig worden ; welk goed burger zou niet alle pogingen doen , om zoo gewenscht een doel te bereiken ? Zij alleen , die vreugd en voordeel in wanorde kunnen vinden , zouden behagen scheppen het lijden des vaderlands te verlengen ; van buiten rekent de vreemdeling op onze verdeeldheden , om zijne prooi te vatten en te vermeesteren.

Middelertwyl kwijnt de handel en het volk is zonder werk. Het provisionele gouvernement en de hoofden der thans ten einde gebragte beweging kunnen noch wenschen noch nuttig achten , den aard der zaken tegen te werken ; en noodwendig zal het toch , wat er ook gebeure , altijd wel blijven , om alle *regten* , alle *belangen* en alle *toestanden* in aanmerking te nemen. Elke transactie nu , die den voorspoed van onzen handel verzekert , kan niet anders dan de goedkeuring van allen verwerven , die in onze provinciën verstand en invloed bezitten ; en zou inderdaad die verdeling onder eenen en denzelfden accepter niet de gelukkigste en eenigste mogelijke schikking wezen , om tot het sluiten van zoodanige overeenkomsten te geraken ? zonder welke , gelijk wij dit menig

maal hebben aangemerkt, eene scheiding op ons verderf zou uitloopen.

De persoon van den Prins van Oranje schijnt ook bijzonder geschikt, om aller harten te vereenigen. De Belgische onafhankelijkheid is, te midden der Belgische gelederen, met zijn bloed bezegeld geworden; zijne bijzondere liefde voor België is meer dan eenmaal aangehaald; van zijne minzaamheid, zijne dapperheid zijn onder ons alle monden vol. Nog onlangs heeft Brussel zijn hart het gevoel eener bevolking zien beantwoorden, die van geestdrift en liefde brandde. Hij vertrok om aan zijnen Vader de bedingen te gaan voorstellen, waaraan het herstel der orde in dit land verbonden was; niets toont dat hij die zending des vredes, die met eene vervoering van blijdschap, welke men zich nog herinnert, werd aangenomen, niet ter goeder trouw vervuld zou hebben; de geruchten zelve, welke men vernomen heeft, getuigen, dat de Prins het achtlingwaardigst karakter zou hebben aan den dag gelegd en van zijnen hoogen stand het meest mogelijke gebruik zou hebben gemaakt, om de rampen af te wenden, die het vaderland bedreigden, waaraan hij thans aanbiedt, met onze medewerking, de rust terug te schenken. Eindelijk 's Prinsen zoon, de aanstaande erfgenaam van zijn gezag in onze streken, is een geloren Belgier, in Belgische gevoelens opgevoed. Wie zal beter dan een Belgisch kind onze belangen en onze regten beminnen en verdedigen.

Alsdan zullen wij eenen onafhankelijken staat vormen, geregeerd door een hoofd langen tijd het voorwerp onzer liefde, maar bestuurd en door ons en voor ons. In dien staat van zaken, waarin elk zijne plaats zou vinden, zou vaderlandsliefde geëerd zijn en de groote begaafdheden zich natuurlijk aan het hoofd der herboren maatschappij bevinden. Schijnt het niet dat daarin genoeg zou zijn, om de vereerendste eerezucht te voldoen? Mogt

deze nieuwe schikking, aan den bloem onzer burgers onderworpen, slechts harten vinden, aan het welzijn des vaderlands toegedaan; moge met dit oogmerk alle haat en verbittering ophouden en eene volkomene opheldering ons tot maatregelen leiden, die de rust en het geluk van ons schoone land verzekeren kunnen.

Wij deelen deze aanmerkingen mede, die hier door een aanmerkelijk getal vreedzame en weldenkende burgers gemaakt worden. Even als zij wenschen wij de rampen des vaderlands te zien eindigen en met ongeduld zien wij de wettige middelen te ontmoeten, die er een eind aan kunnen maken, gereed om onze toestemming te geven aan al wat dit kenmerk der wettigheid dragen zal, doch evenzeer, om vrijmoediglijk te beoordeelen wat ons mogt voorkomen, er van af te wijken, en voor het overige onze hoop vestigende op de wijsheid en de vaderlandsliefde onzer medeburgers.

N°. 36.

PROCLAMATIE.

De regering der Gent haast zich ter kennis harer stadgenooten te brengen dat, ten gevolge der met de heeren commissarissen van het te Brussel gevestigde provisioneel gouvernement gemaakte schikkingen, de aanmarsch van een korps troepen naar deze stad is gecontramandeerd geworden, op de stellige door de regering gegeven verzekering, dat zij, met behulp der dappere burgerwacht en den bijstand van al de ingezetenen, sterk genoeg is om rust, openbare veiligheid en eerbied voor personen en eigendommen te verzekeren.

De regering onderstelt dat de geheele bevolking, vol

vertrouwen op derzelver overheden, door hare kalme houding zal toonen dat men niet te vergeefs gerekend heeft op den geest van eenheid, den ijver en de vaderlandsliefde der Gentenaren.

Gedaan in de zitting van den raad des bestuurs, den 11den October 1830

VAN CROMBRUGGE, ONZ.

Nº. 57.

PROCLAMATIE.

Ingezetenen der beide Vlaanderen.

Ik kom in het midden van Ul., door het provisioneel Gouvernement, vereerd met het opper-kammandement der beide Vlaanderen. Ik ben gelukkig en trots over deze mij toevertrouwd last; want ik reken onder de brave Vlamingen dien geest van orde en vrijheid te vinden, welke hen in vorige eeuwen gekenmerkt heeft. Ingezetenen der beide Vlaanderen, het vaderland verwacht van uwen moed opofferingen en eendragt, vergeet het niet: *eendragt maakt magt*. Onze vijanden zouden uit oneenigheid hun voordeel trekken. Brave Vlamingen, ik kom in het midden van Ul., met uwe hulp, onze vrijheid bevestigen en de publieke rust verzekeren; ik reken op uwe medewerking.

*De Generaal van divisie, Opper-Kommandant
der twee Vlaanderen.*

Kwartier-generaal te Gend,
den 16den October 1830.

Baron DUVIVIER.

N°. 38.

LUIK, den 14den October. *Le Courier de la Meuse* stond sterk op de daarstelling van eene constitutionele Monarchie.

» Twee behoeften doen zich met gelijke kracht gevoelen, die tot onafhankelijkheid en die tot orde. Het Belgische volk is tot alle opofferingen bereid, om zich van de Hollandsche tirannij te ontslaan, maar wil ook, tot iederen prijs, geene regeringloosheid.”

» Wij moeten uit dien provisionelen staat geraken. Niet, dat wij overhaasting en drift aanraden, want wij kennen het gevaar van onbekookte constitutiën te wel; maar wij willen, dat de brave lieden, de huisvaders, grondeigenaars, fabrikanten en kooplieden, gerust gesteld zullen worden; wij willen dat, in afwachting van den uitslag der deliberatiën van 's lands notabelen, de natie gerust gesteld worde door eene Proclamatie, waarbij men zich voor eene constitutionele monarchie verklaart.”

N°. 39.

Bewoners van Henegouwen!

Welke onrustwekkende berigten verspreiden zich door België? Terwijl uwe broeders den gemeenen vijand bestrijden en overwinnen, zijn er onder u, die zich aan schandelijke buitensporigheden tegen hunne landgenooten overgeven. Zij hebben graanzolders geplunderd, huisgezinnen in rouw gedompeld, en een der voornaamste fabrieken van ons geheele land verwoest. *Zouden de Hollanders het erger kunnen maken?* Is dat die moed en die

regtschapenheid, waarop gij zoo fier waart, en die aan de bewerkers onzer omwenteling zooveel vertrouwen hebben ingeboezemd, dat gij de eer hebt gehad, om tot de eersten te behooren, welke ter harer Verdediging werden opgeroepen.

Wat wint men toch met het plunderen van graanzolders? men bederft de kooplieden en maakt de boeren wantrouwend; de granen worden achter gehouden, en komen niet meer aan de markt, en daardoor wordt het brood nog duurder. Wat wint men bij het vernielen der fabriekwerktuigen? Men maakt de fabrikanten ongelukkig, en als deze bedorven zijn, wie zal dan de arbeiders aan het werk zetten. Gedurende den winter zullen die werklieden aan alles gebrek hebben; maar men zal geen medelijden met hen kunnen gevoelen, daar zij alsdan door hunne eigene schuld lijden, en men zieh aan het lot van plundersaars weinig zal laten gelegen liggen.

Komt dus tot u zelve. Doet de oogen open, want zij, die u tot plundering aanzetten, bedriegen u en houden u voor domme lieden," enz.

Provincie Henegouwen,

CHARLES ROGIER.

22 October 1830.

Nº. 40.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ. ENZ.

In aanmerking nemende de, uit de bestaande onlusten in de Zuidelijke provincien des Koningrijks voortvloeijende ongeregelgheden en onzekerheden, omtrent den opbrengst van 's Rijks accijnsen, ten behoeve van den Staat, zoodanig, dat het niet meer is uit te maken, of

en in hoe verre 's lands geregtigheden zijn voldaan van de aan accijns onderworpen specien, in de aan Ons getrouw geblevene gewesten wordende aangebragt, uit die streken, alwaar het wettig gezag niet wordt erkend, en, omgekeerd, evenmin de regten behoorlijk zijn gewaarborgd van dezulke dier goederen, welke, onder genot van crediet, op entrepôt of anderzins, daarheen mogten worden verzonden.

Overwegende de noodzakelijkheid, om aan de kwaadwilligen in gezegde streken de gelegenheid te benemen, om door aanvoeren derwaards, de getrouw geblevene provincien te ontbloten van de in dezelve benoodigde granen en andere levensbehoeften, alsmede van krijgsmateriaal;

Op de voordragt van Onzen Staatsraad, Administrateur der Directe Belastingen, In- en Uitgaande Regten en Accijnsen;

Gezien de rapporten van Onzen Minister van Financien;

Den Raad van State gehoord;

Hebben goedgevonden en verstaan, voorloopig en tot nadere beschikking te bepalen hetgeen volgt:

Art. 1. Alle aanvoer uit de in opstand zijnde gedeelten des Rijks, in die, welke aan Ons gezag zijn onderworpen gebleven, van *wijn, bier, azijn, gedistilleerd, zout, suiker, vleesch of spek* zal voortaan gerekend worden als te geschieden van buiten 's lands, en derhalve onderworpen zijn aan den accijns en de regten, bij de wetten op den invoer bepaald.

Art. 2. Geene af- of overschrijvingen voor crediet van accijns zal verder worden verleend voor verzending of eigendoms-overgang van goederen uit laatstgemelde, naar de eerstgenoemde gedeelten van het Rijk.

Art. 3. Alle vervoer van *granen, zout* en andere levensmiddelen, alsmede van *luskruid, salpeter, kogels, schroot, ijzer, lood, geweren, pistolen, sabels, degenen*.

en ander oorlogstuig, uit de vreedzame naar de in opstand zijnde gedeelten des Rijks, wordt verboden.

En worden alle militaire, regterlijke, burgerlijke of andere openbare autoriteiten, met nadruk gelast, tegen alle overtreding van dit verbod strengelijk te waken, en de ambtenaren der in- en uitgaande regten en accijnsen in de handhaving van hetzelfde allen mogelijken bijstand te verleenen of te doen verleenen.

Art. 4. Van de vorenstaande bepalingen zijn uitgezonderd de wederzijdsche verzendingen van en naar zoodanige besloten steden en sorten, alwaar het algemeen erkend is, dat het wettig gezag bestaat, met dien verstande nogtans, wat de in art. 3 opgenoemde goederen betreft, dat geen vervoer derwaarts zal mogen plaats hebben, dan voorzien van door desbevoegden afgegeven behoorlijk bewijs van de bestemming dier goederen, tot approvisionering van zoodanige steden en sorten, en begeleid van genoegzame gewapende magt, om de aankomst aldaar te verzekeren.

Onze Staatsraad Administrateur voornoemd en de verdere daarbij betrokkene departementen van Algemeen Bestuur zijn belast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Gegeven te 's Gravenhage, den 15^{den} October des jaars 1830, van Onze regering het *seventiende*.

WILLEM.

Van wege den Koning,

J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

Uitgegeven den *viijftienden* October 1830.

De Secretaris van Staat,

J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

N°. 41.

WIJ WILLEM BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER
NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-
HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordragt van het departement van Binnenland-
sche zaken, van den 15den dezer, litt. Y,

Hebben goedgevonden en verstaan, met afwijking in
zoo verre, van art. 18 van Ons besluit van den 4den de-
zer (*Staatsblad* no. 61), te bepalen, dat de ouderdom van
plaatsvervangers, die men verlangen mogt ook bij den
eersten ban van de schutterijen te stellen, zich, even als
ten aanzien van den 2den en 3den ban, bij art. 15 van
Ons besluit van den 11den dezer (*Staatsblad* no. 69) is
vrijgelaten tot *veertig* jaren toe, zal mogen uitstrekken.

En zijn de departementen van Binnenlandsche zaken en
van Oorlog belast met de uitvoering van het tegenwoor-
dig besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden ge-
plaatst.

's Gravenhage, den 16den October 1830.

WILLEM.

van wege den Koning,

J. G. DE MEIJ VAN STREEFKERK.

Uitgegeven den *seventienden* October, 1830

de Secretaris van Staat,

J. G. DE MEIJ VAN STREEFKERK.

N°. 42.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING
DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE - NASSAU,
GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ. ENZ.

Herzien Ons besluit van den 4den dezer, n°. 30, houdende opdragt aan Onzen beminden Zoon, den Prins van Oranje, der tijdelijke waarneming, in Onzen naam, van het bestuur over alle de gedeelten der Zuidelijke provinciën, waar het grondwettig gezag erkend wordt;

En in aanmerking nemende, dat het Ons, uit de onderscheidene akten van dat bestuur gebleken is, dat de erkenning van het grondwettig gezag in de Zuidelijke provinciën geheel heeft opgehouden,

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De opdragt, bij Ons besluit van den 4den dezer, n°. 30, aan Onzen beminden zoon den Prins van Oranje gedaan, wordt gehouden voor vervallen.

Art. 2. Ons bestuur, overeenkomstig de grondwet, zal zich van nu voortaan bepalen tot de Noordelijke provinciën en het Groothertogdom Luxemburg, en zulks tot zoo lange ten aanzien der Zuidelijke provinciën, met overleg Onzer Bondgenooten, nader zal zijn beslist.

Art. 3. De vestingen Antwerpen, Maastricht en Venlo zullen desniettemin door Onze krijgsmagt bezet blijven, en voor zoo veel zulks niet reeds geschied is, in staat van beleg gesteld worden, zoodra Onze Opperbevelhebbers in dezelve dit zullen noodig oordeelen.

Afschriften dezes zullen worden gezonden aan Onzen beminden zoon den Prins van Oranje, aan Onzen beminden tweeden zoon, Prins *Frederik* der Nederlanden, Admiraal en Kolonel-Generaal, aan de hoofden der departe-

64 AANTEKENINGEN

menten van algemeen Bestuur, aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer, tot informatie en narigt.

Gegeven te 's Gravenhage, den 20^{ten} October des jaars 1830, van Onze regering het *zeventiende*.

WILLEM.

Van wege den Koning,
J. G. DE MEY VAN STAREFFERK.

Nº. 43.

WIJ WILLEM BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXÉMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Gezien ons besluit van heden, no. 109;

En in aanmerking nemende, dat Onze beminde Zoon, de Prins van Oranje, bij het eerste lid van zijn besluit, den 16den dezer te *Antwerpen* genomen, aan de Gouverneurs en Gedeputeerde Staten der provinciën, welke zijn gezag erkenden, voorloopig heeft opgedragen de afdoening van alle zaken, welke daarvoor vatbaar mogten zijn, met last om zich onmiddelijk tot hem te wenden, ingeval eene beslissing zijnentwege noodzakelijk mogte wezen.

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen, dat de Gouverneurs en gedeputeerde Staten der provinciën *Limburg* en *Antwerpen*, zich, in de gevallen, bij evengemeld besluit bedoeld, voortaan zullen behooren te wenden tot Onze Opperbevelhebbers in de vestingen *Maastricht* en *Antwerpen* respectivelijk, aan welke Opperbevelhebbers Wij, bij dezen, de uitoefening opdragen van het opperste gezag, hetwelk Onze beminde Zoon, de Prins

van Oranje, zich bij zijn voorz. besluit van den 16den dezer had voorbehouden.

Afschriften dezes en van Ons besluit van heden, n°. 109, zullen worden gezonden aan de gezegde Opperbevelhebbers om dien overeenkomstig te handelen en dit Ons besluit ter kennis te brengen van de Gouverneurs der provincien *Limburg* en *Antwerpen*, tot derzelver informatie en narigt.

En zal voorts Ons tegenwoordig besluit kopielyk worden medegedeeld aan alle de hoofden der departementen van algemeen Bestuur en aan de Algemeene Rekenkamer, tot informatie.

's Gravenhage, den 20den October 1830.

WILLEM.

van wege den Koning,
J. G. DE MEIJ VAN STREEFKERK.

No. 42. (*)

Bij dit besluit waren de volgende bepalingen:

- a. De matroos tegen vijftien gulden 's maands zuiver geld zonder korting, telken maand af te betalen;
- b. Vijf gulden handgeld bij hun engagement;
- c. Vrij transport naar boord;
- d. Vrije hangmat met toebehooren, welke echter zal moeten worden teruggegeven bij de afdanking;
- e. Vrije voeding van ordinair scheep-rantsoen.

Waartegen zij zich moeten verbinden:

- a. te dienen onder de orders van de officieren, die over hen zullen worden gesteld, zoolang Zijne Majestieit hunne vrijwillige dienst noodig zal oordeelen, en

(*) Door spoedig afdrukken is er eene mistelling ingeslopen. De lezer wordt verzocht de voorafgaande Bijlagen geteekend N. 42. - 43 aan te merken als N. 43-44 en deze voor ingevuld te houden.

b. zich zelve van kleeding te voorzien, aangezien zij buiten schulden dienen te blijven bij de administratie, ten einde dadelijk afgedankt te kunnen worden, wanneer derzelver dienst niet meer noodig is.

Bij deze vrijwillige werving zullen ook aangenomen worden tot onder-officiers, als bootsmans-maats, schiemans-maats, kwartiermeesters en scheeps-koks, welke daartoe geschikt zullen worden geoordeeld, en tegen de gagie welke in 's Rijks zeedienst aan zoodanige kwaliteiten gewoonlijk wordt betaald, doch niet meer dan één dezer op het getal van twaalf matrozen.

Kunnende een iegelijk, welke zich op bovengemelde voorwaarden wil verbinden, zich aanmelden bij de Directeuren en Commandanten der Marine te Amsterdam, te Rotterdam en te Vlissingen, welke zijn gemagtigd geworden tot derzelver aanneming en om hen dit zoo gemakkelijk mogelijk te maken.

N°. 45.

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING
DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE - NASSAU,
GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ. ENZ.

Gelet op Onze boodschap aan de beide kamers der Staten-Generaal, van den 20sten dezer, waarbij Wij Onze bedoeling hebben te kennen gegeven om, in afwachting van hetgeen, ten aanzien der Zuidelijke gewesten, met overleg Onzer Bondgenooten, zal worden beslist, Onze zorgen geheel uitsluitend tot de getrouwe Noordelijke provincien te bepalen;

En verlangende, zoo spoedig mogelijk, over te gaan tot alle de vereenvoudigingen en besparingen in Ons Bestuur, waarvoor hetzelfde, in verband met de voorz.

bedoeling, maar eenigzins vatbaar is, ten einde de buitengewone bezwaren, welke, ten gevolge der tegenwoordige omstandigheden, de schatkist drukken, zoo veel van Ons afhangt, te verminderen;

Herzien Ons besluit van den 10den April 1829, no. 39;

Hebben hesloten en besluiten:

Art. 1. Eene Staats-Commissie zal zich onverwijld bezig houden met het onderzoek der wijzigingen, waarvoor de thans bestaande bepalingen, omtrent de inrigting van de verschillende departementen van Algemeen Bestuur en Administratie, van den Raad van State, van de Algemeene Rekenkamer, van het kollegie van Raden en Generaal-meesters der Munt, en van alle andere kollegien, administratien en ambtenaren in de Noordelijke provincien gevestigd, vatbar zouden zijn, ten einde daarin alle die vereenvoudigingen en besparingen in te voeren, welke de omstandigheden van het Vaderland vorderen, en met de goede en regelmatige waarneming van 's Rijks dienst bestaanbaar zijn.

Art. 2. Tot die Commissie worden, onder het voorzitterschap van Onzen Minister van Finantien, benoemd de Heeren;

Jhr. D. F. van Alphen,

H. Bakker,

Mr. A. A. van Boelens,

Mr. W. B. Donker Curtius van Tienhoven,

A. J. Ingenhousz,

Mr. L. C. Luzac,

Mr. J. H. van Reenen,

Mr. A. Sandberg,

Mr. J. Weerts.

Art. 3. De Commissie zal, bij haren arbeid, tevens bedacht zijn op de wijze van behandeling der ambtenaren, geëmploeijerden en bedienden, welke ten gevolge dien vereenvoudigingen en besparingen, zouden komen uit te vallen.

Art. 4. Alle departementen van algemeen Bestuur, kollegiën en ambtenaren zullen gehouden zijn, aan de Commissie alle zoodanige inlichtingen te geven, als zij tot volbrenging van hare taak zal noodig hebben, en van hen verlangen mogt.

Art. 6. De Staats-commissie zal Ons den uitslag van haar onderzoek, en hare voorstellen dien ten gevolge, niet op ééns, maar successivelijk . naar mate zij met eenig gedeelte van hetzelfde in gereedheid is, mededeelen, en Ons daarbij telkens ontwerpen aanbieden der wetten of besluiten, welke geschikt zouden zijn, om hare voorstellen te verwezenlijken, alles ten einde het oogmerk harer instelling zoodra mogelijk kunne worden bereikt.

Afschriften van Ons tegenwoordig besluit zullen worden gezonden aan Onze Minister en verdere Hoofden der departementen van algemeen Bestuur en Kollegiën, alsmede aan de benoemde leden, tot informatie en narigt.

Gegeven te 's Gravenhage, den 23^{sten} October des jaars 1830, van Onze regering het *seventiende*.

WILLEM.

Van wege den Koning,
J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

Nº. 46.

WIJ WILLEM BIJ DE GRATIE GODS, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOTHERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

In aanmerking nemende dat, vermits de erkenning van het grondwettig gezag in de Zuidelijke Provinciën van het Koninkrijk geheel heeft opgehouden, het onmogelijk is geworden zich te overtuigen, dat de uit de

zelve naar de vreedzame Provinciën komende goederen, niet aldaar zijn ingevoerd zonder eenige of althans zonder wettige betaling der inkomende regten; dat evenmin de zekerheid kan worden verkregen, dat van hier derwaarts vervoerd wordende goederen, niet later aldaar zullen worden uitgevoerd, zonder betaling der daartoe staande regten ten behoeve van den Staat; dat geen doorvoer uit de getrouw geblevene langs de Zuidelijke provinciën of omgekeerd meer kan plaats grijpen, aangezien de bewijzen van weder uitvoer of dokumenten tot doorvoer, in die Provinciën van wege het onwettig Bestuur verleend, niet als geldig zijn te beschouwen; en dat dit laatste mede het geval is opzigtelijk de stukken, noodig tot het verkrijgen van Nederlandsche zeebrieven en Turksche passen, terwijl de middelen worden gemist tot bevestiging der misbruiken, die van de Nederlandsche vlag zouden kunnen worden gemaakt met schepen, welke te huis behooren in de gewesten welke aan het wettig gezag onttrokken zijn;

Op de voordragt van Onzen Staatsraad, Administrateur der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen, van den 27sten dezer, no. 18.

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De linien van toezigt op den in- en uitvoer, in de Zuidelijke Provinciën tegenover het vreemd grondgebied hebbende bestaan, worden gevestigd op de afscheiding tusschen de gemelde en de getrouw geblevene gewesten.

Zullende mitsdien alle vervoer van goederen, waren en koopmanschappen, uit de eene naar de andere dier gewesten, voortaan dezerzijds, als kwamen of gingen die goederen, waren of koopmanschappen van of naar vreemde landen, onderworpen zijn aan zoodanige regten van in-, uit- en doorvoer en accijnsen, als daaryoor respectiyelijk zijn bepaald bij de bestaande wetten.

Art. 2: Geene zeebrieven of Turksche passen zullen verder mogen worden afgegeven voor schepen, te huis behorende in de Zuidelijke Provinciën; en zullen de stukken van dien aard, welke vroeger voor zoodanige schepen zijn verleend, bij het aanwezen of de terugkomst dier schepen hier te lande, moeten worden ingetrokken.

Art. 3. Onze Staatsraad, Administrateur voornoemd, wordt gemagtigd, om aanyankelijk zoodanige maatregelen te nemen, als geschikt zijn om de uitwerking der voorschreven bepalingen al dadelijk voorloopig te verzekeren, zoo veel mogelijk wat de linie van toezigt en de daarmede in verband staande kantoren betreft, volgende hetgeen op den laatsten November 1816 bestond, gewijzigd naar de latere instellingen, en met bevoegdheid tevens om tot dat einde, zoo veel noodig, te bezigen de ambtenaren zijner administratie, die van elders beschikbaar zijn.

En is onze meergenoemde Staatsraad, Administrateur, belast met de uitvoering van het tegenwoordig besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Gegeven te 's Gravenhage, den 28^{sten} October des jaars 1830, van Onze regering het *zeventiende*.

WILLEM.

Van wege den Koning,

J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

Uitgegeven den acht en twintigsten October 1830.

De Secretaris van Staat,

J. G. DE MEIJ VAN STREEFKERK.

N°. 47.

ADMINISTRATIE VOOR DE NATIONALE
NIJVERHEID.

Tot narigt voor den handel, en ten einde een iegelijk zich voor schade kunne wachten, wordt hiermede bekend gemaakt, dat, ten gevolge der onlusten in de Zuidelijke gewesten des Rijks, welke zich aan het wettig gezag hebben onttrokken, van nu voortaan de certificaten van oorsprong, afgegeven voor goederen, afkomstig uit die gewesten en bestemd naar Nederlandsch Indie, niet meer zullen worden gevisceerd door den Administrateur voor de Nationale Nijverheid, met dat gevolg, dat zoodanige goederen, bij derzelyer aankomst in Indie, als vreemde producten zullen beschouwd worden en aan de betaling der inkomende regten blijven onderworpen.

Voor zoo ver echter nog eenige certificaten in den wandel mogten zijn, welke blijken zouden in de Zuidelijke provincien te zijn opgemaakt, toen dezelve het wettig gezag nog erkenden, zal daar voor het gewone visa niet worden geweigerd.

's Gravenhage, den 27sten October 1830.

N°. 48.

»De Minister van Financien, als daartoe gemagtigd door Zijne Majesteit den Koning, brengt ter kennis van de belanghebbenden, dat de inschrijvingen in de negotiatie van 20 *millionen guldens*, geopend volgens koninklijk besluit van den 10den dezer maand, te zamen slechts belopen *f* 3,472,500, en dat alzoo onder betuiging van 's Konings welgevallen, over den ijver van hen, die tot het bedrag der voorsz. inschrijving hebben medegewerkt,—

dezelve niet zullen worden aangenomen, en de leening wordt ingetrokken.

's Gravenhage, den 25. October 1830.

VAN TETS VAN GOUDRIAAN.

Nº. 49.

Belgische Medeburgers!

Hoe zijn wij in staat van opstand geraakt, voor wiens zaak strijden wij, wat zal er van ons worden? Toen er, zes weken geleden, onlusten te Brussel uitbraken, deed men ons de wapenen opvatten, onder voorwendsel van de wettige orde, mitsgaders de veiligheid van personen en eigendommen te handhaven; maar weldra zeide men ons, dat zulks het voornamelijk doel dezer wapening niet was, dat wij de herstelling der grieven vorderen moesten; vervolgens deed men, van den eenen dag tot den anderen, eene nieuwe vordering te voorschijn komen: die tot scheiding tusschen het Noorden en het Zuiden; eindelijk komt men ons kennis geven dat er van dat alles geene kwestie meer is, maar wel van eene vereeniging met Frankrijk.

Op die wijze heeft men ons, van den 27sten Augustus af, van vorderingen tot vorderingen gedreven, om ons eindelijk tot die te brengen, welke sedert lang het doel der geheime gedachten was van sommige lieden, die met onze belangen niets te doen hebben. En wat is er in dien tusschentijd gebeurd? Ons krediet van binnen en van buiten is ondermijnd geworden en daardoor de activiteit van onze nog onlangs zoo bloeiende fabrieken verlamd alle debouchés voor hare voortbrengselen gestopt, met een woord, handel en nijverheid zijn ten naastenbij vernietigd, en men heeft zich, tot overmaat van ramp, ge-

wapend, ons dwingende, diegenen te onderhouden tegen welkers ondernemingen men ons, op den 27sten Augustus, voorschreef, eventueel de wapens op te vatten.

In eenen zoo ellendigen staat van zaken komt men eensklaps met het ontwerp, om ons met Frankrijk te vereenigen, voor den dag. Maar zoo wij de rampen, die ons reeds drukken, in geene jaren kunnen te boven komen, indien, het begin van eenen winter, waarin ons ten gevolge der jongste slechte oogsten, nog zoo vele andere rampen verbeiden, welk een nog grooter masse van onheilen moeten wij dan niet vreezen van het ontwerp, dat de geest des kwaads nu laastelijk gebaard heeft. De sterkste verbeelding kan er zich het allerzwakst denkbeeld van vormen? Het onmiddellijkste gevolg daarvan zou een algemeene oorlog in Europa wezen, waarvan ons arm land voornamelijk toeneel zou zijn, om dat de hoven van Weenen en Londen nooit in de uitvoering van een dergelijk ontwerp zonden stemmen, aangezien het bewezen is, dat zij zelfs niet eens hunne toestemming zouden hebben kunnen geven aan eene, tot groot nadeel van onze belangen van koophandel en nijverheid, onbedacht gevorderde scheiding.

Maar zou, zelfs wanneer het in iemands magt stond, om ons aan Frankrijk te geyen, deze vereeniging met onze belangen overeenkomen? Een ieder, die deze belangen in den grond kent, zal deze vraag ontkennend beantwoorden. En hebben indedaad onze etablissementen van nijverheid en van koophandel, sedert verscheiden jaren, niet eene tot dus verre onbekende vlugt genomen, terwijl die in Frankrijk, de een voor en de ander na, vervielen.

Thans wagen wij u, leden der voortijds geprivilegeerde klassen, die ons een eerlijk verworven vermogen misgunden, gij, die, om uwe privilegien des te gemakkelijker terug te bekomen, het op het verarmen des lands

en op de vernedering onzer nijverheid en van onzen handel had toegelegd, wij vragen u, zeggen wij, of onze vereeniging met Frankrijk u uw doel zou doen bereiken?

Laten wij het overigens bij dit verwijt laten blijven en allen wrok opregtelyk opofferen; wij hebben ons met andere zorgen bezig te houden; wij moeten ten spoedigste, tot wat prijs ook, uit den bijna wanhopigen toestand, waarin wij verkeereren, zien te geraken, indien wij ons niet willen blootstellen aan alle rampen, waardoor een volk overstelpt kan worden, en nog daarenboven de schande willen ondergaan van een handvol yreemde intriguanten, meestal zonder woonplaats of verblyft, eenige heerschzuchtige, en haardelooze jongens, onder welker gezag het geringste dorp zich schamen zou, te staan, de meesters van ons lot te laten. Laat ons derhalve beslissen, laat ons handelen en vooral niet vergeten, dat er geen tijd te verliezen valt.

*Een gezelschap van Burgers, zijnde
Kooplieden en Fabrikanten.*

ANTWERPEN, den 12den October 1830.

No. 50.

»Officieren, onder-officieren en soldaten, Belgen van geboorte, ik heb vernomen, dat het groote vraagpunt der afscheiding van België en Holland, hetwelk tegenwoordig behandeld word, eene ongerustheid onder uwe rangen verspreidt, welke u tot groote dwalingen zou kunnen verleiden. Ik heb mij dus gehaast u te bezoeken, als den genen, die u in de velden van *Quatre Bras* en van *Waterloo* behulpzaam was om uwe onafhankelijkheid gewapenderhand te yerooveren. Thans mijne vrienden, in het

vaarapunt der afscheiding , hetwelk eerlang beslist zal worden , komt het er op aan om te voorkomen dat het Belgische bloed niet op nieuw worde gestort. Mijne zending eene zending van vrede zijnde , zoo laat men beantwoorden aan mijne uitnoodiging , die u bekend geworden is door mijne proclamatie van den 5den October en wij zullen de rust hersteld en alle wandorde geëindigd zien. Verdedigers van het vaderland , blijft getrouw aan uwe vanen en verbeidt met vertrouwen den uitslag mijner pogingen.»

N°. 51.

Burgemeester en Schepenen der stad Antwerpen.

Haasten zien , om, ingeyolge eenen brief van den Gouverneur der provincie , aan hunne medeburgers eene depeche mede te deelen , welke hun toegezonden is geworden door Z. Exc. den Luitenant-General , Baron Chassé , Commandant van het vierde militair groot commando , waarvan de inhoud volgt.

Zij noodigen de ingezetenen dezer stad , zich daran te dragen.

Gedaan ten Raadshuize , den 17den October 1830.

De Burgemeester

G. DE CATER.

Ter ordonnantie. *De Sekretaris*
WELLENS.

Hoofdkwartier te Antwerpen , den 17den October 1830.

De woeling die in deze stad heerscht en de verontrustende berigten , die men zich beijvert te verspreiden tot

aanzetting der gemoederen, verplichten mij u te doen weten dat ik om dezelve tot bedaren te brengen, mij genoodzaakt zie, deze vesting in staat van beleg te verklaren, een uiterste, waartoe ik niet, dan noode toe over ga. Daar evenwel de omstandigheden zulks gebiedend vorderen, verzoek ik u Mijne Heeren de ingezetenen aan te zeggen, zich voor eene maand van levensmiddelen te voorzien. Eene volgende depeche omtrent dit onderwerp, zal u de formeele verklaring van het in staat van beleg stellen van deze vesting doen geworden. Niets dan de bedaardheid en de rust der ingezetenen zoude mij, het ten uitvoer leggen van dezen strengen maatregel, nog eenige dagen kunnen doen vertragen.

*De Luitenant-Generaal, Commandant van het 4de
Militaire Groot Commando,
(get.) Baron CHASSÉ.*

*Voor eensluidend afschrift bij overzetting, (zijnde deze over-
in de Fransche taal.)*

*De Secretaris van het Bestuur van Antwerpen,
WELLENS.*

Nº. 52.

DAGORDER AAN HET LEGER.

Z. K. H. de Prins van Oranje doet de troepen weten die de afscheiding tusschen de nationale Belgen en de Hollanders, bij corpsen, eerlang zal plaats hebben, en dat de Generaal van Geen verwacht wordt, om dezelve te bewerkstelligen. De Belgische troepen zullen in België en onder de bevelen van den Prins verblijven.

Z. K. H. noodigt derhalve de officieren, onder-officieren

en soldaten , om het oogenblik , waarop deze maatregel ten uitvoer gelegd zal worden , in bedaardheid af te wachten.

Namens Z. K. H. den Prins *van Oranje* ,

(Get.) De Graaf VAN CRUCQUENBOURG.

Antwerpen den 18den October.

Nº. 53.

MEDEDEELING VAN DEN PRINS VAN
ORANJE AAN HET PROVISIONEEL
GOUVERNEMENT.

De Prins *van Oranje* belast den Luitenant-Kolonel *Malherbe* , om zich naar Brussel bij de tijdelijke regering te begeven , en dezelve , aanzien de proclamatie van den 16den dezer maand , te kennen te geven , dat Z. K. H. bemerkt , dat de Belgen en hij hetzelfde bedoelen en dat doel door dezelfde middelen willen bereiken. Een wapenstilstand moet het natuurlijk gevolg van dien staat van zaken zijn , op dat er geen Belgisch bloed meer vergoten worde. Z. K. H. doet derhalve de tijdelijke regering voorstellen , om alle beweging van troepen , ter beschikking van dezelve staande , tegen hen , die nog een gedeelte van België bezetten , te doen ophouden en verbieden , en Hoogstdezelve verzekert , dat er , in dat geval geene vijandelijkheden , door de troepen , welke voor Antwerpen liggen , zoo lang deze aangeboden wapenstilstand van wêerszijden duurt , zullen plaats hebben.

De Prins]geeft verder aan de tijdelijke regering te ken-

nen dat de gevangenen op de schipbruggen. welker lot van hem alleen afhing, in vrijheid heeft doen stellen.

Antwerpen, den 19den October 1830.

(Get.) De Graaf DE CRUCQUENBOURG,
Adjutant van Z. K. H.

Gezien en geapprobeerd door ons
(Get.) WILLEM, *Prins van Oranje.*

Nº. 54.

ANWOORD OP DE MEDEDEELING VAN DEN
PRINS VAN ORANJE.

DE TIJDELIJKE REGERING VAN BELGIE.

(Centrale Vergadering.)

Belast den Heer ridder *de Gammond*, aan Zijne Koninklijke Hoogheid te doen opmerken, dat, alvorens eene beslissing, ten opzichte van het voorstel van den Prins te kunnen nemen, namelijk: om alle bewegingen der Belgische troepen, ter harer beschikking staande tegen de vijandelijk henden, die nog in België zijn, te verbieden, wel deugdelijk zou moeten blijken.

1°. Dat deze vijandelijke henden, aan den Prins *van Oranje* bij uitsluiting onderworpen zijn, en hem uitsluitend als generaal en chef gehoorzamen.

2°. Dat hij het eerst het bevel gegeven heeft tot het ontruimen van de Provincie Antwerpen, de stad Maastricht en het Kasteel van Termonde, om aan de overzijde van den Moerdijk naar Holland te rug te trekken.

3°. Dat dit bevel stiptelijk en zoo spoedig mogelijk ten uitvoer zal gebracht worden.

De tijdelijke regering zal zich haasten, al de Holland-

sche gevangenen in vrijheid te stellen zoodra er geen Belg meer uit *dwang* in Holland zal verblijven.

Bussel den 20sten October 1830.

DE POTTER, ROGIER, VAN DE WEIJER,
Graaf FELIX DE MERODE;

N^o. 55.

*De Burgemeester en Schepenen van de stad
Antwerpen.*

Haasten zich hunne Stadgenooten kennis te geven dat de beide onderstaande brieven van Mijnheer den Luitenant-Generaal Baron *Chassé*; het gevolg geven aan den eersten is door Z. Exc. tot op heden verstraagd geworden.

Gedaan ten Raadhuize den 24sten October 1830.

De Burgemeester,
G. DE CATERS,
Ter ordonnantie, *de Secretaris,*
WELLENS.

AAN DE REGERING DER STAD ANTWERPEN.

Hoofdkwartier van Antwerpen, 19 October 1830.

Bij besluit van mijnen brief van den 17den dezer, No. 536, had ik de eer u te berigten, mijne heeren! dat de stilte en rust der ingezetenen, mij alleen zouden kunnen bewegen, om het in staat van beleg verklaren van deze vesting nog eenige dagen te vertragen. Ik vleiide mij door dit berigt het gewenschte doel te zullen bereiken; de ondervinding heeft mij van het tegendeel overtuigd. Ik heb derhalve de eer u te berigten, dat ik

de vesting Antwerpen in staat van beleg verklaar, aanvang nemende heden middag ten twaalf ure. Alle gemeenschap met Brussel, Mechelen, Gend en Lier zal oogenblikkelijk ophouden.

Met betrekking tot de vreemdelingen zal men ten stipste zich houden aan de bepalingen van den 24sten December 1811, voor welker naleving de regering persoonlijk verantwoordelijk wordt gesteld.

Ik verzoek u, mijne heeren, aan den inhoud dezes de meest mogelijke publiciteit te geven.

*De Luitenant-General, Commandant van het 4de
Groot-Militair Commando,*

(get.) Baron CHASSÉ.

Voor eensluidend afschrift, bij overzetting,

De Secretaris van het Stadsbestuur van Antwerpen.

WELLENS.

AAN DE REGERING VAN DE STAD ANTWERPEN.

Hoofdkwartier van Antwerpen, 24 December 1830.

Ik heb de eer u te berigten, dat mijn brief van den 19den dezer, No. 549, van nu af volslagen gevolg erlangt, en dat de stad Antwerpen in staat van beleg wordt verklaard, van het oogenblik af, dat er de afkondiging van gedaan zal worden. Gelieft de ingezetenen overwijd kennis van dezen maatregel te geven, op dat een ieder er zich naar rigten moge.

*De Luitenant-Generaal, Commandant van het 4de
Groot-Militair Commando,*

(get.) Baron CHASSÉ.

Voor eensluidend afschrift, bij overzetting,

De Secretaris van het Stadsbestuur van Antwerpen,

WELLENS.

No. 56.

BELGIËRS!

Ik heb getracht u al het goed te doen dat in mijn vermogen stond, maar ik heb het doel, waarop al mijne pogingen gerigt waren, *de bevrediging uwer schoone provinciën*, niet mogen bereiken.

Gij gaat thans, in het nationale congres, waartoe de voorbereidselen gemaakt worden, over de belangen des vaderlands raadplegen; ik oordeel dus, zoo veel in mij was, mijne pligten jegens u vervuld te hebben, en thans ga ik er nog eenen zeer smertelijken vervullen, door mij van uwen grond te verwijderen, om elders de uitkomst der staats-beweging van België af te wachten. Doch, ver van u, zoo wel als in uw midden, zal ik steeds trachten bij te dragen tot uw wezenlijk welzijn.

INWONERS VAN ANTWERPEN! gij die mij, gedurende mijn verblijf in uwe stad, zoo vele blijken van uwe genegenheid gegeven hebt, ik zal, hoop ik, in geruster tijden, terug keeren om, nevens u, tot vermeerdering van den voorspoed dezer schoone stad, mede te werken.

Gegeven te Antwerpen den 25sten October.

WILLEM, *Prins van Oranje.*

No. 57.

ANTWERPEN, DEN 27sten OCTOBER 1830.

Generaal!

Gij ziet, dat de drang der omstandigheden het volk genoodzaakt heeft, om zich te verklaren, ten einde daardoor voor het oog der zuidelijke gewesten van België zij-

ne eer te redden. Deze stad, waar gij zoo langen tijd gevestigd zijt geweest, waar men u hoog acht, en welker uitstekende geest door u op prijs heeft kunnen worden gesteld, vraagt u met aandrang, om het bloed, dat van wederszijden stroomt, te sparen. Wees verzekerd, dat u Holland daarvoor even veel verpligting zal hebben als wij. Geef aan de Hollandsche troepen bevel, om in het kasteel terug te trekken; laat de stad door ons bezet worden, en eene bezending zich onmiddellijk naar 's Gravenhage begeven, ten einde van Zijne Majesteit de ontzuiming dezer vesting te verwerven.

In afwachting van het antwoord daarop stellen wij u eene wapenschorsing voor.

De Afgevaardigde van het voorloopige Bestuur,

F. VAN DEN HERREWEGHE.

Ontvangen van *Delcominet*, portier van het kasteel, een lederen zak, waarin tien sleutels.

Antwerpen 27 October, 1830.

F. VAN DEN HERREWEGHE.

Nº. 58.

Uittreksel van het nadere VOORSTEL, door de Heeren VAN DEN HERREWEGHE en KESSELS, aan den Generaal CHASSÉ overgebracht.

.....Het bestendig zegevierende Belgische leger, stelt, na door de hulp der dappere ingezetenen te Antwerpen te zijn binnengerukt, de volgende voorwaarden voor:

1º. De ontruiming van het kasteel en van het tuighuis in de Kloosterstraat door de Hollandsche krijgsmannen, die het een en ander bezet houden;

2º. Al het materieel in het kasteel, het tuighuis en andere plaatsen der stad, moet dáár blijven, waar het

zich thans bevindt. Deze krijgsbehoefsten zullen toch slechts eene kleine vergoeding zijn voor al wat reeds is weggevoerd ;

3°. De oorlogschepen , die zich op de reede voor de stad bevinden , zijn insgelijks en buiten alle tegenspraak een nationaal eigendom.

4°. De officieren zullen hunne degens behouden ; maar de soldaten zullen hunne wapenen op het glacis van het kasteel nederleggen. Ook zullen de Hollandsche krijgsbenden niet dan met honderd man te gelijk , en door de hulppoort kunnen uittrekken ; of wel , zij zullen zich in naam van het voorloopig Bestuur kunnen inschepen , binnen den tijd van twee dagen ; te rekenen van den dag af der aanneming van de tegenwoordige bepalingen ;

5°. De tegenwoordige voorstellen zullen ten vier ure na den middag aangenomen moeten zijn , of als niet gedaan beschouwd worden.

Gedaan in het hoofdkwartier te Antwerpen , den 27s en October 1830 , des middags ten 12 ure.

De Generaal, Opperbevelhebber,

MELLINET.

*De Afgevaardigde van
het Bestuur*

De Luitenant-kolonel,

F. VAN DEN HERREWEGHE.

NIELLON.

N°. 59.

*ANTWOORD van den Luitenant-Generaal,
Baron Chassé, op de aan Z. Exc. aange-
boden voorwaarden ter kapitulatie.*

Antwerpen , 27 October 1830.

MIJNE HEEREN !

Na op het voorstel van een afgevaardigde van het voorloopig Bestuur eenen wapenstilstand te hebben aange-

gaan, tot dat Z. M. onze Koning zoude bepaald hebben, of het leger al dan niet het kasteel zoude moeten verlaten, was ik ten uiterste verwonderd eene opeischung te ontvangen, om het kasteel over te geven, en om dien-aangaande voor vier ure na den middag een besluit te nemen. Ik had de eerste overeenkomst op het verzoek van afgevaardigden der stedelijke Regering van Antwerpen gesloten, alleen om verder bloedvergieten voor te komen, en om aan de ingezetenen der stad, waar ik jaren lang gewoond heb, verschrikkelijke en onberekenbare onheilen te besparen.

Ik moest het daarvoor houden, Mijne heeren! dat deze overeenkomst van uwen kant met naauwgezetheid zoude worden in acht genomen, doch ik zie met leedwezen, dat ik mij bedrogen heb, en dat gij het op u hebt kunnen nemen, om dezelve, met verachting van alle krijgswetten te schenden.

Ik stel u, Mijne Heeren! verantwoordelijk voor deze trouwelooze en verachtelijke handelwijze, die als zoodanig door geheel Europa zal worden beoordeeld, en waarvan ik aan onzen doorluchtigen Koning kennis zal geven.

Ik verklaar u ten slotte, Mijne Heeren! dat ik de vernederende voorwaarden, die gij mij hebt durven voorstellen, niet aanneem; dat ik de vesting, waarover het bevel mij is toevertrouwd, tot het alleruiterste zal trachten te verdedigen, en dat ik nooit eenige voorwaarde zal aannemen, waardoor mijne eer, die tot nog toe zonder den minsten smet is gebleven, zoude bezoedeld worden.

De Luitenant-Generaal, Kommandant der vesting
Antwerpen.

Baron CHASSÉ

Aan Mijne Heeren de
Afgevaardigden en de
militaire Commandan-
ten van het voorloopig
Bestuur van België te
Antwerpen.

N°. 60.

ZEEHELDEN!

De dag van den 27sten October laatstleden heeft mij bewijzen opgeleverd, dat het heldenbloed van uwe voorvaderen in ruime mate in uwe aderen stroomt. Uw gedrag is voorbeeldig geweest; Gij hebt gevochten met leeuwenmoed, en de Antwerpenaars overtuigd, dat gij lijfen leven voor Zijne Majesteit veil hebt, en zijne regten tot het uiterste wilt verdedigen.

Ik ben ten hoogste voldaan over uw gedrag, en Zijne Majesteit zal hiervan geenszins onkundig blijven. Ik reken in het vervolg op uwe standvastigheid en moed, en durf u reeds voorloopig, indien elk zijn plicht betracht, van de overwinning verzekeren.

Hoofdkwartier Antwerpen, op de citadel, den 2den November 1830.

De Luitenant-Generaal, kommanderende de citadel van Antwerpen, en het 4de groot Militair Commando.

(Get.)

Baron CHASSÉ.

N°. 61.

NOMINATIVE LIJST der manschappen, welke in het gevecht van den 27sten October 1830 gesneuveld en gewond zijn.

Aan boord van het Fregat EURIDICE: *H. Rynders*, bootsmansleerling, en *J. Kramer*, matroos der 3de klasse, ligt gewond.

Korvet PROSERPINA: *L. C. Maas*, Luitenant der 2de klasse en *F. Brehm*, matroos der 3de klasse, *gesneuveld*. — *H. A. de Non*, Chirurgijn-Majoor, *A. Klementsén*, matroos der 1ste klasse, *J. Friederich* en *A. Moelaart*, matrozen der 3de klasse; *J. Korevaar*, marinier der 1ste klasse, *zwaar gekwetst*. — *M. van de Wetering*, matroos der 1ste klasse, *B. Meeuw*, matroos der 2de klasse, *J. Mulder*, matroos der 3de klasse, *J. Schoemaker*, Operstuurman, *J. H. Althoff*, marinier der 3de klasse, en *J. Kostense*, officiers jongen, *ligt gewond*.

Korvet KOMET: *J. Klinkhamer*, Luitenant der 2de klasse, *J. C. Kreyenburg*, kwartier-meester, en *J. Dykman*, marinier der 2de klasse, *gesneuveld*. — *A. ten Broek* en *W. Norman*, matrozen der 2de klasse, *F. L. du Gommier*, *H. Hengsman* en *G. Kerstans*, matrozen der 3de klasse, *P. Hartz*, 1ste bootmansmaat, en *C. Wegewys*, matroos der 2de klasse, *zwaar gekwetst*; *F. C. Klaus*, stuurmansleerling, *J. L. de Vries*, matroos der 1ste klasse, *J. L. Seeger* en *R. Gosse*, matrozen der 2de klasse, *A. Mulder* en *P. H. Waalen*, matrozen der 3de klasse, en *Seeger*, Vlissinger-loods, *ligt gewond*.

Boor, n°. 2. *J. W. Poel*, Kwartiermeester, *C. Eikelenboom*, matroos der tweede klasse, *L. La Croix* en *J. Berends*, matrozen der 3de klasse, en *J. Coene*, marinier der 2de klasse, *zwaar gekwetst*; *T. de Maat*, matroos der 2de klasse, *ligt gewond*.

Boor, n°. 4. *H. H. van Beest*, matroos der 3de klasse, en *J. J. Harriyan*, scheepsjongen, *gesneuveld*.

Boor, n°. 9. *J. Huitses de Jong*, matroos der 1ste klasse, *J. Balthazar* en *F. W. Meyer*, matrozen der 3de klasse, *zwaar gekwetst*.

N°. 62.

VOORSTEL VAN CHAZAL.

- 1°. Om de citadel binnen dagen te ontruimen , en
- 2°. Om zich met de troepen onder zijne bevelen , met wapenen en bagaadje te retireen.

ANTWOORD VAN DEN LUITENANT
GENERAAL CHASSÉ.

1. Dat hij de citadel onder zijne bevelen niet overgaf , dan op last van den Koning ; en
 2. Dat hij , tot het welzijn van de stad , in eenen wapenstilstand bewilligde , op de volgende voorwaarden :
 - a) dat men met het maken van alle werken tot verdediging zou ophouden ;
 - b) dat geen gewapend man zich op de esplanade of in den omtrek der citadel vertoone ;
 - c) dat men geene hoegenaamde vijandelijkheid tegen Zijner Majesteits eskader op de Schelde plege ; en
 - d) dat men het magazijn van levensmiddelen , den 27sten te Tivoli , niettegenstaande den getroffen wapenstilstand geplunderd , terug geve , daar die wapenstilstand den Luitenant-generaal CHASSÉ belet heeft een uitval tegen de plundersaars te bevelen.
-

VOORSTEL *van*
CHAZAL.

ANTWOORD *van den*
Luitenant-Generaal
Baron CHASSÉ.

Het voorloopig Bestuur mag-
tigt den Heer *Felix Chazal*,
om met den Opperbevelheb-
ber van het kasteel van Ant-
werpen, in overeenkomst
met de vroeger vastgestelde
grondslagen en na de vol-
gende ophelderingen ontvan-
gen en gegeven te hebben,
te onderhandelen.

1. Men zal er in toestem-
men, om den arbeid aan de
werken tot het doen van aan-
val op te schorten, onder
de zeer uitdrukkelijke voor-
waarde, dat men zich op
het kasteel van alle derge-
lijke werken onthoude, en
de zaken dus *in statu quo*
blijven.

2°. Bepalen, wat men door
den omtrek van het kasteel
verstaat, alsmede den afstand
[waarin zich geene vijanden
mogen vertoonen].

Toegestaan.

*Van de Mechelsche poort
af, de Ekster-, Zwaardrech-
ters-, Naaktenvoet-, St. Roch-
en Lepelstraten; voorts het
geheele tuighuis en buiten de
stad eenen afstand van 300
Ned. ellen, te rekenen van
den voet der glacis van het
kasteel en van de beide Bril-
len. (Lunettes).*

30. Het Hollandsche smal-deel zal, zoodanig als het zich thans voor Antwerpen bevindt, geeerbiedigd worden.

De Luitenant-Generaal er niet voor kunnende instaan, dat Z. M. de Koning der Nederlanden niet nog eenige andere oorlogschepen zendt, verlangt, dat men deze onder het smaldeel begripe.

40. Ten aanzien van de teruggave der geroofde levensmiddelen, wordt aangemerkt, dat deze plundering buiten weten van het bestuur, door het volk, en niet door de troepen geschied en daar dezelve aan het Bestuur meer na- dan voordeel is, zoo kan het de verantwoordelijkheid daarvoor niet op zich nemen.

Daar de plundering gedurende de wapenstilstand door de troepen geschied is, zoo eischt de regtvaardigheid, dat de geroofde voorwerpen terug worden gegeven.

50. De Generaal zal het tijdperk bepalen, binnen hetwelk hij de bevelen van zijnen Vorst zal doen kennen. dit tijdperk zal niet langer dan vijf dagen mogen duren, te rekenen van de dagtekening dezes af, en alzoo den 2den November, ten eindigen.

De Luitenant-Generaal, niet voor het aantal dagen kunnen de instaan, waarin het antwoord van Zijne Majesteit zal inkomen, kan op dit artikel niet antwoorden.

60. Het hervatten der vijandelijkheden zal, zoo wel van de eene als van de andere zijde twaalf uren te vo-

Toegestaan.

ren moeten worden aangekondigd.

Voor gelijkluidend afschrift,
F. CHAZAL.

*De Luitenant-Generaal ,
commandeerende de citadel
van Antwerpen.*

Baron CHASSÉ

Nº. 64.

GETROFFEN WAPENSTILSTAND.

1) Alle werken van aanval zullen van weërszijden worden opgeschort , en alles blijft te dezen aanzien in *statu quo*.

2) De voorposten der Belgische krijgsbenden zullen daar blijven , waar zij zich sedert den 23sten bevinden , namelijk aan de Begijnen-poort, bij de vereeniging der Munt- en Barrevoetstraten , in de St. Roch-straat , in de Lepelstraat en in dat gedeelte van het tuighuis , hetwelk aan den kant van het entrepot ligt , en het materieel bevatte; voorts buiten de stad tot op eenen afstand van 300 Nederl. ellen van den voet der glacis , die der brillen (*lunettes*) mede daaronder begrepen.

3) Het Hollandsche smaldeel zal, zoodanig het zich thans voor Antwerpen bevindt , geëerbiedigd worden.

4) De Heer Luitenant-generaal , Bevelhebber van het kasteel , zal de bevelen , die hij van zijnen Vorst gevraagd heeft , zoo spoedig mogelijk doen kennen. Het tijdsverloop daarvoor zal niet langer dan vijf dagen kunnen duren , te rekenen van de dagteekening dezes af , en alzoo op Donderdag den 4den November , des middags ten twaalf ure eindigen.

5) Het hervatten der vijandelijkheden zal , zoo wel van de eene als van de andere zijde , twaalf uren te voren moeten worden aangekondigd.

Naschrift: Tot vergoeding der weggeroofde levensmiddelen verbindt zich het voorloopig Bestuur om aan den Generaal CHASSÉ terug te geven, 12 ossen, 3 vaten jenever en 2½ vat rijst.

Van het tuighuis zal de helft aan het kasteel verblijven, en de andere helft aan den kant van het *entrepôt* aan de Belgische krijgsbenden. De lijn van afscheiding zal door eene afpaling worden aangewezen.

No. 65.

Bewoners van Leuven!

Eene Belgische bezetting is naar uwe stad op weg, om aldaar personen en eigendommen tegen de buitensporigheden van eenige kannibalen te beveiligen. Eene regterlijke commissie zal waarschijnlijk herwaarts komen, om naar de voorgevallene gruweldaden onderzoek te doen. Dat de schuldigen beven! zij zullen voorbeeldig gestraft worden. Leuvenaren! uwe eer zoude bevlekt zijn, indien de arm der gerechtigheid niet ten snelste de bewerkers van wreedheden trof, waarvan men in de jaarboeken geen tweede voorbeeld vindt. Wat men tot nu slechts bij menschen-etende wilden gezien had, is bij u gebeurd: de lafhartigheid van eenige booswichten heeft eenen, misschien strafwaardigen, man tot eenen martelaar gemaakt. Hij zal gewroken worden, dat zweer ik bij mijn leven! — Leuvenaren! Nog ben ik uw vriend; maar indien de gepleegde misdaad ongestraft bleef, zoude ik niet meer in uw midden willen leven, en eene stad ontvlugten, die ik voortaan alleen als den schuilhoek eener rooversbende zoude moeten beschouwen.

Leuven, den 31sten October 1830.

A. ROUSSEL.

Nº. 66.

*WET van den 3^{den} November 1830, ter betu-
geling van schadelijke woelingen en bedrijven
van kwalijkgezinden.*

WIJ WILLEM, BIJ DE GRATIE GODS, KONING
DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE - NASSAU,
GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ. ENZ. ENZ.

Allen die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen
te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat in de
omstandigheden, waarin het vaderland verkeert, kracht-
dadige maatregelen worden vereischt, ter betuigeling van
bedrijven en woelingen, welke kwalijkgezinden zich zou-
den mogen veroorloven, om den opstand te begunstigen
of in de getrouw geblevene provincien van het Koning-
rijk de gemoederen in gisting te brengen ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en
met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedge-
vonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan
bij deze :

Art. 1. De bepalingen, vervat bij art. 76, 77, 78, 79,
80, 81, 82 en 83 van het wetboek op het Strafrecht, wor-
den toepasselijk verklaard op misdadige en bij die artike-
len breeder omschrevene verstandhoudingen met inwoners
of gezagvoerders binnen de provincien en streken van
Ons Rijk, welke zich door opstand aan het wettig gezag
hebben onttrokken.

2. Degenen, die, hetzij door openbare gesprekken,
uitroepingen of oproerkreten, hetzij door het dragen of
uitsteken van oproerleuzen, hetzij door het inzamelen of

verstrekken van gelden of anderen onderstand, ten behoeve van opstandelingen, of eindelijk door andere daden of door geschriften zullen getracht hebben oproer te wekken of opstand te begunstigen of uit te breiden, zullen worden gestraft met tentoonstelling en opsluiting (reclusie) voor den tijd van niet minder dan vijf, en niet meerder dan tien jaren; zullende deze straf, ingeval van verzachtende omstandigheden, kunnen worden vervangen door eene gevangenis van twee tot vijf jaren.

Alles voor zoo verre de schuldigen, door het gevolg van het gepleegd misdrijf, niet mogten vallen in de termen van strengere wetsbepalingen.

3. De straf van *verbanning*, bij onderscheidene artikelen van het wetboek van strafregt bedreigt, zal worden vervangen door die van tentoonstelling en opsluiting, gedurende den tijd van vijf, tot ten hoogste tien jaren.

4. Alle misdrijven bij deze wet voorzien, mitsgaders die waarvan in den 1sten titel, 1ste hoofdstuk, 2de en 3de afdeeling van het 3de boek des wetboeks van Strafrecht gehandeld wordt, zullen bij uitsluiting worden beregt op de wijze en met inachtneming der formaliteiten voorgeschreven bij Art. 3, 4 en 5 van de wet van 10 April 1815, welke artikelen bij deze wederom worden in werking gebracht.

5. De tegenwoordige wet zal van verbindende kracht zijn op den derden dag na dien der uitgifte van het *Staatsblad* waarin zij zal zijn geplaatst; zij zal vervallen indien zij niet vóór den 1sten Januarij 1832 bij eene wet zal zijn vernieuwd, of vroeger afgeschaft of gewijzigd.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat ministeriële departementen, autoriteiten, kollegiën en ambtenaren aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te 's Gravenhage, den 3^{den} November des jaars 1830, van Onze regering het *zeventiende*.

Van wege den Koning,

J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

Uitgegeven den *derden* November 1830.

De Secretaris van Staat,

J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

N^o. 67.

WETBOEK VAN STRAFREGT.

*IIIde Boek, 1ste titel, 1ste hoofdstuk,
1ste afdeeling.*

Art. 76. Al wie met de buitenlandsche Mogendheden of hare bewindslieden, aanslagen of verstandhoudingen gesmeed of belegd zal hebben, ten einde dezelyen tot het plegen van vijandelijkheden of het ondernemen van oorlog tegen de Nederlanden over te halen, of om haar de middelen daartoe te verschaffen, zal met den dood gestraft worden..... Deze veroordeeling zal plaats grijpen ingeval zelfs de gezegde aanslagen of verstandhoudingen van geene vijandelijke gevolgen mogten zijn.

Art. 77. Desgelijks zal met den dood..... gestraft worden, al wie met de vijanden van den Staat aanslagen of verstandhoudingen gesmeed of belegd zal hebben, ten einde hun intrekken op het grondgebied en de onderhoorigheden van het Nederlandsche Rijk te bevorderen, of hun eenige steden, sterkten, vastigheden, posten, havens, voorraad- of tuighuizen, schepen of vaartuigen, aan de Nederlanden behorende, over te leveren, of den vijand ondersteuning in soldaten, manschappen,

geld , levensmiddelen , wapenen of krigsbehoefden te bezorgen , of tot den voortgang hunner wapen en opde Nederlandsche bezittingen of tegen de Nederlandsche krigs- of zeemagt mede te werken , hetzij door de getrouwheid der officieren , soldaten , matrozen of anderen , jegens den Koning en den Staat te verwrikken , hetzij op eenige andere wijze hoegenaamd ook.

Art. 78. Indien de verstandhouding met de onderdanen van eene der vijandelijke Mogendheden , zonder eenige der misdaden , in het vorig artikel vermeld , tot voorwerp te hebben , niet te min bij de uitkomst gestrekt heeft , om aan den vijand , voor de krigs- of staatsgesteldheid van zijne Bondgenooten , nadeelige berigten te bezorgen , zullen zij , die deze verstandhouding gevoerd zullen hebben , met uithanning gestraft zullen worden ; onverminderd zwaardere straffen , in het geval dat deze berigtgevingen het gevolg mogten geweest van maatregelen , die eene daad of een bedrijf van verspieding uitmaakten.

Art. 79. De straffen bij art. 76 en 77 gesteld , zullen dezelfde zijn , hetzij de aanslagen aldaar vermeld tenaanzien van Nederland gesmeed mogten zijn , hetzij ingerigt mogten zijn tegen de bondgenooten van Nederland , die zich tegen den gemeenen vijand verzetten.

Art. 80. Met de straffen , bij art. 76 uitgedrukt , zullen gestraft worden alle ambtenaren , alle agenten (of bewindslieden) van de hooge Regering , en ieder een , die in zijnen post , of uit hoofde van zijnen staat , met het geheim eener staatsonderhandeling of onderneming belast of vertrouwd zijnde , dat geheim aan agenten van eene buitenlandsche Mogendheid of aan den vijand verraden zal hebben.

Art. 81. Ieder openbaar ambtenaar , ieder agent (of bewindvoerder) der hooge Regering , of wie door dezelve of eene zaak gesteld is , die , uit hoofde zijner bediening ,

met de bewaring van kaarten of plans van vestingwerken , tuighuizen , havens of reeden belast , deze kaarten of plans of een van die aan den vijand of zijne agenten vergeleverd zal hebben , zal met den dood worden gestraft

Ingeval hij die kaarten of plans aan agenten eener met het Koninkrijk verbondene of onzijdige buitenlandsche Mogendheid heeft overgeleverd , zal hij met uitbanning worden gestraft.

Art. 82. Ieder ander persoon , die door omkoop , list of geweld , de gezegde kaarten of plans magtig zijnde geworden , dezelve of aan den vijand of aan de agenten eener buitenlandsche Mogendheid overgeleverd zal hebben , zal , even als de ambtenaar of agent , waarvan het vorig artikel handelt , en naar de onderscheidingen daarbij bepaald , gestraft worden.

Ingeval de gezegde kaarten of plans , zonder eenig voorafgaand gebruik maken van slinksche wegen , in handen van dengenen , die ze overgeleverd heeft , geraakt mogen zijn , zal de straf , in het eerste geval bij art. 81 gemeld , de wegvoering naar een oord van ballingschap zijn.

En in het tweede geval van hetzelfde artikel , eene gevangenzetting van 2 tot 5 jaren.

Art. 83. Al wie de vijandelijke verspieters , of op ontdekkings uitgezondene soldaten , hem als zoodanig bekend , verborgen zal hebben of doen verbergen , zal ter dood veroordeeld worden.

Wet van 10 April 1815.

Art. 3. De Regtbanken van eersten aanleg in de onderscheidene arrondissementen worden bij deze speciaal gemagtigd en gelast , om van alle zaken , waartoe deze

betrekkelijk is, kennis te nemen, en daarin te vonnissen, op de aanklagten en vermanningen van Onze Officieren van justitie bij dezelve regtbanken fungerende; de vonnissen zullen moeten worden geveld door ten minste vijf leden, en voor zoo verre de regtbanken uit minder dan vijf leden mogten bestaan, zal het getal der leden uit de plaatsvervangers, en bij gebreke van deze uit advokaten en praktizijns, op de wijze bij de wet bepaald, tot het in deze vereischte getal van vijf leden worden aangevuld.

Art. 4. De aangeklaagden zullen door Onze Officieren van Justitie met den meesten spoed voor de gemelde Regtbanken openlijk worden teregt gesteld, zonder dat, in deze zaken, de functie van den Regter van instructie als zoodanig, of deszelfs bijzondere werkzaamheden zullen te passe komen, en, zonder dat, tegen de geslagene vonnissen, eenig hooger beroep cassatie zal worden toegestaan.

Art. 5. De vonnissen zullen dadelijk, immers binnen 24 uren na de pronuntiatio, in het openbaar worden geëxecuteerd; wordende Onze respective officieren van Justitie met deze executie belast, welke van hun verrigte, met toezending van copijen authentiek der geëxecuteerde vonnissen, binnen gelijke 24 uren, kennis zullen geven aan den Procureur-generaal bij het Hooggeregtshof.

AANHANGSEL,

VOOR DE

BIJDRAGEN

TOT OF HET

VERVOLG

op de

Geschiedenis der Nederlanden,

Bevattende:

VERHANDELINGEN

IN DE

STATEN-GENERAAL.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

.....

Ik acht het der belangrijkheid noodzakelijk, de Verhandelingen, gedaan in de Vergaderingen der Staten-Generaal, in derzelver verband te boek te stellen, dewijl dezelve onafscheidelijk zijn verbonden, aan het doen kennis dragen van de Handelingen des Monarchs en de Verrigtingen van de Vertegenwoordigers der Natie. Dezelve geheel en onvermindert te vermelden is voor den naauwkeurigen onderzoeker noodzakelijk, om van oorzaak tot gevolg te kunnen overgaan.

In het Eerste Deel van mijn Werk heb ik om genoemde redenen vermeend, dezelve te moeten instellen; ofschoon ik naar aanleiding van den opstand, bij den aanvang des algemeenen afvals, alleen in de Provinciën Zuid-Brabant en Luik uitgebarsten, dezelve tusschen de Geschiedenis heb ingevoegd. In het vervolg is echter gebleken, dat die opstand, door den overerfelyken tuimelgeest, zich in Zuidelijke

Provinciën heeft verbreid ; waarom ik overging in dit Tweede Deel de Geschiedenis onafgebroken voor te stellen. Om dit doel te bereiken dient dan ook tevens , de Verrigtingen in de Vergaderingen van de Leden der Staten-Generaal , benevens alle die handelingen daartoe betrekkelijk , afzonderlijk bij wijze van Aanhangsel , en mede tot staving van het door mij in de Geschiedenis voorgestelde , achter te voegen.

DE S.



AANHANGSEL

A.



EDEL MOGENDE HEEREN!

Uwe ijverige raadplegingen gedurende de onlangs gehouden buitengewone vergadering der Staten-Generaal, en het beleid, het doorzigt en de vaderlandsliefde, welke daarbij op nieuw zijn aan den dag gelegd, hebben, in derzelver gevolgen, Mijne hoop niet vervuld. Billijk had Ik mogen verwachten, dat een dadelijk grondwettig onderzoek van voorgebragte wenschen en bezwaren, vooral bij de geblekene overeenstemming tusschen den Vorst en de vertegenwoordigers van het volk, dien zedelijken invloed zouden hebben uitgeoefend, welke noodig was, om intusschen overal de rust en orde te doen terugkeeren. Mijne verwachting is op eene treurige wijze te leur gesteld.

Tot daartoe was de naleving der wet en wettelijke vormen, door de eerste voorstanders der geopperde wenschen, en bezwaren, altijd op den

voorggrond geplaatst. Nu echter beantwoorde die beradene gang niet meer aan de onstuimige driften der verblinde en opgeruide menigte; zij bragten eenen gewelddadigen opstand te weeg; en de pogingen der krijgsmagt van den Staat, tot ondersteuning van den wensch der welgezinden, zijn ontoereikende geweest om dien opstand te bedwingen.

Reeds voor de aankomst te Brussel werd die krijgsmagt, welke bescherming kwam aanbrengen, feitelijk aangerand, en, hoezeer voorafgegaan door eene plegtige aankondiging van zachtmoedigheid en vrede, ontmoette haar, in die stad, de moorddadigste wederstand. De gewapende afval van het wettig gezag heeft zich, sedert, in de Zuidelijke gewesten meer en meer, en met zulk eene schrikbarende snelheid, uitgebreid, dat Ik, tot beveiliging en verdediging der getrouwe Noordelijke Provinciën, en van derzelver handel, de noodige maatregelen ten aanzien van land- en zee-magt genomen, de schutterijen gedeeltelijk mobiel verklaard, de dienst van den landstorm voorbereid, en eene oproeping tot vrijwillige wapening gedaan heb. De geestdrift, waarmede daaraan wordt beantwoord, en de nieuwe bliken van liefde voor mijn Huis, welke Mij bij die gelegenheid gegeven zijn, hebben het leed verzacht hetwelk mijn hart vervult, bij de gedachte, dat het een hoop mutelingen heeft mogen gelukken, eene zoo belangrijke en bewelddadige bevolking

af te trekken van die Regering, onder welke zij tot eenen te voren nooit gekenden trap van voorspoed en rijkdom was opgeklommen, en voor hare algemeene en bijzondere regten zoo wel als voor hare slaatkunnige, burgerlijke en godsdienstige vrijheden, de ruimste bescherming had ondervonden.

Mijne blijvende verwachting, dat het grootste deel dier bevolking deze weldaden, bij ernstig nedenken, terug moest wenschen, heeft Mij geleid tot het besluit, om aan Mijnen beminden Zoon, den Prins van Oranje, bij het tijdelijk bestuur der trouw geblevene gedeelte der Zuidelijke gewesten, tevens op te dragen, om, door middelen van overreding, zoo mogelijk, de afvallige gedeelten nog tot de wettige orde te doen wederkeeren.

Ik heb alzoo, door eene administrative scheiding, de ontwikkeling van het verklaard gevoelen der Staten-Generaal, in hunne jongste buitengewone zitting, voor zoo veel van Mij afhing, voorbereid, waardoor thans mijne zorgen zich meer uitsluitend tot de Noordelijke Gewesten bepalen, en derzelver krachten en middelen alleen in hun belang zullen worden aangewend; terwijl ik tevens aan alle Mijne onderdanen en aan geheel Europa het bewijs heb gegeven, dat niets is onbeproefd gelaten, om de afgedwaalden terug te brengen.

Gestrekt door de innige bewustheid, dat ik den

plegtigen eed, door Mij op de Grondwet gedaan, ben nagekomen, en onvermoeid werkzaam ben geweest, om de welvaart van het Nederlandsche volk, met al Mijn vermogen, te bevorderen, zie ik den uitslag dier pogingen en van de beraadslagingen mijner Bondgenooten, welke dit Rijk gewaarborgd en den tegenwoordigen toestand van deszelfs Zuidelijke Gewesten tot een onderwerp hunner ernstige overwegingen gemaakt hebben, met kalmte te gemoet.

Het leger heeft zich, over het algemeen, wegens deszelfs dapperheid, met gematigdheid gepaard, mijne tevredenheid waardig gemaakt. Ik moet intusschen diep betreuren, dat, in de laatste tijden, een zoo groot gedeelte van hetzelfde, door verkeerde begrippen of bedriegelijke beloften misleid, eed en plicht verzaakt en zijne vaandels verlaten heeft.

Onder de omstandigheden, waarin het Koninkrijk zich bevindt, en die zoo sterk verschillen van den staat van vrede, heb Ik Mij verplicht gevonden uwe tegenwoordige zitting te 's *Gravenhage* te openen. Het strekt Mij tot genoegen, bij die gelegenheid, ter kennis van U Edel Mogenden te brengen, dat Ik, bij voortduring, van de vreemde Mogendheden de verzekering ontvang van hare opregte deelneming en van hare vriendschappelijke gevoelens.

Het is mij niet minder aangenaam, aan U Edel Mogenden te kunnen mededeelen, dat de moed

en volharding der krijgsmagt een einde hebben gemaakt aan den oorlog, die het eiland Java heeft geteisterd, en dat op de verdere overzeesche bezittingen, volgens de laatste berigten, eene gewenschte rust bleef heerschen.

De oogst is over het algemeen, ten gevolge der menigvuldige regens, min voordeelig geweest; Ik heb alle voorzorgen genomen, die in mijn bereik waren, ten einde, gedurende den naderenden winter, in de behoeften der armen en mindervermogenenden zoude kunnen worden voorzien.

De inwendige toestand van het Rijk levert, voor het tegenwoordige, een onoverkomelijk beletsel op, om, op goede gronden, den staat van ontvangsten en uitgaven voor het naastvolgend jaar te begrooten. Het is mij daarom meest verkieslijk voorgekomen de voortduring van hetgeen bestaat, zoo veel doenlijk, te verzekeren. Een ontwerp van wet, daartoe strekkende, en waarbij dan ook alle veranderingen, welke in de gewone inkomsten zouden hebben plaats gehad, buiten uitvoering zullen blijven, zal eerstdaags aan U Edel Mogenden worden aangeboden.

Naar aanleiding der verklaring, bij de opening uwer jongste buitengewone Zitting gedaan, is door mij een maatregel genomen, om voorloopig in de dringende behoeften der schatkist te voorzien; de vaderlandsliefde der ingezetenen doet het welgelukken van denzelven hopen. Die maatregel behoort echter door nadere wettelijke be-

palingen te worden opgevolgd, welke, in den loop dezer zitting, ter tafel van U Edel Mogenden zullen worden gebracht.

Hoe bezwarend de staat van zaken ook zijn moge, behoort niet te min, ten aanzien van de uitdelging der staatsschuld, aan het beloofde voldaan te worden, en ik stel mij dierhalve voor, ook een ontwerp omtrent den inkoop en de aflossing van schuld aan uwe Vergadering voor te dragen.

Tot krachtige beteugeling en bestraffing van bedrijven en woelingen, welke kwalijkgezinden zich zouden mogen veroorloven, om in de getrouw geblevene gewesten en streken de gemoederen in gisting te brengen en den opstand, ware het mogelijk, voort te planten, zal insgelijks de medewerking van U Edel Mogenden door Mij ingeroepen worden. Ik heb het intusschen dringend noodzakelijk geacht, hieromtrent voorloopige maatregelen te nemen, en voorschriften van toezigt en voorzorg, met opzigt tot vreemdelingen en doorreizende personen, vast te stellen.

Ter voldoening aan den billijken wensch, door U Edel Mogenden bij onderscheidene gelegenheden geuit, was het tijdstip der invoering van de nationale wetgeving en der regterlijke instellingen door mij, op den 1sten Februarij van het volgende jaar bepaald. De opstand, in de Zuidelijke Provinciën uitgebarsten, maakt het thans onmogelijk, dien wensch, op de vastgestelde tijdstip,

te verwezenlijken, en zal dan ook, uit dien hoofde, met de aanvankelijke vestiging van den Hoogen Raad, voor als nog, niet kunnen worden voortgegaan.

Edel Mogende Heeren! de snelle loop der gebeurtenissen, door welke dit Rijk, zins weinige weken, geschokt is, kan van invloed worden op meer andere onzer instellingen, de uitkomst dier gebeurtenissen is nog niet te voorzien; en de geheel onverwachte tijdingen, heden uit Antwerpen ontvangen, strekken op nieuw ten bewijze van den dagelijkschen voortgang der daadwerkelijke scheiding tusschen de twee groote afdeelingen van het Rijk.

Ik verbeide evenwel die uitkomst met vertrouwen, want mijn geweten is gerust. Ik mag bij voortdurend rekenen op uwe medewerking, op die der getrouwe Noordelijke gewesten, op de ondersteuning mijner Bondgenooten, die het staatkundig stelsel van Europa steeds zullen handhaven, en Ik sta nog aan het hoofd van een volk, welks godsdienstigen zin den besten waarborg schenkt voor de beschermende hoede des Almagtigen.

B.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Bij het eindigen der betrekkingen, welke mij voor de jongste buitengewone zitting zoo eervol

A 5

werd opgedragen, 'gevoele ik eene wezenlijke behoefte, om u de betuiging mijner diepe erkentenis aan te bieden voor al de blijken van achting, en van welwillendheid, die ik gedurende deze betrekking van u mogt ondervinden. Gij weet het, Edel Mogende Heeren! dat ik, onder inwachting van den Goddelijken zegen, steeds in uwe ondersteuning eene voorname kracht verlangde te zoeken, en daardoor werd ik dan ook in staat gesteld eenigzins *te slagen*,.... te slagen, ik durf dit woord te bezigen, nu ik, door uwe zoo algemeene keuze van gisteren en door het besluit, hetwelk Zijne Majesteit heeft gelieven te nemen, mij op de vleijendste wijze, mede voor deze aangevangene zitting tot uwen Voorzitter benoemd, en aldus den stempel van goedkeuring op mijne handelwijze gedrukt zie. Geloofst, Edel Mogende Heeren! dat ik al hetgeen daarin gelegen is, met vollen nadruk gevoel; gelooft dat ik de waarde van het in mij gestelde vertrouwen bij de tegenwoordige zoo moeilijke en zorgvolle oogenblikken, waarin wij verkeerden, in hooge mate erkentelijk besef: maar gelooft dan ook dat ik, op denzelfden weg voortgaande, waarop ik uwe en 's Konings goedkeuring mogt wegdragen, met een opregt vaderlandsch hart aan deze nieuwe roeping zal trachten te beantwoorden. Ik steun bij vernienwing op uwe hulp en welwillendheid; ik verzoek dezelve met den meesten aandrang.

Onze beraadslagingen, Edel Mogende Heeren!

zullen bij de verschrikkelijke schokken, die aan den Staat zijn toegebracht van eenen buitengewonen, maar tevens van eenen zeer gewigtigen aard zijn. Zoo immer, heeft *thans* de natie, even als het geëerbiedigd Hoofd van den Staat, te regt het oog op de Staten-Generaal gevestigd. Die beraadslagingen zullen getuigen van onze liefde voor het dierbaar Vaderland; zij zullen getuigen van onze zucht om mede te werken tot de edele bedoelingen van onzen Vorst; zij zullen getuigen van onze pogingen ter opbeuring van het openbaar vertrouwen, en ter bevordering van al hetgeen daaraan kan dienstbaar zijn; maar zij zullen mede, zoo ik mij verzekerd houde, getuigen van eerbiedig opzien tot eene wakende Voorzienigheid, die te meermalen ook aan dit Nederland toonde, dat het in Hare hand is, om aan den euvelmoed te zeggen: »*Tot hiertoe en niet verder!*»

C.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Uit de proclamatie door Onzen beminden Zoon, den Prins van Oranje, den 16den dezer te Antwerpen uitgegeven, en waarvan de aanleidende oorzaken Ons even weinig bekend zijn, als de gevolgen daarvan door Ons kunnen berekend wor-

den, blijkt intusschen ontwijfelbaar, dat de erkenning van het grondwettig gezag in de Zuidelijke provinciën thans geheel heeft opgehouden.

In die gesteldheid van zaken, moeten onze zorgen zich, van nu voortaan, geheel uitsluitend tot de getrouwe Noordelijke provinciën bepalen, zoo dat niet slechts derzelve middelen en krachten eeniglijk voor hare belangen zullen worden aangewend, maar alle maatregelen van het grondwettig gezag alleen die provinciën betreffen moeten. Naar dit beginsel zullen de voorstellen zijn ingerigt, die Onzentwege in deze zitting aan uwe Vergadering zullen worden aangeboden; Wij verlangen dat dezelve ook bij U Edel Mogenden uit dat oogpunt beschouwd en behandeld worden, en dat U Edel Mogenden zich, van nu af, aanmerken, als eeniglijk en alleen vertegenwoordigende de Noordelijke provinciën, alles in afwachting van hetgeen, ten aanzien der Zuidelijke gewesten, met overleg onzer Bondgenooten, zal worden beslist.

En hiermede, Edel Mogende Heeren! bevelen Wij U in Godes Heilige bescherming.

's Gravenhage, den 20^{sten} October 1830.

WILLEM.

D.**EDEL MOGENDE HEEREN !**

Bij het openen van uwe zitting hebben Wij het voornemen aangekondigd tot het aanbieden van eene wet, waarbij beschikkingen zouden worden daargesteld, om voorloopig de staats-inkomsten en staats uitgaven voor het 1830, te doen voortduren, mitsgaders van eene wet, omtrent den inkoop en de aflossing van schuld voor het volgend jaar.

Beide die ontwerpen worden hiernevens aan U Edel Mogenden overgelegd ; dezelve zijn ingerigt naar het beginsel, waaromtrent Wij Ons, bij Onze boodschap van den 20^{sten} dezer maand aan uwe Vergadering verklaard hebben.

De wet, omtrent de aankoop en aflossing van schuld, gaat vergezeld van de stukken die tot grondslag van dezelve moeten dienen ; en hoezeer het aanbieden van Begrootings-wetten voor 1831 tot een meer gepast tijdstip moet worden verschoven, vermeenen Wij niettemin U Edel Mogenden, bij de voorstelling van eenen voorloopigen maatregel tevens te moeten bekend maken met de gewone rekeningen van het jaar 1829, en den staat van de opbrengst der middelen over de vier laatste maanden van het vorige en de acht eerste maanden van het tegenwoordige jaar.

En hiermede, Edel Mogende Heeren! bevelen
Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 23^{sten} October 1830.

WILLEM.

ONTWERP VAN WET, houdende voorlo-
pige bepalingen omtrent de Begrooting over
1831.

WIJ WILLEM, enz.

Alzoo Wij in overweging hebben genomen, dat
de tegenwoordige toestand van het Koninkrijk,
het daarstellen eener begrooting, zoo in ontvang
als uitgaaf, voor het jaar 1831, voor het tegen-
woordige onmogelijk maakt, en dat, gevolgelijk
daaromtrent alleen voorloopige bepalingen kunnen
worden daargesteld;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State ge-
hoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal,
hebben goedgevonden en verstaan, bij deze:

Art. 1. Ter bestrijding van 's Rijks uitgaven,
begrepen in de eerste afdeeling der begrooting,
aankomende met 1830, voor zoo veel dezelve
tot de Noordelijke gewesten betrekking hebben,
zullen, tot dat daaromtrent nader zal zijn
voorzien, worden gebezigd de middelen, aangewezen
bij de wet van den 24^{sten} December 1829
(Staatsblad, n^o. 76), de wet van 3 Junij 1830
(Staatsblad n^o. 18) zal dien ten gevolge niet worden
ingevoerd.

Art. 2. De staatsuitgaven, vastgesteld bij art. 1 en 2 der wet van den 24^{sten} December 1829 (*Staatsblad* n^o. 77) zullen, wat dezelfde gewesten aangaat, in afwachting van nadere bepalingen over het jaar 1831, plaats hebben, tot zoodanig bedrag als bij die artikelen voor het jaar 1830 is toegestaan.

Art. 3. De regten, inkomsten en uitkeeringen van het Amortisatie-Syndikaat vermeld bij de wet van den 24^{sten} December 1829 (*Staatsblad* n^o. 78) tot vaststelling van middelen ter bestrijding van de uitgaven begrepen in de *tweede afdeeling* der begrooting over het jaar 1830, zullen, in afwachting van nadere bepalingen, voorloopig over 1831 worden ingevorderd op den voet van het jaar 1830.

Lasten en bevelen, enz.

ONTWERP VAN WET, tot bepaling der som, welke gedurende het jaar 1831, tot aankoop en aflossing van schuld zal besteed worden.

WIL WILLEM, enz.

Alzoo wij in overweging genomen hebben, dat, volgens art. 199 der grondwet, de schuld jaarlijks in overweging moet worden genomen, ter bevordering der belangen van de schuldeischers van den Staat:

Gelet op de bepalingen van Art. 42 en 43 der

wet van den 27^{sten} December 1822 (*Staatsblad* n^o. 59), tot instelling van een Amortisatie - Syndikaat, en ter regeling van onderscheidene financiële aangelegenheden des Rijks;

Gezien de opgave, ter voldoening aan het eerste der evengemelde artikelen dier wet, door het Amortisatie - Syndikaat gedaan.

Gezien de wet van den 24^{sten} December 1829 (*Staatsblad*, n^o. 80), op de nationale schuld en tot regeling der belangen van het Amortisatie-Syndikaat, ter gelegenheid van de vaststelling van de tienjarige begrooting, aanvang nemende met 1830.

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, zoo als Wij goedvinden en verstaan bij deze:

De som welke door het Amortisatie Syndikaat, ter voldoening aan het 43^{ste} artikel der wet van den 27^{sten} December 1822, gedurende het jaar 1831, tot aankoop en aflossing van schuld zal worden besteed, wordt bepaald op *een millioen zeven honderd vijftig duizend guldens*, onverminderd de aanwending tot gelijken einde, van de uitgespaarde renten der kapitalen, aangekocht en afgelost uit de som daartoe voor 1830 aangewezen, mitsgaders boven en behalve de bij de wet ter bepaalde inkoop en vernietiging over de kapitalen werkelijke schuld, waarvan de daarestelling is geauthoriseerd bij de wetten van den

31^{sten} December 1819 (*Staatsblad* n^o. 62), 24 December 1820 (*Staatsblad* n^o. 30), 2 Augustus 1822 (*Staatsblad* n^o. 24), 27 December 1822 (*Staatsblad* n^o. 59) en 3 Maart 1825 (*Staatsblad* n^o. 13).

Lasten en bevelen, enz.

OPGAVE van het gebruik bij het Amortisatie Syndikaat gemaakt, van de som van een millioen zevenmaal honderd en vijftig duizend guldens, bij de wet van den 24^{sten} December 1829 (Staatsblad n^o. 81), bestemd om gedurende het jaar 1830 te worden besteed tot aankoop en aflossing van schuld; zoo mede aan het bedrag der renten van de kapitalen werkelijke rentgevende schuld, in den jaren 1825, 1826, 1827, 1828 en 1829 aangekocht, naar aanleiding der wetten van 25 December 1824 (Staatsblad n^o. 77), 23 December 1825, (Staatsblad n^o. 85), 27 December 1826 (Staatsblad n^o. 66), 24 December 1827, (Staatsblad n^o. 67) en 27 December 1828 (Staatsblad n^o. 89).

Geschiedende deze opgave ter voldoening aan artikel 42 der wet van 27 December 1822 (*Staatsblad* n^o. 59).

Van de bovengemelde som is, tot aflossing van schuldbekentenissen van het Amortisatie-

B

Syndikaat , rentende
 4½ ten hondert, bestemd
 geworden *een millioen*
guldens ; zijnde deze
 aflossing opengesteld op
 den 1sten April 1830 *f* 1,000,000,00 .

Voor aankoop van
 schuld met de daarop
 te goede renten is uit
 het overige gedeelte der
 som van *f* 1,750,000 be-
 steed geworden *zeven*
honderd negen en veer-
tig duizend, negen hon-
derd negen en zestig
guldens en zeven en der-
tig en een halven cent,
 waarvoor verkregen is
 een kapitaal van *een*
millioen een honderd
vier en vijfzig duizend
en honderd zes guldens
 werkelijke rentgevende
 schuld, waarvan de ren-
 ten bedragen *f* 28,865
 welke, ingevolge art.
 45 der wet van 27 De-
 cember 1822, tot nieu-
 we aankoop van schuld
 zullen worden besteed *f* 749,969.37½

f 1,749,969.37½

Uit het overschot van vroegere renten, en uit het bedrag der renten verschenen 10. Julij 1829, van de kapitalen werkelijke rentegevende schuld, aangekocht naar aanleiding der wetten van 25 December 1824, 23 December 1825, 27 December 1826, 24 December 1827 en 27 December 1828, te zamen volgens de voorgaande opgave bedragende *f* 13,737,100, is tot aankoop van schuld met de daarop te goede renten besteed geworden *een honderd een en zeventig duizend zeven honderd vijf en dertig guldens en zes en zestig en een halven cent*, waarvoor is verkregen een kapitaal van *tweemaal honderd zeven en tachtig duizend en zes honderd guldens* werkelijke rentegevende schuld, hetwelk de kapitalen dier schuld, aangekocht naar aanleiding der hierboven genoemde wetten, heeft opgevoerd tot een gezamenlijk bedrag van *f* 14,024,700, waarvan de renten verschenen 10. Januarij 1830, beloopende *f* 175,308,75, ingevolge artikel 45 der wet van 27 December 1822, tot nieuwen aankoop van schuld zijn besteed geworden *f* 171,735,66½

Uit het overschot van vroegere ren-

B 2

ten, en uit het bedrag der renten verschenen 10. Januarij 1830 van het laatstgenoemd bedrag van *f* 14,024,700 werkelijke rentgevende schuld, is tot aankoop van schuld met de daarop te goede renten besteed geworden *een honderd vijf en zeventig duizend vier honderd zeventien guldens, en twee en een halven cent*, waarvoor is verkregen een kapitaal van *twee honderd zeven en zeventig duizend en vijf honderd guldens*, werkelijke rentegevende schuld, waarvan de renten bedragen *f* 6,937,50, welke, ingevolge art. 45 der wet van 27 December 1822, tot nieuwen aankoop van schuld zullen worden besteed; zullende tot gelijken einde worden aangewend het bedrag der renten ad *f* 617,50 van *f* 24,700 werkelijke rentegevende schuld, overschietende van het kapitaal van *f* 14,024,700 na de vernietiging op 10. Januarij 1830, van een kapitaal van *f* 14,000,000 bevolen bij artikel 1 der wet van 24 December 1829 (*Staatsblad* n^o. 80) *f* 175,417,02½

f 2,097,122,02½

	AFLOSSING van schuldbeke- nissen van het Amortisatie-Syn- dikaat.	AANKOOPEN van werkelijke ren- vende schuld.
Volgens de voorgaande opgave	f 5,000,000 00	f 13,737,100 00
Naar aanleiding der wet van 24 December 1829 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 81)	1,000,000 00	1,154,600 00
Uit het overschot van vroegere renten, en uit het bedrag der renten, verschenen 1 ^o . Julij 1829, van de kapitalen werke- lijke rentegevende schuld, te zamen bedragende f 13,737,100		287,600 00
Uit het overschot van vroegere renten en uit het bedrag der renten, verschenen 1 ^o . Januarij 1830, van de kapitalen werkelij- ke rentegevende schuld, te za- men bedragende f 14,024,700		277,500 00
Vernietigd op 1 ^o . Januarij 1830, krachtens art. 1 der Wet van 24. December 1829 (<i>Staats- blad</i> n ^o . 80)		f 15,456,800 00 14,000,000 00
Totaal	f 6,000,000 00	f 1,456,890 00

*De Permanente Commissie uit het
Amortisatie-Syndikaat,*

VAN GENNEP,

Ter ordonnantie van dezelve

NOËL SIMONS.

EXTRACT uit het proces-verbaal van de vergadering van het Amortisatie-Sijndikaat, gehouden binnen Amsterdam, op Woensdag den 29sten September 1830, des namiddags te twee ure.

Present, enz.

De Minister van Financien, President, gecommuniceerd hebbende dat de Heeren *van Wickevoort Crommelin, de Vinck de Wezel, Bareel, van Heeckeren van Kell en Carp*, zich onledig hadden gehouden met het onderzoek van het verslag der Permanente Commissie en verdere stukken, bij besluit van den 28sten dezer, aan dezelve gorenvoyjeerd, en bereid waren hun rapport deswegens uit te brengen, is hetzelfde rapport door den Secretaris voorgelezen.

Door den President het appel nominaal ingesteld zijnde, heeft de vergadering, zich met het rapport vereenigende, met eedparige stemmen besloten:

10. In enz.

40. In overeenstemming met het voorstel door stel door de Permanente Commissie gedaan, en ter naleving van het 46ste artikel der wet van den 27sten December 1822 en het 6de artikel der wet van den 24sten December 1829, totaankoop en aflossing van schuld, in den loop van het jaar 1831, aan te wijzen eene som van *f*1,750,000, onverminderd de aanwending tot gelijken einde van de som van *f*45,000, aan rente, door de aflossing in 1830,

van één millioen schuldbekentenissen van het Amortisatie-Syndikaat à 4½ pCt. uitgespaard, en van die f 36,420, zijnde het bedrag der renten van het overschot der aangekochte werkelijke schuld, met enz.

Accordeert met voorsz. proces-verbaal,
zooveel het geëxtraheerde aangaat.

De Secretaris van het Amortisatie Syndikaat

NOËL SIMONS

E.

EDEL MOGENDE HEEREN!

Wij bieden hiernevens aan U Edel Mogenden een ontwerp van wet aan, strekkende tot het doen voortduren, voor de Noordelijke Provinciën, van de verdeeling en den omslag der grondlasten over 1831, op den voet, vastgesteld bij artikel 2 der wet van den 24^{sten} December 1829 (*Staatsblad*, no. 82.)

Dit ontwerp is vergezeld van eene korte memorie van toelichting; Wij vleijen Ons, dat hetzelfde de goedkeuring uwer Vergadering zal wegdragen.

En hiermede, Edel Mogende Heeren! bevelen Wij U in Godes Heilige bescherming.

's Gravenhage, den 25^{sten} October 1830.

WILLEM.

B 4

WIJ WILLEM, enz.

Alzoo Wij in overweging genomen hebben de noodzakelijkheid, om over te gaan tot het bepalen van hetgeen door de Noordelijke Provinciën over 1831, wegens de grondlasten, moet worden opgebracht.

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze, te bepalen :

De verdeeling en aanslag der grondlasten in de Noordelijke Provinciën, over 1831, zal geschieden op den voet van 1830, vastgesteld bij art. 2 der wet van den 24^{sten} December 1829 (*Staatsblad*, n^o. 82).

Lasten en bevelen, enz.

TOELICHTENDE MEMORIE *van de concept-wet, ter bepaling van de grondbelasting over 1831.*

De verdeeling der grondlasten over 1831 wordt voorgesteld, op den voet van die over het loopende jaar voor de Noordelijke gewesten bepaald, daar eene andere verdeeling, op afdoende gronden gevestigd, nog niet kan plaats hebben, en de vermeerderingen of verminderingen welke verschillende Provinciën, ter zake van opbouw van nieuwe huizen, vergravingen van landerijen, enz.

zouden moeten bekomen of ondergaan, slechts niet noemenswaardige sommen bedragen.

Het opnemen in het onderwerpelijk concept van een artikel van de wet van 24 December 1829 (*Staatsblad* n^o. 82), komt thans niet te pas, overmits voor de Provinciën, waarin de onderhavige wet zal werken, de grondlasten van 1831 minder bedragen dan derzelver aandeel in de *f* 16,028,160 voor het geheele Rijk, bij de wet van 12 Julij 1821 (*Staatsblad*, n^o. 9) bepaald, beloopen heeft.

F.

SIRE!

De Staten-Generaal der aan Koning en Grondwet getrouw gebleven Nederlanden, brengen bij het openen dezer gewone zitting, aan Uwe Majesteit hunne eerbiedige hulde toe, met de opregtste gevoelens van verknochtheid en vaderlands-liefde, die hen steeds bezielde, maar tevens met die van de diepste smart en verontwaardiging, over den gewapende afval van het wettig gezag, in de Zuidelijke gewesten des Rijks.

Ook Wij, Sire! koesterden nog eenige hoop, dat onze jongste buitengewone beraadslagingen, waarbij schier alle de vertegenwoordigers des ganschen Nederlandschen volks Uwe Majesteit de betuiging toebragten hunner liefde en trouw, ee-

B 5

nen gunstigen invloed tot bevrediging zouden uitgeoefend hebben. Thans betreuren wij het, met Uwe Majesteit, dat noch die raadplegingen, noch Uwer Majesteits daarmede instemmende verklaarde gezindheid, om in een grondwettig onderzoek te treden van geopperde bezwaren, noch de pogingen der Krijgsmagt van den Staat, tot ondersteuning van den wensch der welgezinden en demping des opstands aangewend, met eenen voorspoedigen uitslag mogten bekroond worden. Wij zien met rouw en droefheid, dat eene misleide en opgeruide menigte, eene der welvarendste landstrecken van Enropa, welke de ruimste bescherming van burgerlijke, staatkundige en godsdienstige vrijheden onder Uwer Majesteits regering genoot, uit snoode miltzucht, gepaard met drieste ondankbaarheid, heeft gemaakt tot een afschuwelijk tooneel van regeringloosheid en ellende.

Zoo werd de band verscheurd, welke, ten gevolge van Europesche staatkunde, een deel der Nederlanden, vroeger van eigen staatkundig bestaan verstoken, en daardoor welligt minder rijp voor ware vrijheid, op het innigst aan den staat der van ouds vereenigde Nederlandsche gewesten moest verbinden.

Een gevoel leeft nu in het gansche oude Nederland, de wensch om dien band, bestemd tot bevordering van gemeenschappelijken voorspoed, doch die zoo veel onheils berokkende en geweldig werd verbroken, thans ook regelmatig ontbonden te zien.

In die beschouwing reeds bevestigd door Uwer Majesteits openingsrede, ontvingen wij met de meeste voldoening Hoogstdezelfs gewigtige boodschap van den 20^{sten} dezer, welke ons daarin versterkte. Van nu af ons eeniglijk en alleen als Vertegenwoordigers der Noordelijke provinciën aanmerkende, zullen ook wij, behoudens de schikkingen tot regeling der afscheiding, onder behoorlijke inachtneming van de regten der schuldeischers van den Staat, en in afwachting van den uitslag der onderhandelingen met de Mogendheden, en van de wijzigingen die de grondwet vorderen mogt, ons verplicht achten, om uitsluitend het oog te vestigen op datgeen, wat in het belang van oud Nederland behoort te worden be-raamd en bestendigd.

Wij nemen dan, als Staten-Generaal van dat Nederland, hetwelk door het vertreden der grondwet, elders, niet van de waarborgen, die zij verleent, mag verstoken zijn, het door Uwe Majesteit ons medegedeelde eerbiedig aan, zoo ten aanzien van de betrekkingen met de buitenland-sche Mogendheden als van Hoogstdezelfs bedoe-lingen voor de toekomst en de voorloopig geno-mene maatregelen ter voorziening in de behoeften der schatkist, ter wapening, ter beteugeling van alle woelingen en ter verzorging van de behoeften der minvermogenden gedurende den winter.

Wij berusten daarbij voor het tegenwoordige in het door de tijdsomstandigheden noodwendig

geworden uitstel van de invoering der nieuwe wetgeving.

Wij zullen in het belang der Noordelijke gewesten alle de wetsbepalingen in ernstige overweging nemen, welke ons omtrent de geldelijke aangelegenheden zullen voorgedragen worden, op dat dezelve met de meest mogelijke zorg, nauwkeurigheid, eenvoudigheid en spoed mogen worden geregeld.

Wij beamen ten volle den lof door Uwe Majesteit toegekend aan dat deel der legermagt, welks dapperheid en onbezweken trouw luisterrijk uitblonk in tegenstelling van den schandelijksten afval.

Met bijzonder genoegen ontvangen wij de mededeeling der gelukkige voleindiging van den oorlog op het eiland Java en van het herstel of behoud der rust aldaar en in al de overzeesche bezittingen, en wij zien daarin een nieuw bewijs, dat Neêrlands zeelieden en krijgsknechten zich den roem hunner voorvaders allezins waardig blijven maken.

Doch Sire! wij mogen ons tot deze verklaringen niet bepalen, maar voelen ons door 't gewigt der omstandigheden gedrongen om, nu de band is losgemaakt, welke ons niet zelden verpligte onze wenschen slechts ten halve te uiten, dezelve thans, in het belang alleen van 't oud Vereenigd Nederland aan U. M. met vrijmoedigheid en vertrouwen te openbaren. Wij moeten daarbij voornamelijk

aandringen op de zorg ter verdediging van het grondgebied van den Staat, door de onverwijldde vorming eener legermagt, op welke in alle omstandigheden kan gerekend worden. — Van Uwer Majesteits wijsheid en voorzigtigheid mogen wij dit verwachten, daar reeds openbare blijken bestaan, dat die zorg en die der instelling van een onvermengd Noord-Nederlandsch Bestuur Hoogst-denzelfen bezig houden.

Van gelijke beginselen uitgaande, vertrouwen wij, dat, tot zoo lange de Zuidelijke gewesten zullen zijn terug gekeerd tot eenen staat van orde, die alleen eene wettelijke afscheiding en het doen gelden onzer regten mogelijk maken, Uwe Majesteit wederkeerig zal opgeheven achten alle die verbindtenissen en verpligtingen, die als een gevolg der vereeniging ten behoeve dier gewesten bestonden, zoo ten aanzien der vaart op de koloniën als van andere aangelegenheden.

Met hetzelfde vertrouwen mogen wij de voordrag te gemoet zien van al wat strekken kan ter opheffing van zoodanige belemmeringen, als onzen handel en nijverheid, in algemeen belang des geheelen Rijks, gedrukt hebben, en welke niet langer als opofferingen van onze zijde kunnen worden gevorderd.

Verlangend zien wij ook die voordragten te gemoet, die strekken moeten tot opbeuring van het vertrouwen op onze geldelijke aangelegenheden.

Op deze wijze, Sire! zullen wij voor de ram-

pen en verliezen, ons zoo onverdiend door den opstand aangebragt, eene aanvankelijke vergoeding vinden, en de oud Nederlandsche natie zal volgaarne, uit alle hare krachten, medewerken, niet alleen ter verdediging van den dierbaren geboortegrond, waartoe zij zoo volvaardig en met de bewonderenswaardigste geestdrift toesnelt, maar ook tot stijving van 's lands schatkist, door alle die middelen, welke het eervol behoud der goede trouw en de herstelling en instandhouding van het openbaar vereischen.

De gerustheid des gewetens is het loon der deugd; — dat loon mag Uwe Majesteit ten deel vallen. Met Hoogstdenzelfen zullen wij vol vertrouwen de toekomst verbeiden. En terwijl wij van de staatkunde van Hoogstdeszelfs bondgenooten, die het Koninkrijk der Nederlanden vestigden en waarborgden, verwachten dat zij de voortduring niet langer zullen gedogen van den tegenwoordigen rampzaligen en gevaarlijken toestand der Zuidelijke gewesten, zullen wij, met de natie die wij vertegenwoordigen, gedachtig aan voorouderlijke deugd en roem, bij de inspanning aller krachten, het oog gerigt houden op die Voorzienigheid, wier beschermende hoede dit land, hoe klein en geteisterd, vaak heeft bewaard en gered.

G.**EDEL MOGENDE HEEREN !**

Bij de opening uwer tegenwoordige zitting, hebben Wij aan U Edel Mogenden Ons voornemen aangekondigd om uwe medewerking in te roepen tot krachtdadige beteugeling en bestraffing van bedrijven en woelingen welke kwalijkgezienden zich zouden mogen veroorloven.

Daartoe strekt het ontwerp van wet, hetwelk bij dezen aan U Edel Mogenden wordt aangeboden; wij vertrouwen dat hetzelfde de goedkeuring uwer vergadering zal kunnen wegdragen en dat Edel Mogenden, het gewigt in aanmerking nemende eener spoedige daarstelling noodzakelijke verordeningen ten dezen, tot dat einde aan derzelver beraadslagingen zoodanige rigting zullen willen geven, als de drang der omstandigheden vordert.

En hiermede bevelen Wij U Edel Mogende Heeren in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 27sten October 1830.

WILLEM.

H.

WIJ WILLEM, enz.

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat in de omstandigheden, waarin het vaderland verkeert, krachtdadige maatregelen worden vereischt, tot

beteugeling van bedrijven en woelingen, welke kwalijkgezinden zich zouden mogen veroorloven, om den opstand te begunstigen of in de getrouw geblevene provinciën van het koninkrijk de gemoe-deren in gisting te brengen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze;

Art. 1. De bepalingen vervat bij art. 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82 en 83 van het wetboek op het strafregt worden toepasselijk verklaard op misdadige en bij die artikelen breeder omschrevene verstandhoudingen met inwoners of gezagvoerders binnen de provinciën en streken van Ons Rijk, welke zich door opstand aan het wettig gezag hebben onttrokken.

Art. 2. Degenen, die, het zij door openbare gesprekken, uitroepingen of oproerkreten, hetzij door het dragen of uitsteken van oproerleuzen, hetzij door het inzamelen of verstrekken van gelden of anderen onderstand, ten behoeve van opstandelingen, of tot uitbreiding van den opstand, of eindelijk door eenigerhande daden of geschriften, zich zullen hebben doen kennen als voorstanders of begunstigers van den opstand, zullen worden gestraft met tentoonstelling en opsluiting voor den tijd van niet minder dan vijf, en niet meerder dan tien jaren.- Zullende deze straf, ingeval van verzachtende omstandigheden, kunnen worden

vervangen door eene gevangenis van twee tot vijf jaren; alles voor zoo verre de schuldigen, door het gevolg van het gepleegd misdrijf, niet mogten vallen in de termen van strengere wetsbepalingen.

Art. 3. De straf van *verbanning* bij onderscheidene artikelen van het wetboek van strafregt bedreigd, zal worden vervangen door die van tentoonstelling en opsluiting gedurende den tijd van vijf, tot ten hoogste tien jaren.

Art. 4. De tegenwoordige wet zal van verbindende kracht zijn op den derden dag, na dien van hare afkondiging in het *Staatsblad*, en zij zal vervallen, indien zij niet voor den 1sten Januarij 1832 zal zijn vernieuwd, of vroeger bij eene wet zal zijn afgeschaft of gewijzigd.

Lasten en bevelen, enz.

I.

EDEL MOGENDE HEEREN !

De maatregel, welke Wij, overeenkomstig de mededeeling aan U Edel Mogenden, bij de opening der tegenwoordige *zitting* gedaan, hadden genomen ter voorloopige voorziening in de behoeften der schatkist, tot Ons leedwezen, den gewenschten uitslag niet gehad.

Ondertusschen worden die behoeften, ten gevolge der voortduring van den gewapenden op-

C

stand, en van de noodzakelijkheid om de Noorderlijke provincien krachtdadiglijk te beschermen, alsmede tot nakoming der verplichtingen op de schatkist rustende meer en meer dringende.

Het ontwerp van wet, hetwelk Wij bij dezen, aan U Edel Mogenden, ter overweging aanbieden, strekt om, behoudens eene latere meer algemeene bepaling tot schraging van het openbaar crediet, de schatkist inmiddels, op eene voldoende wijze te stijven; de redenen welke aan het daarbij voorgestelde de voorkeur hebben doen geven, zijn ontvouwd in de hierbij gaande memorie van toelichting, en zullen, zoo Wij vertrouwen, den bijval uwer vergadering kunnen ontmoeten.

En hiermede, Edel Mogende Heeren! bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

's Gravenhage, den 31sten October 1830.

WILLEM..

J.

WIJ WILLEM, enz.

Alzoo Wij in overweging hebben genomen, dat de door Ons aangewende maatregelen om op de geopende credieten, de noodige geldmiddelen te verkrijgen, ter voorziening in de behoeften uit het te zamen blijven der militie en uit vele andere noodlottige gevolgen van den gewapenden

opstand in de Zuidelijke provincien voortvloeiende, den gewenschten uitslag niet hebben gehad;

Dat de beveiliging van de Noordelijke gewesten krachtige maatregelen vordert, waarvan het bezwaar niet uit de schatkist in derzelver tegenwoordige gesteldheid kan worden goedgeemaakt;

Dat Onze dure verplichting medebrengt om middelen daar te stellen, door welke kan worden gezorgd voor de bescherming van de personen en goederen der getrouwe ingezetenen van die gewesten, en tot vervulling van de verbindtenissen door de Regering ten behoeve van dezelve aangegaan, bijzonder ook de voldoening der reuten van de nationale schuld op den 1sten Januarij 1831;

Dat noodzakelijk is voorgekomen, om aanvaankelijk door het daarstellen van een gepast hulpmiddel in de behoeften aan gereed geld bij de schatkist te voorzien;

Dat tot bereiking van deze oogmerken zonder uitstel voorloopige middelen behooren te worden aangewend, welke zoodra mogelijk zullen worden vervangen, door eenen meer algemeen werkenden maatregel, tot schraging van het vertrouwen en tot eindelijke voorziening in de gezegde behoeften,

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord een met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedfinden en verstaan bij deze:

Art. 1. Ten einde in de behoeften van de schatkist onmiddellijk te voorzien, zal er eene betaling

bij wege van leening plaats hebben, in evenredigheid van hetgeen een ieder in de directe belastingen is aangeslagen.

Art. 2. Deze leening bestaan in eene som, gelijk staande met hetgeen een iegelijk over het jaar 1830 in de Noordelijke provincien is angeslagen in de grondslagen voor het volle jaar, en in het regt op de patenten voor het geheele jaar; alles te zamen genomen, volgens den vollen anslag der kohieren, en met inbegrip alzoo van de opcenten voor het Rijk, de provincien, steden en plaatsen als anderzins geheven wordende, geene uitgezonderd.

Art. 3. Echter zullen degenen, wier aanslagen, wegens de voorschreven belastingen gezamenlijk genomen, niet meer gedragen, dan :

f 6,00 in de gemeenten van beneden de 10,000 zielen bevolking.
 - 9.00 in die van 10,000 tot „ „ 25,000 „ „
 - 12.00 „ „ „ 25,000 „ „ „ 50,000 „ „
 - 16.00 „ „ „ 50,000 „ „ „ 75,000 „ „
 f-20.00 „ „ „ 75,000 zielen en daarboven, niet in de leening dragen. Terwijl, daarentegen, de aandeelen in deze leening te voldoen, door de zoodanigen welke in de voljarige kohieren van de belasting op *het personeel*, hooger angeslagen zijn dan :

f 50.00 in de gemeenten van beneden de 10,000 zielen bevolking.
 - 75.00 in die van 10,000 tot „ „ 25,000 „ „
 - 100.00 „ „ „ 25,000 „ „ „ 50,000 „ „
 - 125.00 „ „ „ 50,000 „ „ „ 75,000 „ „
 of 150.00 „ „ „ 75,000 zielen en daarboven, voor *zooveel die aanslagen in de personeele belasting betreft met een vierde* zullen worden verhoogd.

Art. 4. Er zullen behoorlijke kohieren worden

zamengesteld, waarop elks aanslag wegens de onderscheidene belastingen te zamen genomen, wordt vermeld; deze kohieren zullen door de Gouverneurs der provincien worden executoir verklaard.

Art. 5. Diegenen, welke wegens hunne aanslagen in de opgemelde belastingen over 1830 reclamatiën hebben ingeleverd, zullen wel gehouden zijn, zoolang dezelve niet zijn beoordeeld, den aanslag wegens deze leening te voldoen; echter zal de beoordeeling van hunne reclamatiën daarop ook toegepast worden, en alzoo tot restitutie aanleiding kunnen geven, tegen weder-intrekking der bij de betaling afgegeven receptissen, hierna omschreven.

Art. 6. Aan de belastingschuldigen zal door den Ontvanger kosteloos eene kennisgeving van het bedrag van hunnen aanslag worden uitgereikt, ten einde daarop bij de successive termijnen de afschrijving der betaling te doen, onverminderd de uitreiking van de hierna vermelde receptissen.

Art. 7. De betaling zal moeten geschieden op de volgende termijnen, te weten:

Van een derde vóór of op den laatsten November 1830;

Van een derde vóór of op den laatsten December daaraanvolgende;

En van het laatste een derde vóór of op den laatsten Januarij 1831.

Zullende de betalingen moeten worden gedaan

in gereed geld, en aan hen welke de beide laatste termijnen te gelijk met den eersten, of den laatsten met den tweeden voldoen, toegestaan worden eene korting in het eerste geval van *twee*, en in het laatste geval van *een* ten honderd over de vooruit betaalde som.

Art. 8. De invordering en vervolging van het verschuldigde zal geschieden op dezelfde wijze en met gelijke regten als bij de wetten op de directe belastingen is vastgesteld.

Art. 9. Bij de betaling van de verschuldigde termijnen zullen worden afgegeven receptissen ten bedrage van elken termijn; welke zullen worden gesteld ten name van den belastingschuldigen, doch met opzigt tot de belanghebbenden worden beschouwd even als of dezelve aan toonder hielden, en diensvolgens voor dezelve, in geval van verlies of ontvreemding, nimmer duplicaten kunnen worden afgegeven.

Art. 10. De gedachte receptissen, ieder op zich zelve of met anderen vereenigd, zullen, met aanvang van 1 April 1831 worden verwisseld tegen obligatien, rentende *vijf* ten honderd; de slot-sommen, om tot de ronde honderd guldens te komen, zullen bij die inwisseling bijbetaald kunnen worden; en voor de overschietende sommen, beneden de *f* 100, bewijzen worden uitgegeven, die, te zamen of wederom met receptissen vereenigd, voor gelijke verwisseling zullen vatbaar zijn.

Art. 11. Het kapitaal der obligatien, bij het

vorig artikel vermeld, zal overeenkomstig de bestaande kohieren, zijn van *zeventien miljoen guldens*, zullende elke obligatie groot zijn *f* 100, *f* 500, of *f* 1000, met ingang van rente van den 1^{sten} April 1831; dezelve zullen worden uitgegeven onder de handteekening van Onzen Minister van Financien, na bij de Algemeene Rekenkamer te zijn gezien en geregistreerd.

Art. 12. Bij zoo verre de gedachte obligaties niet vroeger door eenen algemeenen maatregel zullen zijn ingetrokken, zal de aflossing plaats hebben bij loting, aan te vangen met het jaar 1832, en zulks met eene som van *honderd duizend guldens* elke maand, waarvoor, en voor de renten derzelve, alsdan de noodige sommen op de begrooting van staatsbehoeften van dat jaar zullen worden gebragt.

Art. 13. Ten einde al verder in de behoeften aan gereed geld bij de schatkist te voorzien, zal worden daargesteld een kapitaal van *twaalf miljoen guldens*, in schatkist-biljetten, rentende zes ten honderd.

Art. 14. Deze schatkist-biljetten zullen groot zijn *f* 100, *f* 500 of *f* 1000, met ingang van renten van den 1^{sten} October dezes jaars; dezelve zullen op gelijke wijze en onder dezelfde bepalingen worden uitgegeven, als hiervoren bij artikel 11 van de obligaties is gezegd.

Art. 15. Deze schatkist-biljetten zullen met de verloopende renten, berekend tot het einde der

maand, voorafgaande aan die waarin de betaling plaats heeft, worden gebezigd tot voldoening van *de helft* der traktementen, toelagen, pensioenen en bezoldingen ten laste van het Rijk, welke boven de som van *f* 1000 in het jaar bedragen, en zulks over de drie laatste maanden van het tegenwoordig jaar en vervolgens. De militaire traktementen, zoo van de land- als zeedienst, worden echter van de betaling op deze wijze, uitgezonderd.

Dezelve schatkist-biljetten zullen insgelijks kunnen dienen tot betaling van *de helft* van alle andere vorderingen ten laste van het Rijk.

Art. 16. De schatkist-biljetten zullen aanvanke-lijk met het jaar 1831, benevens de daarop ver-loopen renten, berekend tot het einde der maand, voorafgaande aan die, in welke de betaling plaats vindt, kunnen gebezigd worden tot voldoening van alle gewone belastingen en inkomsten van het Rijk.

Art. 17. De renten van de schatkist-biljetten zullen zoo lang dezelve niet zijn ingetrokken, jaar-lijks op den eersten October worden aangezuiverd. Op de begrooting van het jaar 1831 zullen de vereischte sommen voor deze renten worden ge-bragt.

Art. 18. De in betaling ontvangen schatkist-biljetten zullen voor wederuitgifte vatbaar zijn, tot de oogmerken waartoe zij zijn ingesteld, en zullen ook kunnen worden vernieuwd, mits het te

gelijk in omloop gebragte bedrag derzelve nimmer de *twaalf millioenen guldens* te boven gaat.

Art. 19. Bij de overwegingen, welke zoodra mogelijk zullen plaats hebben, over meer algemeene maatregelen, tot schraging van het vertrouwen, en tot eindelijke voorziening in de behoeften, zal de wijze van intrekking der obligatien en schatkist-biljetten, volgens deze wet voorloopig daar te stellen, worden bepaald.

Lasten en bevelen, enz.

MEMORIE VAN TOELICHTING.]

De gewapende opstand in de Zuidelijke provincien heeft de drukkendste gevolgen voor de geldmiddelen van den Staat. Verstoken geraakt van de beschikking over de kassen, welke zich in het opstand zijnde gedeelte bevinden, zoo wel als van de gewone inkomsten aldaar, zijn deze laatste ook elders minder ruim geworden, niettegenstaande den prijsselijken ijver van de getrouwe bevolking der Noordelijke Provinciën in het opbrengen niet alleen van de gewone lasten maar ook van het doen van buitengewone bijdragen: de uitgaven zijn intusschen zeer aanmerkelijk toegenomen, en het behoud van leven en goed voor de getrouwe ingezetenen vordert steeds maatregelen, die groote uitgaven na zich slepen: de bezwaren zoo in verlies van ontvang als in buitengewone uitgaven

juist te begrooten is thans nog ondoenlijk, want het bedrag van de eene en andere zal van den loop der gebeurtenissen afhangen; later zullen daaromtrent voldoende uitleggingen worden gegeven.

De Koning, gebruik makende van vroeger geopende credieten, heeft eene beleening op waarden doen beproeven, welke het verwachte gevolg niet heeft gehad, en alzoo is door de ondervinding bewezen, dat het tegenwoordig tijdstip niet geschikt is voor eene vrijwillige leening, maar dat, in afwachting van meer gunstige oogenblikken tot het nemen van eenen maatregel, waardoor het vertrouwen geschraagd zal worden, thans naar middelen moet worden omgezien, waardoor ommiddeljk geld wordt verkregen, om de loopende bezwaren goed te maken en de bestaande verbindtenissen, bijzonder die van de rentebetaling der Nationale schuld, te kunnen vervullen.

Met het oogmerk om, zoodra de omstandigheden dit eenigzins zullen veroorloven, zoo wel den geheelen omvang der behoeften open te leggen, als een algemeenen maatregel van voorziening voor te dragen, worden thans twee middelen tot vinding van het benoodigde voorgesteld.

Het eerste derzelve bestaat in eene betaling, bij wijze van leening, in evenredigheid van den aanslag in de directe belastingen, op het voorbeeld van hetgeen bij de wet van den 11den November 1815, tot dekking der oorlogslasten van

dat jaar heeft plaats gevonden, met dit onderscheid evenwel, dat de uitzondering op de verplichting tot opbrengst, welke toen is toegestaan, nu veel ruimer is uitgestrekt; want, naar mate van de plaatselijke gelegenheid, wordt die vrijstelling zelfs verleend aan hem, welke tot aan f 20 in de directe belastingen, te zamen genomen, opbrengen, en velen, die vroeger tot bijdragen geroepen werden, zullen derhalve daarvan nu bevrijd blijven; terwijl daarentegen door de aanslagen in het personeel, wanneer die tot zekere hoogte geklommen zijn, voor deze betaling met 25 ten honderd te verhoogen, iets meerder zal gevorderd worden van hen, welke gerekend mogen worden tot het dragen daarvan wel in staat te zijn, en er alzoo meer in evenredigheid van elks vermogen zal worden bijgedragen.

Deze maatregel stemt overigens met die van 1815 genoegzaam overeen, ook nu wordt er een rentegevend papier ad 5 ten honderd uitgegeven, hetgeen de belastingschuldige die dit benoodigd heeft, in de gelegenheid zal stellen, om reeds na die voldoening van eenen termijn, zich dit uitschot grootendeels te zien vergoeden, en dus daarin weder het hulpmiddel voor de volgende uitschotten zal kunnen vinden; overigens zal de uitloting van het gedachte papier, zoo hetzelve niet vroeger is ingetrokken, reeds met 1832 beginnen, en maandelijks worden voortgezet, en

deze bepaling moet op deszelfs waarde van gunstigen invloed zijn.

Het tweede middel bij de wet voorgesteld zal bestaan in de uitgifte van een matig kapitaalschatkist-biljetten, rentende 6 ten honderd, geschikt om een gedeelte der betalingen van het Rijk mede te voldoen, en tevens om bij de schatkist voor de voldoening van gewone lasten te worden in ontvang genomen; — hieruit zal alzoo een vermogend hulpmiddel voor de circulatie, in deszelfs betrekking met de schatkist, kunnen worden gevonden, hetgeen wel tot hiertoe in dit Rijk onbekend was, maar dat in naburige Staten sinds lang met nuttige gevolgen in gebruik is geweest, en waarvan men zich ook hier dergelijke uitkomst durft voorspellen, terwijl *en* de beperktheid der som, *en* de geldelijke wijze van uitgaven, *en* de gelegenheid om hetzelfde aan het Rijk in betaling te geven, zoo vele omstandigheden zijn, die het vertrouwen mogen doen voeden, dat de omloop van dit papier met geene ongelegenheden verzeld gaan.

Door deze bij de ontworpen wet ómschreven middelen, zal, zoo als het voortkomt, een iegelijk tot die hulp worden geroepen, welke de tegenwoordige geldelijke toestand vordert, en waaraan dus elkeen, in billijke evenredigheid, het zijne behoort toe te brengen. De last van rente en aflossing, zal zich slechts ten deele op de begrooting van 1831, en dus dan eerst volkomen doen gevoelen, wanneer men onderstellen mag, dat er

gelegenheid geweest zal zijn, om de geldmiddelen der getrouwe provinciën, op eenen meer geregelden voet te brengen, terwijl men inmiddels, zoodra de zaken er eenigzins toe geschikt zullen zijn, maatregelen tot opbeuring en weder bevestiging van het vertrouwen zal voordragen.

K.

De Heer *Luzac*: De wet, waarover wij in dit oogenblik spreken, is eene gelegenheds-wet eene wet welke aan de droevige omstandigheden, waarin het vaderland verkeert, haren oorsprong verschuldigd is.

De eerste vraag, welke hier, dunkt mij, in aanmerking komt, is deze: vereischen die omstandigheden eene dergelijke wet?

Ik zal niet onderzoeken of ons tegenwoordig wetboek van strafregt, in combinatie met de wet tegen hoon en laster, op het laatst der voorgaande gewone zitting, door U Ed. Mog. aangenomen, niet zoodanige wetsbepalingen bevatten, als voldoende zouden kunnen geacht worden, om veel kwaads te stuiten, en wil wel aannemen dat er noodzakelijkheid bestaat tot het nemen van eenige tijdelijke maatregelen van nog meerderen ernst en kracht. Dan nu komt hier de tweede vraag in aanmerking: voldoet het project aan de behoeften, is het te streng of te zacht?

Hieromtrent geloof ik mij ten faveure der wet te mogen uitlaten: ik geloof dat de latitude aan den Regter, bij art. 2, in het bepalen van den tijd voor de straf gelaten, ruim genoeg gesteld is, en dat in deze, zoo veel noodig, aan het oordeel der Regters is overgelaten: alleen spijt het mij, in dit en in het volgende artikel, de *tentoonstelling* van den beklaagde behouden te zien, welke de sectie, tot welke ik de eer heb te behooren, en ook anderen, zoo gaarne hadden zien wegge laten, en ik acht mij verplicht hierop als nog aan te dringen.

Waartoe toch zal deze tentoonstelling dienen? Kan zij geene gelegenheid geven tot het verwekken juist van die gebeurtenissen, welke men door deze wet wil voorkomen? — Ik stel mij toch voor, dat hij, die zich aan het oproermaken of bevorderen, door een der middelen, bij art. 2 voorzien, zal hebben schuldig gemaakt, zal worden *of* ondersteund door den algemeenen geest der populatie zijner woonplaats of waar het feil gebeurd is, dat hij bij het gemeen beklagd zal worden, *of* in tegendeel door die klasse, welke in dergelijke vertooningen behagen schept, zal worden gehaat, verfoeid, soms gevloekt. In het eerste geval wordt de tentoongestelde als een martelaar beschouwd, die men soms zal trachten door geweld te verlossen, en in het omgekeerde geval loopt men gevaar den schuldige aan de volkswoede prijs te geven, en hem door den doode-

lijken angst waarin hij gebragt wordt, eene pijniging doen ondergaan, tienmaal erger dan de straf hem nu bij den letter der wet opgelegd.

Ik weet, dat men op deze aanmerking geantwoord heeft met art. 22 van het strafwetboek, bij hetwelk die tentoonstelling als een gevolg van de reclusie genoemd wordt; doch geloof niet, dat dit antwoord afdoende kan geacht worden, vermits eene gelegenheids-wet, als deze, ook zeer wel andere afwijkingen van de gewone bepalingen gedogen kan, en er, dunkt mij, volstrekt geene reden bestaat, waarom wij niet in de moeilijke en buitengewone omstandigheden, welke wij beleven, uit consideratien van voorzigtigheid, eene andere en ongewone beperking of uitvoering der straffen zouden mogen en kunnen toelaten.

In dit zelfde 2de artikel ben ik nog gestuit op het woord *geschriften*, als zijnde dit van eene zoo veel omvattende beteekenis, dat het gevaarlijk worden kan. — Voor hetzelfde zoude ik de woorden, *door openbaar gemaakt, of rond gedeeld geschrift gedrukt of ongedrukt*, verre verkozen hebben, als bevattende eene omschrijving, welke ten minste eenige limiten aanduidt, en particuliere briefwisselingen, zonder eenig malicieus oogmerk geschreven, en in vertrouwen toegezonden, buiten de scherp navorschende oogen van het publiek Ministerie houdt. Zeker heeft de nieuwe redactie, waarbij de woorden, *zich zullen hebben doen kennen als voorstanders of begunstigers van den*

opstand, zijn weggevallen, en door veel positiver bepalingen vervangen zijn, het artikel aanmerkelijk verbeterd, doch het onbepaalde van het woord *geschreven* is gebleken. Ik wil erkennen, dat nu wij weder het oog alleen mogen vestigen op Oud-Nederland, en ik België, *als geheel en voor altoos van ons gescheiden wil beschouwen*, dergelijke min bepaalde uitdrukkingen, in eene gelegenheden wet, minder vrees inboezemen; — omdat ik nu ook alleen het oog behoef te vestigen op Nederlandsche Regters en Regtbanken, die weten wat het te zeggen is met ongekrenkte standvastigheid, en alleen naar den geest en den letter der wetsbepalingen, regt te spreken: die er eenen roem in stellen, zelfstandigheid bij wijsheid te paven, en niemand zullen straffen, tenzij zijne schuld duidelijk en bewezen zij.

Waarom bij de 4de art. eenige gedeelten of artikelen eener reeds door de wet weder worden in werking gebragt, en deze artikelen niet liever woordelijk en als geheel nieuwe bepalingen in het project zijn ingelascht geworden, is mij ook duister gebleven, het maakt het terugkeeren tot en opzoeken eener afgeschafte wet noodig, en al ware het slechts voor het gemak van alle de ingezetenen van den Staat, die het hoogste belang hebben deze wet goed te keuren, had men den *modus procedendi* textueel in de wet moeten inlassen: — nu moet hij, die deze materie goed kennen wil, zich weder twee nommers staats-

bladen aanschaffen, terwijl het zeer goed en gemakkelijk in een had kunnen bevat worden. He is niet uit hoofde der geringe meerdere kosten, dat ik deze aanmerking maak, maar alleen, omdat aldus in het belang der zaak, de kennis aan hare strekking bespoedigd en vereenvoudigd wordt.

De tijd tot 31 December van het volgend jaar 1831, voor het bestaan dezer wet gesteld, komt mij in geen en deele te lang voor, de omstandigheden, wij mogen dit niet ontveinzen, doen de mogelijkheid eener vroegere vervulling niet vooruitzien, en zóó dan al, hetgeen de goede God geve, de situatie van ons dierbaar vaderland veel vroeger zóó gelukkig is geworden, dat wij deze wet niet meer behoeven, en tot de gewone strafwetten kunnen terugkeeren, — dan zal zij ook waarlijk, bij Nederlandsche Regtbanken, wel buiten veelvuldige toepassing blijven, en eenige weinige maanden onschadelijk kunnen voortleven.

Ik zal gaarne de verdere deliberatiën afwachten, alsmede de toelichting door Z. E. den Heere Minister te geven, om daarna mijne stem te regelen.

De Heer op den hooft: Ofschoon art. 2^e in in de nieuwe redactie reeds eene werkelijke verbetering ondergaan heeft, had ik echter gewenscht, dat in de tweede zinsnede van hetzelfde duidelijker ware te kunnen gegeven, dat de daar bedoelde straf slechts eene correctionele straf is. Im-zoo als het artikel nu luidt, zal al ligt bij iemand

D

het denkbeeld geboren worden, dat deze gevangenis van twee tot vijf jaren mede eene *criminele* straf is. Gaarne zoude ik eene daartoe strekkende verandering alnog in de wet gebragt zien; doch zoo dit niet kan zijn, dan verzoek ik den Minister te dezen opzigte alhier eene openbare verklaring te willen geven, welke ten leiddraad aan de regters zoude kunnen verstreken.

Voorts komt het mij voor, dat het voorloopig Koninklijk besluit van 11 October jl. uitdrukkelijk behoorde te worden ingetrokken; dat besluit kan toch niet naast deze wet blijven bestaan.

Overigens kan ik mij niet ten volle daarmede vereenigen, dat aan de regtbanken van eersten aanleg wordt overgelaten, om criminele straffen, ja zelfs de doodstraf, uit te spreken, zonder voorloopige instructie, zonder hooger beroep, zonder het middel van cassatie, zelfs zonder dat de veroordeelde zijne toevlugt tot den Koning kan nemen, om genade te vragen. Dit laatste stond zelfs onder de Fransche vrij aan degenen, die door speciale Gerechtshoven waren gevonnisd.

Wanneer ik echter van eenen anderen kant denk, dat de omstandigheden eene spoedige toepassing der wet, en spoedige uitvoering der krachten dezelve uitgesprokene vonnissen kunnen vereischen; dat deze wet slechts tijdelijk is; dat de teregtzittingen toch in het openbaar plaats hebben, en dat onze Regters voorzeker altijd liever eenen schuldigen zullen ontslaan, dan eenen on-

schuldigen veroordeelen, dan meen ik, ondanks de bij mij gerezene zwarigheden, mijne stem aan het ontwerp te moeten geven.

De Heer DONKER CURTIUS verklaard mede, dat hij zich in de tegenwoordige omstandigheden, niettegenstaande eenige bij hem gerezene bedenkingen, niet tegen de aanneming der wet zoude verzetten. Zoo had ook, zijns inziens, voornamelijk de straf van tentoonstelling achterwege kunnen blijven, Hij kon echter niet deelen in het door den eersten spreker geuitte gevoelen, ten aanzien van de inlassching der bepalingen van de wet van 10 April 1815. Die inlassching betreft alleen den vorm der wet, welke zijne goedkeuring wegdroeg.

Wat de toepassing der doodstraf in de bij de wet omschreven gevallen aangaat, vermeende hij, dat genoegzame ruimte aan den Regter was overgelaten; te meer daar toch altijd aan den Koning de magt verblijft tot het verleenen van genade. Voor het overige vertrouwd hij, dat, van de zijde van het ministerie, de noodige aanschrijvingen tot de rigtige tenuitvoerlegging der wet, en tot wering van alle misbruik, aan de Procureurs-generaal zouden worden gezonden.

De Heer JUNIUS VAN HEMERT: De buitengewone omstandigheden die wij beleven, overtuigen mij van de hooge noodzakelijkheid dezer wet. Wij zien het Rijk der Nederlanden, thans tot het oude vaderland beperkt, van oproerige benden, die niets te verliezen hebben, omringd; onze geboor-

tegrond bedreigd door moordenaars en brandstichters, die slechts op het oogenblik loeren, om de tooneelen, die zij elders hebben gesticht, in onze gezegende gewesten over te brengen, en die, vooral bij den aannaderenden winter, door honger en gebrek genoopt, zeer wel hunne vermetelheid zoo verre zouden kunnen uitstrekken. In dezen buitengewone staat van zaken, waarin hulp van buiten onzeker schijnt, behooren er krachtdadige maatregelen, gelijk in de onderhavige wet zijn voorgesteld, te worden genomen, ten einde de onafhankelijkheid van een voorvaderlijken grond ongeschonden te bewaren. Een standvastig en verlicht bestuur, naar vaste beginselen handelende, moet daartoe in tijds voorzieningen maken, zonder schroomvalligheid te werk gaan, en in allen deele voor de belangen des volks waken. Het openbaar vertrouwen zal daardoor geschraagd worden. Steeds de veiligheid der ingezetenen en het weren van alle onrust en woelingen op het oog hebbende, komt het mij voor, dat zulk een bestuur, standvastigheid aan voorzigtigheid parende, vooral eenen maatregel moest nemen, waardoor al degenen, welke aan de oproerige gewesten door betrekkingen verbonden zijn, en daarom geen waarborg voor hunne echt Nederlandsche gezindheden kunnen aanbieden, uit alle ambten en bedieningen geweerd wierden. Die menschen kunnen gevaarlijk worden, en zouden onder de rustigste inwoners der getrouw geblevene gewesten

onrust en bewegingen kunnen verwekken. Zulk een bestuur behoort eindelijk de veerkracht des volks op te wekken, hetwelk door de dagelijksche ondervinding leert, dat geene opofferingen te groot zijn, tot behoud van deszelfs grootsten schat, de onafhankelijkheid van het vaderland. Reeds heeft de Koninklijke proclamatie van den 5den October, waarbij Nederlands jongelingschap plegtig te wapen werd geroepen, de beste uitwerking gehad. Eén gevoel bezielt die allerwege te wapen snellende jeugd; overal vertoont zich de opregte Hollandsche geest, die vurige liefde voor Koning en vaderland ademt. Reeds heeft men gezien dat het ons aan geene veerkracht ontbreekt en behalve de middelen tot verdediging, die reeds gebezigd worden, staan ons nog zoo vele andere ten dienste. Men kan nog de geheele nationale militie, ook die lotelingen, welke hoogere nummers hebben getrokken, oproepen — doch ik wil die middelen niet opsommen; de Regering kent die beter dan wij. en zal voorzeker niet nalaten, dezelve in werking te stellen.....

Wat de thans in overweging zijnde wet betreft, derzelver bepalingen komen mij zeer doelmatig voor; de spoed, waarmede de uitgesproken straffen worden uitgevoerd, is zeer prijsselijk, want alleen de zekerheid van eene spoedige bestraffing is geschikt, om, bij den snellen voortgang der gebeurtenissen, eenigen waarborg aan de maatschappij op te leveren. Ten opzichte der

doodstraf, waartegen eenige aanmerkingen gemaakt zijn, moet ik doen opmerken, dat ook in de wet van April 1815 met die straf gedreigd werd, zonder dat eenig misbruik daarvan gemaakt is....

Ik zal voor de wetten stemmen.

De Heer BEELAERTS beschouwde de wet mede als zeer noodzakelijk, om in de tegenwoordige omstandigheden de rust te handhaven; want hoewel de Noord-Nederlanders toonen met hart en ziel toegedaan te zijn aan de bestaande orde van zaken, en aan den Koning, die ons regeert, staan er echter voor de opstandelingen vele wegen open, om zwakke gemoederen te begoochelen en te verleiden; en daartegen behoort gewaakt te worden.

De bedenkingen, welke tegen het ontwerp geopperd zijn, kwamen den spreker niet genoegzaam gegrond voor, om hetzelfde af te keuren. Bij hetzelfde is aan den regter genoegzame ruimte gelaten, om naar gelang der omstandigheden eene mindere straf toe te passen. Voor misbruik der wet vreest hij niet, bij de bekende braafheid en onpartijdigheid der Noord-Nederlandsche regters. Hij zal aan het ontwerp zijne goedkeuring geven.

De Heer DE JONGE antwoordde insgelijks op eenige tegen de wet gemaakte bedenkingen.

De aanmerking, dat bij dezelve het besluit van 11 October jl. uitdrukkelijk behoorde te worden ingetrokken, vervalt van zelve; vermits bij dat besluit te kennen is gegeven, dat hetzelfde slechts voorloopige maatregelen bevat, genomen in af-

wachting van de nader vast te stellen wettelijke bepalingen.

Ten opzichte van art. 2 heeft men de zwaarigheid gemaakt, dat hetzelfde zoo als het nu luidt, ook op eene bijzondere en vertrouwelijke briefwisseling zoude kunnen toegepast worden. De spreker meende, dat men het aan den Nederlandschen Regter veilig kon overlaten, om te beoordeelen of zulk een briefwisseling in de tegenwoordige omstandigheden van eenen strafbaren aard is, dan niet.

Ook hij had aanvankelijk eenig bezwaar gevonden in de dadelijke uitvoering der straf, in alle de gevallen waarop deze wet toepasselijk is, en vooral ten opzichte der doodstraf, welke, eenmaal uitgevoerd, onherstelbaar is. In gewone tijden zoude hij nooit zijne toestemming tot zulk eene bepaling kunnen geven; maar voor den tegenwoordigen drang der omstandigheden moesten die bedenkingen zwichten. Thans, nu het er op aankomt om den vijand af te weren, moet men met de grootste gestrengheid te werk gaan; en zoude de omslagtige instructie en regtspleging voor de Hoven van Assises eene nadcelige uitwerking hebben.

De spreker zal voor de wetten stemmen, en vereenigt zich met hetgeen door andere leden aangemerkt is nopens de noodzakelijkheid om degenen, die door geboorte of betrekkingen aan de oproerige gewesten verbonden zijn, veiligheids

halve uit alle ambten en bedieningen te verwijderen.

De Heer FRETS: Het is geen tijd om vele of lange redevoeringen te houden. Wij zijn met er daad gescheiden van een land, dat ons alsnu vreemd is. Het heeft aan Holland zoo veel als oorlog verklaard. Het schijnt, althans aan het graauw aldaar te oordeelen, ons onverzoenlijk te haten. Het gevaar staat voor de deur. Ik mag derhalve dank zeggen aan de Regering, dat ons eene wet wordt voorgesteld als deze, waarover wij spreken.

Evenwel vind ik mij bezwaard. Het is een bezwaar, waarin de geheele afdeeling, waartoe ik behoor, heeft gedeeld. Het betreft de magt aan regtbanken gegeven om in de zaken aan hoog verraad te vonnissen, en de doodstraf zonder appel of cassatie uit te spreken; wij hebben gemeend, dat dit zoowel voor het openbaar belang, als voor dat van beschuldigten nadeelig kan zijn. Maar zal ik nu mijne toestemming aan de wet weigeren! Ik ben vooral aan de leden mijner afdeeling verplicht de reden op te geven, waarom ik mijn eigen gevoelen aan dat van anderen onderwerp.

Ik wil niet trachten van den drang der omstandigheden te spreken. Dit heeft een ander zoo even voor mij gedaan en beter dan ik zoude kunnen doen. Ook wil ik niet verder een tafereel ophangen van tooneelen elders; dit laat ik liever aan anderen over. Ik kan mij ook voegen bij andere sprekers, die in het eigen karakter van onze Regters een

waarborg meenen te vinden tegen misbruiken Ik hoop dat die regters het vertrouwen, dat in hen gesteld wordt, als eene hulde zullen aanzien, door ons aan het oud-Nederlandsch karakter toegebracht, en dat zij daaraan zullen beantwoorden, Zij mogen moed aan voorzigtigheid, kracht aan regtvaardigheid paren. Zoo zullen zij den laster, waaronder Holland bij vreemden gebukt gaat, het best beschamen. Maar ik had nog eene andere reden van toestemming. Ik offer, namelijk, mijn gevoelen aan de eendragt op. Vergeef het mij, Edel Mogende Heeren! dat ik voor u van eendragt spreke. — Welligt behoefde dat niet; maar in dagen als thans, kan het niet te veel zijn. Gij zult hoop ik mijne opoffering op regten prijs stellen. De wet is tijdelijk. Ik zal mijne stem voor dezelve geven.

De Heer HOYNCK VAN PAPENDRECHT: Men heeft bij het opstellen der tegenwoordige wet niet genoeg nagedacht, tegen welke soort van misdaden en misdadigers zij dienen moet, en daarom zijn derzelve bepalingen, naar mijn inzien, onvoldoende. Het geldt hier niet, zoo als in 1799, om de geheime verstandhouding met eenen buitenland-schen vijand voor te komen; maar wij moeten de woelingen tegen* gaan van lieden, die zich tot handlagers zoude vernederen van de slechste soort van misdadigers van hen, die onze kinderen en nabestaanden verraderlijk overvallen en hier en daar vermoord hebben. Wij hebben de pogingen te

beletten van hen, die sedert twee jaren te Brussel zamenspaningen met buitenlanders gesmeed, en onophondelijk alle middelen uitgedacht hebben, om de werking der wetten te verlammen, en de Regters in de uitoefening hunner ambtspligten te belemmeren. Wij moeten waken, dat de lieden, die in Brussel geld hebben uitgedeeld, om het gemeen tot plundering en brandstichting aan te zetten, ook hier in geen geval hunnen helschen invloed kunnen doen gelden.

De gestrengte bestraffing van éénen enkelen mui-ter, van iemand, die eene oproerkreet aanbeft, eene vlag of oproeleus vertoont, kan honderden van gelijke gedragingen terug brengen. De doodstraf is een verschrikkelijk iets; maar te groote zachtheid in het straffen doet de misdaden vermeerderen. Bij de bekende regtschapenheid en trouw onzer Regters heeft men niet te vreezen, dat zij iemand ligtzinniglijk zullen veroordeelen. Het wet tegen oproerige gedragingen van den 23^{sten} Augustus 1799 heeft, zoo mij bekend is, slechts een voorbeeld van gestrengheid ten gevolge gehad, maar ook dit heeft goede werking gedaan. Te Amsterdam stak men oudtijds de gegrepene oproerlingen uit de Waag, en veroorzaakte daardoor eenen heilzamen indruk, ten minste in het oog van hen, die meenen, dat eene billijke gestrengheid tegen opzettelijke booswichten veel meer met de echte menschlievenheid overeenkomt, dan eene te groote zachtheid, die

de braven en welgezinden aan onverlaten opoffert.

Daar de thans voorgedragene wet mij voorkomt, in sommige opzichten niet aan het doel te beantwoorden, zal ik tegen dezelve stemmen.

De Heer COLLOT D'ESCURY: In gewone tijden zoude ik misschien nog eenige aanmerkingen tegen de onderhavige wet in het midden brengen; maar in de buitengewone omstandigheden, waarin wij leven, houd ik haar voor noodzakelijk, en, vooral ook na de veranderingen in art. 4 van het oorspronkelijk ontwerp, voor doelmatig. Ik hoop en vertrouw, dat de Regering, in het oog houdende dat de afscheiding tusschen ons en het oproerige België nu ten eeuwigen dage is vastgesteld, hare aandacht bij voortduring op de wezenlijke belangen van den Staat vestigen en nadrukkelijke maatregelen nemen zal tegen die moordenaars en verraders die dezer dagen van den edelen en grijzen CHASSÉ geleerd hebben, hoe men hen straffen moet. De eerste zorg van die Regering behoort thans te zijn, om te verhoeden, dat de gewapende muiters geen stap weder op den oud-Hollandschen bodem zetten. De bijeenroeping der geheele nationale milite moet dus ook niet langer worden uitgesteld. Als het vaderland in gevaar is, moeten alle krachten ingespannen, alle middelen te baat genomen worden en geene opofferingen te groot zijn. Ik zal voor de wet stemmen.

De Heer LUYBEN: Ofschoon niet deelende in het gevoelen dier regtsgeleerden, die de doodstraf

onvoorwaardelijk willen afgeschaft hebben, zal ik het toch nimmer van mij kunnen verkrijgen, om eene wet aan te nemen, waarin het aan vijf Regters wordt overgelaten, over die verschrikkelijke straf uitspraak te doen. Hoe ligt kan het toch gebeuren, dat zich onder dit vijftal er een bevindt, die slechts eene oppervlakkige kennis van het regt bezit, en toch kan van de stem van dezen het leven van eenen mensch afhangen! Zoo kan men bij voorbeeld, bij het gemis van een genoegzaam aantal regters, in het geval komen, om eenen Procureur in de regtbank te roepen, van wien toch in den regel geene grondige regtskennis te vorderen is. Maar behalve deze bedenking is er nog eene bij mij gerezen, die mijne stem stellig tegen de wet bepaald heeft. Ik bedoel, de daarbij vastgestelde invoering der doodstraf, zonder hooger beroep of cassatie. Ik weet wel, dat buitengewone omstandigheden buitengewone maatregelen vereischen, maar zulke maatregelen kunnen toch nooit van dien aard zijn, dat daardoor de onschuld bedreid wordt. Wij behooren ons ook te herinneren, hoe veel reden tot beklag eene dergelijke bepaling onder de Fransche overheersching gegeven heeft. Andere aanmerkingen zal ik niet te berde brengen, daar ik redenen genoeg meen te hebben aangevoerd, om mijne afkeurende stem te wettigen. Alleen moet ik nog zeggen, dat ik mij volkomen vereenig met de bedenkingen, door den Heer *Luzac* tegen de

straf der tentoonstelling op zulk eene duidelijke en overtuigende wijze aangevoerd.

De Heer VAN BOELENS verklaarde zich tegen de wet, op grond dat de daarin voorkomende bepalingen niet streng genoeg waren.

De Heer VAN FOREEST: De bedenkingen, tegen het weder in werking brengen van art. 3, 4 en 5 van de wet van 10 April 1815 in het midden gebracht, wegen bij mij zoodanig, dat ik, hoe onaangenaam mij dit ook zijn moge, uit dien hoofde tegen de wet zal moeten stemmen.

Ik hoop en vertrouw, dat bij Noord-Nederland-sche Regters van de wet geen misbruik zal worden gemaakt; maar de moeilijkheid om altijd vijf goede regtsgeleerden te vereenigen, de behandeling der zaak zonder voorloopige instructie, het gemis van appel en cassatie, en eindelijk de spoedige executie, dit alles gevoegd bij de omstandigheid, dat het thans zoo moeilijk is zich voor drift te hoeden, verbieden mij volstrekt om dáár, waar de doodstraf wordt bedreigd, de toepassing daarvan op te dragen aan de Regters, bij het ontwerp van wet bedoeld.

De Heer WARIN: Ik erken, dat de wet noodzakelijk is, en dat hare invoering spoed vereischt; maar de daartegen aangevoerde bedenkingen zijn ook van zulk eenen gewigtigen aard, dat zij wegens dien vereischten spoed niet over het hoofd mogen worden gezien. Aan de voornaamste dier bedenkingen kan ook gemakkelijk worden voldaan.

Wanneer wij thans tot het besluit komen, om van Zijne Majesteit het in nadere overweging nemen van het ontwerp te verzoeken, dan kan hetzelfde dadelijk veranderd, en binnen twee of drie dagen door ons aangenomen worden.

De bedenking, die bij mij het meeste weegt, bestaat daarin, dat, volgens het ontwerp, vijf regters over eene misdaad uitspraak zullen doen, waarop de doodstraf gesteld is. Men zegt wel, dat zulk eene wetsbepaling slechts voor het oogenblik en gedurende de buitengewone omstandigheden van kracht zal blijven; maar de ondervinding heeft ons geleerd, dat tijdelijke wetsbepalingen somtijds zestien jaren achtereen van kracht blijven. Nog kort geleden is door deze Vergadering het beginsel aangenomen, dat er acht regters noodig zijn, om eene doodstraf uit te spreken, en dat de uitspraak daarvan door de meerderheid van vijf tegen drie stemmen behoort te geschieden; terwyl, indien de stemmen staken, het besluit ten voordeele van den beschuldigde moet worden uitgelegd. Ik zie niet in, waarom men in deze wet niet eene gelijke gunstige bepaling, en dus het vereischte aantal regters van vijf op zes zoude kunnen brengen. Zoolang deze verandering niet daarin gebragt is, zal ik tegen het ontwerp moeten stemmen.

De Heer DE JONGE merkte op het gezegde van den voriger spreker aan, dat het toch wel onmogelijk zoude zijn, om op een oogenblik, dat de

vijand aan de grenzen staat, regtsvervolgingen voor landverraad op dezelfde langzame wijze te doen plaats hebben, als de gewone regtsgedingen voor de Hoven van Assises. In dat geval, zoude de straf ten minste nimmer binnen twee of drie dagen op de misdaad kunnen volgen.

De Heer WARIN antwoordde, dat deze aanmerking op een misverstand beruste, daar hij niet van eene regtsvervolging van drie dagen had gesproken, maar alleen van den korten tijd, waarin men een veranderd ontwerp van wet tot stand zoude kunnen brengen.

De Heer BEELAERTS stemde toe, dat de wet spoedig zoude kunnen worden veranderd; maar dat het eene andere vraag is of de noodzakelijkheid der bedoelde veranderingen gebleken is. Dit geloofde de spreker niet en trad daaromtrent in een kort betoog.

De Heer BOELENS zeide: dat zijn geweten hem verbood de concept wet zoo als dezelve lag aan te nemen, alzoo hij in gemoede niet kon besluiten, aan eene regtbank van vijf leden, bij eene zeer verkorte en buitengewone regtsvordering, de uitspraak over leven en dood in het hoogste ressort over te laten, te minder nog in een tijdstip, waarin elk Noord Nederlander met een hoogst billijk gevoel van verontwaardiging bezielde is, en het zeer bezwaarlijk, ja bijna onmogelijk kan ondersteld worden, dat de regter die kalmte, die onpartijdigheid zal behouden, welke bij zijne ambts-

verrigting, ook in het straffen der bij deze wet bedoelde misdrijven noodwendig vereischt wordt.

Zijne Excellentie de Minister van Justitie:

Bij de opstelling der tegenwoordige wet, en bepaaldelijk bij het vervaardigen van artikel 4 van dezelve, door U Edel Mogenden zelve verlangd heb ik mij geplaatst buiten den kring der denkbeelden, waarin ik in de laatste vijftien jaren bijzonder heb moeten leven, en mij teruggebragt in de vroegere tijden, toen men nog niet bekend was met al die fijnheden, overbodige formaliteiten, en maar al te dikwijls geheel onvruchtbare en ijdele voorzorgen in de behandeling van strafzaken, welke de thans nog plaats hebbende procesorde voorschrijft, en hunnen grond vinden in de vrees en in het wantrouwen, welke men in de latere tijden tegen regters en regterlijke beambten heeft zien oprijzen. Ik heb, en met genoegen, herdacht, en mij als het ware wederom verplaatst in den tijd toen in ons goede vaderland niemand beducht was om lijf en leven over te laten aan de uitspraak van brave, gemoedelijke Hollandsche Regters, wier eer, regtschapenheid en gemoedelijkheid zelfs onder het bestaan van eene, zekerlijk in sommige opzigten gansch niet volmaakte, procesorde, grooter en steviger waarborgen opleverde voor eene eerlijke en goede regtsbedeeling dan latere verordeningen. Die terugtred in het voorledene bemoeidigt mij; de buitengewone omstandigheden, waar-

in het vaderland verkeert, vorderen krachtige en nadrukkelijke maatregelen ter spoedige en gestrenge beteugeling van het kwaad, aan welks bestaan niemand uwer zeker twijfelt; en waartoe de opvolging der gewone procesorde thans even zeker geheel ontoereikende zoude zijn, als zij dit is geweest in het jaar 1815, toen dezelfde beschouwing welke ik zoo even kortelijk aanstipte, geleid heeft tot het vaststellen eener wet, waarin de nuttige en doelmatige bepalingen voorkwamen, welke wederinvoering U Edel Mogenden zelve hebben verlangd, en over welke toepassing zich niemand heeft gehad te beklagen.

Deze aanmerkingen zal ik niet verder uitbreiden, noch mij inlaten in praktikale kwestien, welke zijn aangeroerd, doch, zoo ik mij niet geheel bedriege, waarlijk niets ter zake doen. Ik bepale mij dus tot de beantwoording van de krachtigste en gewigtigste aanmerkingen, waaraan ik hulde doe, omdat zij uit de zuiverste bronnen zijn voortgesproten.

De wensch, door sommige geachte leden geuit, dat ten minste de zaken, welke doodstraf zouden kunnen ten gevolge hebben, aan den gewonen loop der justitie, en aan de beregting der hoven van Assises zouden worden overgelaten, getuigt van eene lofwaardige gemoedelijkheid; — hare vervulling echter zoude het doel dezer wet, welke geheel tijdelijk en eene wet van omstandigheden is, doen missen, en ten gevolge hebben, dat de snood-

E

ste misdaden, welker onmiddellijke bestraffing voor de gemeene zaak zoo hoog gewigtig kan zijn, gedurende een geruim tijdsverloop buiten straffe zouden blijven: — zoodanig uitstel zoude het doel der straf geheel verijdelen.

Men heeft al verder de strafbepalingen van art. 2 te zacht geoordeeld. Ik erkenne, dat in dit art. daadzaken voorkomen van zoodanigen hoogst misdadigen aard, dat de bedreiging van de doodstraf daartegen niet ongepast, en op goede gronden verdedigbaar zoude zijn; — maar men heeft wel ens, misschien niet zonder eenige aannemelijkheid, betwijfeld of he- wel oorbaar zijn aan den Regter eene correktionele straf, naar mate van omstandigheden, te kunnen nederdalen: bespiegelingen van dien aard zouden tot vertraging in het vaststellen dezer wet hebben kunnen leiden: — en daarom heeft men zich bepaald om alleen het eigenlijk gezegde *crimen perduellionis*, waartoe art. 1 van het ontwerp, betekkelijk is, met den dood te bestraffen; — alzoo is in het ontwerp, over het algemeen eene trapsgewijze opvolging van straffen in het oog gehouden.

Er is gesproken van het min gepaste der tentoonstelling. Deze straf is voor onderscheidene beschouwingen en bespiegelingen vatbaar, zij is in het nog bestaande wetboek bekend, en volgens hetzelfde, van de straf opsluiting (*réclusion*) onafscheidelijk. Men heeft aangemerkt, en dit is het verslag der centrale afdeeling ook opgenomen: dat

niets zoude belet hebben om bij de onderwerpelijke wet de straf van opsluiting, zonder tentoonstelling, te bedreigen, in de gevallen waartoe het ontwerp betrekkelijk is, en alzoo bij deze wet van die wetsbepaling uit het strafwetboek af te wijken. Dit is waar, en indien dit argument alzoo vroeger was voorgesteld geworden, en ik mij had kunnen overtuigen, dat de meerderheid der Kamer zulks had verlangd, zoude ik voor mij zelve daarin geene groote zwaarigheid hebben gezien; nu echter, vind ik juist in het bijbehouden dier straf de ontwijfelbaarste oplossing van eene andere geopperde zwaarigheid, betreffende de beteekenis van het woord *gevangenis* en van den gerezen twijfel of personen, tot gevangenis veroordeeld, ook de toonstelling zouden moeten ondergaan. Ik antwoord daarop, zeer zeker *neen*: — het woord *gevangenis* heeft, zoo wel in de onderhavige wet als in alle wetten, in de laatste jaren door mij ontworpen, geene andere dan de legale beteekenis van het Fransche regt, namelijk die van *emprisonnement*, en alzoo van eene *korrektionele* straf, in tegenoverstelling van de *kriminele* straf van *opsluiting* (*reclusion*), welke van tenlooningstelling verzeld gaat.

Een der leden heeft eene aanmerking gemaakt omtrent de wenschelijkheid, dat deze wet ook zoude inhouden eene bepaling omtrent de mogelijkheid, van *preventie*, en die bedenking is dan ook in het verslag der centrale afdeeling opgenomen.

Indien ik al eens voor een oogenblik uitga van de noodzakelijkheid, om eene bepaling van dien aard, in de tegenwoordige omstandigheden, vast te stellen, waaromtrent ik gaarne erkenne nog al eenigermate te twijfelen, dan stuit ik voor als nog op de moeilijkheden en zwarigheden, ten opzichte van de rigting daaraan te geven, en ik heb mij die dus verre nog niet kunnen oplossen. Ondertusschen is de kwestie zelve belangrijk en zal door mij nader overdacht worden; — maar zij vordert een gezet en rijp overleg en overdenking, en is in mijn oog althans niet gewigtig genoeg, om de tot standbrenging dezer wet, uit hoofde van dat gemis, te vertragen of te verschuiven.

De tijdsomstandigheden toch zijn van zoodanigen aard, dat deze strafwet eene behoefte is, en de dagelijksche ondervinding leert, en zal welligt nog meer leeren, dat de noodzakelijkheid gebiedt, dat het *voorloopige* koninklijke besluit door de voorgedragene wet ten spoedigste vervalle, waartoe niets anders dan de aanneming der wet vereischt wordt.

Sommige sprekers zijn van meening geweest, dat de wijs van procederen, in art. 4 van de wet voorkomende, geene instructie hoegenaamd zoude vorderen. Die opvatting is niet gegrond; er zal zeker wel eene instructie plaats hebben, want hoe is het denkbaar, dat men in eenen beschaafden staat zonder instructie, dat is zonder geregteijk onderzoek der zaak, zoude teregtstellen en veroor-

deelen; maar in deze omstandigheids-wet heeft men niet de Fransche proces-orde van requisitoiren, noch de functien van den Regter van/instructie, als zoodanig, of deszelfs bijzondere werkzaamheden, enz., willen behouden; doch alles wat de teregtstelling betreft aan den officier bij de regtbank overgelaten, ter bevordering van eene spoedige en onvertogene regtsbedeeling.

Ik geloof de voornaamste bedenkingen te hebben opgelost en vleije mij dat U Edel Mogenden, daardrongen van den drang der omstandigheden, aan het ontwerp van wet hunne goedkeuring zullen schenken, overtuigd dat de snoodste misdadigers op onze grenzen loeren, en slechts het oogenblik afwachten, niet om den afval in de getrouw geblevene gewesten te bewerken, want hiertoe bestaat, Gode zij dank, geene vrees, — maar om onzen dierbaren geboortegrond te be-roeren en te bederven, duizenden in jammer en ellende te storten, ligtgeloovigen te misleiden en kwalijkgezinden en onrustigen aan hunne boosaardige bedoelingen te verbinden; — en dat U Edel Mogenden alzoo, met mij, de noodzakelijkheid mogen gevoelen om hoe eer zoo beter den krachtigen arm der geregtigheid in staat te stellen, de misdadigen ten strengste te straffen.

Z. Exc. de Minister van Binnenlandsche zaken:

De wet, welke het onderwerp uwer overwegingen uitmaakt, behoort tot het strafregt; zij ken-

teekent het misdrijf, regelt de regtspleging, wijst de straf aan, en schrijft de uitvoering derzelve voor; alle hare bepalingen betreffen uitsluitend het departement van Justitie, en zijn dan ook door het Hoofd van hetzelfde, als naar gewoonte, volledig toegelicht en verdedigd geworden.

Mijne taak zou zich derhalve moeten bepalen, om het beginsel der voorgedragene wet, in verband met den tegenwoordigen toestand van het vaderland, te verdedigen; maar zoo ik deze taak wilde opvatten, en naar mijn vermogen volbrengen, zou ik U Edel Mogenden in deze oogenblikken nutteloos bezig houden, dewijl het toch zeker is, dat noch het beginsel, noch de doelmatigheid der voorgestelde wet zijn ontkend geworden, maar integendeel door U Edel Mogenden, zoo in de afdeelingen als in deze vergadering, zijn voorgestaan.

Ik zal mij dan ook alleenlijk bepalen, tot het antwoorden aan twee geachte sprekers, dat hunne aanmerkingen betrekkelijk eene oproeping van nationale militie mijne aandacht niet ontgaan zijn. Edel Mogenden Heeren! Niet gewoon om tot uwe vergadering te spreken is het mij aangenaam bij mijne eerste optreding voor U, mij tot deze weinige woorden te kunnen bepalen; en U Edel Mogendens goedkeuring te mogen afwachten op eene wet, welke mijne verdediging niet behoeft.

L.

De *Voorzitter* zeide, dat hij van een der leden een voorstel ontvangen had, en vroeg of dat geëerde lid hetzelfde verlangde ontwikkelen.

De Heer WARIN: Ik heb mijn voorstel van eenen brief aan de Kamer doen voorafgaan, en acht het onnoodig iets daarbij te voegen, indien de Heer Griffier daarvan voorlezing zal gelieven te doen.

De Griffier las de navolgende stukken voor:

EDEL MOGENDE HEEREN!

De omstandigheden, in welke ons vaderland zich bevind, vereischen, dat wij ons voornemen doen blijken, ons als een zelfstandig volk te handhaven. Indien wij ons niet eerbied wrkkend toonen, zullen de naburige Mogenheden ons niet eerbiedigen.

Wij waren eertijds de Republiek der Vereenigde Nederlanden: wij waren later het Vorstendom der Vereenigde Nederlanden: wij zijn thans het Koninkrijk der Vereenigde Nederlanden: wij zijn altoos dat zelfde volk, hetwelk, door huisselijke en publieke deugden, de achting van andere volken wist te winnen en de behouden. Thans wederom doen de trouwe Nederlanders den besten volksgeest blijken. Wij kunnen, naar mijn oordeel, veel bijdragen om dien goeden geest te ondersteunen. Te dien einde strekt het voorstel tot een

Adres aan den Koning, hetwelk ik U Edel Mogenden aanbiede.

De inhoud van mijn voorstel moge zich zelf tot opheldering verstrekken; de omstandigheden, in welke wij verkeereren, zijn een ieder van U Edel Mogenden zoo wel bekend als mij.

Moge het mij gelukt zijn, in mijn voorstel, de gevoelens van U Edel Mogenden te brengen, en wel met die bescheidenheid die altijd de heerschenden toon in deze vergadering geweest is.

's Gravenhage, den 8sten November 1830.

A. WARIN.

Voorstel tot een adres aan den Koning.

SIRE!

De bedenkelijke toestand, waarin zich het getrouwe voik, hetwelk wij vertegenwoordigen, bij voortdurende bevindt, spoort ons aan, andermaal tot uwe Majesteit eerbiedig te naderen.

Bij den omvang der eerste zitting van de Staten-Generaal der aan Koning en grondwet getrouw gebleven Nederlanders, hebben wij al onze aandacht gevestigd op de toekomst, welke door het gansche volk, niet zonder angstvalligheid, wordt te gemoet gezien.

Nogtans, Sire! zijn de lessen der ondervinding voor ons niet verloren, en zij werken levendig op onze overtuiging, nu tot behoud van ons vader-

land , hetwelk onder de aanvoering van den eersten *Willem* van Oranje , en van deszelfs heldhaftige zonen , zich heeft vrijgevochten ; hetwelk in 1813 zijne onafhankelijkheid herwonnen , en den troon van Uwe Majestet in het midden van eene dankbare natie gesticht heeft ; welk vaderland echter , ongevraagd , in het vermeend belang van Europa , met Belgie vereenigd , dikwijls is miskend , veel heeft geleden , en thans tot behoud van zijne zelfstandigheid op nieuw de wapenen opvat , terwijl niet meer te denken is aan eene hereeniging , nu een wederzijdsche afkeer zulke diepe wortelen heeft geschoten , dat zelfs de goede nabuurschap niet dan met veel moeite zal kunnen hersteld worden.

Dikwijls heeft verschil van begrippen tusschen de twee groote afdeelingen van het Rijk , in den boezem van onze vergadering zelve , het gemeen overleg tusschen den Koning en de Staten-Generaal verland : dit zal voortaan niet meer kunnen plaats hebben ; wij durven derhalve nu , al wat tot behoud van het lieve vaderland kan verstreken , met het volste vertrouwen aan de overweging van Uwe Majesteit aanbieden.

Wij zien Uwe Majesteit onvermoeid werkzaam aan het hoofd van alle de departementen van het algemeen bestuur , terwijl geen menschelijk vermogen in staat is , alles wat tot zoo uitgebreide zaken behoort , in de vereischte bijzonderheden

genoegzaam na te gaan. Hiervan moet het natuurlijk gevolg wezen, dat degenen, die onder Uwe Majesteit werken, ieder in zijn departement, eenen zeer aanmerkelijken invloed op de maatregelen van regering uitoefenen.

Even eens is het met alle de dienaren van Uwe Majesteit in de min of meer ondergeschikte betrekkingen gelegen.

Intusschen, Sire! zien wij niemand verantwoordelijk gesteld voor de nadeelige gevolgen van onberaden daden; en het schijnt, dat jeder mindere ambtenaar zich niet verantwoordelijk rekent voor het gedrag, hetwelk hem door een hooger en wordt voorgeschreven, ofschoon zijne gehoorzaamheid zich niet verder behoort uit te strekken, dan tot die bevelen, welke elk ambtenaar is bevoegd te geven.

Van hier, dat in alle de takken van het bestuur een schijn van willekeurigheid is ingeslopen, die strijdig is met den geest van het Nederlandsche volk, van hier, dat het gezag van Uwe Majesteit tot dekmantel kan dienen voor elk misbruik van magt, voor elken misslag in burgerlijke, in staatskundige, ja zelfs in militaire aangelegenheden. En hieruit volgt onvermijdelijk dat Uwe Majesteit zelve als verantwoordelijk wordt aangemerkt voor al wat in Haren naam verkeerdelijk geschiedt.

Hierdoor, Sire! wordt het vertrouwen op het beleid der Hooge Regering in gevaar gebracht, het-

welk toch bij merkelijke tegenspoeden zoo onontbeerlijk is.

Om alle deze redenen verzoeken wij Uwe Majesteit, met den eerbiedigsten ernst, dat het Hoogstdenzelven behagen moge, aan hare getrouwe onderdanen de grootste weldaad te schenken, welke Hoogstdenzelve hun, in deze kommervolle omstandigheden, verleen kan, namelijk een verantwoordelijk ministerie.

Het is in het onafscheidelijk belang van Koning en Vaderland, dat wij uwe Majesteit verzoeken, zich wel te willen omgeven met een ministerie, geheel bestaande uit mannen, die het vertrouwen van Uwe Majesteit en van de natie bezitten, die onder de leiding van Uwe Majesteit, de groote belangen des vaderlands uit één en hetzelfde oogpunt beschouwen een eenstemmig behandelen; die niet schroomen zoo wel gezamenlijk, als elk in het bijzonder, de verantwoordelijkheid van alle daden van Regering op zich te nemen, en zich daartoe door de onderteekening van alle akten en besluiten, elk in zijn departement, stellig verbinden.

Zulk een ministerie, Sire! zal de noodzakelijkheid gevoelen om alle de ondergeschikte ambtenaren insgelijks verantwoordelijk te houden voor hetgeen elk hunner aangaat; wijders, om aan den staat en het beheer der geldmiddelen die publiciteit te geven, zonder dewelke het algemeen vertrouwen niet kan bestaan: en eindelijk, om zich

daár waar de medewerking der Staten-Generaal grondwettig gevorderd wordt, steeds in onmiddelijke aanraking met deze vertegenwoordigers des volks te stellen, tot bevordering van dat gemeen overleg, waaruit de Regering van Uwe Majesteit haren meesten klem kan ontleenen.

De verantwoordelijkheid, ofschoon bij onze grondwet niet uitdrukkelijk genoemd, strookt met hare voorschriften; zij kan dus, in arwaching van nieuwe grondwettige bepalingen, terstond door Uwe Majesteit worden erkend en ingevoerd, en wij houden ons overtuigd, Sire! dat de heilzame invloed daarvan, op het toekomstig lot van ons vaderland, zich al spoedig zal ontwikkelen.

M.

VERSLAG der centrale afdeeling over het ontwerp van wet betrekkelijk den omslag der grondbelasting voor het jaar 1831.

De antwoorden hieromtrent zijn voor kennisgeving aangenomen bij vier afdeelingen. Twee leden van eene derzelve blijven echter van gevoelen, dat eene betaling ter goeder rekening, in het belang der te hoog aangeslagene provincien niet ondoenlijk ware.

Evenmin nam nog eene afdeeling genoegen met de

gegevene antwoorden. Doch eene andere heeft met verwondering gezien, dat onbeantwoord is gebleven eene door haar voorgedragen aanmerking. Zij had namelijk daarop aangedrongen, dat er vooruitzicht dient gegeven te worden aan de provincien die te hoog belaat zijn om het te veel betaalde terug te erlangen. Ook had een lid derzelve gewenscht, dat de som van *f* 123,000, in het voorgaand jaar gereserveerd, benevens de 2 percent voor kwade posten, in mindering der contingenten gekomen waren.

De meerderheid der afdeeling blijft bij het aangemerkte volharden, en verzoekt antwoord daarop.

Een lid eindelijk van eene afdeeling, blijft op de dadelijke perequatie aandringen, en de overige hebben met hem gezamenlijk het volgende gevoelen geuit :

In de memorie van toelichting wordt gezegd, dat het opnemen van het 3de art. der wet van 24 December 1829 in het concept niet te pas komt, vermits de grondlasten van 1831 voor de provincien, waarin de wet zal werken, minder zullen bedragen dan derzelfer aandeel in de *f* 16,028,160 voor het geheele Rijk, bij de wet van 21 Januarij 1821 bepaald, terwijl bij de antwoorden op de aanmerkingen te kennen gegeven werd, dat men primitief de vermindering, welke de belastbare waarde der grondeigendommen in den jare 1830 heeft ondergaan, van de contingenten had afgetrokken, doch later geoordeeld

heeft, die contingenten te moeten voordragen, zoodanig als dezelve bij de wet van 24 December 1829 waren verpaald. Dat alzoo het gezegde in de memorie van toelichting als vervallen moest worden beschouwd, hetwelk ten gevolge heeft dat de verdeeling der grondlasten, zoo als dezelve voorgedragen werd, het aandeel der noordelijke gewesten in de f 16,028,160 bij eene wet vastgesteld, zoude overtreffen.

Daar bij de wet van 24 December 1829 het principe aangenomen is om een fonds van het excedent te formeren, spreekt het van zelve dat men zich gelijk moet blijven, en dat het bedrag daarvan, hoe gering het dan ook mag beschouwd worden, in reserve moet komen, en strekken tot vermeerdering van het fonds, te meer, vermits de perequatie voor 1832 nog zeer onzeker gehouden wordt en de belastbare waarde der grondeigendommen verder zoude kunnen toenemen, zonder eenig accres aan het reserve-fonds toe te brengen, hetgeen strijdig met de belangen der bezwaarde gewesten zoude wezen, en hoe klein de som om in reserve te houden ook mag beschouwd worden, zijn de excederende f 920 nog geringer in vergelijking van het bedrag van de omgeslagen som, weshalve de tegenwoordige leden dier afdeeling hun verlangen te kennen gaven, dat dezelve tot accres van het aanwezig fonds afgezonderd werden, en dat dienvolgens art. 3 der wet van 24 December 1829, hetwelk de aanneming van die

wet bevordert heeft, in het ontwerp opgenomen worde.

*VERSLAG der centrale afdeelingen voor het
ontwerp van wet, houdende voorloopige be-
palingen omtrent de begrooting over het jaar
1831.*

Vier afdeelingen hebben de hierop bekomene antwoorden voor kennisgeving aangenomen, waarvan eene zonder ten eenemaal daarmede genoeg te nemen en onder betuiging van haar verlangen, dat de begrootings-wetten ter vervanging van het voorloopig bepaalde zullen worden voorgedragen in de eerste zes maanden van 1831.

Eveneens konden drie leden van eene andere vier afdeelingen geen genoeg met de antwoorden nemen, en meenden dat bij de wet een stellig tijdperk behoorde bepaald te worden, kunnen de hetzelfde des noods later worden verlengd.

Twee, afdeelingen hebben met de antwoorden genoeg genomen, vindende daarbij eene derzelve dat aan hare aanmerkingen door de Regering was voldaan.

Eene afdeeling eindelijk nam, in afwachting van eene nadere regeling der begrooting voor 1831, insgelijks genoeg met op hare aanmerkingen gegevene algemeene ophelderingen en de antwoorden overigens voor kennisgeving aan.

N.

VERSLAG wegens het ontwerp van wet, betreffende de vernietiging van staatsschuld in het jaar 1831.

De antwoorden zijn over het algemeen voor kennisgeving aangenomen.

Betreffende het behoud der verordeningen omtrent de amortisatie, hebben zich vier afdeelingen daar voor verklaard. De leden van eene derzelve, gaven daarbij hun verlangen te kennen, dat stellig in de wet worde ingelascht, eene bepaling dat, te beginnen met 1 Januarij 1831, eene afzonderlijke rekening van aankoop en aflossing van schuld zal geopend en gehouden worden, buiten welke bijvoeging zij bezwaarlijk hunne toestemming aan het ontwerp zouden kunnen geven.

Eene afdeeling meende dat, aangezien de wet op het Syndikaat slechts bepaalt, dat er eenige aflossing zal zijn, daartoe eene geringe som zoude kunnen worden bestemd, en wel zoo gering, als het crediet eenigzins gedooft, met toezegging van vergrooting, zoodra de tijdsomstandigheden dit zouden toelaten.

Eene afdeeling oordeelde het raadzaam, om de beraadslagingen dienaangaande uit te stellen, tot de voordragt eener bepaalde begrooting, immers tot dat de omstandigheden, zoo als gehoopt

werd, verbeterd zouden zijn, en alzoo de Regering in staat om den afkoop en de aflossing met minder bezwaar als toenmalig, hetzij dan geheel of gedeeltelijk, te kunnen voorstellen.

Eene afdeeling ten laatste, was van gedachte, dat in de omstandigheden waarin het Amortisatie-Syndicaat zich scheen te bevinden, het schorsen van de aflossing voor een enkel jaar, minder na-deelig voor derzelve crediet zou zijn, dan het op-leggen der verpligting daartoe, door bezwarende maatregelen.

Het niet aanwenden van zoodanige maatregelen, zoo wel als de gelegenheid om de voorhanden zijnde of inkomende fondsen, bij den (in November 1830) tegenwoordigen staat der prijzen van de effecten tot aankoop van schuld te geruiken, zou veeleer deszelfs crediet schragen.

Het gemis van de inkomsten van het Amortisatie-Syndicaat uit de zuidelijke provinciën, die zich feitelijk afgescheurd en onttrokken hebben aan hare verpligtingen, zou al het bezwaar op de Noordelijke getrouw geblevene gewesten overbrengen, indien deze (voor en aleer eene schifting kan daargesteld worden, tusschen dat gedeelte der schuld, dat behoort gebragt te worden ten laste der Zuidelijke gewesten, als zij een bijzonderen Staat worden, en dat gedeelte, dat ten laste der Noordelijke gewesten moet verblijven), aan alle verpligtingen bij vroegere wetten, ten laste van

F

het algemeene Rijk der Nederlanden daargesteld, moeten blijven voldoen.

De Voorzitter gaf te kennen dat vier leden hem een voorstel hadden overhandigd; daar een dier leden hetzelfde thans nader verlangde te ontwikkelen, zoo verleende hij aan dat lid het woord.

De Heer VAN ALPHEN zeide, dat hij, gezamenlijk met de Heeren COLLOT D'ESCURY, VAN NÈS en LUZAC, het bedoelde voorstel, strekkende tot het aanbieden van een adres aan den Koning, gedaan had; dat de Heer COLLOT D'ESCURY zich belast had met de taak om hetzelfde aan de Kamer voor te dragen, doch, door zijne betrekking tot de Hoogeschool te Leiden, verhinderd werd, om op dien dag de Vergadering bij te wonen; weshalve hij (de Heer VAN ALPHEN) de Kamer met het voorstel zoude bekend maken. De spreker deed daarop de volgende aanspraak:

Ik heb weinig woorden noodig om de gronden te ontwikkelen, waarop het door ons voorgestelde adres aan Zijne Majesteit gebazeerd is.

Wij vonden ons verplicht, op eene plegtige wijze aan Zijne Majesteit kenbaar te maken, wat thans de algemeen gevoelde behoefte der Natie is; dat namelijk haar nationaal bestaan, zoo als het vóór de bijvoeging van België bestond, erkend en ongeschonden, zoo wel als onvermengd bewaard blijve en zal blijven.

Als België zich door opstand het regt aanma-

tigt om zich zelve te constitueren, en, met verregaande onbescheidenheid, dat regt wil erkend hebben, dan mag oud Holland wel met bescheidenheid vragen, dat niemand de willekeurige beschikking over haar lot en over hare nationaliteit zich aanmatige. — Daarvan de verzekering van Z. M. te ontvangen, zoude voor haar eene weldaad zijn, want het zoude de zoo gelukkig ontwaakte geestdrift steunen en op een bestemd doel rigten, door ze op een bepaald standpunt te vestigen, ons Hollandsch grondgebied; en niets dan dat grondgebied, door Hollandsche trouw en moed, zonder hulp van vreemden, maar door eigene hulpmiddelen te verdedigen en te handhaven. Ons eenig doel is, om de regering moed en vertrouwen in te boezemen en hare zedelijke kracht te vermeerderen, door eenheid van doel voor allen vast te stellen: dat doel zal door U Edel Mogenden niet miskend worden. — Bij de onnoemelijke, onberekenbare en waarlijk aandoenlijke opofferingen, die dagelijks gedaan worden, blijkt het aan geheel Europa, dat de natie *als één enkel man* zich schaart rondom den troon; waarheid en rondborstigheid moeten dan ook over kleingeestigheid triomferen, die al te ligt alle pogingen tot ondersteuning van den nationalen geest, als ontijdig, ongepast of nutteloos veroordeelt, en ik herhaal het, wat een Nederlandsch tijdschrift dezer dagen met zoo veel grond als nadruk gezegd heeft: »De natie zal aan de Rege-

ring niet ontvallen, als de Regering aan de natie niet ontvalt." — De vraag die zij doet, om binnen hare oude grenzen bepaald te blijven, en alleen daar voor te strijden is billijk voor God en voor menschen. Onze kinderen, die op de grenzen staan, de opofferingen die door onze half verwoestte fortuinen gedragen worden, geven kracht en klem aan die vraag, welke door elk Nederlander gedaan wordt.

Alsdan de brave CHASSÉ, zoo getrouw als moedig, ondersteund door onze heldhaftige zeemagt, het *ongehoordste* verraad straft en de verraders in bedwang houdt; als VAN GEEN het oud Hollandsch grondgebied doet eerbiedigen, en de vreemde rooverbenden als Javanen behandelt en als afhangelingen van DIEPO-NEGORO ontvangt, dan kunnen wij de uitkomst van dien heiligen strijd in gerustheid afwachten en te gemoet zien, en ons aller leus zal zijn, wat de ronde Zeeuwen tot eene spreuk voerden: *saevis tranquillius in undis*.

Een koninklijk wijsgeer heeft gezegd: » *Waar de beste raadslieden zijn, daar zal de overwinning wezen.* » Die overwinning zal voor ons niet twijfelachtig zijn, als in den echt Hollandschen geest raad gegeven, maar ook raad aangenomen wordt. Dit vertrouwen wij, door ons voorstel gedaan te hebben, en daarom vleijen wij ons, dat hetzelfde de goedkeuring van U Ed. Mog. zal wegdragen.

Het voorstel was van den navolgenden inhoud:

De ondergeteekenden stellen voor, dat het navolgend adres door de Staten-Generaal aan Zijne Majesteit worde aangeboden:

SIRE!

De tegenwoordige toestand van het vaderland, in verband beschouwd met de aangelegene bemoeijenissen, waarmede de groote Mogendheden van Europa zich te Londen schijnen onledig te houden, maken het ons tot eenen onvermijdelijken en duren pligt, met onze betuigingen, met onze bezorgdheden, en onze wenschen tevens, den troon van Uwe Majesteit te naderen.

Gedachtig aan den afgelegden eed, dat zij de onafhankelijkheid van den Staat, de algemeene en bijzondere vrijheid der ingezetenen, bewaren en beschermen, en het algemeen belang, met al hun vermogen, bevorderen zullen, vermeenen de Staten-Generaal, Sire! dat zij, in gemeen overleg met Uwe Majesteit, behooren toe te zien, dat in deze gewigtige oogenblikken, waarin, door de Mogendheden, volgens de boodschap Uwer Majesteit van den 20^{sten} October jongstleden, over den toestan van België zal worden beslist, de onafhankelijkheid der van ouds Vereenigde gewesten, ook door het bloed uwer doorluchte vaders verworven, in geen en deelen worde gekrenkt, ofte

op derzelver lot en voortdurende bestemming een invloed uitgeoefend, welke met het waar belang van ons vaderland strijdende zon kunnen bevonden worden, en waartoe zij, als getrouwe Ver- tegenwoordigers, geene Mogendheid ter wereld geregtigd mogen achten.

De Staten-Generaal zien zich alzoo, uit bezef van pligt, gedrongen, om, in ondubbelzinnige taal, aan Uwe Majesteit de plegtige verzekering te geven, dat de oude Nederlandsche natie de toekomst niet zonder angstvalligheid te gemoet ziet, en beducht is, dat veelligt, in een vermeend Europeesch belang, die Mogendheden, welke zich de bemiddeling over het toekomstig lot van België hebben aangetrokken, zouden kunnen denken aan het weder aaneen hechten van den noodlottigen band, welke gedurende vijftien jaren aan de aan Uwe Majesteits en Uw Huis, ook onder dien druk, trouw geblevene gewesten, zóó veel onspoeds heeft veroorzaakt; en welke voor haar, in dezen stond, daar te boven, de oorzaak van zóó vele zware rampen en van zóó veel vergoten bloen geworden is.

De Staten-Generaal van die gewesten, Sire! aan welke, onder de algemeene benaming van Holland, voor het verlies van eenige derzelver Koloniën, en voor zóó vele opofferingen, als door hen, in het belang van Europa, werden gedaan, eene vergrooting van grondgebied, bij de trak- ten werd toegestaan, zonder dat zij daartoe de

minste begeerte hadden aan den dag gelegd , achten zich thans gerechtigd , aan Uwe Majesteit te kennen te geven , dat , hoe onbeprekter de afscheiding van België ook wezen zal , hoe meer Holland geene andere aanraking met dat land dan dat van nabuur zal overhouden , des te meer voldaan zal worden aan het ernstig verlangen en de vurigste wenschen der natie , welke zij vertegenwoordigen.

De van ouds Vereenigde Nederlanden , Sire ! en wij bidden Uwe Majesteit deze onze plegtige verklaring , welke wij , in der natie , afleggen , met welgevallen te ontvangen , die Nederlanden , verlangen niets meer , dan onder de Regering van Uwe Majesteit en den scepter van het Huis van Oranje , vrij en eensgezind te leven , en bij het ongestoord genot tevens van die voorregten en instellingen , welke eene goede grondwet toezegt en verzekert , bewaard en gehandhaafd te worden. Ja , de Staten-Generaal vertrouwen , Sire , dat onder de hoede en den zegen van den God onzer Vaders , het land , dat door moed en volharding gevestigd werd , dat nog door een nijver en Godsdienstig volk bewoond wordt , eenmaal weder die kracht zal kunnen ontwikkelen , welke onze standvastige voorgelachten bij zoo vele gelegenheden betoonden , en dat alzoo op nieuw de waarheid zal bevestigd worden , dat , voor eenen Koning , de zegen der regering niet in het getal , maar in de trouw zijner onderdanen , en voor een volk ,

de bron van geluk niet in een uitgebreid grondgebied, maar in een door broederliefde vereenigd stipje gronds, in waarheid, gelegen is.

'sGravenhage, den 10^{den} November 1820.

D'ESCURY VAN HEINENOORD,

D. F. VAN ALPHEN,

J. G. VAN NES.

L. C. LUZAC.

De Voorzitter: De orde der werkzaamheden vordert, dat thans de beraadslagingen over de belasting-wetten plaats hebben. Ik zal dezelve eerst openen over het ontwerp van wet, betrekkelijk den omslag der grondbelasting over het jaar 1831, doch moet de kamer vooraf bekend maken met eenen bij mij ontvangen brief van Z. Eijc. den Minister van Finantien.

Deze brief werd voorgelezen, en hield in, dat Z. M., toegevend aan den wensch van vele leden der kamer, hem Minister had gemagtigd, een tweede artikel in bovengenoemd ontwerp van wet in te lasschen; hetwelk in de oorspronkelijke voordragt was ingevoegd en door den Minister Secretaris van staat gewaarmerkt.

Dit tweede artikel was van den volgende inhoud:

Art. 2. De som van *f* 920, met welke de Noordelijke provinciën alzoo hooger worden belast, dan derzelver aandeel in de *f* 16,028,160,00 bij de wet van den 16^{den} Julij 1821 (*Staatsblad* no. 9) als hoofdsom van de grondbelasting be-

paald, bedragen heeft, zal, in voege en tot het einde bij art. 3 der wet van 24 December 1829 (*Staatsblad* no. 82) vermeld, afgezonderd worden.

De Voorzitter verlangde het gevoelen der kamer te weten, of men alvorens over de wet te beraadslagen, zoo als zij toen lag, het bijgevoegde artikel in de afdeelingen zoude moetenonderzoeken.

Eenige leden achtten dit onnoodig, omdat het nieuwe artikel duidelijk genoeg was.

De Heer VAN REENEN meende, dat men niet van den aangenomen regel behoorde af te wijken, en drong aan op een voorafgaand onderzoek van het artikel in de afdeelingen.

De meerderheid evenwel van een ander gevoelen zijnde, werden de beraadslagingen onmiddellijk geopend.

De Heer VAN SYTZAMA: Nadat het nieuwe tweede artikel bij de wet gevoegd is, zie ik van het woord af; ik zal echter tegen het ontwerp stemmen, want het is mij geenszins gebleken, dat het onmogelijk zoude zijn de grondbelasting ter goeder rekening te doen betalen, en daarna, bij eene stellige regeling derzelve het te veel betaalde terug te geven.

De Heer VAN BOELEN: Toen ik in het vorig jaar mijne stem voor de verdeeling der grondbelasting over 1830 uitbragt, werd ik daartoe bewogen door den geest van tegen de Regering, welke reeds langs het verfoeijelijk doel, om onrust te

steoken en eindelijk het gansche maatschappelijk verdrag om verra te werpen, had te kennen gegeven, en bij de beraadslaging over genoemde wet zich meer duidelijk begon te vertoonen. Ik wilde mijne stem, al ware zulks ook voor sommige gewesten nadeelig geweest, in geene de minste overeenstemming brengen met den toon van begunstigers van wanorde en oproer; ik wilde niet huilen met wolven, wier plaatsen ik thans, God dank, verlaten zie.

Onder het eigen oud Nederlandsche gezin terug gebracht, onder mannen, die waar gevoel van billijkheid en regtvaardigheid met wijsheid en voorzigt paren, keer ik op het oude pad terug, en kan ik op de beoefening van zoodanige beginselen op nieuws aandringen, en U Edel Mogenden het drukkend bezwaar, dat eenige gewesten bij de onderhavige wet van verdeeling, bij voortduring zullen lijden, onder het oog brengen; dit echter behoeft slechts in eene herinnering te bestaan, daar de onevenredigheid van de verdeling der grondlasten meermalen en algemeen is erkend geworden, en dezelve geene ophelderende bevestiging noodig heeft. De wijze derhalve, waarop eene meer billijke verdeeling had kunnen bewerkstelligd worden, had door de Regering, ingevolge hare belofte, behooren te zijn opgenomen, om alzoo van dien kant te trachten aan de bestaande klachten een einde te maken; dan hierin is alweder de hoop te leur gesteld.

Tijdsomstandigheden, ik beken het, kunnen de zaken dien geregelden gang niet doen houden, welken de gewone orde vordert; maar in deze vind ik geene geene genoegzame reden, waarom men geene gelijkmatigere verdeeling heeft kunnen voordragen; daar de aanslag van ieder der Noordelijke provinciën in de hoofdsom bekend is, en het kadaster, in die gewesten, zoo niet afgedaan, ten minste zeer verre gevorderd zijnde, het niet moeilijk zoude geweest zijn het juiste verschuldigde van ieder derzelve uit te vinden: — Indien er echter zwarigheden bestonden, welke zulks op dit oogenblik ondoenlijk schenen te maken, dan toch had men in deze wet kunnen bepalen, dat hetgeen bij eene nadere verevening blijken zoude door eenige gewesten te veel te zijn betaald, aan dezelve in de volgende verdeeling in mindering zoude verstreken of vergoed worden; noch het één noch het ander is geschied, en zulks noodzaakt mij, om mijne stem aan de voorgedragene wet te moeten weigeren.

De Heer LYCKLAMA vereenigde zich met het gevoelen van den Heer VAN BOELEN en zou tegen de wet stemmen.

Geene der leden meer het woord vragende, ging men tot de stemming over. 37 leden stemden voor, en 7 tegen het ontwerp, hetwelk alzoo werd aangenomen.

Tegen hadden gestemd de Heeren LYCKLAMA à NYERHOLT, VAN REENEN, VAN BOELEN, CATS, RENGERS, VAN SYTZAMA en WARIN.

De Voorzitter verklaarde de beraadslagingen geopend over het ontwerp van *Wet, houdende voorloopige bepalingen omtrent de begrooting over 1831.*

De Heer HOFSTEDE vond de in art. 1 voorkomende woorden *tot dat daaromtrent nader zal zijn voorzien*, te onbepaald, en had liever gezien, dat er een bepaalde tijd ware uitgedrukt geworden. Ook wenschte hij, dat met het einde van het loopende jaar alle staten van ontvangsten en uitgaven des Rijks behoorlijk wierden afgesloten. Intusschen meende hij in de tegenwoordige omstandigheden alle bedenkingen van minder belang ter zijde te moeten stellen, en een volkomen vertrouwen in de Regering te moeten hebben. Hij zal dus voor de wet stemmen.

De Heer DONKER CURTIUS: Toen wij ons, bij den aanvang dezer zitting, vestigden als de vertegenwoordigers van het oude Nederland, geschiedde zulks, omdat de nood het vorderde, en omdat wij niet vermogten onzen lastbrief in allen opzigte te vergeten of te verwerpen, alleen omdat België zich van ons afscheurde.

Wij verklaarden door die daad, dat wij de grondwet voor het Noorden zouden naleven en handhaven, in zoo verre als wij door die afscheuring zelve, en alzoo als het ware door geweld of *vi majori*, daarin werden verhinderd.

Wij durfden aldus handelen, omdat wij niet behoefden te duchten dat Noord-Nederland zulks zou afkeuren. — Wij moesten alzoo handelen,

omdat de schandelijke schending van het verdrag in het Zuiden, bij de inachthouding en bewaring daarvan in het Noorden, dat Noorden niet moest versteken van de waarborgen welke de grondwet aanbiedt.

Genoodzaakt, en volstrekt gedrongen. om toen reeds niet te blijven hangen aan den dooden letter van een enkel artikel dier grondwet, opdat wij niet alle hare bepalingen zouden verwerpen en overtreden, door de onmogelijke vasthouding van dat ééne, aarzelden wij niet om thans het 101ste artikel der grondwet zoo te verklaren, dat wij vermogten te raadplegen en te besluiten met de meerderheid der Staten-Generaal, uit de Noordelijke gewesten gekozen.

De Eerste Kamer volgde ons voetspoor. — De Koning stemde met ons in. — De natie juichte het uitdrukkelijk toe of bekrachtigde onze daad stilzwijgend. — Allen begrepen dat de nood haar wettigde, dat het belang van Noord-Nederland haar volstrekt vereischte, en dat wij als wettige Vertegenwoordigers van Noord-Nederland mogten besluiten, de grondwet dáár in acht nemende, waar de scheuring en het geweld hare inachtneming niet volstrekt onmogelijk maakten, tot dat zij, nadat de afscheiding tusschen Noord en Zuid regelmatig zou zijn gevestigd, de vereischte veranderingen zou hebben ondergaan, en naar de behoeften van het Noorden alleen, zou zijn gewijzigd.

Niet wij vermogen dit, maar de grondwet

zelve schrijft voor, hoe het geschieden moet, en niets belet, om spoedig bij kalmer oogenblikken dat werk aan te vangen en naar het voorschrift der grondwet tot stand te brengen, een werk, hetgeen mij echter toeschijnt niet juist te kunnen worden geregeld, voor en aler meer regelmatig de afscheiding van het Zuiden zal zijn bestendigd, en wij alzoo weten zullen hoe het *actif* en *passif* der gemeenschap tusschen Noord en Zuid zal worden verdeeld, *wat* onmogelijk deelbaar mogt zijn, en alzoo de noodzakelijkheid mogt gebieden, dat in het gemeen gehonden wierd; hoedanig onze onderlinge verhouding als gedwongen naburen zijn zal, en welk aanzien alzoo onze huishouding van Staat, ten gevolge dier afscheiding zal verkrijgen, opdat wij daarna deszelfs Bestuur regelen.

Vroeger en reeds thans mogen wij dan wel vereenvoudigen en bezuinigen, al wat daarvoor, behoudens de verdediging onzer onafhankelijkheid vatbaar is, en alzoo ook den grond nu reeds leggen, tot een gemakkelijker overgang tot die vereenvoudigingen en wijzigingen welke wij voorzien mogen dat ons Bestuur zal kunnen ondergaan; maar, zoo lang de grondwet niet herzien is en veranderd naar den aard onzer kleinere staats-huishouding en naar onze behoeften, zijn *wij* aan hare voorschriften, naar onzen eed verbonden, voor zoo verre de scheuring van den band tusschen de twee groote afdeelingen des Rijks, het ons niet van zelve volstrekt belet.

Ik heb gemeend deze korte aanmerkingen bij gelegenheid der beraadslaging ter provisionele regeling onzer geldelijke aangelegenheid; te mogen doen voorafgaan, eensdeels, om daardoor wegnemen alle ongepaste en ondoelmatige bedenkingen opens het wettelijke van onzen provisionelen staat, en de wettigheid onzer besluiten in toepassing op het volk, hetwelk wij vertegenwoordigen, anderdeels, om, indien het mogelijk is, de algemeene overtuiging te vestigen, dat ofschoon niets ons be- maar alles integendeel ons gebiedt, om in dezen provisionelen staat, reeds zoo veel doenlijk, vereenvoudiging en bezuiniging in het beheer der openbare zaken daar te stellen, naar den aard onzer minder uitgebreide huishouding, echter onze bemoeijingen thans min doelmatig zouden schijnen, indien wij reeds nu aanvankelijk, ons voor de toekomst wilden verdiepen in het onderzoek en de schepping van zoodanige grondbeginselen van regering, waarop welligt ons volgend staatsge- bouw zal moeten worden ingerigt, maar welker voorloopige inweving in ons provisioneel grondwet- tig beheer, mijns inziens, niets dan voorloopige verwarring zou veroorzaken, en welligt wijzigin- gen in het bestaande zouden vorderen, waartoe *wij* niet bevoegd zijn, en die zouden strekken, om de toekomst vooruit te loopen, veel meer, dan om ons bij het dringende van het tegenwoordig oogenblik te bepalen.

Het doet mij waarlijk leed, Edel Mogende Hee-

(ik meen het thans rondborstig te moeten zeggen; ik acht dienstig, het zoo spoedig mogelijk te verklaren); het doet mij leed, dat ik andere denkbeelden in dit opzicht meen te moeten ontwaren, ook bij sommige onder ons, op wier oordeel, kunde en ervaring ik prijs stelle, en wier vaderlandslievende bedoelingen bij mij boven allen twijfel verheven zijn, doch die mij toeschijnen, door te grooten ijver gedreven, al te zeer de toekomst te willen vooruitloopen, zelfs eenigermate met voorbijzien van het dringende van onzen provisionelen toestand, en van de vereischte omzigtigheid voor dat toekomstende.

Ik moet het schier daarvoor houden, dat hunnes erachtens, de Staat gered zal zijn, indien maar bij voorbeeld de ministeriële verantwoordelijkheid oogenbliklijk zal erkend zijn, en de Ministers het contreseing der Gouvernements-akten aannemen, — en indien maar de bestaande scheiding tusschen Noord- en Zuid niet alleen zeker vast staa, maar bij uitdrukkelijke algemeene verklaring van wege Noord-Nederland voorloopig en ten spoedigste worde verkondigd.

Ik ben even als die geëerde ambtgenooten een voorstander der ministeriële verantwoordelijkheid. Ik geloof, dat zij tot de essentie van eene representatieve constitutionele monarchie behoort, en ik heb dit altijd beweerd. Ik geloof tevens, dat, wanneer men zich maar wel verstaat, allen, ook de Monarch zelfs, hare erkenenis zullen verlan-

gen, en dat bij eene aanstaande noodzakelijke verandering en wijziging onzer grondwet, het goed en dienstig zal zijn, dat men die verantwoordelijkheid met ronde woorden bij dezelve erkenne, en als een middel van werking het contreseing der Ministers eische.

Maar ik geloof niet, dat de volkomen werking van dit beginsel behoudens het monarchaal gezag mogelijk is, zonder aan den Monarch het regt van ontbinding der representatie toe te kennen, tenzij men deze volkomen *souverein* wilde maken, en naardien dusdanig beginsel zonder verandering in onze grondwet niet in onze staatshuishouding is in te weven, zoo geloof ik, dat, in dit oogenblik, nu wij bij de minste verademing ons gereed zullen maken, om onze grondwet te wijzigen, en de zaak dan in haar geheel en volkomen te verkrijgen, de aandrang op de provisionele plegtige erkenenis, op *zich zelve*, *niets* beteekent, maar alleen door eensgezinde toepassing bij de representatie kracht erlangt en vrucht kan geven.

Het doet mij dus leed, dat men in dit opzigt nutteloos vooruitloopt, en ons *nu* roept, om *ex professo* theoriën te behandelen, welker volkomen toepassing *wij*, zoo het mij toeschijnt, niet bij magte zijn, voorloopig volkomen te bewerken.

Evenzeer is het gelegen met het stuk der afscheiding tusschen Noord en Zuid, waaromtrent het mij toeschijnt, dat men eene plegtige verklaring verlangt.

G

Toen de vraag deswege aan ons werd voorge-
steld , verklaarde ik mij ten sterkste voor de af-
scheiding , als noodzakelijk geworden door de om-
standigheden. Toen waren er slechts *vijftien* on-
der ons die hier mede instemden. Sedert zijn al-
len het eens geworden , en er valt trouwens niet
meer te kiezen. Mijn verlangen in dit opzigt kan
dus evenmin verdacht zijn , dan dat van een eeni-
gen mijner ambtgenooten , die voor de zaak ijvert,
en er kan , dunkt mij , geen twijfel meer aan zijn ,
of het resultaat zal ons geworden.

Maar mijn vurig verlangen daarna maakt het
mij niet onverschillig , *hoe* dat resultaat erlangd
wordt. Het is mij niet genoeg , om , even als de
Belgen die dolzinnig *facto* de scheiding hebben be-
werkt , van onzen kant ze maar plegtig af te kon-
digen en te verklaren , en ze dan *facto* en *jure* aan
te nemen , even als of Noord-Nederland gered
ware , indien maar de afscheiding onherroepelijk
verklaard is. Neen , het komt ook hier wel duch-
tig op de voorwaarden aan , en evenmin als het
mij onverschillig zijn kan noch mag , of Belgie , al-
tijd onze gedwongen nabuur , onder het woelziek ,
bestuur van eenen *de Potter* , *cum suis* , of on-
der dat van eenen *de Merode* of onder dat van
een Vorst van Oranje , of onder dat van den te-
genwoordigen Koning der Nederlanden , schoon
geheel afgescheiden , en als bijzonderen Staat ge-
regeerd worde , en voor ons en stil , of wel een
woelziek en gevaarlijk nabuur worde , even zoo

min is het mij genoeg, het maar *facto* de gemeenschap te zien ontloopen, en van onzen kant, de afscheuring zoo maar voetstoots uit te spreken, even als of wij niets gemeens niet elkander hadden.

Neen! er is noodzakelijkheid dat regelmatig *actif* en *passif* worden en gedeeld; de verhouding als naburen bepaald — dat wat *gemeen* zoude moeten blijven, geregeld — voor toekomstige veiligheid gezorgd; het lot van den schuldeischer van den Staat gewaarborgd; de gemeenschap in een woord behoorlijk ontbonden worde, en daarbij vrede en vriendschap met de Europesche Staten bewaard, wier staatkunde die gemeenschap heeft geschapen; maar het is niet genoeg, dat wij, zonder ons over dit alles te bekommeren, het beginsel maar plegtig verklaren, en dan de schikkingen omtrent het verdere maar aan het lot overlaten, ons vergenoevende met te zeggen: »wij zijn gescheiden, al laat België ons ook met alle de lasten der gemeenschap zitten.” Dit zou onverstandig van onzen kant zijn, en hoe zeer ik wel weet, dat door de verklaring van het beginsel, dit alles niet verlaten wordt, zoo zou het nogtans hoogst onstaatkundig zijn, door onze plegtige verklaring van wettige afscheiding, de gewelddadige afscheuring der Belgen plegtig te bestendigen, en België even daardoor als onafhankelijk te verklaren en te erkennen, alvorens zij de lasten der gemeenschap, waaronder wij zuchten, met ons gedeeld hebben.

Die deeling kan, ja, na de verklaring der scheiding en der wederzijdsche onafhankelijkheid, des noods, geschieden, maar zij moet, bij den eisch der Belgen tot afscheiding eene conditie zijn *sine qua non*, welke wij niet met de wapenen in de hand moeten verplicht zijn te doen gelden, maar die ons door de Europesche staatkunde, die Belgie met ons vereenigde, moet worden gewaarborgd, en tot welker bestendiging wij dus wellicht hulp en medewerking zullen behoeven en erlangen, opdat de rust in Europa door onze twisten niet gestoord worde. En hoe zeer ik er verre af ben om Nederland, hoe klein ook, van die staatkunde afhankelijk te willen maken, zoo kan ik toch de Nederlanden niet als een geïsoleerd ligchaam van staat in Europa beschouwen, en de zaak, zonder aanzien tot die Europesche staatkunde, zoo maar voor geklonken houden, wanneer Belgie zich oproerig afscheurt en oud Nederland den band ontbonden verklaart, zonder te weten wat er nu verder van worden zal.

Ik oordeelde daarom nu reeds dienstig, om de onvoorzigtigheid en het onstaatkundige van zoodanigen stap, met een enkel woord, voorloopig aan te duiden.

Na deze meer algemeene anmerkingen over onzen toestand, die ik, schoon hulde doende aan de bedoelingen van andere denkenden, heb gemeend te moeten maken, om al aanstonds alle verkeerde

indrukken weg te nemen, ga ik tot eene korte beschouwing over der aan ons voorgedragen wet.

Volgens de 6de afdeeling van het 2de hoofdstuk der grondwet, moesten in deze gewone vergadering worden voorgedragen, de wetten, regelende de buitengewone eenjarige uitgaven en de middelen ter bestrijding over 1831.

Edoch die gewone uitgaven en middelen, welke voor *tien* jaren zijn geregeld, betreffen *Noord* en *Zuid*. — De eerste vervallen grootendeels of geheel door de afscheuring, wat het Zuiden betreft. — In hoeverre daaraan nog gedeeltelijk, nit den aard der zake zal moeten worden gestand gedaan, is *a priori* naauwlijks te berekenen. De tweede, de middelen ter bestrijding, worden door die afscheuring, *facto*, niet meer ten behoeve der schatkist ontvangen, en indien dus al, door die afscheuring, eenige uitgaven van belang voor het Zuiden ophouden, de inkomsten van daar, falen ten eenenmale, en dit gemis doet bij de verpligting tot nakoming der verbindtenissen omtrent de staatsschuld, een te kort voorzien, waarvan echter de becijffering, bij de onzekerheid van later verhaal op en verevening met het Zuiden, vooraf niet te berekenen is.

Wat dus van het geconsenteerde zal moeten worden uitgegeven, gedurende den voorschreven staat van zaken, en bij de behoeften ter buitengewone verdediging des lands, is, mijns inziens, alnog voor geene juiste berekening vatbaar, en daaruit volgt

dan ook, naar mijne wijze van zien, dat alle buitengewone gewijzigde petitie, ten behoeve der Noordelijke gewesten allen, thans allermoeijelijkst, zoo niet zedelijk onmogelijk, zou zijn.

Dat intusschen de opbrengst der lasten, zoo als zij thans loopen ten laste van het Noorden, zeer zeker de behoefte niet zal overtreffen, maar beneden dezelve zal blijven, kan thans wel door niemand betwijfeld worden; en men schijnt dan ook geen het minste bezwaar te kunnen zien in de aanneming van het eerste artikel der onderhavige *project-wet*, waarbij alleen tot bestrijding der uitgaven, voor zoo veel zij de Noordelijke gewesten betreffen, worden aangehouden de bestaande belastingen en opbrengsten, met weglating echter der belasting op de koffij, die ter bestrijding der algemeene behoefte was aangenomen, doch in het Noorden zoo zeer zou gestrekt hebben ten nadeele van den handel, dat die belemmering voornamelijk op de eischen van het Zuiden toegestaan, alsnu, als eene eerste vrucht der afscheiding schijnt te moeten vervallen.

Ik zie dus geen bezwaar, om thans bij provisionele beschikking de bestaande middelen en belastingen te bestendigen, tot dat aan de uitdrukkelijke bepaling der grondwet, met eenige meerdere kennis van zaken en uitkomsten zal kunnen worden voldaan.

De nood dringt derhalve, mijns oordeels, tot deze buitengewone transitoire wetsbepaling, even

zoo als zij er dan toe pleeg te dringen , wanneer begrootingswetten werden afgestemd.

Uit hetzelfde oogpunt beschouw ik de artikelen 2 en 3 dezer wet, volgens welke de uitgaven, voor 1830 toegestemd, voor zoo veel de Noordelijke gewesten betreft, ook over 1831 worden toegestaan, in afwachting van nadere bepalingen deswege, en waarbij ook de middelen en lasten ter bestrijding dier uitgaven provisioneel worden aangehouden.

Ik herhaal het, Edel Mogende Heeren ! thans reeds , bij de onzekerheid der verhouding tot, en der eventuele verevening met het Zuiden, meer der specificatie en splitsing te vorderen , schijnt mij toe ten uiterste gewaagd te zullen zijn, en tot geen bestemd en zeker resultaat te kunnen leiden, terwijl ik geenerlei nadeel voor de belastingschuldigen daarin zien kan , dat alsnu provisioneel over 1831 , dezelfde uitgaven, altijd wat de Noordelijke gewesten aangaat, en dus voor die huishouding, worden toegestemd, en dezelfde lasten provisioneel bestendigd, welke over 1830 hebben bestaan.

Ik zal dus voor de wet stemmen.

De *Voorzitter*: De betrekking, welke ik de eer heb hier te bekleeden, vordert, dat ik aan de beraadslagingen haren vrijen loop late. Evenwel meen ik te moeten doen opmerken , dat het noodig is, dat men zich volstrekt bepale bij het onderwerp, hetwelk in beraadslaging is, en dat men zich onthoude van al hetgeen buiten de orde

van den dag is. De onderwerpen, door den Heer DONKER CURTIUS behandeld, zijn bij de afdeelingen aanhangig, en zullen nader bij deze Kamer in overweging komen.

De Heer DYCKMEESTER merkte aan, dat nu eenmaal door een lid over de gedane voorstellen gesproken is, het ook aan de voorstellers moet vrijstaan, op de tegen hen gedane aanvallen te antwoorden.

De Heer VAN DAM VAN ISSELT: Indien men het gevoelen van den Heer DYCKMEESTER aannam, dat men telkens antwoorden kon op de incidentele discussien, zou het van een enkel lid afhangen, om de geheele orde der beraadslaging te veranderen.

Verscheidene leden vroegen het woord.

De Heer LUZAC erlangde hetzelfde, en zeide hoofdzakelijk: Ik heb alleen het woord gevraagd, om de kamer bekend te maken met de reden waarom de Heer DONKER CURTIUS heden reeds in staat is geweest, om het dezen morgen door mij en drie mijner ambtgenooten gedane voorstel, terstond in eene wel bewerkte en geschrevene redevoering te bestrijden..... Wij hadden reeds Woensdag jl. ons voorstel aan den Voorzitter overhandigd, met oogmerk om hetzelfde in de zitting van Donderdag te ontwikkelen. De Voorzitter verzocht ons, om gewigtige redenen, het voorstel dien dag nog niet te doen, maar zulks tot heden uit te stellen. Wij hebben daaraan toegegeven, en op die

wijs is ons voorstel sedert eenigzins bekend geworden, en heeft de Heer **DONKER CURTIUS** zich in staat gesteld gezien, om hetzelfde terstond, bij gelegenheid der beraadslaging over de begrootingswet, in het breede te bestrijden.... Gaarne neem ik den lof aan, door dien geachten spreker toegeswaaid aan de vaderlandslievende bedoelingen der voorstellers, welke wij hopen, dat door niemand zullen betwijfeld worden; maar ten opzichte van het door denzelfven aangemerkte wegens de ontijdigheid en voorbarigheid van ons voorstel, meen ik te moeten verklaren, dat wij tot hetzelfde genoopt zijn geworden door een dagblad-artikel, hetwelk eene zeer officiële kleur had, en door bijna alle dagbladen overgenomen is, en waarin het denkbeeld doorstraalde, dat België, of een gedeelte van hetzelfde, bij voortduring tot eenen voormuur voor ons land zoude blijven strekken....

Het doet mij leed, dat het geëerde lid thans tot eene ontijdige discussie over deze zaak heeft aanleiding gegeven. Wij zouden gaarne geregeld geantwoord hebben op de aanmerkingen, die door de leden tegen ons voorstel mogten worden gemaakt; en ik hoop dat de gezegden van den Heer **DONKER CURTIUS** geenen invloed op het oordeel der vergadering over hetzelfde gehad hebben of hebben zullen.

De Heer **VAN REENEN**: Reeds meermalen is in deze kamer de vraag behandeld, of er bij de beraadslaging over begrootings-wetten al of niet uitweidingen buiten die wetten mogten plaats heb-

ben. Dit is door mij steeds ontkennend begrepen.... Alle aan de begrooting vreemde beschouwingen zijn niet aannemelijk, en hebben alleen bij ons voorheen plaats gevonden uit verkeerde toegevenheid.

Bij de overweging van het onderhavige ontwerp, zal ik mij dan alzoo geheel tot de zaak zelve bepalen. Dit doende, hoeft mijne aandacht zich al dadelijk gevestigd op eene feil, welke in hetzelfde bestaat, en mij te gewigtig toeschijnt, dan dat ik daarvan mijne goed- of afkeuring der wet niet zoude doen afhangen. Zij is hierin gelegen, dat de opbrengsten natuurlijk geraamd zijn over alle de gewesten van Noord- en Zuid-Nederland. Bij de afscheuring van de Zuidelijke gewesten zullen de opbrengsten echter eene aanzienlijke vermindering ondergaan en beneden de behoeften blijven, zoo als een vorig spreker te regt heeft gezegd: dit is eene fout in het beginsel der wet, welke mij niet zal toelaten dezelve aan te nemen.

Ik erken met dien vorigen redenaar, dat het zeer moeilijk is, in het tegenwoordig oogenblik, juiste berekeningen op te maken van alle de onderdeelen en bijzonderheden die tot het daargestellen van eene goede en naauwkeurige begrooting, zoo wat de eerste als de tweede afdeeling voor 1831 betreft, noodig mogten zijn, maar ik meen U Edel Mogenden te mogen herinneren, gelijk reeds in de afdeeling, waartoe ik de eer heb te behooren, gedaan is, dat ik de begrootingen der uitgaven tot in de kleinste bijzonderheden,

zoo als die in laatste jaren zijn gevorderd, nimmer heb verlangd. Ik blijf dezelve nog als hoogst moeilijk, minder noodig en althans op dit oogenblik ondoenlijk en niet raadzaam aanmerken; doch ik meen te mogen vaststellen, dat eenige meer algemeene trekken en hoofdstukken der ontvangsten en uitgaven kunnen worden bijeen gebracht, om te kunnen dienen tot eene schets der begrooting.

Geheel afgescheiden van alle denkbeelden van staatkunde in deze, verlang ik eene financiële wet daargesteld te zien, die het vertrouwen zal helpen herstellen en vestigen; met rondborstigheid moet ik verklaren, dat de voorgestelde wet daaraan niet voldoet. Volgens mijne wijze van zien, wordt eene wet gevorderd, waarin de uitgaven der tien- en éénjarige begrooting, volgens de voordragt, gesplitst kunnen worden in die van de Noordelijke gewesten en in anderen. Kan dit niet geschieden, dan zoude men eene voorloopige begrootingswet kunnen daarstellen.... De tijd tot eene wijziging is verre van verlopen te zijn. Vroeger beraadslaagden wij gewoonlijk eerst over de begrootingswetten op het laatst van de maand December. Thans zijn wij pas in de eerste helft van November. Nog ruim eene maand is dus tot eene voldoende bearbeiding, op welke wijs dan ook, over. Men bedenke, dat het hier het vestigen van een hecht en stevig geldelijk bestuur geldt. Het geen voorbij is, kan niet hersteld

worden , maar wat voor de deur staat , hierin kan niet worden voorzien. Wanneer een huis zwak is in deszelfs grondslagen , dan kan , dan mag niet verder in de hoogte gebouwd worden , anders moet het te eeniger tijd invallen. Het is derhalve van belang , en ik dring er ten sterkste op aan , vaste grondslagen voor het vervolg te leggen , ten einde een goed financieel gebouw daar te stellen.

De Heer VAN DAM VAN ISSELT: Bij de behandeling van eene belangrijke financieele wet , is de aandacht van allen op de discussien der Kamer gevestigd. Van de wijze en doelmatige inrigting van financieele wetten toch , hangt het welzijn der ingezetenen , en dus dat des lands grootendeels af.

Het doet mij nogtans hartelijk leed , dat ik heden in deze vergadering een toon heb hooren voeren , welke niet is die van Noord-Nederland , hetwelk wij thans alleen vertegenwoordigen.

De bewoners van Noord-Nederland hebben in deze hagchelijke oogenblikken hunne verknochtheid aan orde wet , hunne liefde voor het vaderland en voor den Koning , op de ondubbelzinnigste wijze aan den dag gelegd.

Vele en groote gebreken in onderscheidenetaken van administratie zijn aan de algemeene opmerksaamheid niet ontsnapt ; de geest tot bureaucratie , die zijne regten deed gelden , wanneer men handelen moest , was velen tot ergernis , en toch is geen het minste gemor bij de getrouwe bevolking ontstaan.

De offers die men aan België's fabriekwezen , ten koste van den handel heeft gebragt , zijn niet wrevelig opgesomd , en nog , ik durf het gerust verklaren , zijn de bewoners van het oude , door roem gekenmerkte Nederland tot iedere opoffering bereid , wanneer dezelve onder het beheer van kundige en trouwe staatsdienaren , dienen kunnen om het dierbaar vaderland te redden.

Maar wanner aan de eene zijde zoo veel trouw , zoo veel volharding , zoo veel verzaking van eigenbelang wordt aan den dag gelegd , mag men van de andere zijde daarvoor , zoo geene belooning vragen — want die ligt in de overtuiging van te hebben wel gedaan — althans schadeloosstelling verwachten.... Het voorzigt op vrijheid , — niet die , waarop de Zuid-Nederlanders stoffen , terwijl zij aan regeringloosheid ten prooi zijn — maar gepaste grondwettige vrijheid op vaste grondslagen gevestigd , het vooruitzigt op onbekrompen staatkunde , zij het lichtende stip , dat te midden van den donkeren nacht die ons omgeeft , ons bemoedige , ons ten leidstar vertrekke.

En hoewel er overvloedige redenen zouden bestaan , om de voorgestelde begrooting te verworpen , zal ik , in het vaste vertrouwen , dat Noord-Nederland zich in deze verwachting niet zal bedrogen vinden , mijne stem voor de wet uitbrengen.

De Heer WARIN: Zoo straks heeft zich eene levendige woordenwisseling opgedaan , en is er eene vraag van orde over de wijze van beraadslaging

opgeworpen. De Heer DYCKMEESTER heeft het regt ingeroepen, om te mogen antwoorden op gemaakte aanmerkingen, indien het zoo verre gekomen was, dat de Heer Voorzitter aan een spreker had toegelaten geheel uit te spreken aangaande datgene, wat buiten de orde der beraadslaging ligt. De Heer VAN DAM heeft een ander stelsel voorgedragen; hetwelk ik echter niet kan beamen, dewijl daaronder altijd ongelijkheid van kracht zou bestaan. Mijne bedunkens moet men, indien het eens zoo verre gekomen is, dat men een lid geheel laat uitspreken, er de gevolgen van dulden; wanneer de kwestie eens op het tapijt is gebragt, kan men haren loop niet tegengaan; dit ligt in den aard der zaak, dit is met alle wereldsche dingen het geval. Men moet steeds de gevolgen van eene daad dulden. Zoo hebben wij ons vergenoegd, eenen verkeerden weg, ten opzichte van de finantien, te zien inslaan; wij moeten er, helaas! de gevolgen van dulden. Dit ondervinden wij sedert 1^o. October van dit jaar. — Ik beaam geheel en al de vergelijking, door den Heer VAN REENEN, tusschen den staat der geldmiddelen en een gebouw gemaakt; men moet niet eer hetzelfde hooger optrekken, voor dat er hechte grondslagen gelegd zijn; anders is alles te vergeefs gebouwd. Het is juist in dien geest, dat het door mij, voor weinige dagen, gedane voorstel werken moet. Het strekt tot versterking der grondslagen van ons staatsgebouw.

Ik beaam ten volle hetgeen door den Heer **DONKER-CURTIUS** gezegd is, omtrent de bevoegdheid dezer kamer, om te beraadslagen, ofschoon naar eisch van art. 79 der grondwet niet voltallig zijnde. Men moet niet de grondzuilen van den Staat ondermijnen, omdat enkele artikelen der grondwet wegvallen, terwijl wij toch de overigen behouden. Neen! zoo lang er nog een enkel hoekje in Nederland overblijft, hetwelk op de tegenwoordige wijs is georganiseerd, hetwelk den Koning als Souverein erkent, en de grondwet getrouw blijft, zoo lang zal de tegenwoordiging van die overbleven kern, onverschillig of die uit 110, uit 60, uit 20 of uit 10 leden bestaat, de wet-tige vertegenwoordiging van het vaderland uitmaken. Wanneer wij dat beginsel niet aannemen, vervlieden wij als stof, geraken wij uit elkander, zonder ons te kunnen wedervinden.

Het verschil tusschen den Heer **DONKER CURTIUS** en mij, omtrent de bevoegdheid van die verbeteringen, welke ik heb voorgedragen in ons staatkundig gebouw te verlangen, komt derhalve slechts hierop neder, dezelve nu in te voeren, of daartoe tot een geschikter tijd te wachten. Dan, inderdaad, de vereischte verbeteringen zijn niet ontijdig; waartoe zou uitstel dienen? Uitstel, en gedurig uitstel, hoop en verwachting, zijn woorden, welke wij honderde malen in deze zaal hebben gehoord, en die ons ongelukkig gebragt hebben tot den oever van den afgrond waaraan wij tegen-

woordig staan. Het is niet door de woorden van hoop en verwachting, dat wij kunnen worden gered, maar door daden, door spoedig werkende daden. Wij hebben een gebouw, een goed geregeld gebouw, hier en daar zijn slechts zwakke steenen in den grondslag. Dat wij die zwakke steenen versterken. Het gebouw blijft toch staan. Dikwijls heb ik hooren zeggen, er is geen tijd, geene gelegenheid, om verbeteringen aan te vangen.

Wanneer men wil, is er tijd en heeft men tijd. Het is onmogelijk alle onvolmaakheden in eens te herstellen; doch wanneer wij, tien, twintig maal aan verbeteringen arbeiden, zal er telken keer iets verbeterd worden. Daarheen leidt mijne voordragt.

Ik erken met den Heer DONKER CURTIUS, dat aan de ministeriele verantwoordelijkheid de bevoegdheid van den Koning tegen over staat, om de Kamer te onbinden. Dit erken ik, en waarom? Omdat, indien het mogt gebeuren, dat de Kamer zich stelde in eene vijandige houding tegen het ministerie, Zijne Majesteit de Kamer kon ontbinden, en nieuwe verkiezingen te bevelen, ten einde zich daardoor te overtuigen of de meerderheid van de aanzienlijke en denkende lieden des lands over het ministerie eenstemmig oordeelde. Ik zeg hier opzettelijk, aanzienlijke en nadenkende lieden, dewijl in deze de ware volksstem is gelegen. Dat die volksstem bestaat, zal wel niemand ontken-

nen, doch men moet die niet zoeken in het gemeen, ofschoon welligt de meerderheid in aantal uitmakende. De stem des gemeens geeft slechts tot wanorde aanleiding, en uit besef van het belang des lands....

De *Voorzitter*: Ik vermeen den geachten spreker te moeten doen opmerken, dat wij, op deze wijs, wederom in hetzelfde geval van voor eenige oogenblikken komen.

De Heer WARIN: Ik merk, dat ik mij te ver verdiept heb; uit vrees van U E. M. te mishagen, zal ik gaarne van het door mij behandelde onderwerp afstappen. Wat de tegenwoordige in beraadslaging zijnde begrooting betreft, vereenig ik mij met het deswege door den Heer VAN REENEN geuite gevoelen; ik zie geene noodzakelijkheid, die wet thans reeds aan te nemen, maar achtte het raadzamer daarmede tot de maand December aanstaande te wachten. Ik zal derhalve tegen het ontwerp stemmen.

De Heer VAN ALPHEN verklaarde, voor de wet te zullen stemmen, in het vertrouwen, dat dezelve, zoodra de omstandigheden zulks gedoogden, door eene meer bepaalde voordragt zou worden vervangen. Hij was het overigens eens met de bedenkingen, die door het geachte medelid VAN REENEN in het midden waren gebragt. Op den ontijdigen aanval, ging hij voort, van het voorstel, dat ook door mij is ingediend, zal ik niet op eene onedelmoedige wijze antwoorden. Ik ben overtuigd,

H

dat men aan onze goede bedoelingen regt laat wedervaren. Wij van onze zijde schroomen evenmin, om voorbarig, als om na rijp overleg beoordeeld te worden, en het is om die reden, dat ik den Heer DONKER CURTIUS zoude verzoeken, om zeven afschriften van zijne redevoering en deze in de afdeelingen neder te leggen.

De Heer BEELAERTS: Tot nu toe heeft in deze kamer de ongelukkige geheerscht, om over de begrootings-wetten tot aan Kersmis toe te strijden, en dan eerst, alsof wij den strijd moede waren, tot derzelver aanneming te besluiten. Ik zie niet in, waarom wij thans dienzelfden weg zouden volgen; in allen gevalle komt het mij ongepast voor, om in de tegenwoordige omstandigheden bedenkingen tegen de wet te doen gelden, die niet uit derzelver onderwerp, het beheer onzer geldmiddelen, geput zijn.

De wet van 3 Junij 1830 heeft in de begrooting, bij de wet van 24 December 1829 vastgesteld, veranderingen, gebragt welke aan de bewoners der Noord-Nederlandsche gewesten, die wij thans alleen vertegenwoordigen, grootelijks hebben mishaagd. Daar is bij de eerstgenoemde wet eene belasting vastgesteld, die op een voornaam artikel van den grooten handel drukte, en dus vrij wat misnoegen in onze koopsteden heeft verwekt. Op een oogenblik als het tegenwoordige, nu er zoo vele opofferingen van eenen anderen aard vereischt worden, is het van hoog belang,

om de laatste sporen van dit misnoegen te doen verdwijnen, en ik acht het dus wenschelijk, dat wij door gene spoedige aanneming der wet in de eerste plaats de zekerheid verschaffen, dat die van 3 Junij 1830 niet in werking zal komen.

.... Het hangt niet van de Kamer af, om de laatstelijk vastgestelde tienjarige begrooting te doen vervallen, en dit is ook niet het punt, dat ons thans bezig houdt. Wij beraadslagen over de tweede afdeeling der begrooting van 1831, of met andere woorden, over de buitengewone ontvangsten en uitgaven voor het volgende jaar. Het ligt buiten het bereik der Regering om deze nu reeds op eenen vasten voet te regelen en zij ziet zich dus gedwongen tot het voorstellen van eenen maatregel, eigenlijk daarin bestaande, dat zij de opening van een krediet vraagt, welks maximum in het beloop der ontvangsten bestaat, die op de eenjarige begrooting van 1830 gebragt waren, terwijl zij tevens de vroegere bepalingen omtrent de staatsuitgaven, voor zoe veel de Noordelijke gewesten betreft, voorloopig in wezen laat. Ik zie niet in, dat wij op het tegenwoordig tijdstip der Regering een beter spoor kunnen aanwijzen, en zal dus voor de wet stemmen, na alleen nog den wensch geuit te hebben, dat zij binnen vier, vijf of zes maanden in staat gesteld zal zijn, meer bepaalde voordragten aan het oordeel van U Edel Mogenden te onderwerpen voor het belang van den Staat, zoo wel als voor dat des Bestuurs is het altijd veel verkies-

H 2

selijker, dat het beheer der geldmiddelen naar vaste regelen, dan wel met zekere willekeur plaats hebbe.

De Heer LUYBEN: Alleen de buitengewone omstandigheden, waarin het Koninkrijk der Nederlanden thans verkeert, kunnen mij bewegen, om voor eenen *voorloopigen* maatregel in het stuk der geldmiddelen te stemmen. Vroeger heb ik mij steeds tegen dergelijke maatregelen verklaard, en daarom dan ook de voordragt, om de eerste afdeeling der begrooting voor 1830 voorloopig vast te stellen, verworpen. Overigens blijf ik getrouw aan mijne verklaring, bij gelegenheid der beantwoording van de bekende vragen gedaan, dat ik de scheiding der Noordelijke en Zuidelijke gewesten niet voor wenschelijk houde. Thans echter is het de tijd niet, om daarover uit te weiden. Wij behooren de Regering met alle onze kracht te ondersteunen. Wij weten, dat de schatkist thans groote behoeften heeft, en moeten over vele nevenbedenkingen heenstappen. In de stellige verwachting, dat men ons in den loop van 1831 meer bepaalde voordragten zal doen, zal ik voor de de wet stemmen.

De Heer DE JONGE: ik koester de zeer levendige overtuiging, dat de regering in de tegenwoordige omstandigheden, nu alles onbepaald is, den besten weg heeft ingeslagen, door eenvoudig het bestaande te doen voortduren, en alle andere beschikkingen of nieuwe verordeningen tot kalmer oogenblikken uit te stellen. Toen de Belgen hier

nog zaten, moesten wij te dikwijls bijzondere denkbeelden aan het algemeen nut opofferen; thans rust op ons de heilige, dure plicht, om alles te vermijden, wat er naar zoude kunnen zweemen, een erfdeel der Belgen te zijn. De verdediging en handhaving van het volk, dat wij vertegenwoordigen, behoort het denkbeeld te zijn, dat ons bij onze beraadslagingen gestadig voor de oogen zweeft. Als één eenig man moeten wij ons aan den Koning aansluiten; wat gebrekkig is voorbij zien, en Hem tot handhaving van het bestaande de hand reiken. Wat zou het ons ook baten, verbeteringen aan het Staatsgebouw te willen aanbrengen, zoo te midden van onzen arbeid daaraan de vlam ten dake uitsloeg? Dat wij ons bepalen tot de vraag wat tot redding en opbeuring van het vaderland kan worden gedaan; dat wij het ministerie schragen, en in het oog houden, dat alleen door eendragt in deze vergadering aan den troon vastheid bijgezet, en aan de natie, die zich thans tot zulke uitstekende opofferingen gereed betoont, nieuwen moed ingeboezemd kan worden.

De Heer LUZAC. Op de gronden, door de Heeren VAN ALPHEN en VAN DAM aangevoerd, zal ook ik mijnen goedkeuring aan de voorgedragene wet geven, hoe zeer ik het met de Heeren VAN REENEN en WARIN eens ben, dat de bepaling van art. 2 nog wel had kunnen worden uitgesteld. Maar wij bevinden ons nog steeds in het ongelukkig geval van door een enkel woord, over het geheel

H 3

der wet onze goed - of afkeuring daarvan te moeten, en ik heb dus niets anders kunnen doen, dan het goede tegen het kwade in de schaal te leggen.

De laatste spreker is intusschen wederom teruggekomen op het heden gëdane voorstel, en heeft het doen voorkomen, als of daardoor de kalmte onzer beraadslagingen was verstoord, ja zelfs, als of deze stoornis een erfdeel der Belgen konde genoemd worden. Ik voel mij dus gedrongen te verklaren, dat wij het voorstel vooraf verscheidene dagen achtereen hebben overwogen, en ook in de wijze, waarop het stuk gesteld is, bewijzen meenen te hebben gegeven van bedaardheid en kalmte. Zoo het verwijt omtrent van de Belgen overgeërfde gezindheden eenigen grond had, dan zou het ook veel meer op hen toepasselijk zijn, die het voorstel ontijdig en hevig aangevallen en bestreden hebben, dan op de voorstellers. Wat is onze begeerte anders, dan stellig te willen weten, wat wij voortaan ons vaderland zullen mogen noemen; dan overtuigd te zijn, dat het gezag van den troon zich alleen over de oude gewesten van Noord-Nederland zal uitstrekken, zonder dat daaraan op de eene of andere wijze een andere troon verbonden is. Ik kan niet inzien, dat in het voorstel iets is, waardoor het staatsgebouw tot in zijne grondvesten zou worden geschokt. Het volk koestert nog eenige ongerustheid, en wordt daardoor misschien hier en daar van het goede terug gehouden; maar is eenmaal alle grond tot weifeling

of onzekerheid weggenomen, dan zullen ook de bewoners der oude Vereenigde Nederlanden als één eenig man opstaan, en alle hunne schatten voor de algemeene zaak veil hebben.

De Heer DONKER CURTIUS: Indien ik had kunnen vermoeden, dat *niet* de bestrijding in principe van aan de kamer gecommuniceerde denkbeelden, maar van derzelve *tijdigheid* zoodanige animositeit zou opwekken als ik nu ontdekke, dan had ik mij welligt thans onthouden van de *opene* ontwikkeling dier bestrijding.

Nu andwoord ik alleen, dat eer een *regtstreeksch verband tusschen de discussie* der wet in overweging en die onderwerpen is; naardien ik, bij de eerste beraadslaging over eene transitoire wet, door de omstandigheden geboren, het standpunt, waarop wij ons bevonden, meende de moeten aanwijzen.

Dat *standpunt* is uit *eene gedwongene scheuring* en daden van geweld in het Zuiden geboren. — Ik heb al dadelijk willen aanwijzen, dat het mij *ontijdig* toescheen, de scheiding uit die scheuring geboren, in principe *plegtig* te verklaren, alvorens de condien zijn geregeld, — en die demonstratie in verhouding staande, met de regeling onzer geldelijke aangelegenheden *in dit oogenblik*, zoo is er verband tusschen het onderwerp in overweging, en tusschen de voorstellen aan ons gedaan.

Dit voorstellen aan ons bekend gemaakt, en gemaakt, en gedeeltelijk reeds gepubliceerd, zijn da-

delijk ons eigendom, en men schijnt mij toe zich verkeerdelijk te stooten, waanneer men *niet* de zaken daarin vervat, maar het *tempestive* daarvan in het belang van den Staat, terstond vermeent te moeten wederleggen en bestrijden.

Ik houde mij verzekerd, dat men bij die bestrijding waarbij ik de beiderlei beginselen aanneem, geen enkel onbetamelijk woord zal vinden, hetgeen reden tot animositeit geven mogt, en terwijl ik de goede bedoelingen der voorstellers niet betwijfel maar openlijk heb gehuldigd, zoo maak ik aanspraak op gelijke erkenning ten mijnen aanzien.

De Minister van Financiën, alstoen het woord opvattende, zeide hoofdzakelijk:

Onder de rampspoedige gevolgen van den haterlijken opstand, die in de Zuidelijke gewesten is uitgebroken; een opstand, welke door verraad geteeld, en door snoode ondankbaarheid opgevoerd, voor een onbepaalden tijd in de bladeren der geschiedenis met zwarte letteren zal gekenmerkt blijven; onder de rampspoedige gevolgen, zeg ik, van dien euvelmoed, tel ik die verbijstering en verwarring van denkbeelden, welke twijfelmoedigheid over het tegenwoordige en angstige bezorgdheid voor het toekomstige verspreiden; hoe vele vragen toch rijzen niet uit den beangsten boezem van vele onzer ingezetenen? Hoe vraagt men hier, wat zijn wij op dit oogenblik? wat zal ons lot in de toekomst wezen? Hoe ginds,

wat is en wordt van het geldelijk vermogen van den Staat? wat hebben wij van onze nationale waarden te hopen of te vreezen? Ja hoe worden die vragen niet als tot in het oneindige vermeerderd, naar gelang van de bijzondere gesteldheid der goede ingezetenen van die getrouwe gewesten, tot wier vertegenwoordigers ik thans de eer heb het woord te voeren.

Was het mijne taak, Edel Mogende Heeren! in staatkundige ontwikkelingen met u te treden, dan zoude ik overgaan, om in het breede te betoogen, hetgeen de geschiedenis van alle volken en van ons eigen vaderland als antwoorden op die vragen kennen doet, nu echter zeg ik slechts als met een woord, dat een volk is, wat het bij deugd en eendragt wezen wil, dat onze vaderlandsliefde, moed en trouw, onze geestdrift en opofferingen, reeds aanvankelijk ons volksaanwezen bevestigd, en ons een vrijen en onafhankelijken staat verzekerd hebben, en dat zoo lang eensgezindheid met en vertrouwen op den Koning en zijn bestuur, vertrouwen vooral op den God onzer vaders, alle harten bezielen en alle handen doen in een slaan, het bij mij vast staat, dat de staatshulk uit eene beroerde zee in veilige haven zal gebragt, en de toekomst dan ook niet als zoo verschrikkelijk behoeft beschouwd te worden.

En sla ik het oog op onzen geldelijken toestand, ook daar vind ik genoegzamen grond van geruststelling en bemoediging; het is zoo., overrompeld

door verraad, op het onverwachts besprongen door omstandigheden, welke het meest geoefend oog noch voor- noch doorzien konde, zijn wij eensslags van vele bronnen van staatsinkomsten en aanzienlijke kapitalen verstoken, en tot zeer groote onvoorziene uitgaven genoodzaakt geworden, en bij oogenblikkelijke belemmering daardoor veroorzaakt, deelen wij daar te boven, met alle volken van ons wereldeel, in het door onrust en onzekerheid geschokt krediet; maar het is er verre af, dat ook te dezen aan overdrevene bekommelingen behoefte te worden toegegeven.

Neen, Edel Mogende Heeren! bij den eendragtigen wil heeft de natie genoegzame krachten om het staatsgebouw te schragen, en het uit de gevaren te redden, met welke boosheid en misdaad het bedreigen.

Het wezen van een Staat zinkt niet zoo plotseling weg, en geen Rijk gaat in een oogenblik van mannelijke kracht tot de zwakheid van het kind terug; er konde nog onlangs eene begrooting voor het volgende jaar aan den Raad van Staten worden voorgelegd, op welke eenige millioenen in uitgaaf bespaard, en vele verminderingen van belasting werden voorgedragen, dan voorzeker heeft een kortstondig onheil de innerlijke krachten der getrouwe gewesten niet zoo eensslags tot eenen hopeloozen toestand kunnen doen wegzinken.

Neen, Edel Mogende Heeren! die oogenblikkelijke belemmering, die oogenblikkelijke behoeften

zijn zeer wel te overwinnen en te bestrijden; zij zijn dit door de welwillendheid der natie, door de vele hulpbronnen die ons nog overig zijn, en door de eenstemmige hulp van U Edel Mogenden, waarop de Regering, vooral in dit oogenblik, met vertrouwen rekenen mag.

De Minister ging vervolgens over tot eene verdediging der onderwerpelijke wet; betoogde het onuitvoerlijke en onraadzame eener begrooting, bij alle bestaande onzekerheid; merkte op dat hier alleen de rede was van eene doorlopende autorisatie tot ontvang en uitgaaf op den bestaanden voet; gaf de verzekering, dat, zoo spoedig doenlijk, niet alleen eene begrooting voor 1831, maar ook eene herziening der tienjarige aan de kamer zal worden overgelegd; dat de noodzakelijkheid en het belang der Regering hier een dubbele waarborg waren; dat bereids een te kort van de administratie van oorlog over de twee laatste maanden van dit jaar bestond, dat dit ook spoedig in het volgende jaar kon plaats hebben, dat het eerste weldra door eene suppletoire begrooting van 1830 zoude moeten bestreden worden, omdat Neêrlands instellingen geene liquidatie toestaan van uitgaven, niet bij de hoofdstukken toegestaan, en het verdere op gelijke wijze zou moeten vereffend worden; maar dat het maken van begrootingen, voor 1831, van vele omstandigheden afhankelijk was, welker toenmalige ontwikkeling deels zelfs door het staatkundig belang des lands verboden werd.

Hij eindigde met aan te merken, dat bij de hagchelijke oogenblikken waarin verkeerd werd, het oog alleen op het behoud van het vaderland behoorde te worden geslagen; dat alle bestuur, als uit menschen zamengesteld, voor dwalingen bloot stond; dat verbeteringen in oogenblikken met vrucht konden worden overwogen, maar dat op dien tijd handhaving van nationale eer en onafhankelijkheid het doel was, naar hetwelk de Koning en zijn bestuur, de vertegenwoordigers der natie en de natie zelve, streefden, en bij welks bevordering alle meer ondergeschikte bedenkingen wijken, en alle krachten daartegen moesten vereenigd worden, om, onder opzien tot den Almagtigen, het dierbaar vaderland te redden en te behouden.

De Heer WARIN: Door zeer welsprekende redenaars heb ik de gevoelens hooren bestrijden van diegenen, die zwaarigheden tegen deze wet meenden te moeten opperen. Ja zelfs, indien ik het wel begrepen heb, heb ik een blaam hooren werpen op diegenen, welke tegen de wet gestemd hebben die heden het eerst in delibèratie geweest is, Schoonspreken is zeker zeer behagelijk, doch kan dit te pas komen ten aanzien van bezwaren, aanzien van bezwaren, aangaande eene begrooting van 's lands ontvangst en uitgaven? Ik geloof het niet, evenmin als ik mij den waren zin kan voorstellen hetgeen door den Minister zoo even gezegd is, »van verbijsterde en

verwarde denkbeelden, die nog het overblijfsel van de vereeniging met België zouden zijn."

Z. Exc. de Minister van Finantien merkte op, dat hij niet gesproken had »van een overblijfsel van de vereeniging met België." Hij beriep zich dienaangaande op alle aanwezige leden.

De Heer WARIN : het zij zoo, dan behoef ik dit niet verder te beantwoorden; doch er is nog een ander gezegde van den Minister, hetwelk ik meen te moeten opvatten. Z. Exc. heeft gezegd, dat wij ons geenzins in dien hopeloozen toestand, noch aan dien rand van eenen afgrond bevinden, zoo als sommigen gelooven. Die toestand is al of niet hopeloos, naar mate men de zaak wil beschouwen. Ik voor mij heb niet gezegd, dat onze toestand hopeloos is, maar ik sta er op, en zal er altijd op staan, dat er met orde en kracht gewerkt worde tot voorkoming van verdere verwarring in de finantien. — Men herinnere zich wat er sedert verscheiden jaren met opzigt tot onze finantien heeft plaats gehad, en dan vraag ik: aan welke zijde hebben verwarde denkbeelden, aan welke zijde heeft verbijstering van verstand bestaan?.... Geen mensch hier in 'de kamer zal Koning noch vaderland verlaten, en juist omdat wij verzekerd zijn dat alle de gemeene zaak zullen schragen, juist daarom mogen wij vrij zwaarigheden opperen, en niemand behoeft te schroomen zich in het belang des vaderlands te uiten. — Hiermede vleije ik mij, dat men mij genoegzaam zal begrepen hebben.

De Heer. VAN REENEN: Juist het gezegde des Ministers, dat ons eene suppletoire begrooting voor een der departementen van Algemeen Bestuur zal worden voorgelegd, versterkt bij mij de overtuiging, dat de wet niet volledig is, en dat het beter zoude zijn eene nadere voordragt af te wachten. Ik volhard dus bij mijne afkeure stem.

De *Minister van Finantien*: Ik heb gesproken van eene supplementaire begrooting voor het departement van oorlog voor de laatste twee maanden van 1830. De wet thans in overweging, betreft de toekomst, en moet eerst met 1831 werken.

De *Voorzitter* verklaarde de beraadslaging gesloten. Men ging over tot de stemming, 45 leden stemden *voor*, en 2 *tegen* (de Heeren *van Reenen* en *Warin*). De wet, derhalve aangenomen zijnde, werd dezelve aan de Eerste Kamer toegezonden.

BERIGT

**VOOR DE RESPECTIVE ABONNENTEN
VAN DE BIJDAGEN TOT, OF HET
VERVOLG OP DE GESCHIEDENIS
DER NEDERLANDEN.**



Voor de stuksgewijze uitgave van dit werk ,
zijn bij de eerste stukken der twee deelen
gevoegd voorberigten alléén tot te stukjes
betrekking hebbende; bij de voltooiing van
ieder werk wordt door den Uitgever eene
voorrede voor het werk zelve afgegeven;
H. H. Abonnten gelieve dezelve bij het
doen inbinden der deelen, in te voegen,
met weglating van de voorberigten voor de
stukjes.

DE UITGEVER.

Z.

ADVIJS *van den Heer HOFSTEDE , uitgesproken
den 13den November, bij de beraadslaging
over de begrootings-wet.*

EDEL MOGENDE HEEREN !

In den eersten opslag, had men het voor zeer wenschelijk kunnen houden, dat de voorziening in den financiën toestand der Noordelijke provincien over 1831, niet reeds *nu* een onderwerp van onze overwegingen had moeten uitmaken, maar dat zulks zoo lang mogelijk ware uitgesteld geworden, omdat, als het groote vraagstuk wat er van België worden moet, eenmaal voor goed beslist zal zijn, en dien ten gevolge onrust en bekommering door kalmte en betere vooruitzigten worden opgevolgd,

*

die voorziennig op eenigzins *bepaalde* grondslagen zal kunnen geschieden, zoo dan al niet door het ontwerpen van een formeel budget, dan toch ten minste, door de aanneming van eene globale berekening onzer behoeften, om des te zekerder te gaan in de behartiging onzer huishoudelijke aangelegenheden.

Doch bij nader inzien zal men beseffen, dat eene voorloopige beslissing in deze, zoo onbepaald als de onderhavige dan ook zijn moge, in de tegenwoordige omstandigheden, eene wezenlijke behoefte is geworden, zoo tot opbeuring van het publiek crediet, als tot gerustelling van allen, welke bij den geregelden gang van zaken belang hebben, aangezien men zich daardoor verzekerd kan houden, dat, althans van dien kant, geen schok te duchten is.

Evenzeer had men kunnen verlangd, bij art. 1. in plaats van de woorden: *»tot dat daaromtrent nader zal zijn voorzien,»* die voorzienig minder onbepaald ware aangekondigd worden, en dat bij voorbeeld, in de wet, met zoo vele woorden, de

bepalingen waren opgenomen: »dat op het einde van dit jaar er eene afsluiting van ontvang en uitgaaf zal plaats hebben, opdat daardoor de grond zou kunnen gelegd worden tot eene eventuele likwidatie met Belgie, en dat onmiddellijk daarna, een formeel budget, op die likwidatie gegrond, en met inachtneming van onze veranderde betrekking, ten gevolge de afscheiding, aan de Staten-Generaal zou worden voorgelegd.»

Dan, Edel Mog. Heeren! zoo immer, is het thans de tijd, om in 's Konings wijze en goede bedoelingen, niet een blind, maar een alleziens billijk en regtmatig vertrouwen te stellen, te wel overtuigd, dat het Gouvernement niet anders kan willen, dan ter gelegener tijd, alle die wenschen voor te komen, of op te volgen, welke strekken kunnen om ons vernieuwd staatsgebouw op eenen goeden grondslag te vestigen, in zoo verre de middelen om die te verwezenlijken bruikbaar zijn, en waartoe onze vaderlandslievende en aan den Ko-

ning getrouwe medewerking, zoo veel kan bijdragen.

In overweging van dat alles, stem ik dan ook voor de onderhavige begrootings-wet, thans aan onze raadplegingen onderworpen.



OVERZIGT

EN

BESLUIT.

In het korte tijdsbestek dat den tusschenstand uitmaakt van het einde der beraadslagingen, over de Koninklijke boodschap, (of de ondervinding de noodzakelijkheid heeft aangetoond om de nationale instellingen te wijzigen, enz.) (*) tot op het midden der maand November des jaars 1830, hebben gebeurtenissen, gewigtig in derzelver aard en gevolgen, elkander bijna verdrongen. Nadat over gedachte Koninklijke boodschap was beraadslaagd geworden, nam de Koning allerlei maatregelen, die slechts dienstig konden zijn, om den welstand des lands te bevorderen, en hetzelfde zoo veel mogelijk voor de rampen uit den ondankbaren Bel-

(*) Zie I Deel bladz. 124.

gischen opstand tegen het wettige gezag ontstaan, te behoeden; riep het getrouwe volk te wapen, dat ijlings die wapenen aangordde en ter verdediging van den eigen' grond, zich naar de grenspalen des lands begaf, deed vervolgens eene vrijwillige geldleening uitschrijven, tot stijving van 's Lands schatkist, vóóral om in de buitengewone uitgaven te voorzien; zag dat de omstandigheden des lands niet geschikt waren terbekoming van eene vrijwillige geldleening, en ontwaarde aan de andere zijde de welwillendheid der getrouw geblevene ingezetenen, die vrijwillige geldelijke opofferingen deden; stelde vervolgens nieuwe maatregelen, (benevens alle andere, welke in dit boek voorkomen,) vervat in het ontwerp van wet ter voorloopige voorziening van de dringendste behoeften. Aan de andere zijde werd de Prins van Oranje, op verzoek van verscheidene ingezetenen door den Koning gezonden om het beheer in zijnen naam over de nog overgeblevene Zuidelijke Provinciën op zich te nemen.

Welke vredelievende zending door den Prins van Oranje volbragt, niet aan de billijke verwachting beantwoordde: alle Belgische Provinciën werden afvallig, zelfs ook de laatste! De pogingen des Prinsen werden alzooniet bereikt. — Het volstrekste tegenbeeld van gedrag en handelwijze der Hollanders was zichtbaar bij de Belgen; aan verwoesting roof en moord was het land bijna overgegeven; trouweloosheid, laagheid en verraad, namen bij de krijgsbenden of roovers de plaats in van het billijke kriegsregt der volken. Naauwelijks was de Prins van Oranje uit *Antwerpen* naar *'s Gravenhage* vertrokken, of de losgelatene benden door de burgers geholpen, bestormden de stad en pleegden de gruwelijkste geweldenarijen in dezelve, verbraken den gesloten' wapenstilstand, en konden zich eerst méér rustig houden, nadat de brave Generaal CHASSÉ hun zijne handeling als getrouwe krijgsman had doen zien en ondervinden. Aan de andere zijde ging van de oproerlingen de uit-

sluiting van het huis van Nassau uit, waardoor
de gevolgen van den opstand zoodanig verbreed
werden, als naauwkeurig in het volgende of derde
boek zal aangewezen worden.



INHOUD

VAN DE

BIJDRAGEN

TOT OF HET VERVOLG OP DE

Geschiedenis der Nederlanden.

	Bladz.
Pogingen van den Koning tot welzijn van den Staat en hulpbetoon der inwoners van de Noordelijke (of Oud-Nederlandsche) Provinciën .	1—16
De Directie van het Departement van Justitie op nieuw aan den Minister d. F. VAN MAANEN opgedragen	9
Aanleiding voor den Koning om Z. K. H. den Prins van Oranje onder zekere titel het beheer over de Zuidelijke Provinciën op te dragen .	12
Werkzaamheden van het opgeworpene Bestuur te Brussel. Gedrag der opstandelingen op verschillende plaatsen	17—80
Besluiten van het Centraal Committé of opgeworpen Bestuur te Brussel	18 enz.
Oproer te Luik	27
Oproer te Namen	29
Erkenning van het opgeworpen Bestuur door de regering der Stad Gend	31
Oproer te IJperen	32

Oproer te Roermonde, Dendermonde, Kortrijk en Meenen	35
Dat van Ostende	37
Opstand van eenige inwoners der Provincie Lux- emburg	38
Vertrek van den Prins van Oranje naar Antwerpen, Amnestie van staatkundige misslagen	41—42
Geestdrift der Antwerpenaren	43
Weigering van het voorstel, in de eerste Pro- clamatie van den Prins van Oranje vervat, door het opgeworpen Bestuur	44
Invoering der Jury; vrijlating tot onderwijs ge- ven zonder examens	46
Ministers aan Z. K. H. den Prins van Oranje toegevoegd, worden ontslagen	47
België onafhankelijk verklaard	48
Besluiten van het opgeworpen Bestuur	51
Toestand van Brussel. Blocijende vrijheid	56
Verachtelijk onthaal der Proclamatie van Z. K. H. den Prins van Oranje, te Brussel en antwoord op dezelve	57
Gevangeneming van Don JUAN VAN HALEN	58
Goede invloed van 's Prinsen Proclamatie te Gend Gend bezwaard door eene stroopbende onder FOR- TÉCOULANT	60
Het kasteel te Gend in staat van beleg verklaard door den Kolonel DESTOMBES	62
Vertrek der troepen uit het Kasteel	65
Oproer te Brugge	67
Strooptogt naar IJzendijke	68
» » Terneuzen	70
» » Axel en Hulst	72

	Bladz.
Strooptogt naar Oostburg	74
Knevelarijen en plunderingen in de Provincie Henegouwen.	77
Over de handelingen des Konings, der vertegen- woordigers en der bewoners van de Noordelijke Provinciën	80—101
Goede gezindheid in de Noordelijke Provinciën, en algemeene wapening.	81
Vertrek der Schutterijen in de maand October 1830	82
Vergadering der leden van de beide kamers, in- gevolge artikel 97 § 1 - 2 der grondwet, op den 18 ^{den} October	84
Aanspraak van den Koning bij de gewone opening.	85
Vergadering der leden van de tweede kamer op den 19 ^{den} October	89
Die van den 20 ^{sten} October.	90
De Minister van Staat, de Hertog van URSEL, de Minister voor de Waterstaat, de nationale Nij- verheid en de Koloniën, P. L. J. S. VAN GOE- BELSCHROY en de Minister van Binnenlandsche zaken, G. G. DE LA COSTE, bekomen eervol ontslag.	90
Ten gevolge van de miskenning van het grond- wettig gezag in België, worden Edel mogende Heeren, leden der Kamers gelast zich ééni- glijk aan te merken, als vertegenwoordigende de Noordelijke Provinciën	91
De opdracht aan den Prins van Oranje tot het beheer der Zuidelijke Provinciën in 's Konings naam, wordt ingetrokken, ten gevolge der miskenning van het grondwettig gezag in die Provinciën	92

De afdoening van alle zaken in de Zuidelijke Provinciën opgedragen aan de opperbevelheb- bers in de vestingen Antwerpen, Maastricht en Venlo	93
Vergadering van de leden der tweede kamer op den 25 ^{sten} October	94
Antwoord op 's Konings openingsrede der gewone zitting, door de leden der beide kamers.	95
Antwoord daarop door den Koning	99
Vergadering van de leden der tweede kamer op den 28 ^{sten} October.	100
Stand des legers, versterkingen en ontmoetin- gen van hetzelfde	103
Handelingen van den Prins van Oranje	110
Goede invloed van 's Prinsen proclamatie. Ge- dachten over den toestand van België door eenige Antwerpsche kooplieden	112
Woeling in Antwerpen.	114
Waarschuwing van den Luitenant Generaal Baron CHASSÉ, aan de ingezetenen van Antwerpen, met bedreiging van de vesting in staat van beleg te verklaren	114
Mededeeling van den Prins van Oranje aan het provisioneel Gouvernement of opgeworpen be- stuur	115
Oproer te Antwerpen. De Luitenant Generaal Baron CHASSÉ verklaart de vesting in staat van beleg	116
Volkomen mislukking van 's Prinsen pogingen tot herstel der rust	117
Vertrek van den Prins van Oranje uit Antwer- pen naar 's Gravenhage, en van daar naar London	118

	Bladz.
Voortgang van het oproer te Antwerpen . . .	119
Wapenstilstand	122
Verbreken van denzelven	124
Bombardement van Antwerpen	127
Levensbericht van den Luitenant Generaal Baron CHASSÉ.	129
Uitmuntend gedrag van de Koninklijke Marine, en roemvolle dood van de Luitenants MAAS en KLINKHAMER, en het getal der gesneuvelden . .	131
Onderhandelingen tot eenen wapenstilstand . .	132
Overeenkomst	133
Goede geest en hulpvaardigheid van Noord-Ne- derlands ingezetenen.	135
Vergadering van de leden der tweede kamer, op den 1 ^{sten} November 1830	136
Ontwerp van wet, strekkende om de militie te doen zamen blijven, en ter voldoening van de rente der Nationale schuld	137
De wet tot betengeling voor schadelijke woelin- gen in werking gebragt	139
Vergadering van de leden der tweede kamer. op den 2 ^{den} November 1830; beraadslagingen over en aanneming van het ontwerp van wet, bevattende met nadere bepaling de straffen voor diegene die zich de aanleiding tot oproer zonde durven veroorloven	140
Vergadering van de leden der tweede kamer, op den 11 ^{den} November, en adres aan den Koning, inhoudende de vraag om een ver- antwoordelijk ministerie	140
Verslag van de centrale afdeeling over het ont- werp van wet, betreffelijk den omslag der	

grondbelasting over 1831, en verslag der centrale afdeeling over het ontwerp van wet, houdende voorlopige bepalingen omtrent de begrooting over het jaar 1831	141
Vergadering van de Leden der Tweede Kamer op den 13 ^{den} November 1830, benevens verslag wegens ontwerp van wet, betreffende de vernietiging der staatsschuld in het jaar 1831 . .	141
Voorstel en adres aan den Koning, strekkende om aan te toonen, hoe onbeperakter de afscheiding van België zoude zijn, des te meer voldaan zoude worden aan het ernstige verlangen en de vurigste wenschen der natie.	142
Beraadslagingen over en aanneming van het ontwerp van wet, betreffende den omslag der grondbelasting voor het jaar 1831	142
Beraadslagingen over en aanneming van het ontwerp van wet, houdende voorloopige bepalingen omtrent de begrooting over 1831	143
Afschuwelijke moord van den Overste GAILLARD te Leuven	143
Verraderlijke overval, gepleegd door eene bende muitelingen en eenige uit 's Konings dienst ontslagene Kurassiers, te Baarle Nassau . .	146
Gedeeltelijke verwoesting van de Zuid-Willemsvaart door de muitelingen	146
De brave Belg	148

ALPHABETISCHE LIJST

VAN

ADVIEZEN, ADRESSEN, BESLUITEN, BOODSCHAPPEN (KONINKLIJKE), BERENDMARINGEN, DAGORDERS, RAPPORTEN, VOORSTELLEN EN WETTEN.

—

Bladz.

Aanspraak van den Koning in de Vergadering der der Edelmogende Heeren Leden van de beide Kamers, bij de opening der gewone jaarlijksche zitting. <i>Aanhangsel A.</i>	3
Aanspraak van den Heer L. VAN TOULON, bij het weder aanvaarden van zijn Voorzitterschap. <i>Aanhangsel B.</i>	9
Antwoord op 's Konings aanspraak door Edel Mogende Heeren Leden der beide Kamers. <i>Aanhangsel F.</i>	25
Adviezen van Edel Mogende Heeren Leden der Tweede Kamer over het ontwerp van wet, bevattende met nadere bepalingen de straffen voor diegenen, die zich de aanleiding tot oproer zouden veroorlooven. <i>Aanhangsel K.</i>	
Advies van	
den Heer BEELAERTS VAN BLOKLAND (Jonkhr. G.)	54
» » denzelfden	63
» » BOELEN (VAN)	63
» » BARON H. COLLOT D'ESCURY VAN HEINENOORD.	59

Advies van

den Heer	DONKER CURTIUS	51
»	FOREEST (VAN)	61
»	FRETS (Mr. F.)	56
»	HEMERT (JUNIUS VAN)	51
»	HOOFF (J. OP DEN)	49
»	HOYNCK VAN PAPENDRECHT	57
»	JONGE (Jonkhr. Mr. W. DE)	54
»	denzelfden	57
»	denzelfden	62
»	LUZAC (Mr. L. C.)	45
»	LUYBEN	59
»	WARIN	61
»	denzelfden	63
»	Z. E. de Minister van Justitie	64
»	_____ Binnel. Zaken	69

Over het ontwerp van wet, betreffende den om-
slag der grondbelasting voor het jaar 1831.

Aanhangsel N.

Advies van

den Heer	BOELENIS	89
»	STZAMA (VAN)	89

Over het ontwerp van wet, houdende voorloo-
pige bepalingen omtrent de begroting over
1831. *Aanhangsel N.*

Advies van

den Heer	ALPHEN (Jonkhr. Mr. D. F. VAN)	113
»	BEELAERTS VAN BLOKLAND (Jonkhr. G.)	114
»	DAM (VAN) VAN ISSELT	104
»	denzelfden	108
»	DONKER CURTIUS	92
»	denzelfden	119

Advies van

den Heer DIJKMEESTER	104
» » HOFSTEDE (Mr. W. H.)	92
» » JONGE (Jonkhr. Mr. W. DE)	116
» » LUZAC	104
» » LUYBEN !	116
» » denzelfden	117
» » REENEN (VAN)	105
» » denzelfden	126
» » WARIN	109
» » denzelfden	124
» » Zijne Excell. van Finantiën	120
» » denzelfden	125
» » denzelfden	126

Adres (voorstel tot een) aan den Koning, door den Heer WARIN, bevattende de vraag om een verantwoordelijk Ministerie. <i>Aanhangsel</i> L.	72
--	----

Adres (voorstel tot een) aan den Koning, door de Heeren: Jonkhr. Mr. D. F. VAN ALPHEN, Baron H. COLLOT D'ESCURY VAN HEINENOORD, VAN NES en LUZAC, strekkende om aan te toonen, hoe onbeprekter de afscheiding van België was, hoe meer Holland geene andere aanra- king met dat land dan die van nabuur zoude overhouden, des te meer voldaan werd aan het ernstig verlangen en de vurigste wenschen der natie ,	85
---	----

Besluiten (Koninklijke)

Besluit dat eene Staats-commissie zoude worden
belast, met het ontwerpen van wettelijke be-
palingen, welke zoude noodig zijn om in de
grondwet en in de bestaanden betrekkingen,

* *

Besluiten (Koninklijke)

tusschen de twee groote afdeelingen des koningrijks, die veranderingen daar te stellen, welke de algemeene belangen en die van elke der gezegde afdeelingen vorderden <i>Aanteekeningen en Bijlagen</i> , No. 1.	1
Besluit omtrent de Schutterijen, II. Deel . .	8
» » omtrent vreemdelingen en doorreizen- den. <i>Aant. en Bijl.</i> No. 5	7
» » omtrent de zitting van de Staten-Generaal. <i>Aant. en Bijl.</i> No. 7.	12
» » ter voorziening in de behoeften der ingezetenen. <i>Aant. en Bijl.</i> No. 8. . . .	13
» » betrekkelijk de formatie van een gedeelte van den Eersten Ban der dienstdoende Schutterijen. <i>Aant. en Bijl.</i> No. 9. . .	14
» » ter beteugeling van bedrijven en woelingen, welke kwalijkgezinden zich zouden mogen veroorlooven. <i>Aant. en Bijl.</i> No. 10. .	18
» » omtrent ambtenaren, die zich bereidwillig toonden om, op 's Konings oproeping, tot algemeene wapening, zich aan te melden. <i>Aant. en Bijl.</i> No. 11.	19
» » houdende opdracht aan den Prins van Oranje, der tijdelijke waarneming in 's Konings naam van het bestuur over alle die Zuidelijke Provinciën, waar het grondwettig gezag erkend werd. <i>Aanteekeningen en Bijlagen.</i> No. 13.	23
» » strekkende om in de geldelijke behoeften	

Besluiten (Koninklijke)

van de schatkist te voorzien. <i>Aanteekeningen en Bijlagen</i> . No. 17.	31
Besluit betrekkelijk de aanvoer uit de in opstand zijnde gedeelten des Rijks. <i>Aanteekeningen en Bijlagen</i> No. 40.	59
» » omtrent de eerste ban der Schutterijen. <i>Aanteekeningen en Bijlagen</i> . No. 41.	62
» » houdende vervallen verklaring van den opdracht aan den Prins van Oranje. <i>Aanteekeningen en Bijlagen</i> . No. 42.	63
» » houdende opdracht van het opperste gezag in de Zuidelijke Provinciën aan de opperbevelhebbers in Maastricht en Antwerpen. <i>Aant. en Bijl.</i> No. 43.	64
» » ter vereenvoudiging en besparing in het Bestuur, ten einde de buitengewone bezwaren te verminderen. <i>Aanteekeningen en Bijlagen</i> . No. 45.	66
» » rakende alle vervoer van goederen van of naar de beide groote afdeelingen des Rijks. <i>Aant. en Bijl.</i> No. 46.	69
» » van den Prins van Oranje, strekkende tot daarstelling van cene raadgevende Commissie voor Z.K.H. <i>Aant.enBijl.</i> No.26.	44
» » van den Prins van Oranje, inhoudende dat alle zaken als comptabiliteit, justitie en politie in de aan Z. K. H. toegevoegde raad zouden worden behandeld. <i>Aanteekeningen en Bijlagen</i> , No. 27.	45

Besluiten (Koninglijke)

Besluit van het opgeworpen Bestuur, (centraal
Committé.) *Aant. en Bijl.* No. 31. . . 49

» » van den provisionelen Gouverneur van de
Prov. Zuid-Brabant. *Aant. en Bijl.* No. 33 50

Boodschappen (Koninklijke), als :

Boodschap, inhoudende dat de Edelmogende Hee-
ren, Vertegenwoordigers der gewe-
sten, zich zouden aanmerken als ver-
tegen woordigende éénniglijk de Noor-
delijke Provinciën. *Aanhangsel C.* . 11

» » vergezellende een ontwerp van wet,
houdende voorloopige bepalingen om-
trent de begrooting over het jaar
1831, en een ontwerp van wet, tot be-
paling der som, welke gedurende het
jaar 1831 tot aankoop en aflossing van
schuld zoude worden besteed. *Aanh.D.* 13

» » vergezellende een ontwerp van wet,
strekken de tot het doen voortduren
van de verdeeling in den omslag der
grondlasten voor de Noordelijke Pro-
vinciën over 1831. *Aanhangsel E.* 23

» » vergezellende een ontwerp van wet,
tot krachtdadige beteugeling en be-
straffing van bedrijven en woelingen,
welke kwalijkgezinden zich zouden
mogen veroorlooven. *Aanhangsel G.* 31

» » vergezellende een ontwerp van wet,
strekken de ter voorloopige voorziening

in de behoeften der schatkist, om de Noordelijke Provinciën krachtdadiglijk te beschermen (hierbij Memorie van toelichting). *Aanhangsel I.* . . . 33

Bekendmakingen , als

Bekendmakingen van

- den Directeur van Oorlog. *Aanteekeningen en Bijlagen No. 2.* 3
- » het hoofdbestuur van het fonds ter aanmoediging en ondersteuning van de gewapende dienst in de Nederlanden. *Aant. en Bijl. No. 3.* 4
- » een blijk van gehechtheid, aan het koninklijke Huis. *Aanteekeningen en Bijlagen. No. 4.* 5
- » der oproeping tot algemeene wapening, door den Koning. *Aant. en Bijlagen. No. 6.* 10
- » den Burgermeester van Amsterdam, ter aansporing der ingezetenen om aan de oproeping tot de algemeene Wapening te voldoen. *Aanteekeningen en Bijlagen. N. 14.* 25
- » de Commissie ter verzorging van de achterblijvende vrouwen en kinderen der uitgetrokkene schutters. *Aant. en Bijl. No. 15.* 26
- » het opgeworpen, of voorlopige bestuur van Belgie. *Aanteekeningen en Bijlagen. No. 18.* 33
- » DE STASSARD aan de bewoners van Namen. *Aanteekeningen en Bijlagen No. 20.* 35
- » de regering der stad Gend aan de ingezetenen aldaar. *Aant. en Bijlagen No. 21.* 36
- het Pruissisch krijgsbestuur der Bondvesting

Bekendmaking,
als van

Luxemburg aan de ingezetenen van dat gewest. <i>Aanteekeningen en Bijlagen</i> No. 22.	37
» den Prins van Oranje aan de ingezetenen der Zuidelijke Provinciën van het koninkrijk. <i>Aanteekeningen en Bijlagen</i> N. 23.	39
» den provisionelen Gouverneur van Zuid-Brabant. <i>Aant. en Bijl.</i> No. 24.	40
» het opgeworpene Bestuur te Brussel aan de medeburgeren. <i>Aant. en Bijl.</i> No. 28.	46
» de ROTTER en ROGIER, inhoudende dat de Zending des Prinsen slechts was gerigt geweest, aan de Heeren MERODE en VAN DE WEYER. <i>Aant. en Bijl.</i> No. 29.	47
» den Prins van Oranje aan de Belgen. <i>Aant. en Bijl.</i> No. 30.	48
» het Provisioneele Gouvernement van België. <i>Aant. en Bijl.</i> No. 32.	49
» het Provisioneele Gouvernement van België, aan de medeburgeren. <i>Aant. en Bijl.</i> No. 34.	51
» de gedachten van eenige Gentenaren over de Proclamatie van den Prins van Oranje. <i>Aant. en Bijl.</i> No. 35.	52
» de regering der stad Gend. <i>Aant. en Bijl.</i> No. 36.	56
» den Baron DUDIVIER, Generaal van divisie, Oppercorcommandant der beide Vlaanderen. <i>Aant. en Bijl.</i> No. 37.	57
» de Courier DE LA MEUSE, over de Constitutionele Monarchie. <i>Aant. en Bijl.</i> No. 38.	58

**Bekendmaking,
als van**

- » CHARLES BOGIER aan de Bewoners van de Provincie Henegouwen. *Aant. en Bijl. No. 39.* 58
- » de Administratie voor de Nationale nijverheid, tot narigt van den handel. *Aant. en Bijl. No. 47.* 71
- » den Minister van Financiën inhoudende dat de uitgeschrevene leening wordt ingetrokken. *Aant. en Bijl. No. 48.* 71
- » een gezelschap kooplieden en fabrikanten te Antwerpen aan hunne Belgische medeburgers. *Aant. en Bijl. No. 49.* 72
- » Burgermeester en schepenen der stad Antwerpen aan de ingezetenen aldaar. *Aanteekeningen en Bijlagen N. 51.* 75
- » de Regering der stad Antwerpen houdende berigt van het instaat van beleg stellen der vesting Antwerpen, door de Generaal CHASSÉ *Aant. en Bijl. 55.* 79
- » den Prins van Oranje aan de Belgiërs. *Aant. en Bijl. No. 56.* 81
- » de District-Commissaris van Leuven A ROUSSEL aan de bewoners aan Leuven over den gepleegden moord, aan den overste GAILLARD. *Aanteekeningen en Bijlagen No. 65.* 91

Dagorders, als:

- Dagorde aan het leger door den Prins van Oranje. *Aanteekeningen en Bijlagen. No. 52.* 76

Dagorde aan de Zeehelden, door den Generaal	
CHASSÉ. <i>Aant. en Bijl. No. 60.</i>	85
Rapporten, als :	
Rapport of antwoord op het voorstel aan den Prins	
van Oranje, door de tijdelijke rege-	
ring van België <i>Aant. en Bijl. No. 54.</i>	78
» » of antwoord van den Luitenant Generaal	
Baron CHASSÉ op de aan Z. Exc. aange-	
bodene, voorwaarden, ter kapitulatie,	
geteekend door de Generaal opperbevel-	
hebber MELLINET <i>Aant. en Bijl. No. 59.</i>	83
» » of antwoord van den Luitenant Generaal	
Baron CHASSÉ op het voorstel van CHAZAL.	
<i>Aanteekeningen en Bijlagen No. 62.</i>	87
» » of antwoord van de Luitenant Generaal	
Baron CHASSÉ op het voorstel van CHA-	
ZAL. <i>Aanteekeningen en Bijlagen No. 63.</i>	88
Voorstellen, als :	
Voorstel van den Prins van Oranje aan het Pro-	
visioneele Gouvernement. <i>Aanteekenin-</i>	
<i>gen en Bijlagen. No. 53.</i>	77
» » van den afgevaardigde van het voorloo-	
pige Bestuur F. VANDEN HERREWEGHE aan den	
Generaal CHASSÉ. <i>Aant. en Bijl. No. 57.</i>	81
» » (uittreksel van het nadere) door de Hee-	
ren VAN DEN HERREWEGHE en KESSELS aan	
den Generaal CHASSÉ overgebracht. <i>Aan-</i>	
<i>teekeningen en Bijlagen, No. 58.</i>	82
» » van CHAZAL aan den Generaal CHASSÉ.	
<i>Aanteekeningen en Bijlagen. No. 62.</i>	87

Voorstel (laatste) van CHAZAL aan den Luitenant Generaal Baron CHASSÉ. <i>Aanteekeningen</i> <i>en Bijlagen</i> . No. 63.	88
---	----

Wetten, als :

Wet ter beteugeling van schadelijke woelingen en bedrijven van kwalijkgezinden. <i>Aantee-</i> <i>en Bijlagen</i> . No. 66.	92
---	----

Wetboek (artikelen uit het) van Strafrecht toe- passelijk verklaard op de wet ter beteugeling van schadelijke woelingen enz. <i>Aanteekenin-</i> <i>en Bijlagen</i> . No. 67.	94
wet van 10 April 1815. <i>Aant. en Bijl.</i> No. 67. .	96

Wet (ontwerp van) houdende voorloopige bepa- lingen omtrent de begrooting van het jaar 1831. <i>Aanhangsel D.</i>	14
» (ontwerp van) omtrent de aankoop en af- lossing van staatsschuld. <i>Aanhangsel D.</i> .	15
» (ontwerp van) ter bepaling van de grond- belasting over het jaar 1831. <i>Aanhangsel E.</i> .	24
» (ontwerp van) tot beteugeling van bedrij- ven en woelingen welke kwalijk gezin- den zich zoude mogen veroorloven. <i>Aan-</i> <i>hangsel H.</i>	31
» (ontwerp van) strekkende ter voorziening in de behoeften van de schatkist. <i>Aan-</i> <i>hangsel J.</i>	34
» (verslag van het ontwerp van) betrekke- lijk den omslag der grondbelasting voor het jaar 1831. <i>Aanhangsel M.</i>	76

Wetten , als :

Wet (verslag om het ontwerp van) houdende voorlepipige bepalingen omtrent de begroo- ting over het jaar 1831. <i>Aanhangsel M.</i>	79
» (verslag van het ontwerp van) betreffen- de vernietiging van staatsschuld in het jaar 1831. <i>Aanhangsel N.</i>	80

Overeenkomst te Luik. <i>Aanteek. en Bijlagen</i> No. 19.	34
Nominative lijst van de gesneuvelde Manschap- pen bij de Marine ter gevolge van den aanval der Belgen en het daarop volgend Bombardement der stad Antwerpen. <i>Aan- teekeningen en Bijlagen</i> No. 61.	85
Getroffen Wapenstilstand. <i>Aanteekeningen en</i> <i>Bijlagen</i> N. 64.	90



